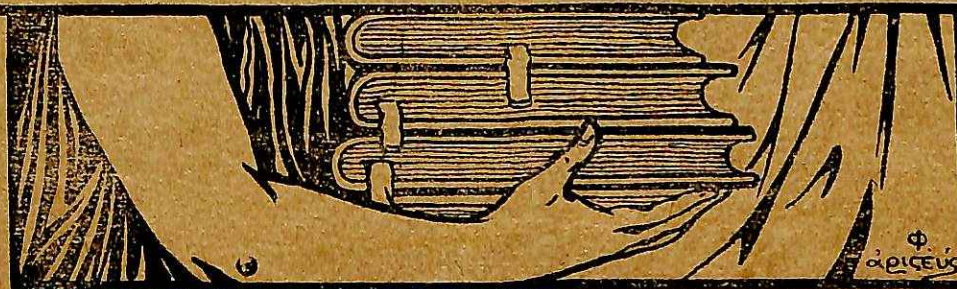

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Γνώμαι, Παύλου Νιρβάνα, 'Ιω. Α. Γκίκα, 'Αργύρη 'Εφταλιώτη, Πέτρον Ζητου-
νιάτη, Γρηγορίου Ξενοπούλου, Α. Καρναβίτσα, 'Αδ. 'Αδαμαντίου, Χ. Χρηστοβα-
σίλη, Α. Πάλλη, 'Αριστοτέλους Κουρτίδου, Ν. Α. Βέη, 'Αλεξάνδρου Σ. Κάσδαγλη,
Δημητρίου 'Αναστασοπούλου του 'Αθηναίου.

ΑΡΙΣΤΟΥ ΚΑΜΠΑΝΗ Ποιήματα.

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΝ 'Ο Νιάγγρος, διήγημα.

Ι. ΖΕΡΒΟΥ 'Οι 'Υμνοι τῶν Θεῶν.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΡΑΚΟΥΛΗ 'Ιουλιανὸς ὁ Παραβάτης ὁ διακαέστατος τῶν Φιλελλήνων.

AD. VAN BEVER Μανρίκιος Μάτερλιχ.

KÖSTLIN 'Ο Δούδης καὶ ἡ Μουσική, μετάφρ. Α. Μάλτου.

ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ Δίχως καρπὸ, διήγημα.

ΙΑΚΩΒΟΥ ΔΕΟΠΑΡΗ Τὸ τραγῶδι τοῦ ἀγριοπετεινοῦ.

ΘΕΜΟΥ ΑΝΝΙΝΟΥ Γελοιογραφικὴ Σελίς.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ, ὑπὸ Α. Σ. 'Αρβανιτοπούλου, τέλος.

Α. ΚΑΜΠΑΝΗ Φιλολογία.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ Θέατρον.

Α. ΚΟΥΡΤΙΑΝ Θέατρον.

ΠΕΤΡΟΥ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ Φυσιογνωμίαι, Πλάτων Δρακούλης.

ΜΟΥΚΙΟΥ ΣΚΑΙΟΛΑ Λόγοι καὶ 'Αντιλογοί.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ 'Ενα βιβλίον περὶ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως. — Οἱ

Γάλλοι περὶ τῆς φιλολογίας μας. — Οἱ 'Αγγλοι περὶ τοῦ 'Ινγεν. — Διάλεξις Πλάτωνος Δρακούλη. — Γνώ-

μαι τοῦ ἰδίου περὶ συγχρόνον 'Ελλάδος. — Ἡ φορολογία τοῦ εἰσοδήματος. — Οἱ 'Ελληνες εἰς τὴν 'Αμερικὴν.

— 'Αρχαιολογικά. — Προτομή τοῦ Σολωμοῦ ἐν 'Αθήναις. — Ολιγόστιχα. — Ἀλληλογραφία. — Νέα βιβλία.

ΕΙΚΟΝΕΣ: 'Ἡ μητέρα τοῦ Ρέμπραντ, ὑπὸ Ρέμπραντ, ἐκτὸς τοῦ κειμένου. — 3 Θεσσαλικά σκίτσα ὑπὸ

Θαλαίας Φλωρᾶ. — Γελοιογραφία. — Ἡ Στοιὰ τοῦ Ἀττάλου ἀναπαράστασις. — Πλάτων Δρακούλης.

Τεύχος διπλοῦν Δρ. 2.40

ΤΙΜΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος δρ. 25
 " δι' έξ μην. " 13
 ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ δι' εν έτος φρ. 25
 " δι' έξ μην. " 13

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
 ΑΘΗΝΑΙ, 25 ΟΔΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Τὰ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» καὶ τὰ «ΗΛΥΣΙΑ» ὁμοῦ ἀντὶ Δρ. 35, Φρ. 37 παραχωροῦνται πρὸς Δρ. 31, Φρ. 32.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΠΛΗΡΟΝΟΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.—Φρ. 5 κατὰ τὴν ἐγγράφην, Δρ.—Φρ. 5 μετὰ 2 μῆνας καὶ οὕτω καθέξης μέχρι ἀποπληρωμῆς.

— Πᾶσα αἰτησις πρὸς ἐγγράφην συνοδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ.

ἢ ταχ. ἐπιταγὴν.

πρὸς τὸν κ.

ΚΙΜΩΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΝ

Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35, Ἀθήνας.

ἢ πρὸς τὴν

ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ — ΑΘΗΝΑΣ

Ὅλα τὰ τεύχη τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ὑπερτιμημένα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ἑλὴν τὴν Ρωσσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάλτος.
 Односъ рие Ррусскін N° 66.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ εἰς ἑλὴν τὴν Αἰγυπτίον ὁ κ. Τριαντάφυλλος Τσιτσέλης Βιβλιοπωλεὺς ὁ «Ἐρ-
 μης» ἐναντὶ τοῦ Ἀβερωφίου Γυμνασίου.

ΔΩΡΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμοι τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» κομψότατα χαρτοδεμένοι με χρωματιστὸν ἐξώ-
 φυλλον. Ἐκαστος τόμος ἀποτελεῖται ἐκ 400 σελίδων.

Τόμος Α'. (1900) πρὸς Δρ.—Φρ. 6 ἀντὶ 13

Τόμος Β'. — ΣΤ'. (1901-3) ἕκαστος τόμος " " 7 " 13

Τόμος Ζ'. — Η'. (1903-4) " " 9 " 13

Τόμος Θ'. — Ι'. (1904-5). Οἱ δύο οὗτοι τόμοι λογίζονται πρὸς Δρ.—Φρ.

9 ἕκαστος, μόνον διὰ τοὺς ἀγοράζοντας ἑλὴν τὴν σειράν. Ἰδιαιτέρως πωλοῦνται πρὸς
 Δρ.—Φρ. 13.

Νικόλαος Γόζης εἰδικὸν τεύχος τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ἀφιε-
 ρωμένον εἰς τὸν Ἑλληνα καλλιτέχνην με 26 εἰκόνας. Δρ.—Φρ. 1 ἀντὶ 2.

Διονύσιος Σολωμός τεύχος εἰδικὸν τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»
 ἀφιερωμένον εἰς τὸν ἐθνικὸν ποιητὴν με διαφόρους εἰκόνας. " " 1 " 2.

Τὸ Λεύκωμα τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» " " 1 " 2.

Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν ὠραιότατα δῶρα πρὸς οἰκείους καὶ φίλους.

Αἱ ἀνωτέρω τιμαὶ εἶναι ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν.

Τὸ τίμημα τῶν παραγγελιομένων ἀποστέλλεται μαζί με τὴν παραγ-
 γελίαν διὰ ταχυδρομικῆς ἢ τραπεζικῆς ἐπιταγῆς.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΗΛΙΑ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

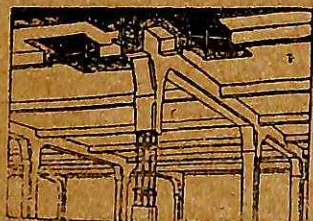
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΓΕΦΥΡΟΠΟΙΩΝ

5—ΟΔΟΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ—5

Μελέται καὶ ἐκτελέσεις
 μηχανικῶν καὶ οἰκοδομικῶν
 ἔργων.

Ἐφαρμογὴ συστήματος
 Hennebique.

Κατασκευὴ γεφυρῶν, ἀ-
 φλέκτων οἰκίδων, δαπέδων,

στηλῶν κ.τ.λ. διὰ σκυρροκο-
 νιάματος αἰδηροπαγοῦς (bé-
 ton armé) συστήματος Hen-
 nebique.

ΜΕΓΑ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΝ Τῇ ΠΑΓ-
 ΚΟΣΜΩΙ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙ-
 ΣΙΩΝ 1900.

Ἀντιπροσωπεῖα ἐν Ἑλλάδι τοῦ ἐν Παρισίοις οἴκου Hennebique.

Αἱ ἐγγράφαι λογίζονται ἀποστέ-
 λλαι ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου ἢ 15 Α-
 πριλίου.
 Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέ-
 φονται.
 Ἐν τεύχος ἀποστέλλεται δωρεάν
 ὡς δῆγμα.
 Ἀγγέλλεται πᾶν νέον βιβλίον τοῦ
 ὁποῦν ἀποστέλλεται εἰς τὸ γρα-
 φεῖον ἐν ἀντίτυπον.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κολώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Κοιμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου, 4.

Modes

Ἑρμεῖον, ὅλοι οἱ τελευταῖοι νεωτερισμοί: Φο-
 ρέματα καὶ Ἐπανωφόρια, Πῦλοι, Στηθό-
 δεσμοί, Ἀσπρόρουχα: — Ῥάπτρια καὶ
 Μοδίσται Παρισινὰι Μ^{mes} Jeanne, He-
 lène, Alice, Charlotte.

Ἰατρομαρογλυφεῖα

Ἰωάννης Γ. Χαλδούπης ὁδὸς Πανεπιστημίου 67

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκης, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Α. Τριανταφυλλίδης, ὁδὸς Ἡλείου 67.

Βιβλιοδε-εῖα

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Φαρμακεία

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Δημ. Χατζηδημητρίου ἐν Καρδίτῃ

Θεοδ. Παπαζαχαρίου »

ΣΙΓΑΡΕΤΑ Ω Μ. ΡΟΔΙΝΟΥ

Προμηθευτοῦ τῆς Α. Β. Υ. τοῦ πρίγκηπος
 Γεωργίου βραβευθέντος διὰ χρυσοῦ με-
 ταλλείου τῆς ἐκθέσεως Μασσαλίας 1905.

Τὰ κομψότερα Σακάκια ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα
 Ἀγγλικά καὶ Γαλλικά ὑφάσματα εἰς τὸ μέγα
 ἐμποροπρατικὸν κατάστημα:

ΣΩΚΡ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ὁδὸς Σταδίου 12, (Ἐναντὶ Βουλῆς).

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ Τῇ 1886 ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΘΕΙΣΑ Τῇ 1905

ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Κεφάλαιον καταβεβλημένον: 2,000,000 δραχμαί

ΑΘΗΝΑΙ—ΣΟΦΟΚΛΕΙΟΝ

Τμήμα Τραπεζικόν. — Συνάλλαγμα. — Ἐκδοσίς ἐπιταγῶν (chèques). — Πιστωτικά
 ἐπιστολαί. — Εἰσπράξεις — Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ Χρεωγράφων. — Προεξοφλήσεις. — Κατα-
 θέσεις. — Φύλαξις τίτλων καὶ τιμαλφῶν.

Τμήμα Ταμειευτηρίου. — Ταμειυτήριον 4%. — Μηνιαῖαι καταθέσεις ἀνατοκιστικά.

Τμήμα Χρηματιστηρίου. — Ἀγοραπωλησίαι χρεωγράφων. — Χρηματιστικά ἐντολαί.

Τμήμα Ἐμπορίου. — Προμήθειαι ἐμπορευμάτων. — Ἀντιπροσωπεῖαι οἴκων. — Πλη-
 ροφορίαι ἐμπορικαί. — Δέματα κατεργασμένα βυρσοδεψίου Μοσχάτου.

Γενικὸν Πρακτορεῖον ἐν Ἑλλάδι τοῦ «Phénix» ἀσφαλείας κατὰ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ζωῆς.

Τόκοι καταθέσεων

3 1/2 %	ἀπόδοσις	εἰς πρώτην ζήτησιν
3 3/4 %	»	μετὰ ἓνα μῆνα
4 %	»	μετὰ τρεῖς μῆνας
4 1/4 %	»	μετὰ ἕξ μῆνας
4 1/2 %	»	μετὰ ἓν ἔτος
5 %	»	μετὰ δύο ἔτη
5 1/2 %	»	μετὰ τρία ἔτη καὶ πλέον

Διὰ καταθέσεις εἰς χρυσὸν κατὰ 1/2 % ὀλιγώτερον

THE GRESHAM LIFE ASSURANCE SOCIETY LIMITED

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΓΚΡΕΣΑΜ
ΕΔΡΑ: ST MILDRED'S HOUSE POULTRY, LONDON

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΤΩ 1848

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΙΑ Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ένεργητικόν	Διρ. Άγγλ.	9,014,532	Φρ. χρ.	225,363,300
Έτήσιον εισόδημα	»	1,348,659	»	33,716,475
Ήσφαλισμένα Κεφάλαια	»	23,951,524	»	598,788,100
Πληρωθέντα ποσά	»	20,474,666	»	511,866,650

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΑ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Όποτε ο ασφαλιζόμενος νά εἴναι ἐν γνώσει τῶν ὅρων ὑφ' οὓς ἀσφαλίζεται.

Συμμετοχή τῶν ασφαλιζομένων κατὰ 90% εἰς τὰ κέρδη.

Ἀσφάλειαι ἰσόβιοι, μικταί, προικοδοτήσεις κτλ.

Ὑποκατάστημα διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Κοραῆ 5.

Διευθυντής
Β. Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Νομικὸς Σύμβουλος
Δ. ΡΑΛΛΗΣ βουλευτὴς κλπ.

Τραπεζίτης τῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι: Η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΡΑΦΙΑ ΚΕΡΙΑ

ΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ

Ο κ. Γεώργιος Σκοπελίτης ἐν Μαδαγασκάρῃ ἀναλαμβάνει τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀνωτέρω ἐμπορευμάτων ἐπὶ προμηθεῖα εἰς οἰονδήποτε μέρος.

GEORGES SCOPÉLITIS

Majunga - Analalava
(Madagascar)

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΓΑΪΤΑΝΟΥ ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΑΡΤΟΥ

Πλατεία Ἀγίων Θεοδώρων
Ἀθήναι.

Όλα τὰ εἶδη χαρτοῦ τυπογραφικοῦ
πρωτοκόλλων, γραφῆς κλπ.

Τιμαὶ ἐκτὸς συναγωνισμοῦ.

ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΟΣ ΑΛΗΘΕΙΑ

ἐκφρεύουσα μετὰ θαυμασμοῦ ἐκ τοῦ στόματος ὁλοκλήρου τῆς μεγίστης πελατείας τοῦ Ὑποδηματοποιείου Ζ. ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ, Ὅδὸς Προαστείου ἀρ. 10, Ὅτι οὐδέποτε ἀπενεμήθη δικαιότερον βραβεῖον ἀπὸ τὸ Χρυσὸν Βραβεῖον τῆς τελευταίας Διεθνούς Ἐκθέσεως, δοθὲν εἰς τὸ Κατάστημα ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ.

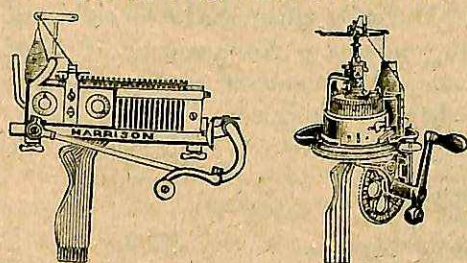
δ ε ὅ τ ι

τὰ ὑποδήματά του, γόβες, σκαρπίνια, μπότες καὶ ἡ ἐν γένει ἐργασία του φέρει

Σφραγίδα τῆς Τελειότητος

ὑπὸ ἔποψιν κομψότητος καὶ στερεότητος.

HARRISSON PATENT KNITTING MACHINE CO. LTD
WORKS 257 UPPER BROOK STREET, MANCHESTER.
ΠΛΕΚΤΟΜΗΧΑΝΑΙ

Ἐνασχόλησις ἐπωφελὴς καὶ εὐχάριστος.

Ἡ μηχανὴ αὐτὴ πλέκει Κάλτσες ἀπλές καὶ ριγωτές, χειρόντια καὶ ἐνδύματα μάλλινα, μεταξωτὰ ἢ βαμβακερά. Εἰδικῶς πλέκει ἐσώρουχα χωρὶς ραφὴν καὶ σκουφάκια ὀνομαζόμενα Tam-O-Shanters. Χειροκίνητοι ἢ ἀτμοκίνητοι. Στέλλονται τιμολόγια εἰς τὸν ζητοῦντα.

Ἀντιπρόσωποι ἐν Ἀθήναις: Τράπεζα Ἐμπεδοκλέους.

ΤΑ ΜΕΤΑΞΩΤΑ

ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΡΑΣΤΑΜΑΤΗ
ΗΕΙΩΘΗΣΑΝ 10 ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΤΙ-
ΜΗΘΗΣΑΝ ΔΙΑ ΧΡΥΣΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΙΤΛΩΝ ΤΙΜΗΣ
ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ & ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Τὰ περίφημα ταῦτα μεταξωτὰ τῆς κ. Σπάρτης Καρασταμάτη, τὰ ὑμνηθέντα εἰς ὅλας τὰς γλώσσας καὶ διαδοθέντα εἰς ὅλον τὸν κόσμον κατέστησαν περιώνυμα διὰ τὴν ἀπαράμιλλον στερεότητά των καὶ τὴν ἐκ καθαροῦ καὶ φυσικῆς μετάξης λεπτειλίαν τὴν τέχνην των.

33-ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ-33

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

‘ΡΩΣΙΑ,

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 200.000.000 ΔΡ.

Α Σ Φ Α Λ Ε Ι Α Ι

ΖΩΗΣ — ΠΥΡΟΣ — ΔΥΣΤΡΑΧΗΜΑΤΩΝ — ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
— ΘΡΑΥΣΣΩΣ ΓΕΛΩΝ

Ὑποκατάστημα ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου 21

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ ΕΔΡΑ: ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον καταβεβλημένον εἰς Μετοχὰς καὶ ἀποθεματικὸν Δρ. 50.000.000. Τὸ κεφάλαιον καὶ αἱ καταθέσεις εἰς χρήματα καὶ χρεώγραφα ἐν γένει ἀνήρχοντο τὸν Ἀύγουστον 1906 εἰς Δρ. 260.000.000

ΥΠ/ΜΑΤΑ ἐν Λονδίῳ, Ἀλεξανδρείᾳ, Καῖρῳ, Κ/πόλει, (Γαλατᾷ Σταμπούλ), Θεσσαλονίκῃ, Σμύρνῃ, Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρῳ, Καλάμαις, Χανίοις καὶ Ἡρακλείῳ — Κρήτης.

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις: Ἀθηναϊκὴ

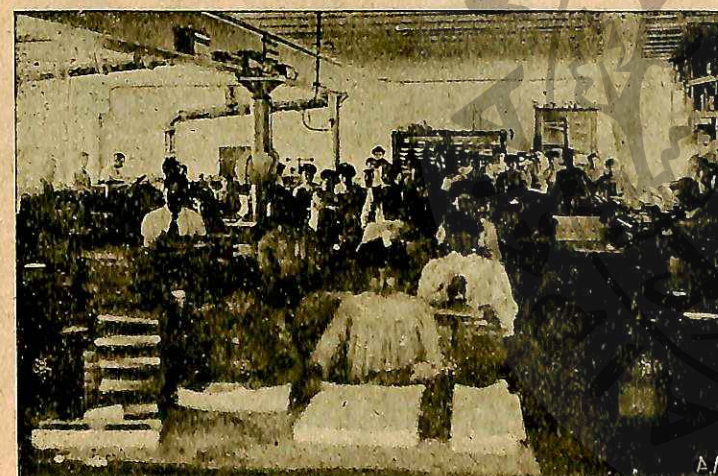
Προεξοφλήσεις, εισπράξεις γραμματίων, προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων Τρεχ/νοι λ/σμοὶ ἡγγυημένοι, Φύλαξις χρεωγράφων, Ἐνοικίσεις χρηματοκιβωτίων εἰς ἰδιώτας.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰς χρυσὸν ἢ τραπεζογραμματίᾳ:

3% εἰς πρώτην ζήτησιν. — 3 1/2% ἀπόδοσις μετὰ 6 μῆνας. — 4% μετὰ ἐν ἔτος. — 5% μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκτεινα.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, πρὸς 4%.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητ. Συμβουλίου καὶ Γενικ. Διευθυντὴς ΙΩ. Γ. ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ

ΜΕΓΑ ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Δ. Χ. ΤΕΡΖΟΠΟΥΛΟΥ Ἀθήναι.

Ἰδιόκτητον Ἐργοστάσιον καὶ Κεντρικὸν Κατάστημα

ὁδ. Καλαμιώτου 14 (πλησίον Καπνηκαρέας). Ὑποκατάστημα ὁδ. Σταδίου (Ἀρσάκειον).

Ἐργοστάσιον καταστίχων καὶ φακέλλων. — Γραμμογραφεῖον

Καλλιτεχνικὸν Τυπογραφεῖον

Μεγάλῃ ἀποθήκῃ ἐμπορευμάτων χαρτοπωλείων

Πώλησις χονδρικῶς καὶ λιανικῶς. — Τηλέφωνον 341.

RICHARD JOHNSON CLAPHAM & MORRIS L^D

24 — 26 LEVER STREET

MANCHESTER

Ἐμποροὶ καὶ Προμηθευταὶ εἰς τὰ ἐξῆς εἶδη:

Γαλβανισμένοι λαμαρίναι ἴσαι καὶ αὐλακωταί.	Σύρματα σιδηρᾶ, γαλβανισμένα καὶ μή.
Λαμαρίναι μαῦραι.	» χαλκίνα, ὀρειχάλκινα καὶ κασσίτερωμένα
Τενεκέδες διάφοροι.	Συρματοφράκται γαλβανισμένοι.
» γαλλικοί.	Σουηδικὸς Σίδηρος.
Μόλυβδος εἰς φύλλα καὶ χελῶνας.	Ἄγκυραι καὶ Ἄλυσσι.
Κασσίτερος.	Κλῖναι διάφοροι.
Χαλκὸς εἰς φύλλα καὶ κύκλους.	Χημικὰ προϊόντα.
Σωλῆνες διὰ κλίνας.	Χρώματα διάφορα.
Σιδηροσωλῆνες διὰ φωταέριον καὶ ὕδωρ.	Ἐλαία.
Σωλῆνες ἐκ χαλκοῦ, ὀρειχάλκου καὶ μολύβδου.	Γλυκερίνη.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

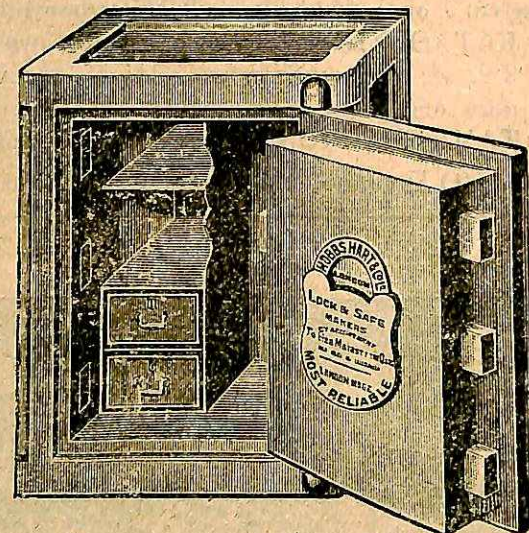
HOBBS, HART & Co. L^{td}.

ΜΟΝΟΚΟΜΑΤΑ

ΧΑΛΥΒΔΙΝΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ, ΤΗΣ ΠΤΩΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΕΠΤΩΝ

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΑΙ ΤΩΝ ΘΥΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΩΝ
ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ,

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ: 76, Cheapside, London E. C.

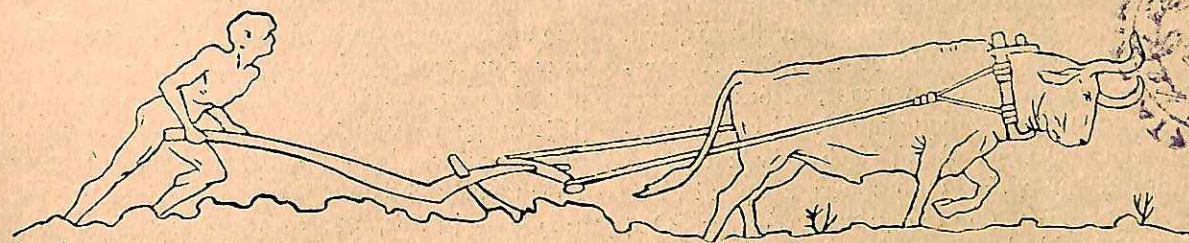
ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ: Arlington Street, Islington, N.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

Η ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ ΡΕΜΠΡΑΝΤ — ΥΠΟ ΡΕΜΠΡΑΝΤ

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ Γ', 15-34
ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1906

Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» *

Απαντῶ μὲ θλιβεράν προθυμίαν εἰς τὰ ἐρωτήματα τῶν «Παναθηναίων». Καὶ σὰς δίδω κ' ἐγὼ μίαν συνταγὴν, διὰ τὸν ἀπελπισμένον ἀσθενῆ σας. . . ut aliquit fiat.

Καὶ εἰς τὰ δύο σας ἐρωτήματα ἡ ἀπάντησίς μου εἶνε καταφατική, ἀνεπιφυλάκτως καταφατική.

Καὶ ὅσον μὲν διὰ τὴν τωρινὴν κρίσιν, δὲν βλέπω παρὰ μίαν τοπικὴν ἐκδήλωσιν τῆς καθολικῆς κρίσεως, ποῦ ὑφίσταται τὸ βιβλίον εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Τὰ αἷτια εἶνε πολλὰ καὶ προφανῆ: Ἡ ἐφημερίς πρῶτα-πρῶτα, ποῦ ἐφόνευσε τὸ βιβλίον, χωρὶς νὰ φονευθῇ αὐτὴ ἀπὸ τὴν σκληρὰν εἰρωνείαν ἑνὸς Λεοπάρδη. Ὁ πολυπλασιασμός τοῦ προϊόντος μὲ τὴν ἀπαραίτητον ἐκπτώσιν τῆς ποιότητος. Ὁ περίφημος περὶ ὑπάρξεως ἀγὼν μὲ τὴν ὑπερέντασίν του, φονεύς τῆς ραστώνης καὶ τῆς ψυχικῆς ἡσυχίας, δηλητηριαστής τῆς ἀτμοσφαιρας, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔζη τὸ βιβλίον. Ὁ πολλαπλασιασμός τῶν θεαμάτων, ἀκουσμάτων καὶ μέσων ἀπολαύσεως, ποῦ ἀναπληροῦν μέγα μέρος αἰσθητικῶν ἀναγκῶν, τὰς ὁποίας ικανοποιοῦσε ἄλλοτε ἡ ἀνάγνωσις. Τὰ μέσα τὰ καταπληκτικὰ τῆς κινήσεως, τῆς κινήσεως ποῦ εἶνε ὁ μέγας ἐχθρὸς τοῦ βιβλίου. Εἰδικῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐχτὸς τῆς ἄλλης βαρβαρότητος, τὸ μέγα ὑπαιθρον, ὁ μέγας μαγνήτης, ἡ ἑλὶς τοῦ Ἡλίου. Ἡ τυχοδιωκτικὴ ὁρὰς καὶ ἡ πλανητικὴ ἀκοὴ ὑπῆρξαν διὰ τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν αἱ μεγαλείτεροι πύλαι συγκοινωνίας μὲ τὸν ὕλικόν καὶ τὸν ἡθικὸν κόσμον. Ἐτσι βλέπω ἐν συντομίᾳ τὴν φύσιν καὶ τὴν αἰτιολογίαν τῆς νόσου, ὅπως λέγουν οἱ ἰατροί.

* «Παναθηναία» σελ. 185.

Θέλετε καὶ τὴν θεραπείαν; Δυστυχῶς δὲν βλέπω τί εἴμπορεῖ νὰ γίνη. Νὰ καταργήσωμεν τὰ αἷτια; Εἶνε ὁ μέγας σκόπελος, ποῦ προσκρούει πάντα ὁ θεραπευτής. Πῶς θέλετε νὰ καταργήσωμεν τὴν ἐφημερίδα, τὸ «ἀνάγνωσμα» — ὁ ὅρος εἶνε πλέον γνωστός — τὸν ἀγῶνα τῆς σημερινῆς ζωῆς, τοὺς ἄλλους ἀναριθμήτους ἀναπληρωτὰς τῆς ἀναγνώσεως, ἀλλὰ κυρίως πῶς νὰ καταργήσωμεν διὰ τὴν Ἑλλάδα τὸν Ἡλίον, τὸ φῶς, τὸ ὑπαιθρον καὶ τὸ καφε-νεῖον;

Ἄλλ' ἂς δοκιμάσωμεν πρῶτα μίαν κλινικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος. Ποῖος εἶνε ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν Ἑλλάδα; Εἶνε ὁ Α, Β, Γ, Δ. Ὁ Α διαβάσει ἀπὸ ἀνάγκην (ἐλαχίστη ἀναλογία στατιστικῶς) καὶ αὐτὸς κατανικᾷ ὅπως δήποτε ὅλα τὰ ἄλλα ἐμπόδια καὶ διαβάσει, διώγεται πάντα ἀπὸ τὸν Εὐρωπαῖον, ἀλλὰ διαβάσει. Εἶνε οἱ δέκα ἄνθρωποι ποῦ ἀγοράζουν βιβλία εἰς τὰς Ἀθήνας. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κουμανοῦδου, ὁ ὁποῖος ἐπαιρνε ὅλα τὰ ἑλληνικὰ βιβλία, θὰ ἔμειναν ὑποθέτω ἑννέα. Ἀπὸ τοὺς δέκα αὐτοὺς, ἂν θέλετε, χάριν περιεργείας, καὶ ὀλίγην στατιστικὴν, ἔξ εἶνε προνόμφαι λογίων καὶ λόγιον ἐν ἐνεργείᾳ (service gratuit) δύο ρομαντικοὶ μικροῦπάλληλοι, ἕνας ἐξωτερικὸς ἀσθενὴς τοῦ «Αἰγινιτείου» καὶ ἕνας παραλυτικὸς, ποῦ οἰκουρεῖ πρὸ δεκαετίας. Ὁ Β διαβάσει διὰ νὰ κάμνη κριτικὴν εἰς τὰ καφενεῖα καὶ τὰς αἰθούσας, διαβάσει ἕνα βιβλίον εἰς μίαν ὥραν, ἔπειτα τὸ δένει, καὶ τὸ τοποθετεῖ εἰς τὴν βιβλιοθήκην του. Εἶνε Ἕλλην ἐσθῆτε. Ὁ Γ διαβάσει διότι ἔχει ἀσθενῆ τὴν θέλησιν καὶ δὲν εἴμπορεῖ νάρνηθῇ τὴν ὑπογραφήν του εἰς μίαν

ἀγγελίαν καὶ ὅταν πληρώσῃ τὸ βιβλίον «ἀφρίζει ἢ ἀφρορίζει» κατὰ τὴν παροιμίαν θὰ τὸ φάγῃ. Ὁ Δ. διαβάζει ἀπὸ ἀπόλυτον ἀργίαν. Αἱ ἐφημερίδες, τὸ ὑπαιθρον, ὁ ὕπνος, αἱ διασκέδασεις δὲν φθάνουν νὰ ἀπορροφήσουν ὅλον τὸν χρόνον του. Εὐτυχῶς δὲ μὴ εὐρὼν τὸν καιρὸν νὰ μάθῃ ἄλλην γλῶσσαν, διαβάζει ἑλληνικά.

Ποῖος εἶνε τώρα ὁ μισαναγνώστης; Ὁλη ἢ Ἑλλάς. Ἀπὸ τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου ἕως τὸν τελευταῖον λιμοκοντόρον. Διὰ τοὺς λόγους ποῦ εἶπαμεν. Μέσα εἰς αὐτοὺς εἶνε ὁ περιφρονητὴς τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, ὁ πολύγλωσσος, ὁ ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, ὁ ἄνθρωπος τῶν ὑποθέσεων, ὁ μισονεῖστης ὁ ὁποῖος ἔπαισε νὰ διαβάσῃ τὰ παλαιὰ βιβλία καὶ δὲν ἀνέχεται τὰ νέα, ὁ μὴ ἐννοῶν ἀπὸ τὴν «νέαν τέχνην», ὁ συγχυσμένος ἀπὸ τὰς προσπαθείας πρὸς παραγωγὴν «ἀνωτέρου εἶδους» καὶ τέλος ὁ ἀποκαμωμένος ἀπὸ τὸν κ. Χατζιδάκη, ἀπὸ τὸν κ. Ψυχάρην, ἀπὸ σᾶς καὶ ἀπὸ ἐμέ.

Πρόκειται, ἐννοεῖται, διὰ τὸ «ῥαῖον βιβλίον», κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ κ. Ξενοπούλου. Διὰ τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ τὸ διδακτικὸν βιβλίον, τὸ πρῶγμα ἀλλάζει. Αὐτὸ τὸ ἐπιβάλλει τὸ Κράτος, ὁ καθηγητὴς καὶ ὁ διδάσκαλος. Εἶνε εἶδος ἀμέσου φόρου. Αὐτὸ εἶνε βιβλίον περιπατητικόν. Ἀπὸ τὸν ἐκδότην πηγαίνει εἰς τὸν μαθητὴν, τὸν ἀκολουθεῖ μέχρι τῶν ἐξετάσεων, μεταβαίνει εἰς τὸ παλαιοπωλεῖον καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἔχει ὁ Θεός. «Καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται...»

Ἀλλὰ πῶς θὰ σωθῇ τὸ ῥαῖον βιβλίον; Ἐδῶ εἶνε τὸ ζήτημα. Εἶνε ἕνας ἄρρωστος ἀπελπισμένος ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην, ποῦ δὲν τοῦ μένει παρὰ νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν ἐμπειρισμόν. Οἱ ἐμπειρικοὶ θὰ προτείνουν διάφορα βότανα. Προτείνω κ' ἐγὼ τὰ ἰδικά μου.

Πρῶτα-πρῶτα τὸ ῥαῖον βιβλίον πρέπει νὰ γίνῃ ἀξιανόγνωστον. Ὑστερα νὰ συνειθίσουν οἱ Ἕλληνες νὰ διαβάζουν. Τὸ πρῶτον ἐξαρτᾶται ἀπὸ Θεοῦ. Ἡ φώτισις τοῦ Θεοῦ εἶνε ἀπαραίτητος. Ἄς προσευχηθῶμεν καὶ ἂς κάμωμεν λιτανείας. Διὰ τὸ δεύτερον κατὰ εἰμποροῦμεν νὰ κάμωμεν κ' ἐμεῖς. Ἀφοῦ δὲν εἰμποροῦμεν νὰ καταργήσωμεν τὸν ἥλιον καὶ τὸ ὑπαιθρον, νὰ τὰ συμβιβάσωμεν μὲ τὴν ἀνάγνωσιν. Νὰ φέρωμεν τὴν τέχνην τοῦ λόγου εἰς τὸ ὑπαιθρον, εἰς τὰς στοάς, εἰς τὰ θέατρα, sub Jove. Νὰ δημιουργήσωμεν διαλέξεις ὑπαιθρίους, νὰ κάμωμεν τὸν Ἕλληνα νὰ γαλήνησῃ τὸν λόγον, ὅχι μόνον εἰς τὰς χυδαίας του μορ-

φὰς ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀνωτέρας. Νὰ τὸν προ-παρασκευάσωμεν δηλαδὴ διὰ τὸ βιβλίον. Καὶ ὅταν τὸν παρασκευάσωμεν, νὰ τοῦ τὸ δώσωμεν εἰς τὰ χέρια. Ἐνα βιβλίον ποῦ νὰ συμβιβάζεται μὲ τὸ ὑπαιθρον, μὲ τὸν δρόμον, μὲ τὴν πλατεῖαν, μὲ τὸ παράλιον, μὲ τὴν ἐξοχὴν. Τὸ ἰδανικὸν βιβλίον θὰ ἦτο τὸ βιβλίον τοῦ μικροῦ σχήματος, τῆς τσέπης ὅπως λέγουν οἱ ἐκδόται. Ἀλλὰ τῆς τσέπης τῆς σημερινῆς; διότι ἔχω εἰς τὴν βιβλιοθήκην μου ἕνα τόμον κάποιας παλαιᾶς Bibliothéque de Roche, ποῦ δὲν χωρεῖ εἰς καμμίαν σύγχρονον τσέπην. Προτείνω ὡς ἰδανικὸν σχῆμα τὰς ἐκδόσεις: Scripta Brovia τοῦ καλοῦ μου φίλου κ. E. Sansot Orland, ἐκδόσεις ποῦ εἶχαν τόσῃν ἐπιτυχίαν. Τὸ βιβλίον αὐτὸ διαβάζεται εἰς τὸν σιδηρόδρομον, εἰς τὸ τράμ, εἰς τὸ καφενεῖον, εἰς τὸ λουτρόν, εἰς τὸ βαπόρι, εἰς τὰς λουτροπόλεις, εἰς τὸ κρεβάτι καὶ ἐκεῖ ἀκόμη ὅπου χά-νουν τόσῃν ὥραν οἱ δυσκοίλιοι ἄνθρωποι. Εἰμποροῦν ἀκόμη νὰ τὸ διαβάζουν οἱ βουλευταὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν συνεδριάσεων καὶ οἱ φοιτηταὶ κατὰ τὴν ὥραν τῶν μαθημάτων. Καὶ ἔχομεν ἐξομολογήσεις μεγάλων συγγραφέων, οἱ ὅποιοι ἐδιάβασαν τὰ περισσότερα βιβλία των καὶ ἔγραψαν καὶ πολλὰ, κατὰ τὸ διάστημα μιᾶς χαμένης ὥρας εἰς ἕνα τακτικὸν ταξίδι, εἰς ἕνα καφενεῖον ἢ εἰς ἕνα περίπατον. Ἐγὼ ὁ ἴδιος ἐδιάβασα δέκα τομίδια τῶν Scripta Brevia εἰς διάστημα πέντε ἡμερῶν μέσα εἰς τὸν Ἡλεκτρικὸν Ἀθηνῶν-Πειραιῶς, εἰς ὥρας δηλαδὴ χαμένας. Καὶ ἔχω λόγους νὰ συστήσω σοβαρώτατα τὸ θαυματουργὸν μέσον εἰς τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς καὶ τοὺς Ἕλληνας ἐκδότας.

Αὐτὰ εἶχα νὰ σᾶς εἰπῶ. Καὶ τώρα ἐπιτρέψατε μου νὰ σᾶς θέσω κ' ἐγὼ ἕνα ἐρώτημα, μ' ἕνα μοναδικὸν ἄρθρον, χωρὶς ἀξίωσιν ἀπαντήσεως:

Διὰ τί ἐκδίδονται ἑλληνικὰ βιβλία;

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Υ. Γ. Παρέλειπα νὰ σᾶς προσθέσω, ὅτι κατὰ τὰς ἀτομικὰς μου παρατηρήσεις, τὰ ἐν-νέα δέκατα τοῦ ἀναγινώσκοντος κοινοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶνε κυρίαι. Ἡ γενικὴ ὑπεροχὴ τῶν γυναικῶν ἀπέναντι τῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, μία ἀναμφισβήτητος ὑπεροχὴ εἰς πολιτισμὸν καὶ ἀνθρωπισμὸν ἐν γένει, εἶνε ἕνα θέμα ποῦ ἀξίζει νὰ πασχολήσῃ τὰ «Παναθήναια».

Π. Ν.

Εἰς τὴν πρώτην σας ἐρώτησιν ἀπαντῶ ὅτι εἶμαι πεπεισμένος ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀναγινώσκουν πολὺ περισσότερον τώρα παρὰ ἄλλοτε, ὅτι ὅμως τὸ ἑλληνικὸν βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸν εὐρίσκονται εἰς κρίσιμωτάτην κατάστασιν σήμερον. Οἱ λόγοι τοῦ παραδόξου φαινομένου — καὶ τώρα εἰσέρχομαι καὶ εἰς τὴν δευτέραν σας ἐρώτησιν — εἶναι πολλοί, καὶ ἡμποροῦσε κανεὶς ὁλόκληρον βιβλίον πολὺ διδακτικὸν νὰ συγγράψῃ ἐξετάζων αὐτούς. Καὶ ὅτι μὲν ὁ σημερινὸς Ἕλληνα ἀναγινώσκει πολὺ περισσότερον παρὰ ἄλλοτε, αἱ ἀσφαλέστεραι ἀποδείξεις εἶναι τὰ ἐξῆς δύο: 1ον ὁ ἐξαιρετικὸς πολλαπλασιασμὸς — δυσανάλογος πρὸς τὸν πληθυσμὸν — τῶν ἐφημερίδων, ὅχι μόνον τῆς πρωτευούσης ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὅπου ὑπάρχουν ἑλληνικαὶ κοινότητες καθὼς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Ἀμερικῇ καὶ 2ον αἱ μεταφράσεις πλείστων μυθιστορημάτων τοῦ χειρίστου καὶ ἀκαλαισθητοτέρου εἶδους, τὰ ὁποῖα γίνονται ἀνάρπαστα πωλούμενα κατὰ φυλλάδια Ἀλλ' ἴσα-ἴσα, ἀκριβῶς διότι διὰ τοὺς δύο τούτους λόγους ὁ Ἕλληνα ἀναγινώσκει πολὺ περισσότερον τώρα παρὰ ἄλλοτε, τὸ ἑλληνικὸν βιβλίον — τὸ ἄξιον λόγον ἐννοεῖται — καὶ τὸ περιοδικὸν — ὅπως τὰ «Παναθήναια» — βέβαια διατρέχουν κρίσιμον περίοδον, διότι αὐτὰ μόνον ἐπαρκῶς δὲν ἀναγινώσκονται. Καὶ ἐξηγῶ τὸ διατί: Ὁ Ἕλληνα δημοσιογράφος ἕνα σκοπὸν ἔχει ἐκδίδων ἐφημερίδα: νὰ ἐλκύσῃ ἀναγνώστας. Γνωρίζει λοιπὸν ἄριστα ὅτι ὁ Ἕλληνα διὰ λόγους κλιματολογικοὺς κυρίως, ἂν καὶ ἔχῃ πλεῖστα προτερήματα, εἶναι ὅμως δυστυχῶς εὐφάνταστος κυρίως, λοιπὸν καὶ ἀψίκορος καὶ ἐπιπόλαιος. Τοῦ ἀρέσουν τὰ πολὺ τραγικά, τὰ πολὺ κωμικά, καὶ μάλιστα τὰ πάρα πολὺ κωμικοτραγικά. Δι' αὐτὸ ἑλληνικὴ ἐφημερίς διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν προορισμὸν της (:) μαζὶ μὲ τὰ μακεδονικά καὶ τὰ ἐθνικά ἐν γένει ζητήματα εἶναι ἀπαραίτητον νὰνακατεῦν μὲ χονδρούς χαρὰκτῆρας τοὺς ἔρωτας τοῦ Δηλιγιάννη εἰς τὰ Παρίσια, τὰ ἄθλα τοῦ Θῶν, καὶ τὰ λοιπὰ: Ἀπὸ τὰ διηγήματα καὶ τὰ μυθιστορήματα ἐπίσης πρέπει νὰ ἐκλέξῃ ὁ Ἕλληνα ἐκδότης καὶ δημοσιογράφος — αἱ ἐξαιρέσεις δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν — τὰ μᾶλλον φανταστικά καὶ ἀψυχολόγητα πρὸς δημοσίευσιν. Μὲ ἄλλους λόγους λοιπὸν ὁ τύπος καὶ οἱ ἐκδόται μυθιστορημάτων κολακεύουν ψυχολογικώτατα τὸ εὐφάνταστον τοῦ Ἕλληνος καὶ ἐπομένως συντείνουν δυστυχῶς εἰς τὴν καταπολέμησιν τῆς ἐθνικῆς φιλολογίας μας.

Εἶναι τρίτος λόγος, ἐκτὸς μερικῶν ἄλλων, ὁ σπουδαιότερος ἴσως, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Ἕλληνα ἐν ᾧ διαβάζει ἀρκετά, δὲν διαβάζει ὅμως τὰ καλὰ βιβλία καὶ περιοδικὰ τῆς πατρίδος μας. Ὁ λόγος οὗτος εἶναι τὸ μεσαιωνικὸν ἐκπαιδευτικὸν μας σύστημα. Τὸν λόγον τοῦτον ἀδύνατον νὰ ἐξετάσω μὲ δύο λέξεις, διότι πρέπει νὰ κάμῃ τις λεπτομερῆ ἱστορικὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἀναρμόστου πλέον διὰ τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα ἐκπαιδευτικοῦ μας συστήματος. Εἰς ὅλον τὸ Σχολαρχεῖον καὶ τὸ Γυμνάσιον καταγινόμεθα μετὰ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, τὴν μεγάλην ἀξίαν τῶν ὁποίων τὸ πνεῦμα μαθητοῦ δέκα πέντε ἢ δέκα ἐξ ἐτῶν ἀδύνατον νὰ ἐννοήσῃ καὶ μετρίως ἀκόμη, ἀφ' οὗ μὲ δυσκολίαν ἐννοεῖ αὐτὴν τὴν γλῶσσαν τοῦ συγγραφέως. Δι' αὐτὸ γεννᾶται εἶδος ἀποστροφῆς εἰς τὸν Ἕλληνα μαθητὴν πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Καὶ τί συμβαίνει τότε; Κουρασμένον τὸ πνεῦμα του ἀπὸ τὴν αὐστηρὰν σοβαρότητα τοῦ Λυσίου καὶ τοῦ Δημοσθένους καὶ τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Θουκυδίδου ἐπιζητεῖ μὲ πάθος τὸ ἀντίθετον τοῦ πολὺ σοβαροῦ καὶ ἐπιδίδεται μ' εὐχαρίστησιν εἰς ξένα ἔργα, ἀνούσια μὲν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, τερπνὰ ὅμως, ὅπως εἶναι ὅλα τὰ ἀψυχολόγητα μυθιστορήματα, ἀδιαφορῶν διὰ τὰ καλὰ βιβλία καὶ περιοδικὰ τῆς πατρίδος μας. Τὴν σημερινὴν λοιπὸν κρίσιμον κατάστασιν τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ περιοδικοῦ εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἐπέφεραν κυρίως τὸ ἐκπαιδευτικὸν μας σύστημα καὶ ὁ τύπος κατὰ δεύτερον λόγον.

ΙΩ. Λ. ΓΚΙΚΑΣ
φιλόλογος.

Λυποῦμαι ποῦ δὲν μπορῶ νὰ δώσω σωστὴ ἀπάντησιν στὸ πρῶτον εἰσῆμα σας. Εἶμαστε ὅλοι τέσσερες Ρωμοὶ ἐδῶ πέρα. Αὐτὸ ξενόδοχοι, ἕνας ταβερναρῆς, κ' ἡ ἀφεντεῖά μου. Ὡστε ἀπὸ ἐσᾶς πρέπει νὰ μάθω ἂν ὁ Ρωμιὸς διαβάζει σήμερα λιγώτερον παρ' ἄλλοτες.

Στὸ δεύτερον εἰσῆμα σας ἀπάντησα, εἶναι τώρα δώδεκα χρόνια. Στοῦ Γαβριηλίδου τὸ «Νέον Πνεῦμα» φύλλο τῆς πρώτης τοῦ Μᾶη 1894, τυπώθηκε ἕνα μου ἀρθρουδάκι, «Γιὰ τί δὲ διαβάζει ὁ Ρωμιός».

Καὶ γὰρ νὰ μὴ σᾶς κουράζω νὰ τὸ γυρεύετε, σᾶς δίνω ἐδῶ μερικὰς του φράσεις.

«... Τὸ διάβασμα γὰρ νὰ γίνεται ἀπὸ τὸ λαὸν δὲν πρέπει νὰ χρειάζεται σπουδὴ καὶ μελέτη. Τί λέω; Μῆτε κόουραση καμιά δὲ χρειάζεται. Τὰ βιβλία πρέπει νὰ θρέφουν τὸ νοῦ

τοῦ ἀνθρώπου καθὼς ὁ ἀέρας ποῦ ἀναπνέει, τὸ φαεῖ ποῦ τρώει, τὸ νερὸ ποῦ πίνει. Ἀκούραστα, καὶ μὲ ἡδονὴν μάλιστα. . . Για τὸ Ρωμιοὶ τὸ διάβασμα εἶναι εἶδος μελέτης. . . Οἱ λέξεις, ὅσο κι ἂν τίς νοιώθει, δὲν ἐντυπώνονται ἀκούραστα μέσα στὸ νοῦ του, κι ὁ νοῦς εἶναι πολὺ ιδιότροπο πρᾶμα. Αὐτὸς τὴν παραμικρὴ σκλαβιά δὲν τὴ δέχεται. . . Δὲν ἐννοεῖ ἕνα δάσκαλος νὰ τὸν κάμνῃ νὰ καταλίνῃ εὐκόλα κι ἀκούραστα, πολὺ λιγώτερο μὲ γλύκα, λέξεις καὶ φράσεις ποῦ δὲν τίς ἔμαθε μαζί μὲ τῆς μάννας τὰ νανουρίσματα, τὰ χαδέματα, τὰ τραγούδια, τὰ παραμύθια. Τῆς μάννας τὴ γλώσσα γυρεύει ὁ νοῦς, κι ἂν ἡ φιλολογία τὴν πελεκᾷ καὶ τὴ στολίζει λιγάκι, καθὼς γίνεται σ' ὅλα τὰ ἔθνη, αὐτὸ ὁ νοῦς δὲν τὸ ἐναντιώνεται, μάλιστα τὸ προτιμᾷ καὶ τὰγαπᾷ, ἐπειδὴ τὸ γοῦστο εἶναι μέσα στὸ φυσικὸ τοῦ ἀνθρώπου, κ' ἡ φιλολογία πάντα ἐκείνο τὸ γοῦστο καλλιεργεῖ καὶ σπουδαίνει. Ὅταν ὅμως ἔρχεσαι καὶ τοῦ παρυσιάξεις γλώσσα μ' ἄλλη γραμματικὴ, μ' ἄλλους τύπους, καὶ μ' ἄλλες λέξεις τίς πιώτερες, τότες κάμνει ἐπανάσταση κι ὁ Ρωμιός, καὶ φωνάζει: «φτάνει σου! μὲ βασάνισες στὸ σχολεῖο, τώρα εἶμαι λεύτερος. Θὰ δουλέψω, θὰ διασκεδάσω, θὰ φάω, θὰ παντρευτῶ. Νὰ διαβάσω ὅμως, βγάλτο ἀπὸ τὸ νοῦ σου. . .»

Εἶπα μερικὰ καὶ στὸ προοίμιό τῆς «Μαζώχτρας», σελ. 4 καὶ 5. Μὰ σώνουνε, θαρῶ, ὅσα σὰς ξανάγραψα, γιὰ νὰ σὰς παραστήσουν τὴν ταπεινὴ μου τὴ γνώμη.

ΛΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ὅπου ἡ Ἑλλάς ἐλευθερώθηκε μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς ποῦ τὰ «Παναθήναια» θέτουν τὸ ἀνήσυχο ἐρώτημα τῶν, τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸ δὲν εἶχαν ποτὲ ἀκμὴ διὰ νὰ διέρχωνται τώρα παρακμὴν. Τὸ ἐλεύθερον, εὐμορφὸ καὶ ἀνοικτὸ πνεῦμα τὸ ἔφαγεν ὁ σχολαστικισμὸς καὶ ἡ περιφρόνησις τοῦ «Ρωμιοῦ» καὶ ὅχι τοῦ Ἑλλήνος πρὸς τὴν ἐθνικὴν του ζωὴ καὶ φυσικὰ καὶ πρὸς τὴν ἐθνικὴν του γλώσσα. Δὲν σημαίνει ἂν ὑπάρχουν πενήντα ἢ ἑκατὸν ἀνθρώποι ποῦ σκέπτονται εὐρύτερα. Τὸ σύνολον εἶναι ἕνας ὄχλος ἀμόρφωτος ἀκόμα. Καὶ πὼς πολὺ ἕνα συμμάζεμα βαρβάρων. Τί; Ἀμφιβάλλετε; Τότε σὰς παρακαλῶ νὰ κάμετε ἕνα περίπατο 'ς τῆς ἐπαρχίας καὶ τῆς ἐλληνικῆς παροικίας 'ς τὸ ἐξωτερικόν. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ θὰ παρατηρήσετε σὲ ποῖα ἀποκλινῶσι εἶναι βυθισμένοι νέοι καὶ γέροντες, ἄνδρες καὶ

γυναῖκες, ἐπιστήμονες καὶ μὴ. Καὶ μάλιστα αὐτοὶ οἱ ψευτοεπιστήμονες καὶ οἱ ψευτοδασκάλοι ποῦ ξεφουρνίζει μερόνυχτα τὸ Πανεπιστήμιον. Αὐτοὶ ποῦ ἀποτελοῦν διήθεν τὴν «τάξιν τῶν ἀνεπτυγμένων».

Καὶ ὅμως σὲ τέτοιους ἀνθρώπους, σὲ τέτοιο κοινὸν χωρὶς κανένα ἰδανικόν, χωρὶς μορφωτικὴ βάσι, χωρὶς τὴν ἐπίγνωσιν ὅτι ἡ μελέτη ἀναμορφώνει τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴ, εἶναι ἐμπιστευμένη ἡ τύχη τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ περιοδικοῦ. Εἶναι λοιπὸν δυνατόν ν' ἀκμάσουν τὰ πνευματικὰ προϊόντα καὶ ἐκδοτικῶς; Διότι λογοτεχνικῶς ὅχι ἀκμάζουν ἀλλὰ καὶ θριαμβεύουν. Διότι ἕνα Παπαδιαμάντην, ἕνα Νιρβάναν, ἕνα Παλαμᾶν καὶ τόσους ἄλλους ἀκόμα καὶ ἕνα περιοδικὸν ὅπως τὰ «Παναθήναια» μὲ τὴν σεμνότητά του καὶ τὴν μεθοδικὴν του μορφωτικὴν ἐργασίαν, καὶ τὸν «Νουμᾶ» μὲ τὴν ζωηρὴν πολεμικὴν του, μὴ τὸ θαρρεῖτε πῶς ἔχουν καὶ τὰ ἄλλα κράτη 'ς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον καὶ ποῦ θὰ ἤθελαν νὰ ἔχουν καὶ 'ς τὴν δυσμικὴν Εὐρώπην ἀκόμα.

Ἄλλ' ὅλους αὐτοὺς ποῦ ἀνέφερα, ὅλους ἐμᾶς δὲν μᾶς ἀφίνουν νὰ προχωρήσωμεν δύο στοιχεῖα τρομερὰ ποῦ πνίγουν δλόκληρην τὴν ζωτικότητά τοῦ ἔθνους. Τὸ Σχολεῖον καὶ ἡ Πολιτικὴ. Δύο θηρία ποῦ θέλουν τσάκισμα. Δύο ἄρπυιες ποῦ μᾶς τρώγουν ἀλύπητα κάθε ὠραῖο λογισμόν, κάθε εὐγενικὴν μας σκέψιν. Κ' ἔτσι δὲν προοδεύει οὔτε τὸ βιβλίον οὔτε τὸ περιοδικόν. Καὶ δὲν μπορεῖ νὰ προοδεύσῃ σὲ τόπο ποῦ δὲν διαβάσει οὔτε ὁ βασιλεὺς, οὔτε ὁ πρωθυπουργός, καὶ ποῦ κανὼνται μάλιστα διότι δὲν διαβάζουν. Ἐν τούτοις 'ς τὴν Ἀγγλίαν οἱ Μπάνερμαν καὶ οἱ Μπάλφουρ καὶ Μόρλεϋ, διὰ νὰ μὴ ἀναφέρω τὸν Δισδραῆλ καὶ τὸν Γλάδστον καὶ τὸν Σαλισβουρὺ ποῦ πέθαναν, εἶναι πρωθυπουργοὶ καὶ ὑπουργοὶ χωρὶς νὰ παύουν νὰ εἶναι καὶ μεγάλοι συγγραφεῖς, ὅπως 'ς τὴν Γαλλίαν πάλιν ὁ Βαλδὲκ Ρουσὸ συζητοῦσε γιὰ τὸ τελευταῖον βιβλίον τοῦ Ζολᾶ μολονότι πρωθυπουργός, ὁ δὲ Λεγκύπουρος τῆς Παιδείας ἔγραφε στίχους. Καὶ διὰ νὰ σὰς εἰπῶ πῶς ἐκτιμῶνται ἐκεῖ οἱ συγγραφεῖς, σὰς ἀναφέρω ὅτι ὁ Λουμπέ, καλῶντας 'ς τὸ προεδρικόν του τραπέζιν τὸν βασιλέα τῆς Ἑλλάδος, εἶχε πλάγι του καὶ τὸν Καπὺς τὸν γνωστὸν κωμωδιογράφον. Ἰδοὺ γιὰτὶ διαβάζουν ἐκεῖ οἱ ἀνθρωποὶ καὶ ἰδοὺ γιὰτὶ ἐδῶ δὲν διαβάζουν, καὶ μόνον ἀνοησίες λέγουν ὅταν ἀνοίγουν τὸ στόμα των νὰ εἰπουν κάτι τι διὰ τοὺς Ἑλλήνας συγγραφεῖς ποῦ τὰ βιβλία των εἶναι ὑπέρτερα πολὺ ἀπὸ τὴν σκέψιν τοῦ ἔθνους των. Ἀπλούστατα

διότι ἐδῶ οἱ διάφοροι πρωθυπουργοὶ καὶ ὑπουργοὶ δὲν ἔχουν κανένα, μὰ ἀπολύτως κανένα ἰδανικόν καλλιτεχνικόν, καὶ τὸ λυπηρότερον, οὔτε ἐθνικόν.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

Α'. — Δὲν πιστεύω ὅτι τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια οἱ Ἕλληνες διαβάζουν ὀλιγώτερον ἀπὸ ἄλλοτε. Τὸ πλῆθος καὶ ἡ κυκλοφορία τοῦ πλῆθους τούτου τῶν ἐφημερίδων, τὰ βιβλία τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν καὶ τὰ κατὰ φυλλάδια ἐκδιδόμενα βιβλία, τὰ κυκλοφοροῦντα εἰς χιλιάδας καὶ μυριάδας ἀντιτύπων, ἀποδεικνύουν τὸ ἐναντίον. Ἴσως θὰ εἶχε δίκαιον, ἂν ἔλεγε κανεὶς ὅτι σήμερον τὸ ποιὸν τῶν προτιμωμένων ἀναγνωσμάτων εἶναι κατώτερον ἀπὸ ἄλλοτε. Καὶ τοῦτο, κατὰ τὴν γνώμην μου, πρέπει νὰποδοθῇ εἰς κάποιαν μεταβολὴν τῆς ἀναλογίας μεταξὺ τῶν ἀπλῶς ἐγγραμμάτων καὶ τῶν κάπως περισσότερον ἀνεπτυγμένων. Ἄλλην φοράν οἱ ἀναγνώσται ἦσαν ὀλιγώτεροι καὶ καλλιτεροί. Σήμερον εἶναι περισσότεροι καὶ χειρότεροι. Ἄλλην φοράν, ὁ καλὸς λογογράφος ἦ ὁ καλὸς ποιητὴς τῆς ἐποχῆς, ἦτο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον προσιτὸς εἰς τὸν μέσον ὄρον τῆς κοινῆς ἀναπτύξεως. Σήμερον εἶναι σχεδὸν ἀπομωμένος. Ὁλιγάριθμος τάξις ἀνεπτυγμένων τὸν ἐννοεῖ καὶ τὸν ἀπολαμβάνει διὰ τοὺς ἄλλους εἶναι ἀκατανόητος καὶ ξένος.

Β'. — Οὕτως ἢ ἄλλως ὁ ἐλληνικὸς λαὸς «ποτὲ δὲν ὑπῆρξεν ἐπαρκῶς ἀναγινώσκων» καὶ ἡ κρίσις ὑφίσταται ἀνέκαθεν. Εἵμεθα ὀκτὼ ἑκατομμύρια Ἕλληνες, καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες, ὅπως ἐννοοῦμεν τὴν ἀνάγνωσιν (δηλαδὴ προτίμησιν τῶν καλλιτέρων ἀναγνωσμάτων καὶ ἀγορὰν αὐτῶν), δὲν ὑπερβαίνουν τοὺς τρισχίλιους. Ἡ «Ἑστία» π. χ., τὸ μόνον πανελλήνιον περιοδικόν, δὲν κατάρθωσε νὰ συγκεντρώσῃ ποτὲ περισσότερους συνδρομητάς. Ἀνάγνωσμα ἐκλεκτὸν — ὅχι λαϊκόν, — κυκλοφορήσαν εἰς 3,000 ἀντίτυπα, ἔφθασεν ἤδη τὸν ἀνώτατον ὄρον τῆς κυκλοφορίας καὶ ἀνεγνώσθη ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνεπτυγμένους Ἕλληνας. Ἄλλ' εἶναι εὐκόλον νὰ ἐπιτυγχάνεται διὰ κάθε καλὸν ἀνάγνωσμα αὐτὴ ἡ δυνατὴ κυκλοφορία; Ἀπεναντίας δυσκολώτατον τὰ 8 ἑκατομμύρια τῶν Ἑλλήνων εἶναι διασκορπισμένα εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς, τὰ μέσα τῆς ἐπικοινωνίας καὶ τῆς διαφημίσεως εἶναι ἀτελέστατα, — ἀκόμη καὶ τὰ μέσα τῆς ἀποστολῆς χρημάτων, χάρις εἰς τὴν πρωτόγονον καταστάσιν τοῦ ταχυδρομείου μας.

Εἵμεθα ὀλίγοι, διεσπαρμένοι καὶ ἀσυγκοινωνῆτοι. Ἄλλ' ἂν ἡ ἀναλογία 8,000,000 : 3,000 — ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται εἰς ἐκτάκτους μόνον περιστάσεις — εἶναι ἀπολύτως μικρά καὶ δὲν ἐπιτρέπῃ εἰς τὸ βιβλίον καὶ εἰς τὸ περιοδικὸν τὴν ἀκμὴν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν βλέπομεν καὶ ζηλεύομεν εἰς ἄλλα ἔθνη, τοῦτο πρέπει νὰποδοθῇ κατὰ πρώτιστον λόγον εἰς τὸ Σχολεῖον. Τὸ Σχολεῖον μας δὲν κατορθώνει παρὰ νὰ ἐμπνεύσῃ μῖσος θανάσιμον κατὰ τοῦ βιβλίου. Εἶναι ὁ τάφος κάθε πνευματικῆς ζωῆς. Ἄλλοι, ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὸν πραγματικὸν βίον διατηρεῖ κάποιαν ἀγάπην πρὸς τὸ βιβλίον ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις τοῦ Σχολείου. Ἐδῶ ἀπεναντίας αἱ ἀναμνήσεις αὐταί, φρικώδεις ἀναμνήσεις, κάμνουν τὸν Ἕλληνα νάποστρέφεται τὸ βιβλίον καὶ νὰ τὸ ἀποφεύγῃ ἐπὶ ζωῆς. Αἱ τρεῖς χιλιάδες ποῦ ἔλεγαμεν πρὶν, εἶναι αἱ ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος· εἶναι οἱ ἀνθρώποι ἐκεῖνοι, οἱ τὸσον καλὰ προικισμένοι διανοητικῶς ἀπὸ τὴν φύσιν, ὥστε νάντέχουν εἰς τὸ δηλητήριον τοῦ Σχολείου. Οἱ ἄλλοι ὅλοι ὑποκύπτουν· φονεύεται μέσα των κάθε πνευματικόν, κάθε ἀνθρώπινον. Καὶ βγαίνουν ἀπὸ τὸ Σχολεῖον, εἴτε ἀργὰ εἴτε ἐνωρίς, εἴτε ἀπὸ τὸ Δημοτικὸν εἴτε ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον, τελείως ἀποκτηνωμένοι, ἀνίκανοι νὰ ἐννοήσουν ἢ νὰ αἰσθανθοῦν τὸ παραμικρὸν ποῦ νὰ ἔχῃ μακρόθεν σχέσιν μὲ τὴν ὠριότητα καὶ μὲ τὴν ἀλήθειαν.

Ἡ ἀναλογία θαυξήσῃ ὅταν τὸ ἐκπαιδευτικόν μας σύστημα μεταβληθῇ. Ἀλλὰ μόνον ἡ ναλογία; Ὅλα θάἀλλάξουν τότε.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Α'. — Ἄν ἀναγινώσκουν δὲν ξέρω — ξέρω πῶς δὲ διαβάζουν. Ὁ Ρωμιὸς ποτὲ δὲν ἀγάπησε τὸ διάβασμα. Οὔτε τώρα, οὔτε ἀμέσως ἔπειτ' ἀπὸ τὴν Ἐπανάστασιν, οὔτε πρὶν στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς του. Ἄν βλέπουμε σωροὺς βιβλία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δὲ θὰ εἰπῇ πῶς οἱ σκλάβοι πρόγονοί μας ἔκαναν ἀμὰν γιὰ διάβασμα. Καθόλου. Οἱ Μαρασλήδες ἐκείνου τοῦ καιροῦ εἶχαν τὴν πατριωτικὴν διάθεσιν, κ' οἱ φιλόλογοι, οἱ δάσκαλοι γιὰ νὰ εἰποῦμε σωστότερα ἐκείνου τοῦ καιροῦ, εἶχαν τὴν τέχνην νὰ τοὺς τὴν ξεσκεπάζουν. Τίποτα περισσότερον. Τὰ βιβλία καὶ τότε ἀγοράζονταν ἀπὸ φιλότιμους ὁμογενεῖς καὶ κάθονταν στὸ ράφι ἀγγιχτά, ὅπως τώρα λόγου χάρις τὰ βιβλία τοῦ Συλλόγου. Ἀκούτε στίς λογοδοσίας τοῦ κ. Βικέλα τίς χιλιάδες ποῦ ξοδεύονται ἀπ' αὐτὰ κάθε χρόνον

καὶ λέτε : — Μωρὲ γειά σου, Ρωμιέ! Γειά σου καὶ σύ, κ. Δροσίνη, ποῦ βρήκες τὸ τετράφυλλο τριφύλλι κ' ἄνοιξες τὴ διανοητικὴ σιδερόπορτα τοῦ Ρωμοῦ! Πάτε ὅμως ἔπειτα στὰ τσιφλίκια τοῦ κ. Καραπάνου, τοῦ κ. Ζωγράφου, τοῦ κ. Δεληγεώργη καὶ βρίζετε στ' ἄρμαρια τῆς ἐπιστασίας σωροὺς - σωροὺς τὰ ὠφέλιμα βιβλία καὶ τοὺς ποντικοὺς μοναδικοὺς ἀναγνώστες τους.

Τώρα ἂν τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸν βρῖ-
σκειται σὲ κρίσιμη κατάστασις. Μπορεῖτε νὰ τὸ
ξέροιτε καλλίτερον ἀπὸ μένα.

Β'. — Στὸ φυσικὸν τοῦ γεννήθηκεν γὰρ νὰ φλυαρῇ καὶ ὅχι νὰ μελετᾷ. Μελετᾷε ὁ τζιτζι-
κας; Ὅχι. Κάνει ἔτσι τὶς μεμβράνες τοῦ καὶ
βγάζει ἤχους. Κάνει καὶ ὁ Ῥωμιὸς ἔτσι τὴ γλῶσ-
σοῦλα τοῦ καὶ παρλάρει. Τί τοῦ χρειάζεται λοι-
πὸν ἡ μελέτη; Γιὰ νὰ μάθῃ; Μὰ εἶνε πράμα
ποῦ νὰ μὴν τὸ ξέρῃ; Γιὰ νὰ εὐχαριστηθῇ; Μὰ
εἶνε εὐχαρίστησις τὸ φῶς τοῦ μυαλοῦ, Μου-
λᾶρι τῶκαμες; Γι' αὐτὸ δὰ εἶδες τί κάνουν τὰ
σκολεϊταρούδια ἔπει' ἀπὸ τὶς ἐξετάσεις. Τί ἔκα-
μαν οἱ πατεράδες μας, τί κάμει' ἑμεῖς, τί κά-
νουν τὰ παιδιά μας, τί θὰ κάνουν τ' ἀγγόνια
μας στὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Σκίσιμο, κῆψιμο
τὰ βιβλία σὰ νὰ ἦταν ὄχτροί μας θανάσιμοι.
Γιατί; Δὲ μᾶς ἔμαθαν τίποτα; δὲ μᾶς χαροποιή-
σαν καμιὰ φορὰ; Καμιὰ. Μᾶς δυσκόλεψαν μο-
νάχα τὰ παιγνίδια μας, τὰ μαλώματά μας, τοὺς
συλλόγους καὶ τὶς παρλάτες μας. Φταίει θὰ πῆς
τὸ σχολικὸ μας σύστημα; φταίει, δὲ λέω τ' ὅχι.
Μὰ πὺδ πολὺ φταίει τὸ νευρικὸ μας σύστημα.
Τὸ μυαλό μας εἶνε ποῦ δὲν ὑποφέρει στ' ἁ-
ληθινὰ ζυγὰ καὶ ὅχι ὁ τράχηλός μας. Ἐκείνη
τὴ μοναδικὴ ἀπόλαυσις ποῦ δίνει τὸ διάβασμα
δὲν τὴν αἰσθάνεται, δὲν τὴν αἰσθάνθηκε οὔτε
θὰ τὴν αἰσθανθῇ ὁ Ῥωμιὸς ποτέ.

Ἀθάνατε Ρωμιέ, εἶσαι μοναδικὸς στὴν ὑφήλιο! Ζῆσε γιὰ νὰ στολιῇς τὴν Πλάση.

Α. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Φρονῶ ὅτι οἱ Ἕλληνες εἴμεθα ὀλιγώτερον φιλαναγνώσται ἐν σχέσει πρὸς ἄλλους φιλαναγνώστας λαούς, ὅποιοι εἶνε λ.χ. κατ' ἐξοχὴν οἱ Γερμανοί. Ἀναγινώσκωμεν ὅμως ἐν γένει περισσότερον ἢ ἄλλοτε, δηλ. ἢ πρὸ 15—20 ἐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὀλιγώτερον ἑλληνικὰ βιβλία καὶ περιοδικὰ ἢ ἄλλοτε. Τὸ γεγονὸς τοῦτο δύνανται ἄλλως τε καὶ δι' ἀριθμῶν νὰ σᾶς πιστοποιήσουν ὁ κ. Ἐλευθερουδάκης καὶ οἱ συνάδελφοί του.

Ποῖοι οἱ λόγοι τούτου; Ἴδου κατὰ τὴν

ταπεινήν μου γνώμην τινὲς τῶν κυριωτέρων.

Δὲν εἴμεθα ὡς λαὸς φιλαναγνώστης, διότι ἡ
 παρατεταμένη ἀνάγκη εἶνε προσφιλεῖς εἰς
 χάρακτῆρας περισσότερον τοῦ ἰδιοῦ μας ἡρέ-
 μους καὶ ὀλιγοπράγμονας καὶ ὑπὸ οὐρανὸν
 σκυθρωπότερον τοῦ ἑλληνικοῦ, ἐπιβάλλοντος τὴν
 κάθευξιν τῆς οἰκίας καὶ τὴν μελέτην τοῦ
 γραφείου.

Ἀναγινώσκομεν ἐν γένει περισσότερον ἢ ἄλλοτε· διότι παρατηρεῖται σήμερον ἀναμφισβήτητος πρὸς τὰς πρὸς καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος διὰ τῆς ἀναγνώσεως φιλολογικῶν ἔργων (δυστυχῶς ἐλάχιστα ἂν μὴ διόλου καὶ ἐπιστημονικῶν).

Προτιμῶνται σήμερον τὰ ξένα ἔργα τῶν ἑλληνικῶν διότι ἠϋξησε καὶ διεδόθη ἡ γνῶσις ξένων γλωσσῶν, καὶ ἕκαστος φίλος τῶν γραμμάτων ἐπιθυμεῖ νὰ εἶνε ἀπὸ τῶν πρωτοτύπων γνώσεως τῆς μεγάλης πνευματικῆς κινήσεως τῆς Δύσεως. Παρὰ τὸν λόγον τοῦτον πρέπει ἵσως νὰ μνημονευθῇ καὶ ὁ ὀλιγότερον σοβαρός, τῆς ἀκαταδεξίας τοῦ Ἑλληνος πρὸς τὰ προἰόντα ἐντοπίου προελεύσεως. Διὰ τοῦτο ἡ ἐπίδοσις αὕτη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ξένων ἔργων δὲν ἐπεξετάθη ἀλλὰ—κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην—καὶ ἡλαττώθη ὡς πρὸς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἕκτοτε :

Ἦσχι, βέβαια, δι' ἔλλειψιν ἔργων. Τουναντίον ἡ συγκομιδὴ σήμερον καὶ πλουσιωτέρα καὶ καλλιτέρα εἶνε.

Ἡ ἀφορμὴ ἀνήκει κυρίως εἰς τοὺς λόγους
τοὺς ὁποίους ἀνωτέρω εἶπον ἀλλὰ κατὰ μέγα
μέρος καὶ εἰς τὴν σημερινὴν πολυγλωσσίαν
τῶν φιλολογικῶν ἔργων.

Πρὸ 15-20 ἐτῶν μία μόνη ἦτο—πλὴν ἐλα-
χίστων ἐξαιρέσεων—ἡ γραφομένη γλῶσσα· καὶ
καὶ ὅχι μόνον ἡ μονογλωσσία αὕτη ἐν τῇ γρα-
φομένῃ ἦτο ἀνεκτὴ ἀλλὰ καὶ εὐχάριστος εἰς
πάντας. Ἄλλὰ σήμερον ἀνεφύη τὸ ἀκανθῶδες
ζήτημα τῆς γλώσσης καὶ οὕτω κατελήξαμεν εἰς
φιλολογικὴν πολυγλωσσίαν τὴν ὁποίαν ὅλοι,
ἀνεξαίρετως συμπαθεῖων ἢ πεποιθήσεων, κατα-
δικάζομεν. Τὸ ἄριστον τῶν ἔργων δὲν ἐλκύει
ἀναγνώστας ὅταν εἴνε γραμμένον εἰς γλῶσσαν
τὴν ὁποίαν δὲν ἐσυνείθισαν οὗτοι—ἐνίοτε καὶ
δυσκόλως ἐννοοῦν—ἢ εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εὐ-
χαριστοῦνται. Διὰ τοῦτο ἕκαστος ἀναγινώσκει
μόνον ὅτι εἴνε γραμμένον εἰς γλῶσσαν τὴν ὁ-
ποίαν αὐτὸς προτιμᾷ ἢ πρεσβεύει ὥς ὀρθὴν ἢ
ἀρέσκειται εἰς αὐτήν.

Κ. Δ. ΖΕΓΓΕΛΗΣ
ὁφηγητὴς

Τὰ προβαλλόμενα ἐρωτήματα εἶνε τόσον μεγάλης κοινωνικῆς σπουδαιότητος, ὥστε ἔχουν ἀνάγκην μακρᾶς πραγματείας. Θὰ περιορισθῶ εἰς τὰ καίρια, ὅπως ἀνάγκη νὰ γίνηται ὅταν προέκηται γ' ἀκουσθῇ ἡ γνώμη πολλῶν.

Α'.—Τὸ βιβλίον ὁμολογουμένως σήμερον
δὲν ἀγαπᾶται παρ' ἡμῖν. Ἡ μεγάλη κοινωνικὴ
σημασία του δὲν κατέστη αἰσθητὴ οὔτε εἰς τὸν
λαὸν οὔτε εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας τάξεις. Ἡ μόνη
πνευματικὴ τροφή τῶν νέων εἶνε τὰ σχολικά
τῶν βιβλία καὶ αἱ ἡμερηίδες. Ὡς πρὸς τὸ
περιοδικὸν καὶ αὐτό, ἂν καὶ παρέχει τροφήν
ποικίλην, δὲν ἔγεινεν ὁ σύντροφος τῆς οἰκο-
γενείας. Τὰ δὲ μυθιστορήματα δὲν κινοῦν τὸ
ἐνδιαφέρον διὰ τὴν τέχνην ἢ τὰ κοινωνικά
τῶν ζητήματα, ἀλλ' ἀπλῶς διὰ τὰς περιπετείας
τῶν.

Β'. — Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐδιάβαζεν ἄλλοτε περισσότερο παρὰ σήμερον. Ἡ παρελθοῦσα γενεὰ ἐζητεῖ εἰς τὴν ποίησιν τὰ ἰδανικά της καὶ ἐνθουσιάζετο μὲ τὰς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἔρωτος κραυγὰς τοῦ Οὐγκώ καὶ τοῦ Λαμαρτίνου. Σήμερον ἡ γενεὰ μας δὲν ἔχει ἰδανικά· τὰ ἐμάρανεν ἡ στενὴ πολιτικὴ ὃ ὁποία περιστρέφεται μόνον περὶ τὸ ἄτομον. Εἰς τὴν πολιτικὴν ἰδέαν κοινωνικαὶ δὲν ὑπάρχουν, ὥστε αὐταὶ νὰ γεννήσουν μυθιστορήματα. Τὸ ἰδανικὸν μας σήμερον τὸ εὐρίσκομεν εἰς τὰς καθημερινὰς πολιτικὰς συζητήσεις καὶ τ' ἀναγνώσματα τῶν ἐφημερίδων, τὰ ὁποία πολὺ διαβάζονται εἰς τὰς ἐπαρχίας. Ὅσοι δ' ἑλληνικὸς λαὸς θέλει νὰ διαβάξῃ· ἀλλ' ἡ ἀκάθαρτος τροφή, ὅπου τοῦ παρέχεται, μαραίνει τὸ βιβλίον τὸ εὐγενές. Ἡμποροῦσε τὸ ἰδανικὸν τῆς πατρίδος νὰ ἐξεγείρῃ καὶ πάλιν τὴν ἀγάπην πρὸς τὸ βιβλίον· ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ σήμερον ξηρὸς πατριωτισμός, ζητωκραυγαί, σημαῖται ἑλληνικά. Τὸ ἔργον τέχνης πρέπει νὰ τὸ διαπνέῃ μία ἰδέα καθολικὴ, ὅπου νὰ ἐξυψώσῃ τὸν ἀναγνώστην εἰς ὑψηλά, εἰς κοσμοπολιτικὰ ἰδανικά.

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ

Τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸν σήμερον πλείονος ἀπὸ καθενὲς ἄλλῃ ἐποχῇ βρίσκεται σὲ κρίσιμην κατάστασιν.

— Γιατί;

— Διότι πλήθυναν οἱ ἐφημερίδες! Ὁ κόσμος ρίχνεται στὴς ἐφημερίδες, ὅπου βoίσκει λίγ' ἄπ' ὅλα, εὐχαριστιέται, περνάει τὴν ὥρα του... Ἡ ἐφημερίδα σκότωσε τὸ βιβλίο καὶ τὸ περιοδικό! Βιβλίο, ποῦ δὲ μπορεῖ κανεὶς

νά τὸ τελειώσῃ μεταξύ ἑνὸς τσιγάρου κ' ἑνὸς καφέ. . . Περιοδικὸ τοῦ βγαίνει στῆς δέκα πέντε καὶ σὸ μῆνα μιὰ φορὰ. . . εἶναι πλῆξη μπροστὰ στὴν ἑφημερίδα, τοῦ βγαίνει κάθε μέρα, τοῦ σοῦ δίνει καὶ τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸ κατὰ δόσεις. Ὁ Ἕλληνας ὁ σημερινὸς διαβά-ζει πλείότερον ἀπὸ τὸν Ἕλληνα τοῦ περασμένου καιροῦ.

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΔΗΣ

Η πρόσκλησή σας «Ἄν διαβάζουν οἱ Ἑλ-
 ληνες» μοῦ ἦρθε ἀργὰ δυστυχῶς. Μὲ λίγα
 λόγια ἡ ἰδέα μου εἶναι πῶς οἱ Ρωμιοὶ δια-
 βάζουν, ὅχι ὅμως ἐλληνικὰ βιβλία, γιὰτὶ τοὺς εἶνε
 καρφωμένη ἡ ἰδέα πῶς ὅτι ρωμεῖο δὲν ἀξί-
 ζει. Δασκαλισμοῦ καὶ λεβαντινισμοῦ ἀποτέ-
 λεσμα.

Α. ΠΑΛΛΗΣ

Καὶ τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸν εὐρίσκονται εἰς κρίσιν. *Πνευματικὴν* κρίσιν. Δηλωτικὴν ψυχικῆς καταστάσεως. Παθολογικὸν σύμπτωμα πνευματικῆς ἀνορεξίας. Ἄν ἐγεννᾶτο ἕδω τὸ ἐξοχώτερον τῶν ἀριστουργημάτων, ἦτο δυνατόν νὰ ἀνάγῃ πυρετὸν ἐνθουσιασμοῦ, νὰ ἡλεκτρίσῃ τὰ πνεύματα, νὰ κυριαρχήσῃ τῆς κοινῆς γνώμης ἑβδομάδας, μῆνας;

Ἀνεγίνωσκον ἄλλοτε περισσότερον; Μὲ τὴν φαντασίαν τὴν ἐξιδανικεύουσαν τὸ παρελθόν, τὸ πιστεύομεν. Ἄλλ' ἔχομεν τὰ στοιχεῖα ν' ἀποφανθῶμεν ἀκριβῶς; Τὰ παλαιότερα βιβλία ἐξεδίδοντο μὲ *συνδρομάς*, δηλαδή μὲ φιλανθρωπικὰς εισφοράς. Αἱ ἀνὰ τὰς ἑλληνικὰς κοινότητας τοῦ ἐξωτερικοῦ περιοδεῖαι τῶν ἐκδοτῶν περιοδικῶν δὲν εἶνε σύγχρονος ἐπινόησις τοῦ ἐκδότου τῆς «Φύσεως». Μὲ τὴν χεῖρα τεταμένην εἰς τὴν Εὐρώπην, Ἀσίαν καὶ τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν συνετηρήθη ἡ *Πανδώρα*. Ὁ *Παρθενών*, ἡ *Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη*, καὶ τὰ ἄλλα περιοδικὰ ἔζησαν βίον βραχὺν καὶ ἀγωνιώδη. Ὁ ἰδρυτὴς τῆς *Ἑστίας* Παῦλος Διομήδης ἐξημιώθη ὑπὲρ τὰς τριάντα χιλιάδας δραχμῶν. Ὁ Κασδόνης μὲ ὅλην τὴν ἐμπορικὴν διοργάνωσιν καὶ τὰς νέας ἀγορὰς καταναλώσεως, εἰς πρώτην εὐκαιρίαν ἐγκατέλιπε τὸ περιοδικὸν χάριν τοῦ βιβλιοπωλείου. Ὁ Δροσίνης ἠναγκάσθη νὰ μεταβάλῃ τὴν *Ἑστίαν* εἰς καθημερινὴν ἐφημερίδα.

Ἡ νόσος εἶνε χρονία.

Ἄλλα τὸ ζήτημα δὲν εἶνε, πόσον ἀναγινώσκουν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ τί ἀναγινώσκουν. Ἡ μεγάλη ποσότης ἐνὸς πράγματος οὐδέποτε μεταβάλλει τὴν οὐσίαν του. Ὅσοι περισσότεροι ὁ βόρβορος, τόσο βαθύτερα βυθίζεται κανεὶς εἰς αὐτόν. Τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν λοιπὸν εἶνε, πιθανῶς, τὸ χειρότερον ἀναγινώσκον, τὸ καταπνιγνὸς τῆς ἀηδεστερᾶς μωρίας κοινὸν τῆς Εὐρώπης. Εἶνε καὶ τοῦτο χρόνιον; Ἡ φυλὴ μας φαίνεται, ἔμεινε μέχρι τοῦ Μπερτόλδου ὅπως εἰς τὰ μαῦρα χρόνια τῆς σκλαβιάς καὶ δὲν ὑψώθη περισσότερο.

Ἄλλ' οἱ Γερμανοὶ λέγουν μὲ βάθος «ὅποιοι στέκεται καὶ δὲν προχωρεῖ, πηγαίνει ὀπίσω» (Stillstand ist Rückstand). Καὶ εἰς ἡμᾶς ἔδω ἔστρωσαν χιλιόμετρα σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ὅποι' ἦσαν ἀγκάθια καὶ κρημνοὶ ἔγειναν πολλαχοῦ ὥραιαι συνοικίαι μὲ πλατείας. Μόνον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν ἐστρώθη τίποτε, δὲν ἀντήχησε τὸ ἀφυπνίζον σύριγμα ἀτμαμάξης· μόνον ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ ἔμεινε μὲ κρημνοὺς καὶ ἀγκάθια.

Β'. — Τὸ αἷτιον; Τὸ δυσκολώτερον πρᾶγμα εἰς τὸν κόσμον καὶ εἰς τὸν βίον εἶνε ἡ εὕρεσις τοῦ αἵτιου. Πολλάκις περιπλέκεται τόσον μὲ τὸ ἀποτέλεσμα ὥστε δὲν διακρίνεται τὸ ἐν ἀπὸ τοῦ ἄλλου. Τὸ κατρακύλημα τῆς δημοσιογραφίας μέχρι τῶν «ἀναγνώσμάτων» εἶνε αἷτιον ἢ ἀποτέλεσμα; Κατ' ἐμὲ εἶνε μᾶλλον ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ δυνατόν εἰς τὴν κλίμακα τῆς ἀλληλουχίας νὰ εἶνε καὶ αἷτιον καὶ ἀποτέλεσμα. Ἡ σῆψις εἶνε ἀποτέλεσμα καὶ γίνεται καὶ αἷτιον.

Τὰ αἷτια. Τὸ σχολεῖον; Βεβαίως. Σκοπὸς τοῦ σχολείου εἶνε ὅχι τόσον νὰ δώσῃ μάθησιν ὅσον τὴν δίψαν τῆς μαθήσεως, νὰ ἐξεγείρῃ πολυμερὲς ἐνδιαφέρον, ὅπως λέγει ἡ Παιδαγωγική. Τὸ ἰδικόν μας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐξεγείρει πολυμερὴ ἀηδίαν.

Ἡ Ἐκκλησία. Ποῦ εἶνε τὸ κήρυγμα τὸ ὑψώνον, ὡς ἐπὶ πτερύγων, τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὰ χθαμαλά; Ὁ γεωργός, ὁ βοσκός, ὁ ἐργάτης διὰ τῆς ἐκκλησίας δὲν αἰρεται ὑψηλότερα ἀπὸ τὴν Ἀμαρτωλῶν Σωτηρίαν.

Τὸ εἶδος τῆς ἑλληνικῆς λογοτεχνίας. Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς ἔλεγε διὰ τὸν Ὀμηρον «τόσον ἀφ' ἑαυτοῦ διδοὺς ὅσον ἕκαστος δύναται λαβεῖν». Καὶ ὁ μέγας εὕρισκε, ὅτι θέλει καὶ ὁ μικρός. Ὁ Σαίκτηρ, ὁ Γκαίτε, ὁ Σχίλλερ, ὁ Βύρων, ὁ Οὐγγώ, εἶνε δι' ὅλους. Ὁ Μπωδελαίρ ὅχι. Ὁ Ἰψὲν ὅχι. Ὁ Δωδὲ εἰς τὸν Τζάκ περιγράφει

θαυμάσια τὴν ἀληθινὴν δύναμιν τῆς παγκοσμίου μεγαλοφυΐας, παριστῶν τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Λάντε ἐπὶ τοῦ ταπεινοῦ πνεύματος ἐργάτου. Ἡ ἰδική μας τέχνη (ἐννοῶ τὴν ἀληθινὴν) εἶνε, κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀπὸ τὴν ἀπρόσιτον τὴν ἀκατάδεκτον. Πόσοι λαμβάνοντες τὴν γραφίδα συλλογίζονται πῶς ὅχι μόνον αὐτοὶ νὰ ὑψωθοῦν πρὸς τὰ ἐπάνω, ἀλλὰ καὶ πῶς νὰ ἐλκύσουν πρὸς τὰ ἐπάνω;

Ἡ ἔλλειψις ἀγάπης πρὸς τὸν λαόν. Ποῦ εἶνε ὁ ἰδικός μας Bouchor καὶ οἱ σύντροφοί του, νὰ φέρουν μέχρι τῶν λαϊκῶν στρωμάτων τὸ ἄρωμα τῆς ποιήσεως, τὴν εὐμορφίαν τοῦ ἰδανικοῦ, νὰ μεταδώσουν εἰς τὴν λαϊκὴν ψυχὴν τὴν ἀνατριχίλαν τοῦ ὥραιου;

Εἶπα. Τὰ αἷτια περιπλέκονται μὲ τ' ἀποτελέσματα. Ὅ,τι συμβαίνει μὲ τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸν καὶ μὲ τὴν εἰκόνα καὶ μὲ τὸ ἄγαλμα, δὲν συμβαίνει καὶ μὲ τὸ θέατρον, καὶ μὲ τὴν μελωδίαν; Ἡ ἀνικανότης πρὸς ὄρεξιν εἶνε γενική. Τὸ στομάχι εἶνε κατεστραμμένον δι' ὅλα. Ἀλλὰ δὲν εἶνε τοῦτο τὸ νόσημα. Τὸ σύμπτωμα εἶνε δευτερογενές. Τὸ αἷτιον κεῖται βαθύτερον, εἶνε ὁργανικόν. Δι' αὐτὸ ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἔρευναν διὰ τὴν κρίσιν τοῦ βιβλίου, θὰ ἦτο κατ' ἐμὲ, ἀπάντησις διὰ τὴν κρίσιν τῆς συγχρόνου ἑλληνικῆς ψυχῆς.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν διαβάσει ὅσον ἔπρεπε καὶ μποροῦσε, γιατί πολὺ σπάνια βρίσκει βιβλία γραμμένα στὴ γλῶσσα τοῦ καταλαβαίνει καὶ βγαλμένα ἀπὸ τὴ ρωμαϊκὴ ψυχὴ. — Τώρα νομίζω διαβάσει περισσότερο παρ' ὅ,τι ἄλλοτε γιατί σήμερον γιὰ καλὴ μας τύχην ἄρχισαν συχνὰ-πυκνὰ νὰ τυπώνονται καὶ βιβλία καὶ φημερίδες καὶ περιοδικὰ στὴν ἐθνικὴ τὴ γλῶσσα καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἰδέαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Αὕτη εἶναι ἡ γνώμη μου, μὰ μπορεῖ νὰ ἴδῃ καὶ λάθος.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

Ερωτᾷτε ἂν οἱ Ἕλληνες ἀναγινώσκουσιν, ὀλιγώτερον τώρα παρὰ ἄλλοτε. Βεβαίως οἱ Ἕλληνες, καὶ ἔνεκα τοῦ κλίματος καὶ ἔνεκα τοῦ ἑξωτερικοῦ βίου ὃν διάγουσιν, οὐδέποτε ὑπῆρξαν φιλαναγνώσται εἰς ὃν βαθμὸν οἱ τῆς βορείου καὶ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης λαοί. Φύσει δὲ ὁ σύγχρονος Ἕλλην ἀποφεύγει τὰ βιβλία καὶ τὰ περιοδικὰ, κατατρίβει δὲ τὸν χρό-

νον εἰς ἀνάγνωσιν ἐφημερίδων, καὶ τοῦτο μόνον ὅπως τυγχάνη ἐνήμερος τῶν καινῶν καὶ μὴ ἀπορῇ τῶν μέσων τῆς συζητήσεως. Τότε δὲ μόνον προστρέχει εἰς τὰ βιβλία καὶ εἰς τὰ περιοδικὰ, ὅταν εὕρισκῃ ταῦτα συνάδοντα πρὸς τὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα. Ἐξετάσωμεν νῦν ποῖος τις οὗτος ὁ ἐθνικός τοῦ Ἕλληνοῦ χαρακτήρ. Ὁ Ἕλλην πάντοτε ἐπινοητικός, δραστήριος καὶ ἀγχινοῦστατος εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἰδίαν τιμὴν, ζῶν καὶ περιουσίαν, ἀταλαίπωρος καὶ ἄφροντις αἰετοῦ ὑπῆρξεν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ κοινὰ, περὶ ταῦτα δὲ τὰ κοινὰ οὔτε ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐπέδειξεν οὔτε νῦν ἐπιδεικνύει σύμπνοιαν, ἐνόητα καὶ λοχύν. Πάλιν ὅμως ὁ αὐτὸς Ἕλλην, ὁσάκις ἐν τε τῷ παρελθόντι καὶ τῷ παρόντι ἀπέβλεπεν εἰς ἐπιτεύξιν ἰδέας τινὸς μεγάλης ἢ ἐνὸς ἰδανικοῦ, τὰ πάντα καὶ ζῶν καὶ περιουσίαν καὶ ὑλικὴν εὐμάρειαν ἐθυσίασεν ὑπὲρ τῆς ἰδέας ἣν ἐνεκολλώθη. Εἰς τοιοῦτον λοιπὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα φρονοῦμεν ὅτι ἀρμόζουσι βιβλία καὶ περιοδικὰ ἢ ὄντος πρακτικά, λειαινόντά πως τὸ τραχὺ τῆς καθημερινῆς πορείας τοῦ βίου, ἢ ἐξόχως ὑψηλὰ δυνάμενα νὰ προσελκύσωσι τὸν πρὸς τὰ ἰδεώδη ὁργῶντα τοῦ Ἕλληνοῦ νοῦν. Ὑπάρχουσιν ὅμως ταῦτα ἢ ἐκεῖνα παρ' ἡμῖν; Οὐχί. Διότι βεβαίως βιβλία πρακτικά καὶ περιοδικὰ πρακτικά δὲν ἔχομεν, ἢ καὶ ἂν ἔχωμεν, ταῦτα δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Ἕλληνοῦ ὑπὸ ὑλικὴν ἐποψιν καθόσον δ' ἀφορᾷ τὴν πνευματικὴν ἡδονὴν ἣτις τυγχάνει ὁ σκοπὸς τῆς ἀναγνώσεως τῶν ὑψηλῶν ἔργων, ποῖα ταῦτα παρ' ἡμῖν εἴτε ἐν τῷ πεζῷ εἴτε ἐν τῷ ἐμμέτρῳ λόγῳ; Ἀρχομένης τῆς εἰκοστῆς ἑκατονταετηρίδος, ὀφείλομεν ν' ἀναδράμωμεν εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως διαπρέψαντας διδασκάλους τοῦ Γένους, ὅπως ἀναγνώσωμεν τι ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ ἄξιον ἀναγνώσεως, καθόσον δ' ἀφορᾷ τὴν ποιήσιν, πάλιν εἰς τὸ παρελθὸν ὀφείλομεν ν' ἀναδράμωμεν. Ἄν λοιπὸν ὁ Ἕλλην ἀποβάλλῃ σήμερον τὸν πρὸς ἀνάγνωσιν ἔρωτα, αἷτια εἶνε ἢ ἔλλειψις ἀναγνώσμων δυνάμενων νὰ ἐπενεργήσωσιν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ νοῦ ἀπόδειξις δὲ τρανοτάτη τυγχάνει ὅτι ὁσάκις παρετέθη πρὸς ἀνάγνωσιν διήγημα συνδεόμενον πρὸς τὰς ἱστορικὰς ἢ λαογραφικὰς παραδόσεις τοῦ ἔθνους, τοῦτο ἀπλήστως ἀνεγνώσθη· πῶς ὅμως προσδοκᾷτε νὰ συγχρωτίσθῃ ὁ ἑλληνικὸς νοῦς πρὸς διηγήματα ἢ ποιήματα μεταφραζόμενα ἐκ τῆς Ρωσικῆς ἢ τῆς Νορβηγικῆς φιλολογίας, αἷτινα ὅλως ἀντίκεινται τῇ φύσει τοῦ ἑλληνικοῦ, ἢ πρὸς τὰ ἀνούσια κατασκευάσματα

τῶν συγχρόνων λογογράφων καὶ ποιητῶν, ἐν οἷς τὰ πάντα, καὶ λόγου πλοκή καὶ γλῶσσα διαστρέφονται. Οὕτω ὁ Ἕλλην δικαίως προστρέχει εἰς τὸ «τὸ καινὸν» τῶν ἐφημερίδων, οὐδαμῶς δὲ κηδεταί περὶ ἐθνικῆς φιλολογίας, διότι ἑλληνικὴ φιλολογία δὲν προσφέρεται σήμερον εἰς τὸν σημερινὸν Ἕλληνα. Ἀλλὰ πλὴν τῶν ἄνω πλείστα ὅσα αἷτια οὐ μόνον παρακλύουσιν ἀλλὰ καὶ δυσχερεστοῦν καθιστῶσι τὴν πρόοδον τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ περιοδικοῦ ἐν Ἑλλάδι, ὧν κυριώτερα θεωροῦμεν τὰ ἑξῆς: α') ὅτι ὁ Ἕλλην ἐν τε τῷ ἐλευθέρῳ βασιλείῳ ἰδίῳ δὲ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἑλλάδι καὶ ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς ἀποικίαις τυγχάνει γλωσσομαθέστατος, διότι αἱ συνθῆκαι ὑφ' ἃς ἔζη ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὴν ἐκμάθησιν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, τῆς γαλλικῆς, ἀγγλικῆς καὶ γερμανικῆς· ἐν ταῦταις δὲ ταῖς γλώσσαις εὕρισκονσι ποικιλίαν βιβλίων καὶ περιοδικῶν οἷα οὐδέποτε ὕλης συστηματικῶς καὶ φιλοκάλως ἐκτυπωμένων, οὐ μόνον δ' εὐωνοτάτων ἀλλὰ τακτικῶς μὲν περιεχόντων πρακτικώτατα ἄρθρα περὶ ζητημάτων γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, πολλάκις δὲ καὶ πραγματείας περὶ τῶν ἡμετέρων ἃς οὐδέποτε ἴσως ἀνέγνωμεν ἐν ἑλληνικοῖς περιοδικοῖς· β') ὅτι πλείστοι ὅσοι ἀξιολογώταται πραγματεῖαι περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς, καταληλόταται πρὸς καταρτισμὸν βιβλίου ἢ διακόσμησιν περιοδικῶν, δημοσιεύονται ἐν ταῖς ἐφημερίσιν· ἐκ τούτου πολλάκις ἀπὸ προκύπτουσι ζημίαι· διότι οἱ μὲν φιλαναγνώσται τρέπονται πρὸς τὰς ἐφημερίδας ὅπως εὕρωσι τι ἄξιον ἀναγνώσεως, ἀποφεύγουσι δὲ τὰ βιβλία καὶ τὰ περιοδικὰ, διότι ἐν αὐτοῖς οὐδὲν ἄξιον ἀναγνώσεως εὕρισκουσιν. Ἀνακεφαλαιοῦντες δὲ γνωματεύομεν ὅτι ὁ Ἕλλην εἶνε φιλαναγνώστης ὅσῳ ἐπιτρέπει αὐτῷ τὸ περιβάλλον, ἀλλὰ δὲν ἀναγινώσκει, διότι δὲν εὕρισκει ν' ἀναγνώσῃ.

Ἀλεξάνδρεια ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Σ. ΚΑΣΔΑΓΑΝΗΣ

Οἱ Ἕλληνες «ἀναγινώσκουν» πλείοτερον σήμερον παρ' ἄλλοτε. Ἡ ἐποχὴ τοῦ 62—συγκεφαλαιωτικὴ ἐνὸς πνεύματος Ἑλληνικοῦ διήκοντος διὰ δύο τοῦλάχιστον δεκαετηρίδων πρὸ καὶ μετὰ τὸν «κλασικόν» σταθμὸν αὐτὸν—οὔτε νὰ συγκριθῇ καὶ δύναται πρὸς τὴν ἐποχὴν μας. Πέντε-δέκα λόγοι τότε καὶ πέντε-δέκα μεταφρασταί, ὧν τὰ σύνορα πολλάκις συνεχόντο, ἀπετέλουν οὕτως εἰπεῖν «τὴν ἀριστοκρατίαν τῶν γραμμάτων». Ἦσαν τῆς ἐποχῆς τῶν οἱ Μανδαρίνοι. Κατὰ συνέπειαν, καὶ

τὸ ἀναγινώσκον αὐτοὺς κοινὸν ἐμανδαρίνιζεν,
ἐπὶ τοσοῦτον μάλιστα, ὥστε οἱ γραμματισμένοι,
λόγῳ τοῦ μικροῦ των κύκλου, ἐπροκάλουν ἐκ
τῶν πληβείων καὶ τῶν ἀστῶν κάποιον φθό-
νον ιδιότυπον, οὗτινος τὸν τόνον μᾶς δίδει
ἢ τότε πρὸς τοὺς καλαμαράδες ἀποστροφῇ
τοῦ κόσμου, τῆς πρὸς τοῦ 62 μάλιστα ἐποχῆς.

Σήμερα αριστοκρατία (!) γραμμάτων δὲν ὑ-
πάρχει. Ὅπως εἰς ὅλα, καὶ εἰς τὰ γράμματα
τελεία ἰσοπέδωσις! Δὲν φρονῶ ὅτι δὲν ὑπάρ-
χει φιλολογία. Ὑπάρχει καὶ παραῦπαρχει μά-
λιστα. Ὅ,τι τῆς λείπει εἶναι «ὁ θόρυβος». Ὁ
θόρυβος ἐκεῖνος ποῦ τῆς πρέπει. Ἐκεῖνοι δὲ
οἵτινες τῆς καταγινώσκουν θόρυβον, φρονῶ ὅτι
οἰκτρῶς πλανῶνται, μὴ γνωρίζοντες πῶς θο-
ρυβεῖ — διότι *πρέπει* νὰ θορυβῇ — ἡ φιλολο-
γία πανταχοῦ τοῦ κόσμου.

Ἄλλ' ὁ τοιοῦτος δημοκρατισμὸς τῶν γραμμάτων παρέσυρε τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰ ἄκρα. Οἱ «πραγματικοὶ» λόγιοι δὲν ξεχωρίζονται ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ πολλοῦ κοινοῦ, οὕτινος τὸ κατ' ἐξοχὴν ἐλάττωμα, ὡς ἀναγινώσκοντος, ὑπῆρξεν, ὅτι στερεῖται κάθε ἐκλεκτικότητος. Ὅλοι διαβαζόμεθα σήμερα, καὶ ποῖος τῇ χάρι μας! Ἀλλὰ χωρὶς «μεθοδικότητα» εἰς τὸ διάβασμα. Τὴν μεθοδικότητα ἐκείνην, ἣτις γεννᾷ τοὺς θαυμαστάς καὶ προκαλεῖ τὴν κατανάλωσιν τῶν ἔργων.

* * *

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐρχόμεθα εἰς τὸ δευ-
τερον ἐρώτημα τῶν «Παναθηναίων». Τὰ «Πα-
ναθηναία» ἐρωτοῦν ποῦ πρέπει ν' ἀποδώσω-
μεν τὸ ὅτι δὲν ἔχομεν κοινὸν ἀναγινῶσκον, ἐάν
πραγματι δὲν ἔχωμεν τοιοῦτον. Αἰρομένης ὁ-
μως τῆς πρώτης ἐρωτήσεως διὰ τῆς ἀπαντή-
σεως ὅτι ὑπάρχει «κοινὸν ἀναγινῶσκον» καὶ
ὑπάρχουν Ἕλληνες λόγιοι στιβαρώτατοι, ὡς
δεύτερον ἐρώτημα προάγεται εἰς τὸ μέσον
τοῦτο: Διὰ τί ἡ ἔλλειψις πάσης μεθοδικότητος
εἰς τὸ ἀναγινώσκειν καὶ διὰ τί ἡ δημοκρατικὴ
αὕτη ἰσοπέδωσις εἰς τὴν φιλολογίαν; Ὡς λό-
γον τοῦ φαινομένου αὐτοῦ ἐγὼ νομίζω σπου-
δαιότατον, *τὸν περὶ ζωῆς ἀγῶνα.*

Αὐτὸς σημερον, μὲ τὴν φοβερὰν ἔντασιν ποῦ ἔλαβεν, ἀπέκλεισε κάθε μέθοδον, τόσον εἰς τὴν Φιλολογίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Ἐπιστήμην, ὅσον καὶ εἰς τὴν Τέχνην, ὅσον καὶ εἰς τὴν Πολιτικὴν, εἰς ὅλα. Ὅλοι διαβάζομεν, ἀλλ' ὄχι μετὰ προσοχῆς. Καὶ ὄχι μὲ πάθος καὶ αἰσθημα. Ἡ βιοπάλη ἐπεμβαίνει ὀρμητικὴ εἰς τὸ μέσον καὶ ἀνακόπτει κάθε εὐγενῆ ἐνασχόλησιν, τὴν φέρει ἄνω - κάτω, τὴν καθιστᾷ ἀόριστον, ἀέρινην,

καὶ τι μεταξὺ ρεμβασμοῦ καὶ ὕπνου, ὥστερα
ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας, τοὺς ἐπωδύνους ἀγῶνας τῆς
ἡμέρας.

Ὑπάρχουν φιλιανανῶσαι ποῦ πεινοῦν, καὶ ὅμως διαβάζουν· διαβάζουν. Καὶ κάποτε μάλιστα ἐξοδεύοντες! Αὐτοὶ ἀποτελοῦν τὸν κλασικώτερον ἐν Ἑλλάδι τοῦ «φιλιανανῶστου» τύπον. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ φιλιανανῶσαι — καὶ εἶναι οὗτοι οἱ πλεῖστοι — οἱ ὁποῖοι ἀμέσως διακόπτουν τὴν ἀνάγνωσιν ἐνὸς διηγήματος, αἴφνης τοῦ Παπαδιαμάντη, διὰ τὰ μεταβοῦν εἰς τὴν σιταγορὰν ἢ εἰς τὸ χρηματιστήριον ἢ εἰς τὸ δικαστήριον ἢ εἰς τὰ γραφεῖά των, ἐν γένει στὴ δουλειά των, ὅλοι δὲ σπεύδοντες σὰν δαιμονισμένοι, ἐνῶ τὰ Γράμματα ὑπισθὲν των «λείβονται δάκρυα κατὰ παρεῶν», θρηνοῦντα τὴν δυστυχισμένην ἐν Ἑλλάδι μοῖραν των...

Ποῖος δὲ ὁ λόγος τῆς οἰκτρούτητος αὐτῆς; Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ἑλλείπει ἀπὸ ἕκαστον — καὶ ἐννοοῦμεν ὅχι τοὺς «ἀριστοκρατάς» μας, ὁ ἐστὶ μεθερμηγνυόμενον, ὅχι τοὺς «πλουτοκράτας» μας, ἀλλὰ τὰς μεγάλας μεσαίας κοινωνικὰς μας τάξεις — διότι ἑλλείπει ἀπὸ ἕκαστον μία σταθερὰ ἐπάρκεια πόρων πρὸς ζωὴν, διότι ἑλλείπει ἀπὸ ἕκαστον τὸ μετ' ἀνθρωπισμοῦ καὶ ἐν ἀνέσει χρῆμα. Διότι ἑλλείπει ἀπὸ ἕκαστον τὸ ἐνιαῖον καὶ μονίμως καὶ κανονικῶς προσοδοφόρον τοῦ ἐπαγγέλματος. Ἡ σύγχυσις καὶ τὸ χάος εἰς ὃ ἔχουν περιέλθει αἱ ἀστικαὶ τάξεις ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ βιοπαλαιστικῆς ἀπόψεως, καὶ ὧν τὰ αἷτια δύναται τις ν' ἀνεύρῃ τόσον εἰς τὸ πολίτευμά μας, ὅσον εἰς τὸν ἐκ τοῦ πολιτεύματος τούτου κατήφορον τῆς πολιτικῆς μας, ἣς οἱ ὄνυχες φθάνουν ἐμμέσως μέχρις ὧν τῶν λεπτομερειῶν τῆς Ζωῆς, ἀνεξαιρέτως ὅλων, ἣ σύγχυσις ἐκεῖνη, λέγω, καὶ τὸ χάος δὲν ἀφήνουν εἰς τὸ ἄτομον τὸν ἐπαρκῆ καιρὸν, τὴν ἐπαρκῆ καὶ ἀδιατάρακτον ἡσυχίαν, τὴν ἐπαρκῆ τοῦ πνεύματος διαύγειαν, ὅπως φαναισθῇ μὲ τὴν φιλολογίαν μας, τὴν ὁποίαν, ἐπαναλαμβάνων, θεωρῶ πρώτην μεταξὺ τῶν Κρατῶν τοῦ Αἴμου. Καὶ ὅπως ἀποκτήσῃ τὸ φιλολογικὸν αἶσθημα ἐκεῖνο, τὸ ἄγον ἐνστικτικῶς ἀπὸ τοῦ δωματίου εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον πρὸς ἀγορὰν βιβλίου.

* * *

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου, ἡ ἐν τῇ ἐκτιμῇσει τῶν Ἑλλήνων ἀναγνωστῶν ἀγρία δημοκρατικότης, ἣν ὑφίστανται οἱ λόγιοι Ἕλληνες, εἶναι, καὶ αὕτη, ἓνας λόγος ἐλλείψεως καταναλώσεως παρ' ἡμῖν τῶν φιλολογικῶν ἔργων. Ἡ δημοκρατι-

κότης αὐτῇ, ἂν ἐξαιρέσετε τὸ ἀπολύτως ἔντιμον καὶ τὸ ἀπολύτως ἐν ταῖς προσπαθείαις του μοχθοῦν περιοδικὸν αὐτό, τὸ σεβόμενον τὰ φιλολογικὰ ὀνόματα ὅπως πρέπει καὶ ρίπτον εἰς τὸν κάλαθον ὅλα τὰ ἀνάπηρα τοιαῦτα, ἂν ἐξαιρέσετε αὐτό, ἡ δημοκρατικότης αὐτὴ ἡ ἀτάσθαλος, ἡ γεμάτη ἀπὸ μοχθηρίαν καὶ ἀπὸ σκῶμμα, ἡ γεμάτη ἀπὸ ἔλλειψιν ἀναγνωρίσεως ἀριστοκρατισμοῦ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ εἰς τὰ γράμματα, εἰσῆλασε καλπαστικῶς ἀκόλαστος εἰς ὅλον σχεδὸν τὸν περιοδικὸν καὶ ἡμερήσιον Τύπον, οὐδὲν σεβομένη καὶ ὅλα ἀνακατώνουσα καὶ ὅλα συμφύρουσα, ὀνόματα, ἔργα, ἀξίας, ἀσυνειδησίας, εὐσυνειδησίας, τέχνην, ἀτεχνίας, κόμπους, μωρίας, ὕλην, σκότη καὶ βλάβη καὶ φῶτα, ὅλα φύρδην μίγδην, ὥστε κανένα αἶσθημα σταθερὸν καὶ τίμιον, τόσον εἰς τὴν ἀντίληψιν, ὅσον εἰς τὸ γούστο, νὰ σχηματισθῇ τοῦ ἀναγνώστου.

Παραπλεῦρως ἐνὸς φιλολογικοῦ ὀνόματος προβάλλει αὐθαδέστατα τὸ ὄνομα μωροσόφου συμπλητοῦ καὶ ἀργολόγου «λογίου» τῶν τριῶν. Οἱ ἀναγινώσκοντες 30 ἡμερίδας καθ' ἑκάστην περιοδικά, καὶ βλέποντες τὸν φιλολογικὸν συναγελασμὸν αὐτόν, βλέποντες κριτικὰς παραληρούσας, ἐκθειασμοὺς τρομακτικούς, σιγὴν περὶ τὰς ἀξίας βδελυράν, ὑπερβολὰς εἰς τὴν ἐκτίμησιν χρονίας, βλέποντες ἐπὶ ἔτη καὶ ἔτη τὴν σύγχυσιν αὐτὴν, τὸ χάος τὸ φιλολογικὸν αὐτό, τὴν τελείαν ἰσοπέδωσιν αὐτὴν, θεωροῦν οὐχὶ ἀντάξιον τοῦ κόπου τὴν ἀγορὰν βιβλίων, περιοριζόμενοι εἰς τὸ νὰ διαβάζουν, νὰ διαβάζουν μόνον. Ἀδιαφόρον δὲ τί. Ἀδιαφόρον δὲ πῶς

Λοιπόν, συμπεραίνομεν ὅτι ἐφ' ὅσον ὑπάρ-
χουν 10 χιλ. «περιοδικὰ» καὶ 10 χιλ. «ἐφημε-
ρίδες», ὅλαι ἐμπορικάι ἀλλὰ καὶ φιλολογικαί,
ἐθνικαὶ ἀλλὰ καὶ φιλολογικαί, πατριωτικαὶ
ἀλλὰ καὶ φιλολογικαί, θρησκευτικαὶ ἀλλὰ καὶ
φιλολόγικαί, ἐφ' ὅσον — μία καὶ αὕτη ἀπὸ τὰς
πληγὰς μας — μετοχετεύονται, ὑπὸ τὸ κράτος πλή-
ρους ἀναρχίας, ἐλλείποντος κάθε προστατευτι-
κοῦ τῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας νόμου, εἰς
τοὺς ἀκαθαρτοτέρους εἰδησεογραφικοὺς βόθρους
ποιήματα, διηγήματα, δράματα, μελέται, κριτικαὶ
καλάμων σεβομένων ἑαυτούς, μὴ φιλοδοξούν-
των ὅμως καὶ νὰ συναντηθοῦν μὲ ὕλην καὶ ὁ-
νόματα προξενοῦντα φρίκην, ἐφ' ὅσον μετοχε-
τεύονται οὕτω καὶ σιλοῦνται βουλγαρικῶ τῷ
τρόπῳ καὶ διασύρονται τυχοδιωκτικῶς ὡς «ὕλη»
ὅπου τύχη καὶ ὅπως τύχη, καὶ ὅλα αὐτὰ ἐπί-
σης ὑπὸ τὸ ἡμερήσιον φράσανον τῆς βιοπάλης,
ἀπαιτούσης ἢ ἐφημερίς ἢ τὸ περιοδικόν, τὸ
οἶονδῆποτε, *νὰ ἔχῃ ἀπ' ὅλα, διὰ νὰ ἀγορά-
ζεται ἀπ' ὅλους καὶ ἀπ' ὅλας*, ἐφ' ὅσον γίνον-
ται τὰ «δημοκρατικώτατα» αὐτὰ ἀκόμη γύρω
μας, τὸ βιβλίον, τὸ *φιλολογικὸν βιβλίον*, καὶ τὸ
περιοδικόν, τὸ *φιλολογικὸν περιοδικόν*, θὰ δια-
τρέχῃ κρίσιν. Οὐχὶ ἐξ ἐλλείψεως ἀναγνωστῶν,
ἀλλ' ἐκ τοιαύτης πανσπερμικῆς, πέραν παντός
ὁρίου, πληθώρας ἀναγνωστῶν Ἑλλήνων. Οὕτω
ἓνα ὥραϊον φαινόμενον πολιτισμοῦ παρουσιά-
ζεται, ὑπὸ τὸ εἶδος τῆς πληθώρας αὐτῆς καὶ
τοῦ τρόπου τοῦ ἀναγινώσκειν τούτου, ὡς *φαι-
νόμενον*, τολμῶ νὰ τὸ εἴπω, *ἐσχάτης ὀπισθο-
δρομήσεως ἐν Ἑλλάδι*.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

ΤΟ ΔΕΙΛΙΝΟ ΤΟΥ ΚΑΜΠΟΥ

Πῶς ἀγαπῶ τοῦ δειλinoῦ τὴν αὔρα ποῦ ἀνεμίζει
ἡσυχὰ τὰ φυλλώματα στὸν κάμπον,
τὶς λεῦκες ὅπου ἀπλώνουν τὸν ἥσκιον τους στὰ σπύτια.
καὶ τὶς ἐλιές ποῦ γέροννε στὸ βάρος τοῦ καρποῦ.

*Καὶ ἀκόμη, ἐσένα, χαίρομαι, μικράκι ἐρημοκλήσι,
ποῦ ἐξέφτυσαν οἱ τοῖχοι σου κέχορταριάσαν,
τὸ κυπαρίσσι ἀκλόνητο ποῦ στέκει ἐκπῆ σιμά σου,
ποῦ ἐπῆρε ἀπ' τῇ γαλήνῃ σου κι' ἀπὸ τὰ μυστικά σου.*

Πῶς ἀγαπῶ τοῦ δειλινοῦ τὴν αὔρα μὲς τὸν κάμπον,
τὸ ἥσυχον τὸ σπῖτι μας μὲ τὴν κληματαριά,
κι' ἀκόμῃ, Ἐσένα, ποῦ μακριὰ κι' ἂν εἶσαι, ὅμως γεμίζεις
ὅλην μὲ τὴν ἀγάπην σου τὴν ἥσυχον ἐρημιά.

ΣΑΡΩΝΙΚΟΣ

(Ἀπόσπασμα)

Βραδυνὰ ἡσυχίας τοῦ φεγγαριοῦ τὸ φῶς στὸ κῦμα πέφτει
τὸ ἥσυχον, ποῦ ἡ βάρκα μας περνάει ἀγαλινά,
πέρα μαυρίζει ὁ Ὑμητιὸς κέδῳδε τὰ νησάκια
ἀϋλοφέρνουν στὰ βουβὰ καθὼς κοιμοῦνται τὰ νερά.

Πῶς ἀγαπῶ τὴν ἡμερὴ θωριά τοῦ κόλπου ἀπόψε,
στὴ φεγγαροβραδυνά,
τὸ στεριανὸ ποῦ ἐφύσηξεν ἀέρι τώρα τώρα
καὶ τὸ πανὶ τῆς βάρκας μας ποῦ μοιάζει τάνοιχτὰ φτερά.

Νά, τὸ λιμάνι! φθάνομε. Τὰ φωτισμένα σπῖτια,
ἡ ὄψις τῆς χώρας ποῦ ἐκοιμήθη...
Χαῖρε φεγγάρι, ἥσυχον κόλπε, σὰς ἀφίνομε,
καὶ πᾶμε νὰ χορτάσωμε τὸν ὕπνον καὶ τὴ λήθη.

ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ὦ, τὸ γλίγωρον πέρασμα τῆς φθινοπωρινῆς ἡμέρας...
κάπου τὸ ἡμίφως σ' ἐξυπνᾷ ἀπ' τὴν νάρκη καὶ προσβλέπεις
ἥσυχον καὶ χαρούμενον τὸν κάμπον!

Πότε βωδιοῦ μονκανητὰ ἢ βελάσματα προβάτου
τοῦ ἀντίλαλον ταράζουνε ἡδονικὰ τ' αὐτιά,
καὶ πότε ἓνα γοργόφτερον περιστρεφῶν κοπάδι
μὲ τῶν φτερῶν τὸν θόρυβον κ' ἐκεῖνον τὸν ξυπνᾷ.

Τόσο καλὴ ποῦ εἶν' ἡ ζωὴ ἡ τριγυρινή
ποῦ καὶ τὸν πόνο σου ἄλογον τὸν νοεῖς
καὶ ἡ Φύσις — συλλογίζεσαι — τὸν ἑαυτοῦ της βρῖσκει
μέσα στὸ θάλλπος μιᾶς στιγμῆς εἰρηνικῆς.

Τὸ γλίγωρον τὸ πέρασμα τῆς μέρας στὸ φθινόπωρον
γλίγωρον καὶ γλυκὺ
μακάρι νὰ ἦτον καὶ ἡ ζωὴ,
ἡ ζωὴ μας τόσο γλίγωρον μὰ καὶ γλυκειὰ μαζί!

Κάπου τὸ ἡμίφως σ' ἐξυπνᾷ ἀπ' τὸ σιγὸ ὄνειρό σου
κ' ἔτσι ξεχνᾷς τὸν ἑαυτοῦ σου,
στὸν κάμπον τὸν χαρούμενον τὸ βλέμμα σου πλανᾶται
κ' ἴσως καὶ τὴν ἀγάπην σου λησμόνησες
κ' ἴσως κανεὶς δέν σε θυμᾶται...

ΕΑΡΙΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Τίποτε μὲς τῇ βραδυνῇ γαλήνῃ
δὲν θὰ ταράξῃ ἐμένα, ἐσένα,
τίποτε ποῦ δὲν προσδοκᾷς.

Ἔτσι, ἡ γαλήνῃ ἄς γείνη λήθη
καὶ ἄς μὴ γεμίσουνε τὰ στήθη
ἀπὸ μιὰ πιὸ τρανὴ χαρά.

Τὰνδόνια στὸν πυκνὸν τὸν κῆπον
θὰ τραγουδήσουν, τὸ φεγγάρι
νὰ χαμηλώσουν νὰ τὸ φέρουν
εἰς τὸ τραγοῦδι τοὺς σιμά!

Ὅμως ἐσὲ μὲς τῇ γαλήνῃ
δὲν θὰ ταράξῃ οὔτε μιὰ λύπη,
οὔτε καὶ μία ἀπὸ φῶς χαρά.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΝΟΝ

ὦ Πόνε, ποῦ τὰ μυστικά σου μᾶλιστα μάθει
ὅλα καὶ τὸν ἀκοίμητον καῦμό,
ἀδύνατος δὲν εἰμ' ἐγὼ καὶ ὅμως νὰ σὲ νικήσω
οὔτε καὶ θέλω οὔτε μπορῶ.

Τὴν ἥττα μου γιὰ δόξασμα θὰ λάβω ἐγὼ ἀπὸ σένα,
καὶ ἂν ἡ ζωὴ μου δὲν ἀξίζει μιὰν ἀγάπην,
νὰ τὴ συντριβῇς θέλησε, τρικυμιστή,
καὶ ἀκόμῃ, κρύφτε ἥσυχον Πόνε!

ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

Ο ΝΙΑΓΓΡΟΣ

Εΐταν τέλη Αυγούστου... Εΐχα καταβή στα Γιάννινα από τη Βαλκάρδα, όπου ξεκαλοκαιριάσαμε εκείνη τη χρονιά τα κοπάδια μας, για να πουλήσω στο πανηγύρι, που γίνεται στες 29 του μηνός, ξέω στη Μπινήλα, βούτυρο κ'άπου διακόσιες πενήντα οκάδες, τυρί έφτακόσιες και περίττο, και μαλλιά — με συμπάθειο — ως τριακόσιες οκάδες κουνόκουρο, κι' ως εξακόσιες οκάδες ποκάρι και καμμιά διακοσαριά οκάδες τραγομάλλι, τριάντα φορτώματα απάνω - κάτω.

Τὸ πανηγύρι ἤθελε κ'άνα - δυὸ μέρες ν'ἀρθῇ κι' ἔφερνα γύρα τοὺς δρόμους τοῦ Γιαννίνου, μὴν ἔχοντας τί νὰ κάνω, γιὰ νὰ περνῇ ὁ καιρός, ὅταν, περνώντας μπροστὰ ἀπὸ τῆς φυλακῆς, ἀκούω τ' ὄνομά μου. Κοντοστάθηκα λιγάκι κι' ὕστερα εἶπα μέσα μου:

— Μωρέ, ἓνα γομάρι εἶναι στὴ Ζίτσα;

Καὶ τράβηξα τὰ ἴσια γιὰ βγῶ ξέω ἀπὸ τὸ Κάστρο. Ἀλλὰ δὲν εἶχα κάνει πέντε - δέκα βήματα, ὅταν ἓνα παιδάκι ἀπὸ τὰ χωριά μου, γνωστοῦ μου σπιτιοῦ, παρουσιάστηκε μπροστὰ μου, σὰν κάτι θέλοντας νὰ μοῦ εἰπῇ...

— Τί θέλ'ς, ὦρὲ Κώστα;

Τοῦ λέγω.

— Ἦρθα νὰ σ' πῶ (μοῦ εἶπε ἀναπαίρνοντας τὴν ἀνάσα σου) νὰ γυρί'ῃς στες φ'λακῆς... σὲ θέλ' ὁ Λάμπρος κ'τ' νὰ σ' πῇ...

Τότε θυμήθηκα τὸν καημένο τὸν Λάμπρο, ποῦ τὸν εἶχαμε στὰ κοπάδια μας δυὸ - τρία χρόνια πρὶν, ὅτι βρισκόνταν φυλακισμένος τρεῖς - τέσσερες μῆνες, φτουρᾷ ὅτι εἶχε δώσει ψωμί στοὺς κλέφτες, καὶ καταδικασμένος τρία χρόνια φυλακῇ — καὶ λίγο πάη, διότι τότε εἶταν στες ἡμέρες τοῦ Χουσινῆ - Πασιᾶ — Θεὸς σωρέστον, ὡς εἶταν καὶ Τοῦρκος — ποῦ ἔτρεμε τὸ φελεκούδι ἀπὸ τὸ κυνήγο τῆς κλεφτουριάς, ποῦ ρήμαζε τὸν τόπο μας τὸν δυστυχισμένο.

Γύρισα ἀμέσως καὶ μπῆκα στὴ θύρα τῶν φυλακῶν. Ἔδωκα ἓνα ἀσημένιο πεντάρι στὸν ἀξιωματικὸ τῆς φυλακῆς καὶ μοῦ ἐπέτρεψε νὰ μπῶ μέσα νὰ ἰδῶ καὶ νὰ μιλήσω μὲ τὸν δύστυχο τὸν Λάμπρο. Ἐνας Τοῦρκος χωροφύλακας μὲ ὠδήγησε στὸ θάλαμό του, ποῦ ὁ Θεὸς νὰ τὸν κἀνῃ κατοικία γι' ἀνθρώπους!

Κόντεψα νὰ μὴν τὸν γνωρίσω τὸν κακόμοιρο τὸν Λάμπρο! Τόσο εἶχε κατῆχνη! Καὶ πῶς νὰ μὴν κατῆχνη; Δὲ λὲς πῶς ζοῦσε ὁ καημένος σ' ἐκείνη τὴ βρωμότρυπα, ἀνθρω-

πος, ποῦ ἔτρωγε τὰ βουνὰ μὲ τὰ ποδάρια του μέρα - νύχτα!

— Θὰ πεθάνω, ἀδελφούλη μου! (Μοῦ εἶπε μὲ βαρὺ παράπονο). Θὰ μὲ φάῃ αὐτὴ ἡ διαβολότρυπα! Καὶ μοῦ ἔδειξε περιφρονητικὰ τὸν θάλαμο ποῦ ζοῦσε.

— Κάνε καρδιά (τοῦ εἶπα) καὶ μὴ χολιά'ῃς ἔτσι.

— Ἐνας λόγος εἶναι αὐτό, ποῦ λὲς, (μοῦ εἶπε περίλυπα). Θέλω ἀκόμα δυόμισιν χρόνια σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν κόλαση! Δὲν ἀκούω πρόβατο, δὲν ἀκούω γίδι, οὔτε γανγίσματα μαντροσυλλιοῦ, οὔτε κύπρους καὶ κουδούνια, οὔτε σαλαγητά... Καὶ τί τρώω νομί'εις; Ψωμί ξερό σὰν τὸ σ'λλί! Κι' ἂν δὲν εἶχα αὐτὴν ἐδῶ τὴν ἀγαπημένη μου τὴ φλογέρα... ἂ! χωρὶς ἄλλο θὰ πλάνταζα!

— Μὴ χαλιά'ῃς (τοῦ ξανάειπα). Περνάει ὁ ὁ καιρός, σὰν τὸ νερό...

— Ψέματα! Ψέματα! Ἔλα στὴ θέση μου καὶ νὰ ἰδῇς πῶς ἡ ὥρα εἶναι χρόνος κι' ἡ ἐβδομάδα αἰῶνας! Ὁ Θεὸς νὰ μὴ σ' τὸ χρωστήῃ, ἀδελφούλη μου, νὰ μπῆς ἐδῶ μέσα! Χίλιες φορὲς προτιμότερος ὁ θάνατος!

Τὸν ἔπιασαν λυγμοὶ μὲς ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια του.

— Καρδιά, Λάμπρο! (Τοῦ εἶπα). Ἀπὸ μᾶς τοὺς ἄντρες περνοῦν τὰ τέτοια.

— Ναί! (μοῦ ἀπολογήθηκε) ἀλλ' ὅταν συλλογίζομαι, ὅτι τὰ γιδάκια μ' καὶ τὰ προβατάκια μ' βόσκ'ν ἐκεῖ ἀπάν' χωρὶς ἐμένα, δὲ μπορῶ νὰ κρατήσω τὴν ψυχὴ μ' μέσα μ'. Μοῦ φαίνεται πῶς θέλ' νὰ πετάξ' ἐκεῖ ψηλὰ στὰ κορφοβούνια!...

Κι' οἱ λυγμοὶ του ἔσπασαν σὲ γερά κλάματα.

Ὅπως ὕστερα ἀπὸ τὴν τρικυμία ἡ γαλήνη, ἔτσι κι' ὕστερα ἀπὸ τὰ κλάματα ἡ ἀνακούφιση. Ξεδύμανε ἡ μαυρισμένη καρδιά του ἀπὸ τὰ δάκρυα ποῦ ἔχυνε, κι' ὕστερα ἀπὸ λίγη σιωπὴ μοῦ εἶπε:

— Πότε φεύγ'ς γιὰ τὸν ἀνήφορο;

— Δυὸ - τρεῖς μέρες ὕστερα ἀπὸ τὸ πανηγύρι... Ὡς νὰ ξεπουλήσω τὸ πρᾶγμα πῶφρα, θὰ περάσ' ἡ βδομάδα. Μπορεῖ καὶ νὰ μὴ βρῶ τιμὴ καὶ νὰ μὴ μπορέσω νὰ τὸ πουλήσω ὅλο, καὶ τότε ὅσο πρᾶμμα μοῦ μείνῃ ἀπούλητο, θὰ τὸ πᾶω στὸ χωριὸ κι' ἀπ' ἐκεῖ θὰ τραβήσω γι' ἀπάν'.

— Μοῦ κἀν'ς μιὰ χάρ';

Καὶ λέγοντας αὐτὲς τὲς τέσσερες λέξεις, ξάστραψε ἀπὸ χαρὰ τὸ πρόσωπό του.

— Ἀκοῦς λέει; Ὁτ' θέλ'ς.

— Τώρα, ποῦ θὰ γυρί'ῃς τὸν ἀνήφορο, νὰ πᾶς στὸ τσελεγγὰτο τοῦ Κόλια - Γκίτσα, πῶχει τὰ γιδοπρόβατά μ'. Ἐχὼ δέκα πρόβατα καὶ δεκάξη γίδια, χάγια τ' ἀρνοκάτσικα. Ἐχ'ν σκίζα καὶ τρεῖς κόκκες στὸ δεξι' τ' αὐτὶ καὶ ντιχάλα στὸ ξερβί. Εἶναι ὅλα ἓνα κι' ἓνα... Χωρὶς'ν ἀπ' ὅλο τὸ κοπάδ'. Ἀλλ' ὁ Νιάγγρος μ', τὸ βαρβᾶτο, εἶναι μοναδικὸ σ' ὅλα τὰ ξεκαλοκαιριά. Τὸν ξέρ'ς δά... Μπορεῖ νὰ σηκώσ' ἀνθρώπο στὴ ράχ' του καὶ νὰ τὸν πᾶῃ μιὰ μέρα δρόμο! Δὲν εἶναι τράγος τὸ βλογημένο τὸ γίδ'... εἶναι σωστὸ δαμάλ'!

— Λοιπὸν τί θέλ'ς νὰ κάνω;

Τὸν ρώτησα, γιὰτ' ἤθελα νὰ ξεμπερδέψω γλήγορα καὶ νὰ βγῶ ξέω. Μοῦ πιάνονταν ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ τὴ βρώμα τῆς ἀνθρωπῆλας. Μ' ἔπιανε στὸ λαιμὸ μιὰ πνιγῆλα, ποῦ δὲ μπορούσα νὰ ὑποφέρω πλεότερο...

— Νὰ πᾶς (μοῦ εἶπε) καὶ νὰ ἰδῇς τὰ γιδοπρόβατά μ' ὅλα, ἓνα πρὸς ἓνα, καὶ νὰ μοῦ τὰ χαιρετή'ῃς καὶ νὰ μοῦ φιλή'ῃς τὸ Νιάγγρο ἀπὸ τὰ γίδια μ' καὶ τὴ Μπέλλα ἀπὸ τὰ πρόβατά μ'.

— Σοῦ τὸ ὑπόσχομαι (τοῦ εἶπα βιαστικά) νὰ τὸ κάνω αὐτὸ ποῦ μοῦ λὲς. Ἐγνοια σου. Καρδιά μόνον ὡς ποῦ νὰ περάσ' αὐτὸς ὁ καιρός.

Καὶ λέγοντάς του αὐτά, τοῦ ἔδωκα τὸ χέρι μου γιὰ νὰ τὸν ἀποχαιρετήσω.

Ἐκεῖ ποῦ μῶπιανε τὸ χέρι, πάλε ξάστραψε τὸ πρόσωπό του καὶ κατάλαβα, ὅτι κάποια φωτεινὴ ἰδέα τοῦ κατέβηκε πάλε κι' ἤθελε νὰ μοῦ τὴν εἰπῇ.

— Τί ἄλλο ἔχ'ς νὰ μοῦ πῇς;

Τὸν ρώτησα, γιὰ νὰ τὸν ἀναγκάσω νὰ μοῦ εἰπῇ τὸ γληγορότερο.

— Πότε θὰ γυρί'ῃς πάλε ἐδῶ στὰ Γιάννινα;

— Κατὰ τὰ πρωτοβρόχια, ἀρχὲς Ἀη - Δημητριοῦ... Θὰ φέρω γιὰ πούλημα μερικὰ σερὰ καὶ κάποσα παλιά...

— Τότε, μοῦ φέρ'ς καὶ τὸ Νιάγγρό μ';

— Τί θὰ τὸν κἀν'ς ἐδῶ μέσα;

— Τί θὰ τὸν κάνω; Θὰ τὸν ἔχω παρηγοριά μ'! Θὰ τὸν ἔχω συντροφιά μ', ὡς ποῦ νὰ βγῶ ἀπ' αὐτὴ τὴ βρωμότρυπα!...

— Σοῦ τὸν φέρω...

— Νὰ ζή'ῃς νὰ μοῦ τὸν φέρ'ς... Θὰ μὲ γλυτώ'ῃς ἀπὸ βέβιο θάνατο...

— Θὰ σ' τὸν φέρω χωρ'ς ἄλλο... Ἐχε γειά!...

— Στὸ καλὸ!

Φίληθήκαμε καὶ χωριστήκαμε. Αὐτὸς μπῆκε μέσα κι' ἐγὼ βγῆκα ξέω.

Ὅταν βγῆκα ἀπὸ τὴ φυλακῇ, νόμισα ὅτι βγῆκα ἀπὸ τὴν Κόλαση καὶ μπῆκα στὸν Παράδεισο. Ἐκαὶ τὸ σταυρό μου καὶ παρεκάλεσα τὸν Θεὸ νὰ μὲ φυλάγῃ ἀπὸ τ' ἄδικα.

Νὰ μὴν τὰ πολυλογῶ, ὕστερα ἀπ' ὀκτὼ μέρες, ἀφοῦ τελείωσα ὅλες μου τὲς δουλειὲς στὰ Γιάννινα, ξεκίνησα γιὰ τὴ Βαλκάρδα, καὶ πρὶν φτάσω στὰ κοπάδια μου, λοξοδρομήσα στὸ τσελεγγὰτο τοῦ Κόλια - Γκίτσα, ὅπου εἶχε ὁ Λάμπρος τὰ γιδοπρόβατά του. Τὰ ἦῤα ὅλα σωστά, δέκα πρόβατα καὶ δεκάξη γίδια μὲ σκίζα καὶ δυὸ κόκκες στὸ δεξι' τ' αὐτὶ καὶ ντιχάλα στὸ ξερβί, πραγματικῶς ὅλα ἓνα κι' ἓνα, κι' ὁ Νιάγγρος, σὰν ποῦ μοῦ τὸν εἶχε παραστήσει, ἓνας τράγος θεριό, σὰ δαμάλι ποῦ μπορούσε νὰ σύρῃ δλάκερη μέρα ἓναν καβαλλάρη στὴ ράχη του. Ἦῤα καὶ τὸν τσιέλεγκα καὶ τοῦ εἶπα τὸ καὶ τὸ μοῦ εἶπε ὁ Λάμπρος στὴ φυλακῇ γιὰ τὸν Νιάγγρο, καὶ μοῦ ἀπολογήθηκε, ὅτι ὅποτε θὰ κατέβαινα γιὰ τὰ Γιάννινα, μπορούσα νὰ περάσω νὰ τὸ πᾶρω.

Πέρασε ὁ Τρουγγητῆς καὶ μπῆκε ὁ Ἀη - Δημητρίου. Ἀρχισαν τὰ πρωτοβρόχια. Χωρίσαμε καμμιά ἑκατοστὴ παλιὲς προβατίνες κι' ἄλλες τόσες γίδες, τὲς ἔμασα μπροστὰ καὶ ξεκίνησα γιὰ τὰ Γιάννινα. Διαβαίνοντας πῆρα καὶ τὸ Νιάγγρο τοῦ Λάμπρου καὶ τράβησα τὸν κατήφορο. Σὲ τέσσερες μέρες φτάσαμε στὰ Γιάννινα. Ἀφῆσα ξέω στὸν κάμπο τὰ παλιά μὲ τοὺς πιστικούς, κι' ἐγὼ μπῆκα μέσα στὴν πολιτεία. Ὅταν βρέθηκα στὸ δρόμο τῆς ἀγορᾶς ὅλος ὁ κόσμος κάρφονε τὰ μάτια του ἀπάνω στὸ Νιάγγρο καὶ τὸν ἀποθάμαζε.

Ἐκεῖ, ποῦ προχωροῦσα πρὸς τὸ κέντρο τῆς ἀγορᾶς, ἓνας Τοῦρκος μὲ ζύγωσε καὶ μὲ ρώτησε:

— Δ'κό σ' εἶναι, Ρωμιέ, αὐτὸ τὸ γομάρ';

Γομάρι στὰ Γιάννινα λὲν τὸ γαϊδούρι.

Κι' ἐπειδὴ δὲν τοῦ ἀπολογήθηκα ἀμέσως, ἔξακολούθησε τὴν ἐρώτησή του:

— ... Δὲν τὸ καβαλκεύεις; Τί τὸ πᾶς συρτάμενο;

— Εἶναι τράγος (τοῦ ἀπολογήθηκα) δὲν εἶναι γομάρ'.

— Τί λὲς, μωρὲ Ρωμιέ; Ἐμένα θὰ γελά'ῃς; Δὲ γλέπω ἐγὼ, ποῦ εἶναι γομάρ';

— Γομάρ', ἀγᾶ μ, ἂς εἶναι γιὰ τὴν ἀφεντιά σ'...¹

¹ Εἶναι φοβερὴ ἡ ἀπάθεια τῶν Τουρκογιαννιωτῶν.

κι' οἱ ἀγῶδες στὴν αὐλὴ τοῦ Πασιᾶ νὰ ἴδουν τὸ ἀξιοπεριεργό γίδι, ἀλλὰ δὲν ἔβλεπαν τίποτε! Τῶμαθε κι' ὁ Πασιᾶς κι' ἔβαλε σ' ἐνέργεια τὴν ἀστυνομία νὰ βρῇ τὸν ἄνθρωπο μὲ τὸν ἀξιοπεριεργό τράγο!

Κάθουμουν στὴν ἄκρη τῆς λίμνης καὶ διασκέδαζα μὲ τὲς φελοῦκες, ποῦ πήγαιναν πέρα-δῶθε, ὅταν ἔρχονται καμμιὰ δεκαριά χωροφυλάκοι καὶ μὲ παίρουν, ἄρον-ἄρον, καὶ μὲ κουβαλοῦν στὸν Πασιᾶ, πεθαμένον ἀπὸ τὸ φόβο μου. Στὸ δρόμο βασάνιζα τὸν νοῦ μου νὰ θυμηθῶ σὰν τί κακὸ εἶχα κάνει, γιὰ νὰ μὲ πᾶν μὲ τέτοια παρατάξη στὸν Πασιᾶ καὶ δὲ θυμούμουν τίποτε.

— Μωρὲ Ρωμιόπουλο, μοῦ εἶπε ὁ Πασιᾶς ἑλληνικά, (γιατ' εἶταν ἀπὸ τὸν Λάλα τοῦ Μωριά κι' εἶχε μητρικὴν τὴν γλῶσσα τὴν ἑλληνική), σὺ ἔφερες ἕναν σημαδιακὸν τράγο γιὰ μένα; ... Ποῦναί το;

— Ἀμα ἤκουσα ὅτι εἶταν γιὰ τὸν Νιάγγρο, ἤρθε ἡ ψυχὴ μου στὸν τόπο, κι' ἤρχισα καὶ τοῦ εἶπα ὅλη τὴν ἱστορία, κι' ὅτι ὁ τράγος εἶταν τοῦ καταδίκου τοῦ Λάμπρου, κι' ὅτι γιὰ νὰ τὸν σώσω ἀπὸ τὲς ἀρπαχτικὲς προθέσεις τῶν διαφόρων Τούρκων, εἶπα ὅτι τὸν πήγαῖνα δῶρο στὸν Πασιᾶ.

Πρώτη φορὰ μιλοῦσα μὲ Πασιᾶ, καὶ παραξενεύομουν κι' αἰσθάνομουν μέσα μου κάποια περιφάνεια. Δὲν εἶναι μικρὸ πρᾶγμα νὰ μιλάει κανεὶς μὲ Πασιᾶ στὴν Τουρκία!

— Κι' εἶναι μεγάλος αὐτὸς ὁ τράγος; (Μ' ἐρώτησε ὁ Πασιᾶς μὲ περιέργεια). Δὲν ὅτι εἶναι ψηλὸς σὰν ἄλογο, ἔχει κέρατα σὰ γρεντζὲς καὶ μπορεῖ νὰ σηκώσῃ ἑκατὸ δκάδες φόρτωμα.

— Εἶναι μεγάλος, Πασιᾶ μ', ἀλλ' ὅχι ὅπως τὸν παρασταίνουν. Εἶναι ψηλὸς σὰ γαϊδούρι, ἔχει μισὴ ὀργυιὰ τὸ καθένα κέρατα καὶ μπορεῖ νὰ σηκώσῃ καμμιὰ πενηνταριά δκάδες.

— Μωρὲ τί λές!... Νὰ πᾶς νὰ εἰπῇς αὐτοῦ τοῦ φυλακισμένου νὰ μοῦ τὸν δώσῃ, **κι' ὅσα γρόσια θέλει τοῦ δίνω**...

Γιὰ ἐκείνους, ποῦ ξέρουν τί θὰ εἰπῇ Πασιᾶς, «**κι' ὅσα γρόσια θέλει τοῦ δίνω**» εἶναι ἀπλὴ φράση. Οἱ Πασιαῖδες τέτοια πράγματα δὲν τὰ πληρόνουν μὲ χρήματα, ἀλλὰ μ' εὐνοία, ποῦ ἄλλοτε ὑπερβαίνει χίλιες φορὲς τὴ χρηματικὴ ἀμοιβή, κι' ἄλλοτε δὲν ἀξίζει τίποτε.

— Πασιᾶ μου, (τοῦ εἶπα) γι' αὐτὸν τὸν δυστυχισμένο τὸν Λάμπρο, ποῦ βρίσκεται στὴ φυλακὴ πεντέξῃ μῆνες τώρα ἄδικα καὶ παράλογα, θὰ εἶταν μεγάλη πληρωμὴ, ἂν τὸν ἔβγαζες ἀπὸ τὴ φυλακὴ, νὰ πᾶν στὴ δουλειά του,

γιατὶ θέλει δυόμισι χρόνια ἀκόμα νὰ κάνῃ φυλακὴ, κι' εἶμαι βέβαιος, πῶς δὲ θὰ τὸν βγάλῃ αὐτὸν τὸν καιρὸ ἀκέραιο... χωρὶς ἄλλο θὰ βγῇ πεθαμένος ἀπὸ μέσα κι' ὅχι ζωντανός! Στοχάσου, Πασιᾶ μου, ἕναν ἄνθρωπο τοῦ βουνοῦ, λεύτερο σὰν τὸν ἀγέρα, νὰ τραβᾷ ἀπ' ὅπουθε θέλει, καὶ τώρα νὰ βρίσκεται σ' ἕνα σκοτεινὸ... καὶ βρώμικο κλουβί...

— Τί ἔκανε, καὶ βρίσκεται στὴ φυλακὴ;

Μ' ἐρώτησε ὁ Πασιᾶς μ' ἐνδιαφέρο.

— Τὸν κατηγοροῦσαν ἄδικα, Πασιᾶ μου, ὅτι τάχα ἔδωκε ψωμὶ στοὺς κλέφτες... Φαντάσου ἕναν ἄνθρωπο, Πασιᾶ μου, σὰν κι' αὐτόν, ποῦ ὅλο ὅλο τὸ ψωμί του εἶταν μιὰ ὁκτὴν ἡμέρα νὰ τοῦ περισσεύῃ κι' ὅλας νὰ δίνῃ στοὺς κλέφτες!... Τὸν ζύγωσαν οἱ κλέφτες καὶ τοῦ πήραν τὸ ψωμὶ ποῦ εἶχε ἀπάνω του μὲ τὴ βία, κι' ἂν δὲ θὰ τῶδινε μὲ τὸ καλὸ θὰ τῶδινε μὲ τὸ κακὸ...

— Μωρέ, κακὰ ἔκανε ὁ πατέρας σου καὶ σ' ἔστειλε στὰ πρόβατα... ἔπρεπε νὰ σὲ στείλῃ στὴν Ἀθήνα νὰ γένῃς δικηγόρος...

Μοῦ εἶπε ὁ Πασιᾶς μὲ τόνο, ποῦ δὲν καταλάβαινα ἂν εἶταν γιὰ καλὸ ἢ γιὰ κακὸ, κι' ὕστερα ἀπὸ λίγη σιωπὴ μοῦ εἶπε:

— Ἄν εἶναι κατὰ πῶς τὸ λές... Ἐέρεις, ὅτι ἐγὼ τοὺς ἀφανίζω τοὺς κλέφτες... Ἄν εἶναι ὅμως κατὰ πῶς τὸ λές, κι' εἶναι ἄδικα ὁ ἄνθρωπος στὴ φυλακὴ... Ἄ! ἐγὼ δὲν τὸ θέλω τὸ ἄδικο! Ὅλα κι' ὅλα, ἀλλὰ τὸ ἄδικο μακρυά!... Θὰ φωνάξω τὸ Δικαστήριό ἀμέσως νὰ τὸν βγάλῃ... Δὲ θέλω τὸ ἄδικο!... Ἀλλὰ τὸν τράγο ἐσύ!... Κατάλαβες; Τὸν τράγο!... Ὁ τράγος νᾶν' ἐδῶ ἀμέσως!

Πῆρα τὴν ἄδεια τοῦ Πασιᾶ καὶ κατέβηκα στὸ κάστρο, στὲς φυλακὲς. Λέγω τοῦ Λάμπρου «τὸ καὶ τὸ» μίλησα μὲ τὸν Πασιᾶ:

—... Σὲ βγάζει ἀπὸ τὴ φυλακὴ, ἀλλὰ νὰ τοῦ δώσῃς τὸν Νιάγγρο!... Ἐέρε, ὅτι εἶναι Πασιαῖς καὶ σοῦ τὸν παίρει, χωρὶς νὰ τοῦ τὸν δώκῃς!

Ἀκούοντας ὁ Λάμπρος αὐτὰ τὰ λόγια, τοῦ φάνηκε σὰ νᾶπεσε ὁ οὐρανὸς καὶ τὸν πλάκωσε... Δὲν ἀπολογιῶνταν τίποτε.

— Τί σκέφτεσαι; (Τὸν ρώτησα) Εἶναι, κακομοίρη, νὰ σκέφτεσαι γιὰ ἕνα τραγί; μιᾶς λίρας πρᾶμμα τὸ πολὺ, ποῦ μπορεῖ νὰ ψοφίς ἢ νὰ τὸ φάῃ κανένας λύκος, ἢ νὰ τὸ κλέψῃ κανένας;

— Εἶδες ἄλλο τραγί, σὰν τὸ Νιάγγρό μου;

— Εἶ;

Μὲ ρώτησε.

— Καὶ τί βγαίν' μ' αὐτό; Ζωντανὸ πρᾶμμα

εἶναι, κι' ἂν δὲ ψοφίση γλήγορα, κι' ἂν δὲ σ' τὸ κλέψῃ κανένας, κι' ἂν δὲν τὸ φάῃ κανένας λύκος, ὕστερα ἀπὸ ἕξ-ἑφτά χρόνια — ζωὴ σὲ λόγου σου, — τοῦ πέφτουν τὰ δόντια, ψοφάει ἀπὸ γηραιά...

— Κι' ἐγὼ πῶς νὰ ζήσω χώρ'ς τὸν Νιάγγρό μ'; Τὸν εἶχα καὶ τὸν ἔχω δόξα καὶ καμὰρι ἀνάμεσα σ' ὅλα τὰ τσιελιγκᾶτα... Δὲν τὸν δίνω!... Δὲν τὸν δίνω!...

— Ἐέρ'ς μὲ ποιὸν ἔχ'ς νὰ κάν'ς, χαμένο κορμί; Ἄν δὲν τοῦ τὸν δώκ'ς μὲ τὸ θέλημα, τοῦ τὸν δίν'ς μὲ τὸ ξεθέλημα! Θὰ σοῦ ζητήσ', νομίζεις τὴν ἄδεια ὁ Πασιαῖς νὰ σ' τὸν πάρ'; Ἀλλοίμονο στὸ μελό σ'!

Κι' ὕστερα ἀπὸ λίγη διακοπὴ, τοῦ εἶπα:

— Ἐλα, δός το, γιὰ νὰ βγῇς ἀπ' αὐτὴ τὴ βρωμότρυπα!...

Τὸν ἄφησα κι' ἔφυγα, καὶ τὴ στιγμὴ, ποῦ ἔβγαῖνα ἀπὸ τὴ θύρα, ἤρθε ἕνας τσιαούσης, λοχίας δηλαδή, τοῦ Πασιαῖ, μὲ διαταγὴ στὸν ἀξιωματικὸ τῆς φρουρᾶς τῶν φυλακῶν ν' ἀπολύσῃ τὸ Λάμπρο ἀπὸ τὴ φυλακὴ, καὶ νὰ τὸν στείλῃ μαζί μὲ τὸν τράγο μπροστὰ του. Στάθηκα. Σὲ λίγο ὁ Λάμπρος κι' ὁ Νιάγγρος εἶταν ἔξω ἀπὸ τὴ θύρα τῆς φυλακῆς.

Ὁ ἀξιωματικὸς μοῦ εἶπε:

— Τί ἄγιον Πασιαῖ, πῶχομε! Νὰ — ζωὴ νᾶχῃ! — τῶδωκε χάρη αὐτοῦ τοῦ παλιοκλέφτη!

Ἐγὼ, ὁ Λάμπρος, ὁ τράγος κι' ὁ Τσιαούσης τοῦ Πασιαῖ κάναμε ἴσια ἔξω, βγήκαμε ἀπὸ τὴ θύρα τοῦ κάστρου, περάσαμε τὸ γεφύρι καὶ τραβήσαμε τὸν μεγάλον δρόμον, τὸ Σταυροπάζαρο, ποῦ βγαίνει στὰ σεράια τοῦ Πασιαῖ. Ὅταν φτάσαμε ἐκεῖ ποῦ ντιχαλόνεται ὁ δρόμος, κι' ὁ ἕνας κάνει γιὰ τὸ σεράι κι' ὁ ἄλλος γιὰ τὰ ἐμπορικὰ (τσιαοσιῇ) καὶ γιὰ ἔξω, ὁ Λάμπρος τράβησε γιὰ τὰ ἐμπορικὰ.

Ὁ τσιαούσης τοῦ εἶπε:

— Ἀπ' ἐδῶ πᾶει ὁ δρόμος κατὰ τοῦ Πασιαῖ τὸ κονάκι... Σὲ θέλει ὁ Πασιαῖς...

Ὁ Λάμπρος, θέλοντας καὶ μὴ, γύρισε πρὸς τὸ δρόμον ποῦ περνάει ἀπὸ τὴ Μητρόπολη καὶ βγαίνει στὸ σεράι. Περιπατοῦσε ἀναργα-ἀναργα καὶ φαίνονταν βαθυὰ συλλογισμένος.

Ἀνηφορῶντας, ἀνηφορῶντας, πρὶν φτάσωμε στὴ Μητρόπολη, ὁ Λάμπρος σταμάτησε ξερβιά, μπροστὰ στὴ θύρα τοῦ χανιοῦ τοῦ Κατσαντώνη, σὰν κατὶ νὰ τὸν πονοῦσε βαθυὰ στ' ἄντερά του.

— Τ' ἔχ'ς;

Τὸν ρώτησα.

— Ἐχω κόψιμο δυνατό (μοῦ εἶπε). Σταθήτε μιὰ στιγμὴ νὰ μπῶ μέσα στὸ χάν'.

Σταθήκαμε, ἐγὼ κι' ὁ τσιαούσης στὴ θύρα τοῦ χανιοῦ νὰ τὸν περιμεινῶμε. Δὲν πέρασε πολὺ ὥρα καὶ νὰ σου! ὁ Λάμπρος μὲ μιὰ ἄγρια χαρὰ στὰ μάτια του, καταματωμένος, κρατῶντας ἀπὸ τὰ κέρατα στὸ χέρι του τὸ αἰμόσταγο κεφάλι τοῦ σφαγμένου Νιάγγρου!

— Αἴστε τώρα! (μᾶς εἶπε μὲ σατανικὸ χαμόγελο). Πᾶμε στὸν Πασιαῖ!

Ἐγὼ κι' ὁ τσιαούσης μέναμε ξεροί. Μοῦ φάνηκε πῶς ἔβλεπα ὄνειρο κι' ἄρχισα νὰ τρίβω τὰ μάτια μου. Τόσο δὲν πίστευα, ὅτι ἐκεῖνο τὸ θηριὸ ὁ Νιάγγρος, ποῦ ἐδῶ καὶ δυὸ λεφτὰ τῆς ὥρας εἶταν γεμάτος ζωὴ καὶ περιφάνεια, βρισκόνταν μπροστὰ μου κεφάλι χωρὶς κορμί, σὰν γκρεμισμένο πανῶριο κάστρο!

— Τ' ἔκανες, μωρὲ σκ'λί! (Τοῦ εἶπα). Τί λόγο θὰ δώῃς τοῦ Πασιαῖ!

— Ἀφέντης τοῦ Νιάγγρου μου δὲν μποροῦσε νὰ γείνῃ κανένας ἄλλος ἀπὸ μένα!

Μοῦ ἀπολογήθηκε μὲ θριαμβευτικὴ εὐχαρίστησιν!

Ὁ τσιαούσης τὸν πήρε μὲ τὴν κεφάλι τοῦ Νιάγγρου φορτωμένο καὶ τὸν παρουσίασε στὸν Πασιαῖ.

Σὰν ἔμαθε ὁ Πασιαῖς ὅλα τὰ τρέχοντα ἔβαλε τὸν τσιαούση καὶ τοῦ τράβησε σαράντα ξυλιές στὰ πσινά του καὶ τὸν ἀπόλυσε ἐλεύτερο.

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΝΗΣ

Ἀφοῦ προσκυνήσω τὸ τετράθεον τῆς ψυχῆς μου ἀρχίζω τοὺς ὕμνους μου. Εἴθε ἡ ὠραιότης νὰ τοὺς στολίση καὶ ἡ ἀλήθεια νὰ τοὺς δροσίση! Διὰ νὰ γίνουν ἥχοι γνώριμοι εἰς τὴν ἀκοὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ ἰνδάλματα ἐπιθυμητὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν γνωρίζοντων. Εἰς αὐτοὺς νὰ γεννήσουν τὴν δύναμιν τοῦ ρυθμοῦ καὶ τὴν δημιουργικότητα τῆς ἁρμονίας—ὑψηλοὶ νὰ γίνουν τόνοι τῆς αἰωνίας μουσικῆς καὶ χρώματα ἑνωτικά τῆς ἀτελευτήτου εἰκόνης. Αὐτὸς εἶναι ὁ πόθος καὶ ἡ εὐχή μου:

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΚΕΨΙΝ

Εἰς τῆς ψυχῆς μου τὰ ἄδυτα εὐρίσκεται ἡ μορφή τοῦ ἀπαθοῦς ποῦ ἐξεκαθάρισε κ' ἐκάνονισε τὴν κοσμίαν ὕλην. Μορφή πολυσώματος καὶ ἀνθεκτικῆς, ὡς τὸ μυθικοῦ ἀντιθέου, ποῦ ἀποκοιτοῦσε δυνάμεις ἀπὸ κάθε πτώσιν του. Καὶ εἰς ἀστράπας τοῦ νοῦ, ποῦ φωτίζουν τὰ σκότη τῶν περασμένων, βλέπω τὸν ἀκάματον κανονιστὴν τῆς ὕλης πότε ὡς θαμβὴν λευκότητα ἐπὶ τῶν Ἰμαλαίων καὶ τοῦ Ἀραράτ, πότε ὡς πάχυν φωτεινὴν ἐπάνω εἰς τὰ νερά τοῦ Γάγγη ἢ τὰς χώρας τοῦ Νείλου καὶ πότε ὡς ἐρυθρῶπην σκιαύγειαν τῶν ἐρήμων τῆς Ἀσσυρίας ἢ τῆς στενῆς Φοινίκης. Ἔως οὐ ὑπεράνω τῶν τόπων τῆς πρώτης δημιουργίας του καὶ ὑπεράνω τῶν χρόνων τῆς στενῆς ἐνεργείας του, πέραν ἀπὸ κάθε φωτεινὸν Ὀλυμπον καὶ κάθε φλογισμένον Θαβώρ, γίνεται Ὑψιστος ἀληθινὰ ὁ θεὸς μου καὶ μεγαλύνονται τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ ὁ κόσμος πληροῦται τῆς κτίσεώς του, ὥστε ν' ἀπορροφηθῇ μέσα εἰς τὴν κτίσιν αὐτοῦ.

Οἱ βωμοὶ δὲν ἀρκοῦν πλέον ὡς στηλοβάται τοῦ μεγαλείου του, καὶ χάνονται μέσα εἰς τὴν γενικὴν ἁρμονίαν αἱ μελωδίαὶ πρὸς δοξολογίαν του.

Νεύει αὐτὸς ἀπὸ τῆς ἀφθάστου κορυφῆς τοῦ συνόλου τῶν πραγμάτων καὶ συνταράσσεται κάθε ὕλη. Καὶ γεύεται ὁ μόνος του ἀκόρεστα τὸν καρπὸν τῆς γνώσεως, ὥστε νὰ γίνεταί μέγας θεός, φωτεινός, δυνατός εἰς κάθε πόλεμον. Τ' ἀπομεινάρια τῆς εὐωχίας του εὐρίσκονται σπαρμένα εἰς τὰ μέρη, ποῦ ἐσημαδεύθησαν μὲ τὴν διάβασίν του. Καὶ εἶναι διὰ τὰς αἰσθήσεις μου τὰ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων ναῶν καὶ τὰ χαλάσματα τῶν ὀγκωδῶν κτιρίων καὶ τὰ συντρίμμια κάθε ἀγάματος καὶ κάθε πλα-

κὸς θριάμβου ἢ θανάτου, κάτι ὡς ἀν τελευταία ἡγὼ μεγάλης φωνῆς.

Ἡ φωνὴ τῆς σκέψεως εἶναι αὕτη—καθησυχαστικὴ καὶ παρήγορος εἰς τοὺς ὁδοιπόρους, ποῦ εἰς σειρὰν ἀτελείωτον περνᾷ τὸν σκονισμένον δρόμον τῆς ζωῆς, φωτισμένον βολὰ ἀπὸ τὸν φανὸν τῆς παντοτεινῆς ἰδέας καὶ ἀμφίβολα καὶ κάποτε προδοτικά. Ὁμοιάζει δὲ ὁ φανὸς αὐτὸς τὴν πυρίνην στήλην, ποῦ ὠδήγησεν ἀνὰ μέσον τῆς ἐρήμου τὰ πλήθη τοῦ προφήτου εἰς καιρὸν νυκτῶν ἀσελῆνων. Καὶ ὁμοιάζει ἀκόμη ὁ ἀμυδρὸς φανὸς τὰς φλόγας τοῦ βουνοῦ, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἐσφυρηλατοῦσεν ὅπλα καὶ δεσμὰ ὁ ἐργάτης Θεός. Ὁ καπνὸς ἀπὸ τὸ σκοτισμένον φῶς του ὡς ἀν θυμίαμα αἴνου καὶ ὡς ἀν λιβανωτὸν λατρείας καίεται ἐνώπιον τοῦ πρώτου θεοῦ, ποῦ ἐγεννήθη μαζὺ μὲ τὴν πρώτην κινηθεῖσαν ὕλην. Ὅτι εἰς αὐτὸν πρέπει πᾶσα δόξα καὶ τιμὴ, τὸν δωρητὴν κάθε δυνάμεως καὶ κάθε γεννήσεως.

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΥΝΑΜΙΝ

Ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ὁ θεὸς τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἔργων ἔστω εὐλογητός. Συσσωμάτωσις καὶ πραγματοποιήσις καὶ πρόοδος ζωῆς καὶ ἐκπλήρωσις εἶναι ὁ θεὸς τῆς δυνάμεως. Ὅτι εἰς σκοτεινὸν φῶς καὶ εἰς ἀτερμάτιστον ὀρίζοντα διέκρινεν ὁ πρῶτος καὶ ὑπέρτατος Θεός, ἡ πηγὴ τοῦ αἰωνίου, ἐνεσαρκώθη κατόπιν εἰς ὁρισμένα σχήματα καὶ εἰς μορφὰς ἐπιβολῆς καὶ ὠραιότητος—ἔλαβεν αὐθορμήτως καὶ κατόπιν αὐτοτελῶς πνοὴν ζωῆς. Καὶ ἐσηματίσθη τοιοῦτοτρόπως ὁ νέος θεός—αἰώνιον εἶδωλον, τὸ ὁποῖον προσεκύνησε πῦς λαὸς καὶ πρὸ τοῦ ὁποίου κύπτει κάθε μικρὸν καὶ κάθε μέγα. Ἡ αἰωνία ὑπαρξίς ἔγινε τοιοῦτοτρόπως ἀτελείωτος δημιουργία. Τὸ ἄπειρον ἐξεδηλώθη εἰς σκότος καὶ τὸ σκότος ἔγινε φῶς καὶ τὸ φῶς ἔλαβε χρώματα καὶ τὰ χρώματα ἔσχον ὅσους καὶ αἱ ὁσμαι ἀπέκτησαν ἤχους, ἥτοι ἀπετελέσθη τὸ αἰώνιον κύμα, τὸ ὁποῖον ἐφθασε μέχρι τῶν κατωτάτων διὰ νὰ ἐπανέλθῃ κατόπιν μέχρι τῶν ἀνωτάτων. Χαῖρε σὺ, τὸ κύμα τῆς δυνάμεως, ποῦ δίδεις ὑπαρξίν ἰσχυροτέραν εἰς κάθε τι, τὸ ὁποῖον ψαύεις πότε ὡς ζωὴν καὶ πότε ὡς θάνατον. Τρέμει ἡ γῆ καὶ τὰ ὄρη καπνίζονται ὡς ἐκδήλωσις τῆς ὑπάρξεως καὶ τοῦ μεγαλείου σου διὰ τὰς ἀδυνάτους αἰσθήσεις. Ἐνῶ

ἄνωθεν τῶν αἰσθήσεων τούτων ἡ κίνησις πλέκει εἰς δίκτυον ἀτελείωτον κόσμους ἀκαταμετρήτους καὶ ζωὰς προαιωνίους, τῶν ὁποίων ὁ παλμὸς καὶ ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἐνέργεια ἐνώνονται εἰς ἁρμονίαν ὑψηλὴν, ἀπρόσιτον εἰς ταπεινὰς ἀκοάς. Ἀλήχησις αἰσθητῆ εἰς αὐτὰς εἶναι ὁ ἐπίγειος ρυθμὸς, τῆς θαλάσσης ἢ ἀγριότης καὶ ἡ θωπεία, τοῦ κεραυνοῦ ἢ ὀρμῆ, τῶν ὕδρων τῆς γῆς δρόμων τὰ ὑπερχεῖλίσματα καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ὑπολείμματα τῶν ἀρχικῶν σου ἐκδηλώσεων, τὰ ὁποῖα σκορπίζουν τόσον ἄφροντα τὴν ἀγαθοποιὸν ἐπίδρασίν σου, ὥς δύναμις, εἰς τὰς μικρὰς αὐτοτελεῖς ὑπάρξεις, ὅσαι εὐρίζονται πλησίον μας. Τὴν ἐπίδρασίν σου τὴν ἀγαθοποιὸν ὕμνω καὶ δοξολογῶ, διότι γνωρίζω ὅτι κάθε ἀποτελεσμα αὐτῆς εἶναι δύναμις καὶ κάθε δύναμις εἶναι ἀγαθόν. Ἐμεγαλύνθησαν τὰ ἔργα σου πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, ὡς ἀποτελέσματα τῆς ἀρχικῆς σοφίας, ἔργα τοῦ προαιωνίου θεοῦ τῆς σκέψεως.

Πρὸ τοῦ μεγαλείου σου, ὦ θεὲ τῆς δυνάμεως, ἔκλιναν καὶ οἱ παλαιοὶ καὶ οἱ νέοι θῦται. Ἀφοσιωμένοι ὁπαδοὶ σου καὶ λάτρεις ὕψωσαν βωμοὺς καὶ κατέθεσαν ἀφιερῶματα εἰς τιμὴν καὶ εἰς δόξαν σου κάθε τι τὸ ὁποῖον ἡδύνατο νὰ ἔχῃ διάρκειαν μέσα εἰς τὴν μικρὰν σχετικότητα τῶν ἀνθρωπίνων καὶ ἀπὸ κάθε τι τὸ ὁποῖον παρουσιάζετο πλέον ἀνθεκτικὸν καὶ μόνιμον εἰς τὰς αἰσθήσεις των. Τὴν ἰδικὴν σου δὲ ἐπικράτησιν ἀνεκέρουν ὡς νόμον, διέποντα τὰς τύχας κάθε θνητότητος, ἀκόμη καὶ ὅταν ἡθέλησαν ν' ἀποκρύψουν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν τὴν ὑπόστασίν σου. Διότι κάθε ἀδυναμία ἀπορροφᾶται ἀπὸ δύναμιν καὶ καθαρίζεται καὶ προάγεται καὶ τελειοῦται μέσα εἰς τὴν δύναμιν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Λόγος πάντοτε σὰρξ ἐγένετο καὶ ὁ θάνατος ἐγένετο ζωὴ ὅτι εἰς σὲ τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις.

ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗΝ

Πῶς νὰ ὑμνήσω τὸν θεὸν τῆς ἀγάπης, ποῦ συνδέει ὅλα καὶ συνδέεται μὲ ὅλα, ταπεινὸς εἰς τὴν ἀφροσύνην καὶ ὑπερήφανος εἰς τὴν κατάντησιν, δοῦλος εἰς τὴν παραγωγὴν, ἐγωῖστος εἰς τὴν ὑπόστασίν του;

Τὸ ἄσωτον εἰς δύναμιν καὶ τὸ ἄσωτον εἰς λεπτότητας χρῶμα, ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὴν ζωὴν του, αἱ πλούσιαι γραμμαὶ τῆς ὑποστάσεώς του, ἡ μαλακότης καὶ τὸ ἄρωμα καὶ τὸ φῶς—ὦ ναί, τὸ ἄπειρον φῶς—ποῦ αὐγάζει ἀτελείωτα

τὴν ὑπαρξίν του, ὅλα μαζὺ ἐνωμένα εἰς ἄρθρον-τον τελειότητα ἁρμονίας, ρυθμίζουν κάθε ἄτομον καὶ κάθε ομάδα καὶ κάθε σύνολον· εἶναι δὲ τόσον γενικὸς ὁ ρυθμὸς, ὥστε νὰ χάνεται ἡ ἀντίληψις κάθε μικροῦ καὶ κάθε μεγάλου εἰς τὴν ὥραν τῆς ἀγάπης. Καὶ πόσον συνεχὴς καὶ πόσον ὁμοία καὶ πόσον διαφορετικὴ εἰς τὴν ὁμοιότητά της εἶναι ἡ ὥρα τῆς ἀγάπης!

Πῶς νὰ τὸν ὑμνήσω τὸν ἀγαπημένον δεσπότην καὶ τὸν σεβαστὸν δοῦλον κάθε ζωῆς, πῶς διαφορετικὰ παρὰ μὲ τοὺς πλέον γλυκεῖς ἤχους, ποῦ ἠκούσθησαν εἰς τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ τὴν ἁρμονίαν τῆς ἀθανασίας του;

Ὅμως, δὲν εἶναι οἱ ἥχοι ποῦ ἐφώλευσαν εἰς τὴν ψυχὴν μου, οὔτε τῆς σειομένης γῆς τὸ ὑπόκρυφον βόγγισμα, οὔτε τοῦ φωτεινοῦ θόλου αἱ ψυχραὶ ἢ φλογώδεις, νεκραὶ ἢ φωσφορίζουσαι ἀποχρώσεις. Οὐδὲ κἂν εἶναι τοῦ ὠκεανοῦ ὁ αἰώνιος στεναγμὸς ἢ τοῦ αἰγιαλοῦ ὁ παροδικὸς φλοῖστος, καθὼς δὲν εἶναι καμμία φωτεινὴ ἢ μαύρη σκιά τοῦ βουνοῦ καὶ κανὲν ἄνθος τοῦ ἀγροῦ καὶ κανὲν ἄρωμα ἄνθους καὶ κανὲν ἄλλο ἀπ' ὅσα—παντοτεινὰ καὶ ἀμέτρητα—δίδουν τὸν ρεβασμὸν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν καὶ τὴν χαρὰν εἰς ἡρέμους ψυχάς. Ὅχι διότι ὅλα δὲν εἶναι ἥχοι μελωδικοὶ τῆς ὑψηλῆς ἁρμονίας μέσα εἰς τὸν πολυσύνθετον αἰώνιον ὕμνον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ διότι εἰς τὴν ψυχὴν μου συνενώθησαν ὅλα μέσα εἰς τοὺς δλίγους δειλοὺς ἤχους τῆς ἰδικῆς μου ἀγάπης.

Πῶς ἐγεννήθη τάχα ἡ ἀγάπη μου; Ἀπὸ κάποιον ἀνεμόφερτον σπόρον τῆς αἰωνίας ζωῆς, ποῦ ἔπεσεν ἀνυπολόγιστα εἰς τὴν ψυχὴν μου. Πράγματα μικρὰ ἐγέννησαν τὴν ἀγάπην μου, πράγματα περαστικά καὶ ἀσήμαντα καὶ ταπεινὰ κάποτε, ὡς τὸ τυχαῖον σύμπλεγμα ἀγρανθέμων καὶ ὡς ὀλιγοχρόνιον κελάρισμα μικροχειμάρρων καὶ ἀκόμη ὡς παιγνίδι ἀκτίνων εἰς τὰ φυλλώματα ἢ ὡς ἀν διαδοχὴ σκιῶν εἰς γυμνὰ βουνά.

Πῶς θὰ ἤθελα νὰ κρατήσω εἰς ἀκατάλυτον μωσαϊκὸν ὅλ' αὐτὰ τὰ χαλίκια, ποῦ ἔφερεν ἔως εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς ζωῆς ἡ ἀγάπη μου—ναί, νὰ κρατήσω παντοτεινὰ κάποιαν γοητευτικὴν καμπύλην τῶν κινήσεών σου, ὦ ἀγαπημένη μου, καὶ κάποια σκιάσματα φευγαλέα τῆς μορφῆς σου καὶ κάτι ἀπὸ τὸ φοβικίσμα τῶν χελών σου καὶ ἀπὸ τὰ κύματα τῆς κόμης σου καὶ κάτι, ὦ κάτι ἀκόμη, ἀπὸ τὴν μεταλλικὴν μαρμαρυγὴν τῶν βλεμμάτων σου, ποῦ φαίνονται σὰν νὰ ζητοῦν πάντοτε—δὲν μὲ μέλει ἂν πράγματι ζητοῦν—τοὺς παραδείσους

τῶν ἀδίκτων ἰδανικῶν καὶ τὰς χώρας τῶν ἀφθάρτων ὡραίων !

Εἰς ὥραν δειλινῶν, ποῦ μυστικὴ μελαγχολία ἐβάρυνε γύρω μας, ἔτυχε νὰ σὲ ἰδῶ καὶ νὰ σὲ γνωρίσω. Καὶ μέσα εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ἀπαλῆς θερινῆς δέλλης μοῦ ἐφάνη ὡσάν ὀπτασία ζωῆς καὶ ὡσάν ὄραμα βαθείας ἀγάπης, τόσον πολὺ ἁρμονίζετο ἡ ψυχὴ μου μετὰ τὴν ὑπαρξίν σου. Σὺ, δὲν ἐνθυμεῖσαι ἴσως πλέον τὰς φωτεινὰς γραμμὰς τῶν βουνῶν, ποῦ ἔδιωχναν τὰς σκιὰς, οὔτε τὰ ῥόδινα καὶ χρυσὰ καὶ τεφρὰ σύγνεφα ποῦ ἐστεφάνωναν ἐρειπωμένους θεῖους ναοὺς, οὔτε τὰς ἀργυρὰς καὶ τὰς μελανάς γραμμὰς ποῦ αὐλάκωναν τὴν γαληνεμένην θάλασσαν, ὅταν μαζί ἐπάνω τῆς ἀνεπαύσαμεν τὸ βλέμμα.

Τὰ ἐλθσιμόνησες, διότι τότε, καθὼς καὶ τότε ἴσως, θωπευτικὴ τῆς ζωῆς ὡς ἐαρινὴ αὖρα, εὕρισκας εἰς τὴν ψυχὴν σου δύναμιν εἰς τὸ νὰ λησμονῇς κάθε ταπεινότητα καὶ πικρίαν διὰ νὰ προσηλῶνεσαι μετὰ κρυφὸν πείσμα εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ παρόντος.

Καὶ ἦταν τόσον ἀθῶα καὶ τόσον παροδικὴ ἡ ἀπόλαυσίς σου, ὥστε ἀληθινὰ μοῦ ἐγέννησεν ἀνησυχίαν, τῆς ὁποίας ἔπειτα εἰς ὥρας μονώσεως καὶ ψυχικῆς προσοχῆς ἐξέκρινα τὸν ρυθμόν.

Καὶ ἦτο—ἀλλοίμονον εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν ρεμβασμῶν—ὁ ρυθμὸς τῆς ἀγάπης ποῦ ἐπλημμύρησεν ἀργά, ἀργὰ τὴν ψυχὴν μου, ὥστε νὰ καλυφθῇ κάθε ἀνωμαλία καὶ κάθε τραχύτης αὐτῆς καὶ ν' ἀπλωθῇ ἐκεῖ λίμνη ἀπὸ φῶς ἀπόκοσμον, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν σελαγίζει παντοτείνῃ ἡ μορφὴ σου.

Ὡστε τότε εἰς ὥρας ρεμβασμοῦ καὶ εἰς ὥρας γενικότητος νὰ συγχίζω τὴν μορφήν σου μετὰ τὴν μορφήν τοῦ θεοῦ μου, τοῦ κοσμοῦ καὶ ἀνεξαντλήτου θεοῦ τῆς ἀγάπης.

Ἀνίκητος ἔγινεν αὐτός. Ραντίζει μετὰ ὕσσωπον τὴν ἀθλιότητα καὶ τῆς δίδει τὴν καθαρότητα τῆς εὐτυχίας, πλένει μετὰ βόρβορον τὴν ἡθικότητα καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκαίνει αὐτήν, ὁ μέγας χορηγὸς τῆς χαρᾶς, ὁ ἄσπιλος δημιουργὸς τῶν υπάρξεων.

ΥΜΝΟΣ Εἰς τὴν ἀπολαυσίν

Κουρασμένη κάθε ζωὴ ἀπὸ τὰς βιαιότητες τῶν ὀλοτήτων, ὅταν κατόπιν κάθε ἀγῶνος ἡττης εὐρίσκεται εἰς τὰ κράσπεδα τῆς πολυθορύβου θαλάσσης τῶν υπάρξεων, συχνὰ ὀρέγεται καὶ ἀποζητεῖ σε, ὃ ὑπέροχε θεὸ τοῦ ἀπολαυστικοῦ

φωτὸς καὶ τῆς φωτεινῆς ἀπολαύσεως. Καὶ εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῆς ὀντότητός σου εὐρίσκει ἀνακούφισιν καὶ παρηγορίαν. Ἀπὸ τὴν ἰδικήν σου βοήθειαν ἀναμένει προστασίαν καὶ ἀμοιβήν. Ἐπάκουσόν με ἀργυρότοξε, σὺ ὁ ὁποῖος διὰ τῆς ἀπολαύσεως προστατεύεις κάθε ὑπαρξίν καὶ ἰσχυρὰ δεσπόζεις κάθε ζωῆς. Ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα αἵνου καὶ ψίθυρος χαρᾶς ἄς κατευθυνθῇ ἐνώπιόν σου, διότι ἀκόμη αἰσθάνομαι εἰς τὰ βάθη τῆς υπάρξεώς μου τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ζωῆς καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀτομικότητος. Αἱ ρίζαι τῆς υπάρξεώς μου, αἱ ὁποῖαι προχωροῦν εἰς βάθος ἀπώτατον καὶ ἀπλώνονται εἰς ἔκτασιν εὐρυτάτην, ἐναγκαλιζόμεναι τὸσας οὐσίας καὶ ἀπορροφῶσαι τοὺς χυμοὺς τὸσων ἄλλων υπάρξεων, εἶναι δροσεραὶ ἀκόμη καὶ δύνανται νὰ δώσουν εὐώδη ἄνθη καὶ καρποὺς πολυχύμους διὰ τοὺς ἰδικούς σου βωμούς.

Θεὸς ὁμολογητὴς τῆς σκέψεως καὶ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἀγάπης, ὑπηρετικὸς τῶν γενικότητων διὰ τῆς ἐνισχύσεως, τὴν ὁποίαν ἀενάως παρέχεις εἰς τὰς ἀτομικότητας, ἀφιερῶς πρὸς ἐξευμένισιν τῶν ἀτόμων εἰς κάθε μικρὸν βωμὸν ἀτομικότητος ἄπειρα εἶδωλα—χορτασμοὺς καὶ δίψας καὶ ὕπνους καὶ ἡδονὰς καὶ δόξας καὶ ὡραίας εἰκόνας καὶ ἁρμονίας ἤχων καὶ ὁσμὰς εὐώδεις καὶ κάθε τι ἄλλο ἀγαθὸν καὶ ἀκόμη κακὸν ἐφήμερον καὶ παροδικόν. Θεὸς ὁμολογητὴς κάθε ἀδυναμίας πρὸς στήριξιν τῆς δυνάμεως. Λαμβάνων μορφὰς καὶ ὑποστάσεις διαδοχικὰς εἰς τὸ πέρασμά σου ἀπὸ τὸν ἀτελείωτον δρόμον τῆς χρονικῆς ἐξελίξεως, Ράμας κραταῖος, ὄνειροπόλημα κάθε κόπου, ρεμβασμὸς κάθε ἐνεργείας, ὃ θεὸς τῆς ἀπολαύσεως ὕμνω τὸ μεγαλεῖον τῆς ταπεινότητός σου καὶ πρὸς σὲ ἀδιακόπως ἀφιερῶ τὴν λατρείαν μου, ὅμοια μετὰ κάθε ὑπαρξίν μεγάλην καὶ κάθε ὑπαρξίν μικράν, ποῦ μετὰ ἁρμονίας ὑψηλὰς καὶ μετὰ ἡχους εὐτελεῖς σὲ ὕμνεῖ καὶ σὲ λατρεῖ.

Διότι εἶσαι ὁ θεὸς τῶν ἀτόμων, ὁ μέγας στήρικτὴς τῆς ἀτομικῆς ζωῆς, ὁ χορηγὸς τῶν ἐφημέρων ἀγαθῶν, ὁ παρηγορητὴς διὰ τὴν θνητότητα, ὁ ἴλεως εἰς κάθε ἀθλιότητα. Ἀντιβάτης ἐπιχειρεῖς τὸν ἀδιάκοπον ἀγῶνα πρὸς τὸν θεὸν τῆς δυνάμεως, τὸν ἀμείλικτον καταστροφέα τῶν ἀτόμων, ἐνῶ ἀληθινὰ καὶ εἰς τὰ μύχια τῆς αἰωνίας ζωῆς εἶσαι ὁ καλλίτερος σύμμαχος καὶ βοηθὸς αὐτοῦ. Δύο ἀντιμαχόμενοι θεοὶ σεῖς, τῶν ὁποίων συγχέονται πάντοτε αἱ μορφαὶ καὶ αἱ ὑποστάσεις, θεοὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ κατὰ διαδοχὴν, εἰς θεὸς διπρόσωπος τοῦ

πολέμου διὰ τὴν ὀλότητα καὶ τῆς εἰρήνης διὰ τὸ ἄτομον, χαλκεύετε μαζί τοὺς κρίκους τῆς ἀτελειώτου ἀλυσίδας τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ἐξάπλώνεται καὶ συμμαζεύεται καὶ περιελλίσσεται εἰς τὸν κύκλον τῶν πραγμάτων καὶ συσπειροῦται εἰς συναθροίσεις υπάρξεων· θεοὶ τῶν ἀποτελεσμάτων, ἄνωθεν τῶν ὁποίων περὶπίπτει τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ τῆς ἀγάπης. Αὐτὸ σὰς συμφιλιώνει καὶ σὰς ἐνώνει, ὥστε ν' ἀποτελῇτε μίαν συναίσθησιν καὶ μίαν θεότητα. Ἐκεῖνος ὁ μέγας θεὸς προστάτης κάθε γενικότητος, ὁ ἐξαπολύων τὴν δύναμιν μετὰ τὴν βιαιότητα ὑφαιστίου φλογὸς καὶ τὴν ἀγριότητα ἀκαταδαμάστου κύματος καὶ τὴν ὀρμὴν ἀφηνιῶντος ἀνέμου· καὶ σὺ ὁ μικρὸς θεὸς, ὑποστηρικτὴς κάθε ἀτομικότητος, ὁ ἐξαποστέλλων τὴν ἀπόλαυσιν μετὰ τὴν ἁρμονίαν θαλασσοῦ φλοίσβου καὶ μετὰ τὴν θαλπωρὴν ἐαρινῶν ἀκτίνων καὶ τὴν γλυκύτητα θωπευτικῆς αὖρας. Ἐκεῖνος σκορπίζων τὸν πόνον καὶ τὴν κόπασιν καὶ τὴν καταστροφὴν τῶν χρησιμοποιηθέντων καὶ σὺ χαρίζων τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν ἀνακούφισιν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν μὴ χρησιμοποιηθέντων, ἀκόμη. Ἔως οὐ συγχισθῇ πρὸ τῶν ὁμμάτων κάθε λατρευτοῦ ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ δύναμις· σὰς τότε, ὥστε νὰ χάνεται ὁ ρυθμὸς καὶ νὰ ἐξαπλοῦται ἀνεύρετος ἡ ἁρμονία, ὡς ἰχθὺς μέσα εἰς τὰς φλέβας τῆς αἰωνίας ἐνιαίας υπάρξεως.

Δόξα εἰς σὲ τὸν δείξαντα τὸ φῶς, τὸν πάροχον χαρᾶς, τὸν ἀνατέλλοντα ἐπὶ δικαίους καὶ

ἀδίκους, ἐπὶ μεγάλους καὶ ἐπὶ ταπεινοὺς· Ὅτι σὺ εἶσαι ἐπὶ κάθε υπάρξεως, ὡς ἄτομον, ὁ ἀγαθοδαίμων ὁ γλυκὺς καὶ εὐπρόσιτος, σὺ καὶ ἐπὶ γῆς εἶσαι εἰρήνη καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους εὐδοκία· ὁ θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν εἶσαι καὶ τῆς ζωῆς χορηγός.

Ὁ θεοὶ μου, σεβαστοὶ καὶ ἀγαπητοὶ καὶ πολυπόθητοι, σεῖς δυνάμεις δημιουργοὶ καὶ ῥοπαὶ γεννητικαὶ τοῦ υπερτάτου συνόλου, ἐκδηλώσεις φανεραὶ τῆς κρυφίας ἐνότητος, πρὸς σὰς ἀφιερώνω τὴν λατρείαν μου καὶ ἡ ψυχὴ μου τὴν ἁρμονίαν τῆς ἐνεργείας σας ἐνωτίζεται.

Εἰς δόξαν ἰδικὴν σας, πρὸ τῶν ἀχειροποιήτων ἀγαλμάτων καὶ εἰκόνων σας ἔχουν ἀποθέσῃ οἱ ταπεινοὶ ὡς ἀφιερῶματα ὅλα τὰ ξόανα τῆς δημιουργίας των. Καὶ πρὸ τῶν ποδῶν σας εὐρίσκονται ὁ Ὁρομάσδης καὶ ὁ Ὅσιρις καὶ ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Γιεχοβᾶ καὶ κοντὰ εἰς αὐτοὺς κάθε ἄλλο εἰδώλιον ταπεινῆς λατρείας, ποῦ τὰ τριβεῖ ὁ χρόνος καὶ ἡ μητέρα φύσις τὰ ἐπανακτᾷ.

Λατρευτὴς σας ἐγὼ ἀναρριχῶμαι εἰς τοὺς σωρούς τῶν ξοάνων καὶ τῶν εἰδωλίων διὰ νὰ ἐγγίσω τὰ κράσπεδα τοῦ ἀτελειώτου μεγαλείου σας καὶ μετὰ τοὺς αἶνους μου ἐκείθεν νὰ προσκυνήσω σὰς, τὸ αἰώνιον τετράθεον κάθε ψυχῆς.

I. ΖΕΡΒΟΣ

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ Ο ΠΑΡΑΒΑΤΗΣ Ο ΔΙΑΚΑΕΣΤΑΤΟΣ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ *

Ἐγγραφα καὶ ἄλλοτε εἰς τὴν «Ἐρευναν» περὶ τοῦ ἰταλικοῦ συγγραμματος τοῦ Γαστιάνου Νέγρη, ὅπερ ἡ δούκισσα Λίττα Βισκόντι-Ἀρῆζε μετέφρασεν εἰς τὸ ἀγγλικὸν καὶ ἐξέδωκεν εἰς δύο τόμους ὑπὸ τὸν τίτλον Julian the Apostate. Ἡ ἔκδοσις αὕτη ἐξηντλήθη, καὶ παρασκευάζεται νέα εἰς ἓνα τόμον ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Fisher Unwin. Ὅτι τόσῳ ταχέως βιβλίον, πωλούμενον πρὸς 26 φράγκα τὸ ἀντίτυπον, ἐξηντλήθη, εἶνε δηλωτικὸν τοῦ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος ὅπερ ἡ παθη-

* Ἡ μελέτη αὕτη, τὴν ὁποίαν εὐγενῶς μὰς παρέχωρησεν ὁ συγγραφεὺς, δὲ δημοσιευσθῇ εἰς τὸ τευχὸς τοῦ Ὀκτωβρίου τῆς «Ἐρευνῆς» τῆς διευθυνομένης ὑπὸ τοῦ ἰδίου.

τικὴ μορφή τοῦ φιλοσόφου Αὐτοκράτορος κινεῖ ἔτι καὶ νῦν μετὰ πάροδον δεκαεπτὰ αἰώνων, δικαιοῦ δὲ καὶ τὸ εὐμενὲς τῶν ἡμετέρων κρίσεων περὶ τῆς μεταφράσεως ἣν τόσῳ γλαφυρῶς ἐφιλοτέχνησεν ἡ δούκισσα, καὶ τῆς ἐμβρυϊκῆς καὶ ἀμεροληψίας μετ' ἧς ἐπραγματεύθη τὸ θέμα τοῦ ἰταλικοῦ συγγραφεύς. Μία τοιαύτη μελέτη ὄντως ἀπαιτεῖτο καὶ πιστεύω ὅτι δὲν θὰ λείψουν καὶ ἄλλαι ἐρευνᾶν περὶ τοῦ σημαντικοῦ ἐκείνου κινήματος, οὗ ἄξων ἐγένετο ὁ Ἰουλιανός, πρὸς παλινὸρθωσιν τῆς ἐλληνικῆς θρησκείας πεντηκονταετίαν ὅλην ἀφ' οὗ τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶχεν ἐπισημοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου, θεοῦ τοῦ Ἰουλιανοῦ. Εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι ὁ ἐλληνι-

σμός οφείλει εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἐνθουσιώδους τούτου λάτρου τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως καὶ σοφίας, εἶδος τι ἐπανορθώσεως διὰ τὸ ἀδίκημα τὸ προσγενόμενον αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ἣτις παρέδωκε τὸ ὄνομά του εἰς τὰς μελλούσας γενεάς ἐστιγματισμένον μὲ τὸ ἐπίθετον τοῦ παραβάτου. Θὰ συμφωνήσωσι μετ' ἐμοῦ πολλοὶ ἀφοῦ ἀναγνώσωσι τὴν μελέτην τοῦ Νέγρης, καὶ ἀναμφιβόλως θὰ προσεγίνετο κέρδος εἰς τὴν ἑλληνικὴν λογογραφίαν καὶ διανοήσιν, εἴποτε ἐφιλοτεχνεῖτο καὶ ἐξεδίδετο μία ἑλληνικὴ μετάφρασις τοῦ ἐν λόγῳ συγγράμματος. Πιστεύω μάλιστα ὅτι θὰ εὐρίσκοντο ἐνθουσιῶδῃ καὶ γενναίᾳ πνεύματι συνηγοροῦντα ὑπὲρ παραστατικῆς τινος ἐν Ἀθήναις τιμῆς εἰς τὸν μόνον ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ἄνακτα οὗ ἡ καρδιά δεικνύει ἐγκραταγμένα μετὰ στοργῆς μέχρι τέλους τοῦ βίου του τὰς λέξεις Ἑλληνισμός καὶ Ἀθηναί.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἀμυνομένη κατὰ τοῦ φιλελληνικοῦ ζήλου του τὸν ἐπλήγωσε καὶ ἀπηλλάχθη θανάσιμου ἐχθροῦ. Δὲν τὴν ψέγω διὰ τοῦτο, ἀλλ' ἡ πολεμικὴ σημασία τῆς στάσεώς της ταύτης ἥδη ἀντιπαρήλθε, καὶ καθ' ἣν ἐποχὴν πᾶσαι αἱ θρησκείαι τοῦ κόσμου ἐρευνῶνται πρὸς ἄγρον τῶν μαργαριτῶν των, θὰ ἦτο ἄχαρι νὰ ἐξακολουθῇ πρεσβεύουσα τὴν αὐτὴν στάσιν ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ ἥς ἡ ἀρχαία θρησκεία ἐγκλείει ἴσως τοὺς τιμαλφεστάτους τῶν μαργαριτῶν, καὶ νὰ ἐξακολουθῇ ἀναγνωρίζουσα τὸ στίγμα τὸ ἐγκολαφθὲν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μεγίστου τῶν θιασωτῶν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Τί ἄρα ἦγε τὸν νεαρὸν αὐτοκράτορα νὰ ἐμφορῇται τόσῳ ἀπείρῳ ἔρωτος πρὸς τὰς ἑλληνικὰς ιδέας καὶ τὴν τὸς περιφρονήσεως πρὸς πᾶν ὅ,τι μὴ ἑλληνικόν; Εἶχε ποτισθῇ παιδιόθεν ἀπὸ τὰ νάματα τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ δὲν ἔσχε καιρὸν νὰ συστηματοποιήσῃ τὰς ἐντυπώσεις του καὶ εἰσδύσῃ εἰς ἀρκετὸν βάθος ὥστε νὰ κατανοήσῃ τὸν γνήσιον ἑλληνισμὸν οὗ ἐκφάνσεις ἀτελεῖς καὶ πολλάκις στρεβλαὶ ἦσαν αἱ ἐξωτερικαὶ μέθοδοι τῆς λατρείας. Οὕτε ἔσχε ἐνκαιρίαν νὰ ἐννοήσῃ τὸν γνήσιον χριστιανισμὸν οὗ ἀτελής καὶ ἐν πολλοῖς στρεβλῇ ἐκφάνσεις εἶνε ἡ ἐπισημοποιηθεῖσα διακανόνισις. Ὁ Ἰουλιανὸς κατέτριψε τὰ παραγωγικώτερα ἔτη τοῦ βίου του εἰς ἐκστρατείας καὶ μάχας, καὶ εἰς τὴν μέριμναν τῆς στρατιωτικῆς διοικήσεως τοῦ κράτους. Εἰς πάντα ταῦτα ἀνεδείχθη θαυμάσιος καὶ αἱ καταπληκτικαὶ νίκαι του ἐπλήρωσαν τὴν οἰκουμένην τῆς δόξης του. Ἐν

μέσῳ τῶν περισπασμῶν του οὐδέποτε ἐπέτρεπε νὰ παρέλθῃ στιγμή εὐκαιρίας χωρὶς νὰ μελετήσῃ τοὺς προσφιλεῖς του Ἑλλήνας συγγραφεῖς ἢ γράψῃ τι περὶ ἑλληνισμοῦ καὶ Ἑλλάδος. Ἡ θεοσοφικὴ σχολὴ τῆς Ἀλεξανδρείας εἶχεν ἐλκύσει τὸ πνεῦμα του ἰσχυρότατα ἀλλ' ὁ μαθητὴς τοῦ Ἰαμβλίου δὲν ἠδύνατο νὰ ἀφιερῶσιν ὁλόκληρον τὸν χρόνον του εἰς τὴν ἔρευναν τῆς θεοσοφίας. Δὲν ἦτον ἀναχωρητὴς ἦτο κεφαλὴ ἀχανοῦς αὐτοκρατορίας, καὶ ἂν κατέκτησε τὴν καρδίαν του ἡ ἐξωτερικὴ ὄψις τῆς ἑλληνικῆς θρησκείας μᾶλλον ἢ ἡ ἐσωτερικὴ, δὲν πταίει αὐτός, ἀλλ' αἱ συνθήκαι τοῦ περιβάλλοντος. Ἄν ἔζη ἄλλα τριάκοντα ἔτη, ἴσως θὰ εὕρισκε καιρὸν νὰ ἐμβαθύνῃ καὶ σταθμίσῃ τὴν ἀξίαν τοῦ τε γνησίου Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ γνησίου Ἑλληνισμοῦ, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ μετεμόρφωτον τὸν κόσμον, ὥς ἦτο καὶ τὸ ὄνειρόν του. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θριάμβου του, μαχόμενος κατὰ τῶν Περσῶν, δύο ἔτη ἀφ' οὗ ἀνῆλθεν εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον ἔπεσε βληθεὶς ὑπὸ ἐχθρικῆς, καίτοι ὄχι περσικῆς, χειρός. Ἀγνοῶσιν τίς ἠκόντισε κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' αἱ ἐνδείξεις πᾶσαι ἄγουσιν ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν τὴν θεωρίαν ὅτι χεὶρ χριστιανοῦ ἔδωκε τέρμα εἰς τὴν τὸς γοιτείας καὶ χάριτος πλήρη ζωὴν του.

Τὸ μῖσος ὅπερ κατ' αὐτοῦ συνέλαβεν ἡ Ἐκκλησία ἦτο ἀληθῶς ἄγριον. Οἱ καταδιώξαντες αὐτὴν αὐτοκράτορες, οἱ σπείραντες τὸν τρόμον μετὰ τῶν χριστιανῶν, οἱ χύσαντες ποταμοὺς χριστιανικοῦ αἵματος, οἱ ἐμβαλόντες πῦρ καὶ σίδηρον εἰς τὸ πλήρωμά της, δὲν ἐπέσυρον τὴν ἐχθρότητά της τόσον ὅσον ὁ ἀνθρωπιστὴς Ἰουλιανὸς ὁ μὴδὲ σταγόνα χριστιανικοῦ αἵματος χύσας, ὁ μὴδέποτε καταδιώξας εἰμὴ ὁσάκις οἱ χριστιανοὶ ἐδήουν, ἐλεηλάτουν καὶ ἔσφαζον τοὺς λατρεύοντας ἐν τοῖς ναοῖς τῶν θεῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ἀληθῶς ὁ Ἕλλην ἐκεῖνος ὅστις, ἀφοῦ ἐρευνήσῃ ἀπαθῶς τὰς τέσσαρας συγχρόνους πηγὰς περὶ Ἰουλιανοῦ, δὲν διατίθεται ἐν τῷ μυθῷ της καρδίας του νὰ ζητήσῃ συγγνώμην ἀπὸ τὸν διακαέστατον τῶν φιλελλήνων τὸν τόσῳ ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς παραδόσεως ἀδικηθέντα, θὰ ἔχῃ βαθύτατα τὴν ψυχὴν του ποτισμένην ἀπὸ τὴν θεολογικὴν προκατάληψιν. Αἱ τέσσαρες σύγχρονοι πηγαὶ εἶνε αἱ ἀφηγήσεις τοῦ Ἀμμιανοῦ Μαρκελλίνου, οἱ λόγοι τοῦ Λιβανίου, οἱ λόγοι Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ καὶ τὰ ἔργα τοῦ Ἰουλιανοῦ. Ὁ Νέγρης σταθμίζει καὶ

τὰς τέσσαρας μετὰ θαυμαστῆς συμπαραβολικῆς ὀξυνοίας καὶ παντάπασιν ἀμερολήπτως, ἀρύεται δὲ πολῦτιμον φῶς ἐκ τῆς ἐρευνῆς τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ τοῦ Ἰουλιανοῦ καὶ κατορθώνει νὰ παρουσιάσῃ ἡμῖν τὸν ἀληθινὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρός. Αἱ ἀφηγήσεις τοῦ Ἀμμιανοῦ Μαρκελλίνου ἔχουσι τὸ πλεονέκτημα τῆς ἀμεροληψίας. Ὁ γράφας οὔτε ἦτο χριστιανὸς οὔτε ἐφρόντιζε περὶ θρησκευτικῆς παλινορθώσεως. Ἦτο θιαυμαστὴς τοῦ Ἰουλιανοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐδίστασε νὰ τὸν ἐπικρίνῃ διὰ τὸν θρησκευτικὸν ζήλον του. Ὁ Λιβάνιος ἦτο εἰς τῶν ἐπιφανεστέρων Ἑλλήνων τῆς ἐποχῆς, ἐμίσει δὲ τὸν χριστιανισμὸν ἐκ στενοῦ πατριωτισμοῦ, ἦτοι ὀπισθοδρομικῆς ἀφροσιώσεως πρὸς τὰ πάτρια. Τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ Λιβανίου ἦτο ὁ Γρηγόριος. Ἦτο ὁλος πῦρ ὑπὲρ τοῦ ἐπισημοποιημένου χριστιανισμοῦ, καὶ ἀφ' ἧς ἐτέλει ἐν Ἀθήναις συμμαθητὴς τοῦ Ἰουλιανοῦ ἠσθάνθη ἀπ' ἐνστίκτου σφοδρὰν ἀντιπάθειαν κατὰ τοῦ σιγηλοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ ἡγεμονόπαιδος. Τὰ διασωθέντα ἔργα τοῦ Ἰουλιανοῦ ἐπιμελῶς ἐρευνώμενα ἀποκαλύπτουσι ψυχὴν γενναίαν, πλήρη ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὸν Πλάτωνα καὶ τὴν νεοπλατωνικὴν Σχολὴν τῆς Ἀλεξανδρείας, ψυχὴν παραπαίουσαν μὲν ἐνίοτε ὥς ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ ζήλου της, ἀλλὰ ἀναμφισβήτητος ποθοῦσαν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς ἀνθρωπότητος.

Εἶνε λίαν γοητευτικὴ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ βιβλίου οἷον κατήρτισεν αὐτὸ ὁ Νέγρης. Νομίζει τις ὅτι ἀναγινώσκει μυθιστόρημα καίτοι πᾶσα φράσις ἐσταθμίσθη αὐστηρῶς ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἱστορικῆς ἐρευνῆς. Ἀλλ' ἡ ἀποψις ἔξ ἧς ὁ Νέγρης κρίνει εἶνε ἡ ἀποψις τοῦ λεγομένου νεωτέρου πνεύματος ὅπερ καταδικάζει πάντα θρησκευτικὸν ἢ φιλοσοφικὸν ἐνθουσιασμόν. Ὁ θέλων νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸ νόημα

τῆς δράσεως τοῦ Ἰουλιανοῦ καὶ κλίνων νὰ τὴν ἐκτιμήσῃ ἰδίως ὥς ἐλέγχουσαν ἐνδότερα ψυχικὰ κίνητρα, ἔχει ν' ἀντιμετωπίσῃ ἀφ' ἐνὸς αὐτὸ τὸ λεγόμενον νεώτερον πνεῦμα, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν οὐχ ἦττον ἀπελπίζουσαν ἀποψιν ἐκείνην ἐξ ἧς κρίνουσι τὸν Ἰουλιανὸν οἱ θιασῶται τοῦ χριστιανικοῦ δογματισμοῦ. Ὁ Ἰουλιανὸς ἔδρασε μετὰ πλάνης, ἀλλὰ δὲν ἔδρασεν ἐπὶ ματαίῳ. Ὅταν ὁ κόσμος ἐννοήσῃ τὴν ἐνδοτέραν πηγὴν πάσης ἐξωτερικῆς δράσεως, θὰ ἐκτιμήσῃ τὸν Ἰουλιανὸν προσοικνόντως. Ἡ πλάνη τοῦ ἀνδρός ἦτο ὅτι ἐπεδίωκε νὰ ἐπαναφέρῃ τὰς θυσίας πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς τύπους τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας τοῦ ἑλληνισμοῦ. Δὲν ἀντελήφθη νὸ μήνυμα ὅπερ ἡ ἐνδοτὴς θεότης τῷ διεβίβαζεν ὅτι ὁ αἰὼν ἀπῆτει νέας μεθόδους, νέαν οὕτως εἰπεῖν τροφὴν χάριν τῶν πολλῶν. Τὴν νέαν ταύτην τροφὴν ἐξησφάλιζε ἤδη τοῖς πολλοῖς ὁ χριστιανισμός, ἀφοῦ ὁ ἑλληνισμός ἔπαυσε πλεόν. Ἀσκῶν ἐπ' αὐτῶν οἰανδήποτε ἐπίδρασιν: Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ὀλίγους, οὗτοι ἱκανῶς ἐτρέφοντο ἀπὸ τὸ ἐλλληνικὸν πνεῦμα, καὶ ἤρκει ὁ Ἰουλιανὸς νὰ προστατεύσῃ αὐτὴν τὴν πηγὴν. Ἄν περιορίζετο εἰς τοῦτο καὶ ἔζη μίαν ἔτι γενεάν, οἱ ὀλίγοι θὰ εὕρισκον τὴν πολῦτιμον τροφὴν ἣν ἐγκλείει ὁ χριστιανισμός καὶ δὲν θὰ ἠνοίγετο τὸ χάσμα ὅπερ ἠνοίχθη μετὰ χριστιανισμοῦ καὶ ἑλληνισμοῦ, διὰ τῆς ἐκατέρωθεν ἐμμοῆς εἰς τὰς ἐξωτερικότητας ἐπὶ σφαγιασμῷ τῆς ἐσωτερικότητος.

Ἐν τούτοις ὁ βίος τοῦ Ἰουλιανοῦ ἀποδεικνύει τρανῶς τὴν θαυματουργὸν δύναμιν τῆς ἐσωτερικότητος, καὶ ὥς τοιοῦτος δὲν ὑπῆρξεν ἐπὶ ματαίῳ. Ἡ δρᾶσις του διατρανοῖ τὴν βιονομικὴν ἀλήθειαν ὅτι ὁ ἐνδότερος βίος εἶνε ἡ πηγὴ παντὸς σθένους καὶ πάσης μεγαλοφυΐας.

Ὁξφόρδ

ΠΛΑΤΩΝ ΔΡΑΚΟΥΛΗΣ

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ ΜΑΤΕΡΛΙΓΚ

Ἡ γνωριμία μου μετὰ τὸν Μαυρίκιον Μάτερ-λιγκ χρονολογεῖται ἀπὸ τὸ 1893. Ὁ θίασος τοῦ θεάτρου τὸ «Εργον» ἐταξίδευε τὸν Βορρᾶν. Εὐρισκόμεθα ἐκεῖ μερικοὶ θεράποντες μιᾶς ἰδέας ὡραιότητος παραγνωρισμένης, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐμορφώνετο μία πίστις νέα. Ἐπαίξε κάποιον ῥόλον εἰς τὸ «κωμικὸν μυθι-

στόρημα» αὐτό. Πόσαι ἀναμνήσεις εἰς ἓνα παρελθὸν τόσο στενὸν καὶ τόσον ὀλίγον καθωρισμένον.

Αἱ μελαγχολικαὶ ἐξοχαὶ φεύγουν ὀπίσω ἀπὸ τὰ γυαλιὰ τοῦ σιδηροδρομικοῦ ὁχήματος. Νά, ὁ τόπος τῶν Φλαμανδῶν, αἱ τελευταῖαι πόλεις τοῦ Βελγίου, ἔπειτα αἰφνιδίως ἡ Ὁλλανδία. Ὁ

οὐρανὸς ἀλλάζει με τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ πνεῦμα τῆς φυλῆς. Νά, οἱ κάμποι τῆς Νεερ-
λανδίας· μία μικρὴ γραμμὴ γλαυκωπῆ πεύκων
ἀνεβοκατεβαίνει στὸν ὁρίζοντα. . . Ἐνας Ἡ-
λιος ἄσπρος καὶ ψυχρὸς ρίπτει εἰς ὅλ' αὐτὰ ἓνα
φῶς ἀνοικτίρμον. Ὁ Μάτερλιγκ εἶνε καθισμέ-
νος μεταξὺ μας. Ὑστερ' ἀπὸ ὀλίγας ματαίας
φράσεις συστάσεων, κρατοῦμεν μίαν ἐπιφύλα-
ξιν εὐγενικὴν ἐπαυξανομένην ἀπὸ τὸν κόπον τοῦ
ταξιδιοῦ.

Τὸν πάρατηρῶ με προσοχήν. Εἶνε — τὸ ἔ-
χουν εἰπῇ τόσο πολλὰς φορὰς ἔκτοτε — ἓνα με-
γάλο ἀγόρι με ὦμους ρωμαλέους, με γλυκὺ καὶ
γαλήνιον πρόσωπον, με λιτὰς χειρονομίας. Ἡ
ἐκφρασις τῆς φυσιογνωμίας του ἀποπνέει τὴν
Φλαμανδικήν, ἀλλὰ τίποτε δὲν ἐμυρμώνει τὰ
κάπως χωριάτικα χαρακτηριστικά του καὶ δὲν
προδίδει ὀπίσω ἀπὸ τὸ βαθυγάλαζον βλέμμα
μίαν ψυχὴν τολμηρὰν βαπτισμένην εἰς τὸ μυ-
στήριον καὶ τὴν τραγικότητα. Ὁ Μάτερλιγκ
εἶνε σαράντα δύο χρόνων, ἐν τούτοις νομίζει
κανεὶς ὅτι δὲν διέτρεξε ἀκόμη ὅλον τὸ στάδιόν
του διὰ τὴν ἐπιχειρήσιν κανεὶς τὴν βιογρα-
φίαν του.

Ὁ Μαυρίκιος Μάτερλιγκ (ἐγεννήθη εἰς τὴν
Γάνδην στὰς 29 Αὐγούστου τοῦ 1862) ἀνή-
κει ἐκ καταγωγῆς εἰς ἀρχαίαν Φλαμανδικὴν
οἰκογένειαν ἣ ὁποία ἦτο ἐγκατεστημένη κατὰ
τὸν 14ον αἰῶνα εἰς Renaix μέρος τῆς Φλάν-
δρας τῶν δυσμῶν ποῦ ἡ Γάνδη εἶνε τὸ κέντρον.

Ὁ Μαυρίκιος Μάτερλιγκ ἔκαμε τὰς σπου-
δὰς του εἰς τὸ κολλέγιον τῶν Ἰησουιτῶν τοῦ
Sainte-Barbe καὶ ἀπὸ τὸ 1885 εἰς τὸ πανε-
πιστήμιον τῆς ἰδίας πόλεως.

Ἐδεῖξε πρωῒμως τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν
φιλολογίαν. Ἐδιάβασε τοὺς διαφόρους ποιη-
τὰς καὶ συνεδέθη με τὸν Κάρολον Van Ler-
berghe καὶ τὸν Γρηγόριον Le Roi, δύο κα-
λοὺς συγγραφεῖς τοῦ Βελγίου, συμμαθητὰς
του τότε. Ἀλλ' ἀπὸ τὰς ἀναγνώσεις αὐτὰς καὶ
τὰς φιλίας τίποτε δὲν παρήχθη τότε. Ἡ θρη-
σκευτικὴ παιδεία τοῦ κολλεγίου δὲν ὑπῆρ-
ξεν εὐνοϊκὴ εἰς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ
συγγραφέως μας. Ἐκεῖ ἐγνώρισε πολλοὺς ἀπὸ
τοὺς συγχρόνους Γάλλους λογοτέχνας. « Ἐ-
βλεπα, εἶπε ποτέ, τὸν Βιλλιέ Ντελίλ Ἀδάμ εἰς
ἓνα ζυθοπωλεῖον. Ἦτον ἐκεῖ ὁ Σαίλν-Πολ-Ρού,
ὁ Mikhael, ὁ Κιγιάρ καὶ ἄλλοι. Κάποτε ἐπερ-
νοῦσε ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Mendés.

Ὁ Βιλλιέ διηγεῖτο εἰς τὸ ἐκλεκτὸν αὐτὸ ἀκρο-
ατήριον τὰς ἱστορίας του πρὶν τὰς γράψῃ.
Ἐννοεῖ κανεὶς ποῖος θὰ ἦτον ὁ ἐνθουσιασμός

τοῦ νεήλδους καὶ ποία ἐμπνεύσεως πηγὴ πα-
ρεῖτο ὑπὸ τὸν λόγον τοῦ διδασκάλου!

Ἀποτόμως ὁ Μάτερλιγκ ἐγύρισε στὸ Βέλ-
γιον, ἔπειτα ἐγκατεστάθη εἰς Γάνδην. Ἐξῆσε
ἐπὶ μακρὸν εἰς μίαν ἡρεμίαν ἀπόλυτον ποῦ τί-
ποτε δὲν ἐτάρασσε, οὔτε ὁ ἀντίλαλος τῶν ἐπι-
τυχιῶν του.

Εἰς τὰ 1887 ἐγνώρισε τὸν Γεώργιον Ῥό-
δενμπαχ ὁ ὁποῖος τὸν ἐσύστησε εἰς τοὺς συν-
τάκτας τῆς Jeune Belgique. Ἦδη εἶχαν ἐμ-
φανισθῇ αἱ πρῶται σελίδες του, ἀπὸ τὸν και-
ρὸν τοῦ ταξιδιοῦ εἰς τὸ Παρίσι, εἰς μίαν μι-
κρὰν φιλολογικὴν ἐπιθεώρησιν « Ἡ Πλειάς »,
ἰδρυμένην τὸν Μάρτιον τοῦ 1886. Μία μικρὰ
πλακέττα « Serres chaudes » ἐφάνη εἰς τὰ
1889. Ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν εἶνε παρὰ ἓνα
πρωτόλειον· ἀλλ' εἰς αὐτὸ εὐρίσκονται ἐν σπέρ-
ματι τὰ μέλλοντα προϊόντα τοῦ Μάτερλιγκ.
Δείχνει ἓνα τρόπον τοῦ αἰσθάνεσθαι νέον, ξέ-
νον ἀπὸ τὴν παράδοσιν ἀπὸ τὰς συγχρόνους
ἐπιρροάς. Εἶν' ἓνα πρωτότυπο βιβλιαράκι ὅπου
μερικοὶ στίχοι φαίνονται ὡς νὰ ὑπῆρξαν ἀρ-
χικὰ θέματα διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν δραμά-
των του: *Ἡ Πριγκίπισσα Μαλένα, ὁ Παρεί-
σακτος, οἱ Τυφλοὶ, ὁ Πελέας καὶ ἡ Μελισάνδη.*

Εἰς τὰ 1889 ἐδημοσίευσεν τὴν Πριγκίπισσαν
Μαλέναν, τραγωδίαν πεντάπρακτον. Ἦτον μία
ἀποκάλυψις εἰς τὸ κοινόν. Ὁ Ὀκτάβιος Μιρμ-
πώ, ἔγραψε: « Δὲν γνωρίζω τίποτε περὶ τοῦ
κ. Μ. Μάτερλιγκ. Δὲν ἤξεύρω ἀπὸ ποῦ εἶνε καὶ
πῶς εἶνε. Ἄν εἶνε νέος ἢ γέρος, πλούσιος ἢ
πτωχός. Ἤξεύρω μόνον ὅτι κανεὶς δὲν εἶνε
περισσότερον ἄγνωστός του· καὶ ἀκόμη ὅτι
ἔκαμε ἐν ἀριστουργημα. . . αἰώνιον ποῦ ἀρκεῖ
νὰ διαιωνίσῃ ἓνα ὄνομα. . . Ὁ Μαυρίκιος Μά-
τερλιγκ μᾶς ἔδωκε τὸ μεγαλοφυέστερον ἔργον
τῆς ἐποχῆς, τὸ παραδοξότερον καὶ ἀφελέστερον
συγχρόνως συγκρινόμενον καὶ τολμῶ νὰ πῶ
ὑπέρτερον εἰς ὠραιότητα ἀπὸ ὅ,τι εἶνε ὠραιό-
τερον εἰς τὸ ἔργον τοῦ Σαίξπηρ. . . » Τὸ ἔργον
τὸν ἔκαμε περίφημον ἀμέσως. Μολαταῦτα ὁ
Μάτερλιγκ ἐξηκολούθησε νὰ ζῇ βίον ἡρεμον
καὶ μακρὰν τοῦ θορύβου εἰς τὴν Φλαμανδικὴν
μοναξίαν.

Ἡ *πριγκίπισσα Μαλένα* με ὅλην τὴν τὴν
υπεροχὴν δὲν ἐπαίχθη. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἔρ-
γου τούτου λοιπὸν ἔγινε μετὰ πάσης φιλολο-
γικῆς εἰλικρινείας καὶ χωρὶς ν' ἀναμικθῇ καμ-
μία ἠχὼ πανηγυρισμοῦ, οὔτε ἐφήμερος θρίαμ-
βος κωμωδῶν.

Τὸν Μάϊον τοῦ 1891 ἐδόθη μοναδικὴ πα-
ράταξις τοῦ « Παρείσακτου ». Εἶνε μία μακρὰ

σκηνὴ ὅπου κινοῦνται τὰ μέλη μιᾶς καὶ τῆς
αὐτῆς οἰκογενείας καὶ συγχρόνως τὸ δράμα τὸ
αἰώνιον τῆς ἀγωνίας καὶ τοῦ τρόμου τοῦ ὑπερ-
πέραν. Ὑπάρχει μεταξὺ τῶν στοιχείων ποῦ συν-
αποτελοῦν τὸ δράμα αὐτό, μία συγγένεια στενὴ
με τὰ βαθύτατα τῆς ἀτομικότητός μας ποῦ μᾶς
φαίνεται ὅτι γινόμεθα ἐμεῖς οἱ ἴδιοι ἡθοποιοὶ
τοῦ δράματος τὸ ὁποῖον ἐκτίθεται ὑπὸ τοὺς ὀ-
φθαλμούς μας.

Τὰ πρόσωπα δὲν ὑφίστανται ἐδῶ κἄν. Ὁ
« Παρείσακτος » εἶνε ἐκεῖνος ποῦ δὲν προσδοκᾷ-
μεν ἐνῶ ὑπὸ τὴν λάμπαν εἰς μίαν σκοτεινὴν
σάλαν παλαιοῦ πύργου ὁ Παποῦς (τυφλός),
ὁ πατέρας, ὁ θεῖος, αἱ τρεῖς θυγατέρες ἐλπί-
ζουν τὴν ἀφίξιν μιᾶς ἀδελφῆς εἰς τὸ προσκέ-
φαλον τῆς μητέρας, ποῦ ἀγωνιᾷ εἰς τὸ παρα-
κείμενον δωμάτιον. Ὁ τυφλὸς μόνος μεταξὺ
τῶν βλεπόντων φοβεῖται κάποιαν δυστυχίαν.
Ἐχει κανεὶς τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς σιωπῆς ἀπο-
λύτου, βαθείας, ἃν καὶ τὰ πρόσωπα μιλοῦν
μεταξὺ των καὶ ἡ συνδιάλεξις των διαμένει σχε-
δὸν κοινὴ. Αἱ φράσεις πίπτουν βαρεῖαι χωρὶς
κατάταξιν μεταξὺ των, φυλάττουσαι κάποιον αἰ-
σθημα μυστηριῶδες ποῦ μᾶς εἶναι ἐκ πρώτης
ὄψεως ἀκατανόητον. Φωνὴ πρὸς τὸ ἀόρατον
καὶ πρὸς τὸ Πεπρωμένον. Ὀλίγ' ὀλίγο, μέσα
εἰς τὴν νύκτα, τὸ αὐτὶ διακρίνει τὰς δονήσεις
τῆς σιωπῆς. Κάποιος εἶνε πίσω ἀπὸ τὴν θύραν
ποῦ περιμένει τὴν ὥραν. Καὶ ἡ παρουσία του
εἶνε πρόδηλος εἰς τὸν τυφλόν.

« Μεσάνυκτα σημαίνουν, καὶ εἰς τὸ τελευ-
ταῖον κτύπημα φαίνεται ὡς νᾶκούη κανεὶς
μακρόθεν κάποιον ἐγειρόμενον βιαστικά. Ἡ
ἀδελφὴ δὲν θὰ ἔλθῃ ἀλλ' ἀντ' αὐτῆς ἦλθε
ἐκεῖνος ποῦ δὲν ἐλεριμένετο: Ἡ ἄρρωστη μη-
τέρα εἶνε ἀποθαμένη. »

Κατόπιν ὁ Μάτερλιγκ γράφει τοὺς « Τυφλοὺς »
καὶ ὕστερα τὰς « Ἑπτὰ Πριγκίπισσας ».

Ὁ Πελέας καὶ ἡ Μελισάνδη ἐφάνη εἰς τὰς
Βρυξέλλας τὸ 1892 καὶ ἐπαίχθη κατόπιν εἰς τὸ
Παρίσι. Ἐπέτυχε κ' ἐδικαίωσεν εὐρέως τὴν
ἀφοσίωσιν μερικῶν φίλων.

Κατόπιν ἔγραψε τρία « μικρὰ δράματα διὰ
νευρόσπαστα », « Alladine et Palomides »,
Intérieur καὶ ὁ θάνατος τοῦ Τινταγκιλ τὰ
ὁποία εἶνε ἐγκαινίασμα νέας του τεχνουργίας.

Ἡ μετάφρασις ἔπειτα τῶν « μαθητῶν εἰς
Sais » καὶ τῶν ἀποσπασμάτων τοῦ Novalis
δείχνουν ἓνα νέον προσανατολισμόν. Ἡ ψυχὴ
τοῦ ποιητοῦ ζητεῖ νὰ ξεδιψάσῃ εἰς τὰς βαθεῖας
πηγὰς τοῦ μυστικισμοῦ. . . Κατὰ τὸ τέλος τοῦ
1896 ὁ Μάτερλιγκ κατέλιπεν ὀριστικῶς τὴν

Φλάνδραν κ' ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Παρίσι. Μία
μεγάλῃ μορφῇ γυναικὸς — ὄψις λάμπουσα καὶ
ἀκτινοβολοῦσα, διάνοια μέσα εἰς τὸ μειδίαμα —
ἐτάραξε τὸ ὄνειρόν του. Τὰ μοιραῖα σελιγνό-
φωτα καὶ τὰ μελαγχολικὰ συντριβάνια ἐλιπο-
θύμησαν τὰ μικρὰ νευρόσπαστα, εἰς τὰ σπάνια
καὶ κουρασμένα κινήματα, παρήτησαν τὸν ὁ-
λον τους.

Ἀπὸ τὸ 1896 ὁ θεωρητικὸς ἀπερρόφησε τὸν
δραματικόν: μόνος ὁ ποιητὴς ἀπέμεινε. Καὶ
ἰδοὺ τὰ βιβλία: « Θησαυρὸς τῶν ταπεινῶν », ἡ
« Σοφία καὶ ἡ Μοῖρα », ἡ « Ζωὴ τῶν Μελισ-
σῶν », ὁ « Θαμμένος Ναός ».

Ἡ « Σοφία καὶ ἡ Μοῖρα », εἶναι ἓνα βιβλίον
ἀγάπης καὶ καλωσύνης ὅπου ὁ συγγραφεὺς εἰς
βραχεία κεφάλαια, εἰς γλώσσαν εὐκαμπτον καὶ
ἡχηρὰν ἐκθέτει τὰ ὑψηλὰ κ' εὐγενῆ παραγγέλ-
ματά του.

Ἡ « Ζωὴ τῶν Μελισσῶν » εἶναι ἓνα πολύτι-
μον βιβλίον ὃχι μόνον διότι προσπαθεῖ νὰ μᾶς
μυήσει μ' ἓναν τρόπον κατανοητὸν εἰς τὰ μυ-
στικά τῆς κυψέλης, ἀλλὰ καὶ διότι προσφέρει
ἐν ἀπὸ τὰ καθαρότερα σύμβολα ἐξ ὅσων ἐτέ-
θησαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς πονεμένης ἀν-
θρωπότητος. Ἐκτὸς τούτων ὁ Θαμμένος Ναός,
ἔξη μελέται περὶ δικαιοσύνης, ἡ *Ἐξέλιξις τοῦ*
*μυστηρίου, τὸ Βασίλειον τῆς Ὑλῆς, τὸ Παρελ-
θόν. Ἡ Τύχη καὶ τὸ Μέλλον* ἔπειτα ἡ *Μοῖρα*
Vanna, δράμα ζωντανόν, ἀποπνέον, ὅπως εἴ-
πον, ἄρωμα σαρκὸς καὶ ἡ γλυκεῖα ἐκείνη Joy-
zelle, ἔξυπνο παραμῦθι, παρηγορητικὴ φαντα-
σμαγορία. Καὶ τὸ βιβλίον Double jardin,
ἀπλὰ φύλλα ἐπὶ θεμάτων οἰκείων.

Ἐνας σκοπὸς φαίνεται νὰ ἐνώνῃ τὰς δια-
φόρους ἐμπνεύσεως σελίδας αὐτὰς. Μία σκέψις
ἐνιαία μᾶς παρασύρει καὶ μᾶς ὁδηγεῖ πρὸς τὴν
μελέτην. Ἀφήνων κάθε μεταφυσικὴν ὁ συγ-
γραφεὺς κατακτᾷ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ πνεῦμα
μας καὶ τὸ ἀνανεώνει.

« Κατὰ βάθος ζῶμεν ἀπὸ ψυχὴν εἰς ψυχὴν
καὶ εἰμεθα θεοὶ ἀγνοοῦντες τὸν ἑαυτὸν τους ».

Κάπου ὁ Μάτερλιγκ εἶπε: Θανατῶν τὸν
Ὀθέλλον, ἀλλὰ δὲν μοῦ φαίνεται νὰ ζῇ τὴν σε-
βαστὴν καθημερινὴν ζωὴν τοῦ Ἀρλέτου ὁ
ὁποῖος ἔχει τὸν καιρὸν νὰ ζῇ διότι δὲν δοῖ.
Ὁ Ὀθέλλος εἶνε θανατωσὶς ζηλότυπος. Ἀλλὰ
δὲν εἶνε τάχα μία πλάνη παλαιὰ νὰ πιστεύω-
μεν ὅτι, εἰς τὰς στιγμὰς ποῦ ἓνα τέτοιο πάθος
ἢ ἄλλα βιαιότερα μᾶς κατέχουν, ζῶμεν πραγ-
ματικά; Μοῦ συνέβη νὰ πιστεύσω ὅτι ἓνας γέ-
ρος καθισμένος εἰς τὴν πολυθρόναν του, προσ-
δοκᾷ κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τῆς λάμπας, ἀκούων

χωρίς νὰ τὸ γνωρίζῃ ὅλους τοὺς αἰωνίους νόμους τοῦ βασιλεύουν. τριγύρω ἀπὸ τὸ σπῆτι, ἐρμηνεύων χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνει ὅ,τι ὑπάρχει μέσα εἰς τὴν σιωπὴν τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων καὶ εἰς τὴν μικρὰν τροπὴν τοῦ φωτός, ὑπομένων τὴν παρουσίαν τῆς ψυχῆς του καὶ τῆς μοῖρας του, κλίνων ὀλίγο τὴν κεφαλὴν χωρὶς ν' ἀμφιβάλλῃ ὅτι ὅλαι αἱ δυνάμεις τοῦ κόσμου τούτου εἰσέρχονται καὶ ἀγρυπνοῦν εἰς τὰ δωμάτια ὡς προσεκτικαὶ θεραπαινίδες, ἀγνοοῦσαι ὅτι ὁ ἥλιος ὁ ἴδιος κρατεῖ ὑπεράνω τῆς ἀβύσσου τὴν μικρὰν λάμπαν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀκουμβᾶ, καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἓνα ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ, οὔτε μία δύναμις ψυχικὴ τοῦ νὰ εἶνε ἀδιάφοροι εἰς τὴν κίνησιν

ἐνὸς βλεφάρου τοῦ ἐπαναπίπτει ἢ μιᾶς σκέψεως τοῦ ἐγείρεται — μοῦ συνέβη νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ ἀκίνητος αὐτὸς γέρος ἐξοῦσε πραγματικώτερα καὶ βαθύτερα καὶ περισσότερον ἀνθρώπινα καὶ γενικώτερα ἀπὸ τὸν ἐραστὴν τοῦ πνίγει τὴν ἐρωμένην του, τὸν στρατηγὸν τοῦ θριαμβεύει ἢ τὸν σύζυγον τοῦ «ἐκδικεῖται τὴν τιμὴν του». Ὑπάρχουν χιλιάδες νόμοι δυνατώτεροι καὶ μᾶλλον ἀξιοσέβαστοι ἀπὸ τοὺς νόμους τῶν παθῶν· οἱ σιωπηλοί, καθὼς πᾶν ὅ,τι εἶνε προικισμένον μὲ δύναμιν ἀκατανίκητον, δὲν παρατηροῦνται καὶ δὲν γίνονται κατανοητοὶ παρὰ εἰς τὰς ἡμέρας καὶ τὴν ἀπομόνωσιν τῶν γαληναίων ὥρων τοῦ βίου.

[Διασκευὴ ὑπὸ Α. Κ.]

AD. VAN BEVER

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΣΚΙΤΣΑ — ΒΛΑΧΑ — ΓΡΟ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ

Ο ΛΟΥΘΗΡΟΣ ΚΑΙ Η ΜΟΥΣΙΚΗ *

Ὅχι ὁ δημιουργὸς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δημῶδους ἔσματος, ἀλλ' ὁ πατὴρ τοῦ εὐαγγελικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔσματος, καὶ δι' αὐτοῦ ὁ πατὴρ τῆς εὐαγγελικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ δὴ χάριν τῆς θαρραλεότητος, μεθ' ἧς κατέβαλε μὲν πᾶσαν τὴν ἀτομικὴν αὐτοῦ σπουδαίαν δύναμιν χάριν τῆς μουσικῆς, ἐξησφάλισε δὲ χάριν αὐτῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ σχολείῳ καὶ τῇ οἰκίᾳ, ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ βίῳ τοῦ λαοῦ τιμητικὴν θέσιν, ὁ πνευματικὸς πατὴρ τῆς γερμανικῆς μουσικῆς ἐφόσον αὐτὴ ἀποτελεῖ δύναμιν παρὰ τῷ γερμανικῷ λαῷ καὶ εἶναι ὁ στολισμὸς τοῦ γερμανικοῦ οἴκου, δύναται νὰ ὀνομασθῇ ὁ ἀνὴρ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποίου ἡ μὲν εὐαγγελικὴ ἐκκλησία ἀναγνωρίζει τὸν θεμελιωτὴν αὐτῆς, ὁ δὲ γερμανικὸς λαὸς ἓνα τῶν μεγίστων αὐτοῦ προφητῶν, ὁ *Μαρτίνος Λούθηρος*.

Ἐν τῇ μουσικῇ ἔβλεπεν ὁ μεγαλοδύναμος ἀνὴρ μετὰ παιδικῆς ψυχικῆς διαθέσεως μυστηριώδη τινὰ θείαν ἀποκάλυψιν, θεωρῶν αὐτὴν οὐ μόνον ὡς μαγευτικὴν τῶν τόνων παιδιάν, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ἐποικοδομητικὴν, πνευματικῶς τρέφουσιν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ὑψηλότερον βίον προσάγουσιν.

«Μετὰ τὴν θεολογίαν δίδω εἰς τὴν μουσικὴν τὴν πλησιεστάτην θέσιν καὶ τὴν ὑψίστην τιμὴν». (Συμποσιακοὶ λόγοι). Ἡ ὑψηλὴ αὕτη θεωρία ἦτο ὁ καρπὸς τῆς προσωπικῆς τοῦ ἀνδρός πείρας· ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ ἐγένετο ἤδη ἡ μουσικὴ προστάτις καὶ σῴτεια αὐτοῦ· διότι δι' αὐτῆς κατατρυχόμενος ὑπὸ ἐνδεΐας καὶ ἐν ἀπογνώσει εὐρισκόμενος, συνεκίνησε τὴν καρδίαν τῆς χήρας Κόττα, τῇ συνδρομῇ τῆς ὁποίας ἐπεδόθη εἰς τὸ στάδιον τῶν γραμμάτων.

Μετὰ ταῦτα δέ, ὅτε δυσχερεστάτου εἶδους προσβολαὶ συνετάραξαν τὴν τρυφεράν αὐτοῦ συνείδησιν, ἡ μουσικὴ τέχνη ἐγένετο εἰς αὐτὸν παρήγορος ἀποσοβήσασα μὲν τὴν βαρυνθυσίαν, καταπραΰνασα δὲ τὴν ἀγωνίαν αὐτοῦ.

Τὰ γνωστὰ τῆς «εὐγενοῦς μουσικῆς» ἐγκώμια ἦσαν ἐμπειρικὰ ἀξιώματα καὶ οὐχὶ ἐκχύσεις ἀπλοῦ καὶ κενοῦ ὑπὲρ τῆς τέχνης ἐνθουσιασμοῦ. Οὕτως ἀποφαίνεται ἐν τοῖς συμποσιακοῖς λόγοις. «Ἡ μουσικὴ εἶναι ἐν τῶν καλλίστων καὶ λαμπροτάτων τοῦ Θεοῦ δώρων καὶ

ἀδιαλλάκτως μὲν ἐχθαίρει τὸν Σατανᾶν, πολὺς δὲ προσβολὰς καὶ σκέψεις κακὰς ἐκδιώκει».

«Ἡ μουσικὴ εἶναι ὥραϊον, ἐξαιρετὸν Θεοῦ δῶρον, παρόμοιον πρὸς τὴν θεολογίαν· οὐδέποτε ἤθελον προτιμήσῃ μέγα τι δῶρον ἀντὶ τῆς ὀλίγης μου μουσικῆς. Ἡ νεολαία πρέπει νὰ ἐθίζεται πρὸς τὴν μουσικὴν, ἥτις καθιστᾷ εὐγενεῖς καὶ ἐπιδεξίους τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ ἦναι εἰδήμων τῆς ᾠδῆς, ἄλλως εἶναι ἀνάξιος προσοχῆς».

Διὸ ἡ μουσικὴ ἦτο θελκτικὸν κόσμημα τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου τοῦ ἀνδρός, ἐν τῇ φιλοξένῳ οἰκίᾳ τοῦ ὁποίου πᾶς τις ταχέως ἡσθάνετο ἑαυτὸν οἰκείως καὶ εὐμενῶς διατεθειμένον. Ὡς ὁ Ρατςβέρξερ ἀφηγεῖται, τὴν ἐσπέραν μετὰ τὸ φαγητὸν προσεκόμιζεν ὁ Λούθηρος τὰ γενικὰ αὐτοῦ μουσικὰ διαγράμματα καὶ ἀπῆλανε μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν συνδαιτυμόνων τῆς λαμπρᾶς μουσικῆς. Οἱ μουσουργοὶ τῶν χρόνων ἐκείνων, οἱ οἱ μεγαλοφυῆς Ἰοσκίνος δὲ Πρέ, ὁ Πέτρος Δελα Ρύ, ὁ ἐκ Μονάχου Σένφλος, ὁ γερμανὸς Οὐάλτερ ἦσαν γνωστοὶ καὶ ἐτιμῶντο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Λουθήρου, ὅστις ἀπεδείχθη εὐστοχος· αἰέποτε καὶ ἀσφαλὲς κριτὴς ἐν τῇ μουσικῇ.

Ἀνὴρ, ὅστις ἐξ ἰδίας πείρας εἶχε γνωρίσῃ τὴν ἰδανικὴν τοῦ βίου ἐπιρροήν, ἦν ἡ μουσικὴ παρέχει εἰς τὸν ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ ἀγνόητι αὐτὴν ἐξασκοῦντα, ὥφειλε ν' ἀνυψώσῃ αὐτὴν καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τῷ τόπῳ, ἐνθα ὁ Θεὸς μετὰ διαφόρων δυνάμεων καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους τιμᾷται. Ὁ Λούθηρος δὲν φρονεῖ ὅτι «διὰ τοῦ εὐαγγελίου ὥφειλον πᾶσαι αἱ τέχναι νὰ καταρρεύσωσι καὶ ἐκλείψωσι», ὡς τινες προληπτικοὶ διίσχυρίζονται, ἀλλὰ ρητῶς ἐκφράζεται: «Ἐπεθύμουν πᾶσας μὲν τὰς τέχνας, ἀλλ' ἰδίως τὴν μουσικὴν νὰ βλέπω ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἐκείνου, ὅστις ἔδωκε καὶ ἐδημιούργησεν αὐτήν». Ἡ ἀρχὴ δὲ ἥτις διὰ πασῶν τῶν εἰσηγήσεων καὶ διατάξεων τῆς θείας λειτουργίας παρὰ Λουθήρῳ διήκει, ἔγκειται συντόμως ἐν τούτῳ, ὅτι τὸ ᾄσμα καὶ ἡ μουσικὴ κοσμοῦσι μὲν τὴν λατρείαν, ἀλλ' ὀφείλουσι νὰ ὑπηρετῶσιν εἰς τὸν λόγον, διότι διὰ τῶν τεχνῶν, αἰτίνες ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ συννεοῦνται πρὸς τιμὴν τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ προπαρασκευασθῇ ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα τὸν θεῖον λόγον εἰς τὰς καρδίας, ἡ ταύτας ἐπιδεκτικὰς αὐτοῦ καθιστώσα.

* Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς προσεχῶς ἐκδιδομένης εἰς τὴν Βιβλιοθήκην Μαρσλή «Ἱστορίας τῆς Μουσικῆς» τοῦ γερμανοῦ καθηγητοῦ Köstlin.

Μετάφρασις Α. ΜΑΛΤΟΥ

ΔΙΧΩΣ ΚΑΡΠΟ *

Στὸ καινούριο σπίτι πὺν κουβαλήσαμε βρί-
καμε καὶ μιὰ συκιά.

— Κοίταξε, μοῦ εἶπε ἡ μάνα μου μὲ χαρά,
μιὰ συκιά· τί καλά θὰ τρώμε καὶ σῦκα.

Περίεργη αὐτὴ ἡ συκιά. Δὲν εἶτανε στὴν
αὐλὴ ἢ στὸν κήπο ὅπως μπορούσε νὰ ὑποθέσῃ
κανεὶς, μὰ ἀπάνω στὸ δῶμα. Πῶς φύτρωσε
κεῖ, θάμα· τὸ δῶμα εἶτανε στρωμένο μὲ πλάκες
κ' ἡ συκιά μας φύτρωνε σύρριζα στὸν τοῖχο κ'
οἱ ρίζες τῆς βγαίνανε κάτω ἀπὸ τὶς πλάκες τὶς
μαρμαρίνες. Πῶς μπόρεσε νὰ ζήσῃ κεῖ χωρὶς
νερὸ καὶ χωρὶς χῶμα; Φαίνεται πὼς κάτω ἀπὸ
τὸ δῶμα θὰ εἶτανε γῆς, κι ἀπὸ κεῖ θάπαιρνε
τὴν τροφὴ τῆς· τέλος πάντων εἶτανε κάτι πε-
ρίεργο· τὸ κορμὶ τῆς ὄχι πολὺ χοντρό, κι ἀ-
ψηλὴ τὸ πολὺ δύο μέτρα. Κοντούλα καὶ φουν-
τωτὴ φαίνότανε γιομάτη ζωὴ. Τὰ φύλλα τῆς
μεγάλα καὶ καταπράσινα δείχνανε τὴν ἀκμὴ
τῆς· ἡ μοναξιά τῆς κ' ἡ ἐξορία τῆς ἀπάνω στὸ
δῶμα φαίνεται πὼς δὲν τὴν πείραζε, ἴσως καὶ
τὴν φχαριστοῦσε κιόλας. Ἡ ζωὴ τῆς εἶτανε
μυστήριον. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τὸ δέντρο
αὐτὸ μοῦ κίνησε τὴ συμπάθεια, καὶ μιὰ φιλία
μυστικὴ δέθηκε μεταξὺ μας. «Πόσοι ἄνθρωποι,
ἔλεγα μὲ τὸ νοῦ μου, δὲ ζοῦνε σὰν κι αὐτὴ
τὴ συκιά. Ἀπομονωμένοι, ριγμένοι σὲ κάποια
γωνιά, κι ὡς τόσο δὲν ἀπελπίζονται, μὰ κρα-
τειοῦνται στὴ ζωὴ μὲ τὰ δόντια.» Στὸν κήπο
μας εἶχαμε λογιῶ λογιῶ δέντρα καὶ λούλουδα.
Κανένα δὲν ἀγαποῦσα σὰν τὴ συκιά. Ἡ μι-
κρούλα μου, ἡ παραπονεμένη μου. Κεῖνα εἶ-
χανε κάθε περιποίησι, χῶμα ἀφράτο, ἀέρα κα-
θαρό, νεράκι δροσερό· ἡ συκιά μου τίποτις
δὲν μπορούσε νάχη στὴ θέσῃ πὺν βρέθηκε.
Ζοῦσε ὅπως ὅπως σὰν ἄνθρωπος πὺν ζῇ μὲ τὰ
χέρια του χωρὶς καμμιά βοήθεια, μὰ ἔχει τὴν
ἀπόφαση νὰ ζήσῃ.

Ἡ μάνα μου περίμενε νὰ φάῃ σῦκα· κι
ἀλήθεια γιομάτη εἶτανε. Εἶχαμε τὴν ἐλπίδα
πὼς θὰ χορτάσουμε σῦκα καὶ θὰ φιλέσουμε
κιόλας καὶ κανένα φίλο. Μὰ γελαστήκαμε. Τὰ
σῦκα δὲ δέσανε. Ἡ μάνα μου κατσούφιασε
καὶ τᾶβαλε μὲ τὴ συκιά. Ἐγὼ βρήκα λόγους νὰ
τὴν δικαιολογήσω. «Θὰ κάμῃ τοῦ χρόνου, τῆς
εἶπα, μὴν κάνῃς ἔτσι· τί νὰ σοῦ κάνῃ ἡ κακο-
μοῖρα στὴ θέσῃ πὺν βρίσκειται.» Μὰ κείνη τί-

ποτις δὲν ἤθελε νάκούσῃ κ' ἔβριζε τὴ συκιά κ'
ἐπαινοῦσε στὸ πείσμα μου τὶς πρασινάδες τῆς
πὺν εἶχε στὸν κήπο.

Ἦρθε τὸ χινόπωρο κ' ἡ συκιά μας ἀρχί-
νησε νὰ γυμνώνεται. Τὰ φύλλα τῆς κιτρι-
σμένα πέφτανε ἕνα ἕνα κι ὁ ἀέρας τὰ σάρωνε
μὲ ὀρμή, τὰ στριφογύριζε καὶ τᾶρριχνε κάτω
στὴ θάλασσα σὰ ναυάγια. Ἀπομείνανε μόνο τὰ
κλωνάρια κ' οἱ ρίζες. Ἐπειτα ἦρθε ὁ χειμῶνας.
Ὅλες οἱ μπόρες καὶ τὰ ξεροβόρια κ' οἱ χιονιᾶ-
δες περάσανε ἀπὸ πάνω τῆς ἀλύπητα. Τὰ κλα-
διὰ τῆς, σὰν τᾶδερνε ὁ ἀέρας, ἄλλοτε χτυπού-
σανε ἀπάνω στὸν τοῖχο καὶ ἄλλοτε γέρονε τὶς
κορφές τους ὡς χάμω στὶς πλάκες.

Ἐφτασε ἡ ἀνοιξή. Ἡ συκιά μας εἶχε γιομί-
σει βλαστάρια καὶ φύλλα. Φουντωτὴ φουντωτὴ
ἔμοιαζε σὰ νυφούλα· ἡ μάνα μου βλέποντας
τὴν προθυμιά τῆς τὴν ἔφτυνε· «φτοῦ σου νὰ
μὴ βασκαθῇς· φέτο δὲ γλυττώνει, θὰ φᾶμε σῦ-
κα», ἔλεγε χαρούμενη.

Μὰ ποῖος νὰ μᾶς τῶλεγε. Τὰ σῦκα πάλε δὲ
δέσανε. Ἡ δύναμη τοῦ δέντρου ὡς ἐκεῖ μόνο
ἔφτανε. Πάρα πέρα δὲν μπορούσε νὰ προχω-
ρήσῃ. Ἡ μάνα μου πιά δὲ μαζευτότανε.

— Νὰ τὴν κόψουμε νὰ πάῃ νὰ χαθῇ· τί
τὴν θέλουμε· ἄδικα μᾶς πιάνει τὸν τόπο, φώ-
ναζε.

Καὶ μένα μὲ λύπησε κατάκαρδα αὐτό· δὲν
εἶτανε γιὰ τὰ σῦκα, μὰ ἤθελα νὰ ἰδῶ ἱανο-
ποιημένη τὴν ὑπόληψί τῆς συκιάς μου· τώρα
μὲ τὸ δίκιο τῆς ἡ μάνα μου μπορούσε νὰ τῆς
ψάλλῃ ὅτι ἤθελε. Κοίταξα μὲ πόνο τὸ ἄτυχο
δέντρο. Μοῦ φάνηκε πὼς κι αὐτὸ πονοῦσε καὶ
σὰ νὰ μοῦλεγε «ἄχ μὴ μὲ μαλώνῃς· τί νὰ σοῦ
κάνω· θέλω μὰ δὲν μπορῶ.» Ἀκούμπησα τὸ
χέρι μου ἀπάνω τῆς. Ἐνοιῶσα μιὰν ἀνατρι-
χίλα. Ἡ μητέρα μου πίμενε πάντα νὰ τὴν
κόψουμε.

— Ὅχι, τῆς εἶπα, αὐτὸ δὲ θὰ γίνῃ· εἶναι
ἄδικο· ἐπὶ τέλους δὲ μᾶς κάνει καὶ κανένα κακό·
ἂς περιμένουμε· μπορεῖ νὰ γίνῃ καλά.

Περίμενα μὲ ἀγωνία νὰ δῶ τί θὰ κάνῃ τὸν
ἐρχόμενο χρόνο. Τὴν κλάδεψα γιὰ νὰ δυνα-
μώσῃ, τῆς ἔκανα κάτι γιαιτρικά καὶ μετροῦσα
πιὰ τὶς ἡμέρες. Μὰ ἀντὶ γιὰ καλότερο γύρισε
στὸ χειρότερο. Τὸ κλάδεμα σὰ νὰ τὴν ἔβλαψε·
ἀρρώστησε, κι ὅλα τῆς τὰ κλαδιὰ γιομίσανε
ἀπὸ κάτι σπυράκια ἄσπρα. Δὲν εἶχε πιά τὴ
ζωεράδα τῶν ἄλλω χρόνων καὶ τὰ φύλλα τῆς

χάσανε κεῖνο τὸ πράσινο χρῶμα τους. Τὰ σῦκα
μαραγκιάσανε καὶ πέσανε. Εἶτανε τώρα μιὰ
λύπη νὰ τὴν βλέπῃ κανεὶς γιομάτη σπυ-
ριά. Τὰ κλαδιὰ τῆς γέρονε θλιβερά, κ' εἶχε
τὴν ὄψη ἐτοιμοθάνατου. Ἀπάνω σ' ἕνα φύλλο
τῆς εἶδα μιὰ μέρα μιὰ κάμπια πὺν σερότανε
ἀργά· τίναξε τὸ φύλλο μὲ θυμὸ καὶ πάτησα
δυνατὰ χάμω τὸ σιχαμερὸ σκουλήκι. «Τῆς φτά-
νουνε τὰ βάσανά τῆς· θάχη τώρα καὶ σένανε»
φώναξα.

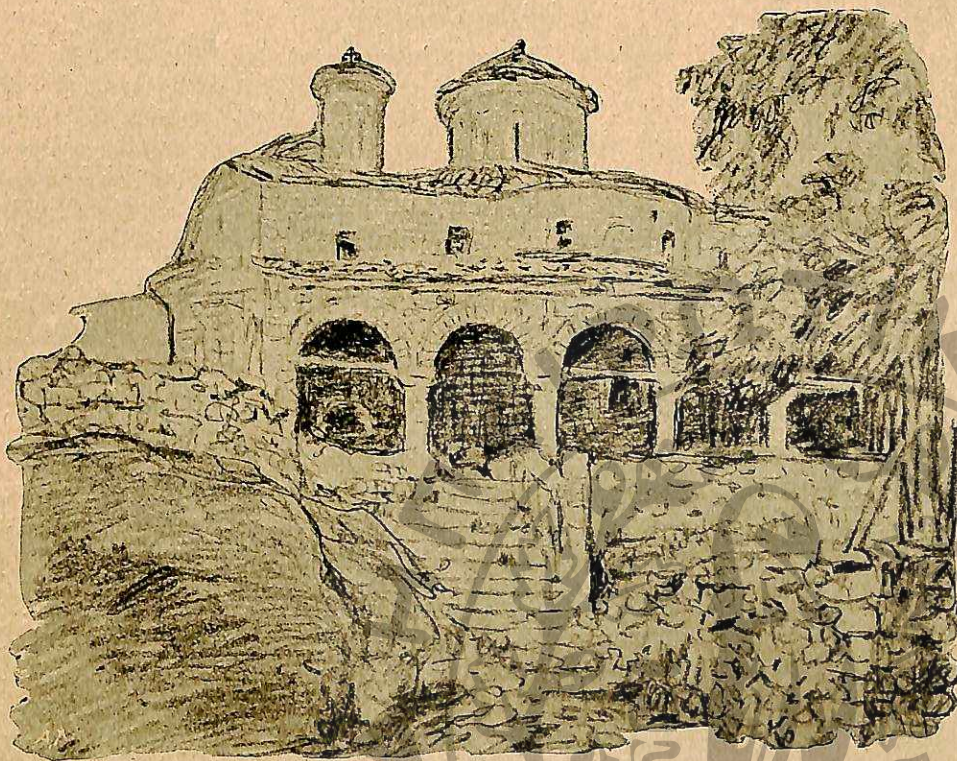
Ἐνα μεσημέρι σὰ γύρισα σπίτι εἶδα κάτι
φοβερό. Ἡ συκιά μου κομμένη ἀπὸ τὴ ρίζα.
Ραῖσε ἡ καρδιά μου ἀπὸ τὸν πόνο. Ἡ μάνα
μου τὸ εἶπε καὶ τῶκαμε. Τὴν ἔκοψε μὲ τὸ
πριόνι.

— Δὲν μπορούσα νὰ τὴν βλέπω πιά· εἶχε
ψωριάσει, μοῦ δικαιολογήθηκε.

Δὲν τῆς ἀποκρίθηκα τίποτις. Ἐμεῖνα ὦρα
κοιτάζοντας τὴ συκιά· ἀπὸ τὰ σπασμένα κλω-
νάριά τῆς χυνότανε στάλες τὸ γάλα σὰ δά-
κρυο. Στὰ μάτια μου κείνη τὴν ὦρα τὸ τα-
πεινὸ δέντρο παρουσιάστηκε ἕνας ἥρωας. Εἶ-
τανε ὁ νικημένος τῆς ζωῆς. Πάλαιψε γιὰ νὰ
ζήσῃ κ' ἔπεσε νεκρὸς στὸν πιὸ σκληρὸν ἀγῶνα.

Ἡ συκιά ἔμεινε κάμποσες μέρες πεταμένη
στὸ δῶμα. Τὰ φύλλα τῆς ξεραμένα ἀπὸ τὸν
ἥλιο τριβόντανε σὲ σκόνη· μερμήγκια κι ἄλλα
μαμούνια τρέχανε ἀπάνω τῆς. Ἐπειτα τὴν
ρίξανε στὴ φωτιά. Στὴ θέσῃ τῆς ἀπομείνανε μόνο
οἱ ρίζες κουτσουρεμένες.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΣΚΙΤΕΣ — ΜΕΤΕΩΡΑ ΑΓ. ΣΤΕΦΑΝΟΣ — ΥΠΟ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ

* Ἐκ τοῦ τελευταίως ἐκδοθέντος τόμου διηγημά-
των τοῦ κ. Κώστα Παρορίτη «Ἀπὸ τὴ Ζωὴ τοῦ Δει-
λινίου».

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΑΓΡΙΟΠΕΤΕΙΝΟΥ

Βεβαιώνουν μερικοί διδάσκαλοι και συγγραφείς Έβραιοι, ότι μεταξύ ουρανού και γης καί, νά 'πούμε, ὁ μισός εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ὁ ἄλλος μισός εἰς τὴν γῆν, ζῇ ἕνας κάποιος ἀγριοπετεινός· ὁ ὁποῖος στηρίζεται ἐπάνω στὴν γῆν μὲ τὰ πόδια, καὶ μὲ τὸ λιγὶ καὶ τὸ δάμφορ του ἐγγίζει τὸν οὐρανόν. Ὁ γίγας αὐτὸς πετεινὸς ἐκτὸς τῶν ἄλλων διαφόρων χαρακτηριστικῶν ιδιοτήτων τοῦ περὶ τῶν ὁποίων ἠμπορεῖ κανεὶς ν' ἀναγνώσῃ εἰς τοὺς ἐν λόγῳ συγγραφείς, κάμνει χρῆσιν τοῦ λόγου ἢ βέβαια 'σάν παπαγάλος ἐδιδάχθη, δὲν ἤξεύρω ἀπὸ ποῖον, νὰ προσφέρῃ λέξεις κατὰ τρόπον ἀνθρώπινον· διότι εὐρέθη εἰς ἀρχαίαν περγαμινὴν γραμμὴν μ' Ἑβραϊκοὺς χαρακτῆρας καὶ εἰς γλῶσσαν χαλδαϊκὴν, ταρτουμικὴν, ραββινικὴν, καββαλιστικὴν καὶ ταλμουδικὴν τραγοῦδι τιτλοφορημένον «Scir detarnegol bara tetzafra» δηλαδὴ πρῶτον τραγοῦδι τοῦ ἀγριοπετεινοῦ· τὸ ὁποῖον ὅχι χωρὶς μεγάλον κόπον οὔτε χωρὶς νὰ ἐρωτηθοῦν πολλοὶ ραββῖνοι, καββαλισταί, θεολόγοι νομικοὶ καὶ φιλόσοφοι Ἑβραῖοι ἔφθασα εἰς τὸ σημεῖον νὰ ἐννοήσω καὶ νὰ μεταφράσω εἰς κοινὴν γλῶσσαν ἐδῶ. Ἐν τούτοις δὲν ἠμπόρεσα ἀκόμη νὰ συμπεράνω ἂν τὸ τραγοῦδι τοῦτο ἐπαναλαμβάνει ὁ πετεινὸς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἢ κάθε πρωί· ἢ ἂν μόνον μίαν φορὰν ἐτραγουδήσῃ καὶ ποῖος τὸν ἀκούει ὅταν τραγουδῇ, ἢ ποῖος ποτὲ τὸν ἀκούσῃ καὶ ἂν ἢ ἐν λόγῳ γλῶσσα εἴνε ἢ γλῶσσα τοῦ πετεινοῦ, ἢ ἂν τὸ τραγοῦδι ἐλήφθη ἀπὸ καμμίαν ἄλλην γλῶσσαν. Ὅσο διὰ τὴν κατωτέρω μετάφρασιν, διὰ νὰ τὴν καταστήσω ὅσον εἴνε δυνατὸν καλυτέραν, τὸ ὁποῖον ἐπροσπάθησα παντοιοτρόπως, ἀπεφάσισα νὰ μεταχειρισθῶ πεζὸν λόγον ἀντὶ στίχων, ἂν καὶ πρόκειται περὶ πράγματος ποιητικοῦ. Τὸ διακεκομμένον ὕφος ἢ κάποι' ἐξογκωμένον δὲν θὰ εἴνε πρέπον ν' ἀποδοθῇ εἰς ἐμὲ ἀφοῦ εἴνε σύμμορφον πρὸς τὸ ὕφος τοῦ πρωτοτύπου· ὕφος, ποῦ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν συνήθειαν τῶν γλωσσῶν, πρὸ παντὸς τῶν ποιητῶν, τῆς Ἀνατολῆς.

«Ἐγερθῆτε, θνητοί. Ἡ ἡμέρα ἔρχεται· ἐπιστρέφ' εἰς τὴν γῆν ἢ ἀλήθεια καὶ φεύγουν αἱ εἰκόνες αἱ μάταιαι. Ἐξυπνήσατε· ἀναλάβετε τὸ βάρος τῆς ζωῆς· φύγετε ἀπὸ τὸν ψεύτικον κόσμον πρὸς τὸν ἀληθινόν.

Ὁ καθένας αὐτὴν τὴν ὥραν ἀς συναθροίσῃ

καὶ συσφίγγῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ τῆς παρουσίας ζωῆς τὰς σκέψεις· ἀς ἀνακαλῇ εἰς τὴν μνήμην τοῦ τὰ σχέδια, τὰς σπουδὰς καὶ τὰς ἀσχολίας· ἀς συλλογίζεται τὰς ἡδονὰς καὶ τοὺς πόνους τοῦ θὰ περάσῃ εἰς τὸ διάστημα τῆς νέας ἡμέρας. Καὶ καθεὶς τὴν ὥραν αὐτὴν ἐπιθυμεῖ περισσότερον παρ' ἄλλοτε ν' ἀνεύρῃ μέσα τοῦ εἰκόνας εὐχαρίστους καὶ στοχασμοὺς γλυκεῖς. Ἀλλὰ ὀλίγοι εἴνε εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοὺς αὐτὴν ἱκανοποιημένοι· εἰς ὅλους ἢ ἔγερσις εἴνε κατὰ κακόν. Ὁ δυστυχὴς μόλις ἐξυπνήσῃ πίπτει ἐκ νέου εἰς τὰ χέρια τῆς δυστυχίας τοῦ. Γλυκύτατον πρᾶγμα εἴνε ὁ ὕπνος συνδεόμενος μὲ ὅ,τι συντείνει εἰς τὴν φαιδρότητα καὶ τὴν ἐλπίδα. Καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη ἕως εἰς τὴν χαρᾶν διατηροῦνται σῶναι καὶ ἀκέραιαι. Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὅμως χάνονται.

Ἄν ὁ ὕπνος τῶν θνητῶν ἦτον διηνεκὴς καὶ κατὰ ποῦ νὰ προσομοιάζῃ τὴν ζωὴν, ἂν κάτω ἀπὸ τ' ἄστρον τῆς ἡμέρας χανῶν καὶ σχεδὸν νεκρῶν ἂν τὴν γῆν ὅλα τὰ ζῶντα δὲν ἐνεφανίζετο ἔργον κανένα οὔτε βωδίων μουκάνημα εἰς τὰ λιβάδια, οὔτε θηρίων θόρυβος εἰς τὰ δάση, οὔτε τραγοῦδι πουλιῶν εἰς τὸν ἀέρα, οὔτε ψίθυρος μελισσῶν ἢ χρυσολίδων διέτρεχε τὴν ἐξοχὴν. Φωνὴ οὔτε, οὔτε κινήσεις καμμία ἂν δὲν ἠγείρετο πουθενά, παρὰ μόνον τῶν νεφῶν ἢ κινήσεις τοῦ ἀνέμου καὶ τῶν τρικυμιῶν, βέβαια τὸ σύμπαν θὰ ἦτο ἄχρηστον· ἀλλ' ὅμως θὰ ἐνυπῆρχεν εἰς αὐτὸ ἴσως ἢ ὀλιγωτέρα ἀφθονία εὐτυχίας, ἢ περισσοτέρα δυστυχία ἀπὸ τὴν σημερινήν. Ἐρωτῶ σέ, ὦ ἦλιε, αἵτις τῆς ἡμέρας καὶ τῶν ἐγρηγόρσεων, εἰς τὸ διάστημα τῶν αἰῶνων ποῦ σὺ ἔκαμες νὰ διακρίνῃται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον καὶ ποῦ διήνυσες μὲ τὰς πτώσεις καὶ τὰς ἐγέρσεις σου, εἶδες ποτὲ ἕνα μόνον μεταξύ τῶν θνητῶν εὐτυχισμένον; Ἀπὸ τὰ ἄπειρα ἔργα τῶν θνητῶν ποῦ ἕως τώρα εἶδες, πιστεύεις ἐσὺ ὅτι καὶ ἕνα ἀκόμη ἐπέτυχεν τὸν σκοπὸν τοῦ, τὴν διαρκὴ δηλαδὴ ἢ στιγμιαίαν ἱκανοποίησιν τοῦ πλάσματος ποῦ τὸ παρήγαγε;

Πέ μου ἀκόμη, ἂν βλέπῃς αὐτὴν τὴν στιγμήν ἢ ἂν εἶδες ποτὲ τὴν εὐτυχίαν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ κόσμου, εἰς ποῖον κάμπον κατοικεῖ, εἰς ποῖον δάσος, βουνόν, κοιλάδα, τόπον κατοικημένον ἢ ἔρημον, εἰς ποῖον πλανήτην ἀπὸ ὅσους αἱ φλόγες σου φωτίζουν καὶ θερμαίνουν; Μήπως τάχα κρύπτεται ἀπὸ τὴν ὄψιν σου, ἢ μένει

στὰ βάθη τῶν σπηλαίων, ἢ μήπως εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης; Ποῖον ἔμψυχον μετέχει, ποῖον φυτὸν ἢ ὅ,τι ἄλλο ἀπὸ ὅσα ζωογονεῖς; ποῖον πλάσμα προικισμένον ἀπὸ ἀρετὰς φυτικὰς ἢ ζωϊκὰς, ἢ στερημένον; Καὶ σὺ ὁ ἴδιος ποῦ 'σάν γίγας ἀκούραστος ὀλοταχῶς ἡμερανύκτα χωρὶς ὕπνον οὔτε ἀνάπαισιν τρέχεις τὴν ἀκαταμέρητην ποῦ σοῦ ἔχει προδιαγραφῇ τροχίαν, εἰς' εὐτυχισμένον ἢ δυστυχῆς;

Θνητοί, σηκωθῆτε. Δὲν εἶσθε ἀκόμη ἐλεύθεροι ἀπὸ τὴν ζωὴν. Θὰ ἔλθῃ καιρὸς ποῦ καμμία δύναμις ἐξωτερικὴ, κανένα ἐνδόμυχον κίνημα δὲν θὰ σας ἐξαγάγῃ ἀπὸ τὴν ἡσυχίαν τοῦ ὕπνου· κ' αἰωνίως θ' ἀναπαύεσθε εἰς αὐτὴν ἀχόρταστοι. Πρὸς τὸ παρὸν δὲν σας εἴνε συγχωρημένους ὁ θάνατος· μόνον ἐκ διαλειμμάτων σὰς δίδεται δι' ὀλίγον χρόνον διάστημα κατὰ προσομοίον τοῦ. Διότι θὰ ἦτον ἀδύνατον νὰ διασφύζεται ἡ ζωὴ, ἂν δὲν ἐδιακόπτετο συχνά. Πολὺ μακρὰ ἐξακολούθησις τοῦ βραχυχρόνιου καὶ παλαιοῦ τούτου ὕπνου εἴνε κατ' ἐαυτὴν θανατηφόρον κακὸν κ' αἰτία ὕπνου αἰωνίου. Κατὰ ἀνάλογον εἴνε ἡ ζωὴ ποῦ διὰ νὰ τὴν βασιλεύσῃ εἴνε ἀνάγκη ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν νὰ τὴν ἀποθέτῃς διὰ νὰ πάρῃς ἀναπνοὴν γευόμενος καὶ οἶονεὶ μετέχων ἑνὸς μορίου ἀπὸ θάνατον.

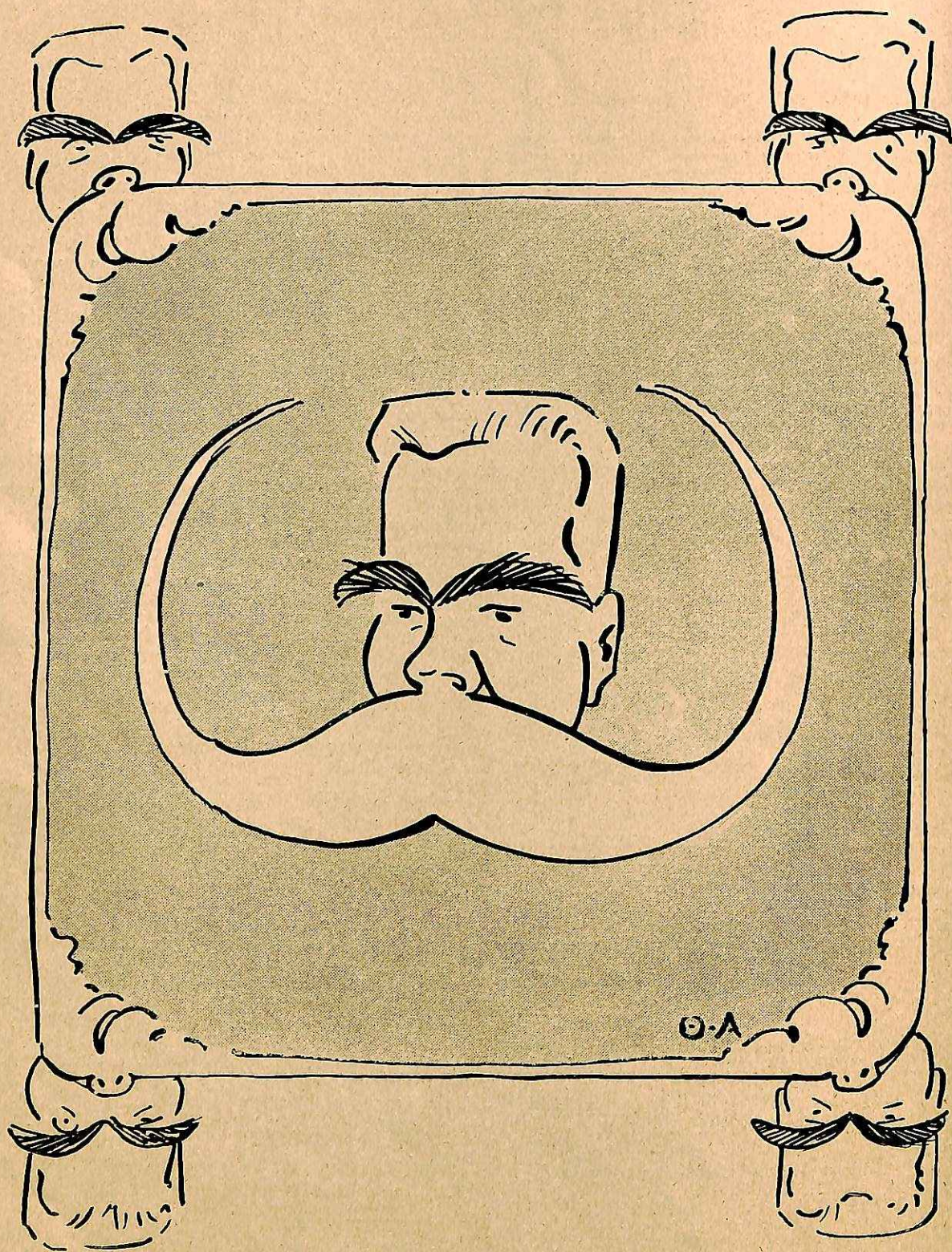
Ὅπως δὴ ποτε τὸ πρῶτον ἀπὸ κάθε ἡμέραν εἴνε συνήθως τὸ μᾶλλον ὑποφερτὸν εἰς τὰ ζῶντα πλάσματα. Ὀλίγοι ἐξυπνῶντες ἀνευρίσκουν εἰς τὸν νοῦν σκέψεις εὐχαρίστους καὶ φαιδράς· ἀλλὰ σχεδὸν ὅλοι πορίζονται ἢ μορφώνουν τοιαύτας ἀπὸ τὸ παρὸν· διότι αἱ ψυχαὶ ἀκόμη τὴν ὥραν αὐτὴν, χωρὶς καμμίαν ἀπασχόλησιν εἰδικὴν ἢ ὠρισμένην ἀποκλίνουν εἰς τὴν τέρψιν πρὸ πάντων καὶ εἴνε διατεθειμένοι περισσότερον παρ' ἄλλοτε εἰς τὸ νὰ ὑπομένουν τὰ κακά. Ὅθεν, καὶ ἂν κανεὶς, ὅταν τὸν ἐπῆρεν ὁ ὕπνος, κατείχετο ἀπὸ ἀπελπισίαν, καθὼς ἐξυπνήσῃ δέχεται ἐκ νέου τὴν ἐλπίδα, ὅσο καὶ ἂν ὀλίγον τοῦ ἀρμόζῃ. Πολλὰ δυστυχία καὶ συμφοραὶ ἰδιαίχουσαι, φόβου αἰτίαι καὶ ἀνησυχίαί· πολλὰ φαίνονται τότε πολὺ μικρότερα παρ' ὅσον ἐφάνησαν τὸ περασμένο βράδυ. Συχνὰ ἀκόμη αἱ στενοχωρίαί τῆς περασμένης ἡμέρας ἐτέθησαν εἰς περιφρόνησιν κ' ἐγενίαν σχεδὸν ἀντικείμενα γέλωτος, ὥσάν νὰ ἦσαν ἀποτελέσματα πλανῶν καὶ φαντασιῶν ματαιῶν. Τὸ βράδυ ἠμπορεῖ νὰ παραβληθῇ μὲ τὸ γῆρας, τοῦναντίον ἢ ἀρχὴ τῆς αὐγῆς ὁμοιάζει μὲ τὴν νεότητά· ἢ αὐγὴ, διότι τὰς περισσότερας φορὰς

εἴνε παρήγορος κ' ἐμπιστευτικὴ· τὸ βράδυ πάλιν μελαγχολικὸν καὶ προσκλινὲς εἰς τὴν κακὴν ἐλπίδα Ἀλλὰ καθὼς ἡ νεότης ὅλης τῆς ζωῆς, ἔτσι ἐκείνη, ποῦ οἱ θνητοὶ δοκιμάζουν κάθε ἡμέραν, εἴνε βραχυτάτη καὶ φευγαλέα· καὶ γλίγωρ' ἀκόμη ἡ ἡμέρα καθίσταται δι' αὐτοὺς γηραιά.

Καὶ ἡ ἀνθηρὰ ἡλικία, ἂν καὶ τῆς ζωῆς τὸ καλύτερον μέρος, εἴνε κ' ἐκείνη ἐντούτοις κατὰ τί δυστυχῆς. Ὅχι τόσο διότι τὸ δύσμοιρον τοῦτο ἀγαθὸν χάνεται ὀγλίγωρα, ὅσο διότι καθὸν χρόνον ὁ ζῶν ἐννοεῖ ποῦ ἢ ὑπαρξίς του ῥέπει, μόλις ποῦ ἐδοκίμασε τὴν ὠριμότητα καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ αἰσθανθῇ καὶ νὰ δοκιμάσῃ πλήρεις τὰς δυνάμεις του, ἀρχίζουν ἤδη αὐταὶ νὰ φθίνουν. Εἰς κάθε εἶδος θνητῶν πλάσμάτων τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ζωῆς εἴνε μαρασμός. Τόσο φανερά εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν κόσμον κάθε μέρος τοῦ σύμπαντος σπεύδει ἀκούραστα πρὸς τὸν θάνατον μὲ προθυμίαν καὶ τάχος θαυμαστόν. Μόνον τὸ σύμπαν καθεαυτὸ φαίνεται εἰς τὴν παρακμὴν αὐτὴν καὶ τὴν φθίσιν ἀδικτον· ἔτσι, ἂν καὶ κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα δέχεται ἀσθενικὸν καὶ γερασμένο, ἐντούτοις τὴν ἀνοιξὴν γίνεται νέον. Ἀλλὰ καθὼς οἱ θνητοί, ἂν καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς κάθε ἡμέρας προσποκοῦν ἕνα ποσὸν νεότητος, ὅμως ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν γεροῦν καὶ τέλος σβύνονται· καὶ τὸ σύμπαν, ἂν καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν κάθε χρόνου ἀνανεώνεται, μολταῦτα γεροντὰ ὀλίγο κατ' ὀλίγον. Καιρὸς θὰ ἔλθῃ ποῦ τὸ σύμπαν αὐτὸ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ θὰ σβύσῃ. Καὶ ὅμως ἀπὸ τὰ τρισεγγάλα βασίλεια καὶ τ' ἀνθρώπινα κράτη καὶ τὰς θαυμασίας κινήσεις τῶν ποῦ ἄλλοτε ἐφημίζοντο τόσον, δὲν ἀπομένει πλέον μαρτυρία οὔτε φήμη καμμία· ἐξ ἴσου διὰ τὸν κόσμον ὅλον καὶ τὰς ἀπείρους μεταβολὰς καὶ δυστυχίας τῶν δημιουργημένων ἕχνος δὲν θ' ἀπομείνῃ· ἀλλὰ μία γυμνὴ σιωπὴ καὶ ὑψηλότης μία γαλήνη θὰ πληρώσῃ τὸ ἄπειρον διάστημα· ἔτσι τὸ μυστήριον τὸ θαυμαστόν καὶ φοβερόν τῆς παγκοσμίας ὑπάρξεως προτοῦ διεκρινισθῇ κ' ἐννοηθῇ, θὰ σκορπίσῃ καὶ θὰ χαθῇ¹.

[Μετ. Α. ΚΑΜΠΑΝΗ] ΙΑΚΩΒΟΣ ΛΕΟΠΑΡΗΣ

¹ Σημείωσις τοῦ Λεοπαρῆ. Αὐτὸ εἴνε συμπέρασμα ποιητικὸν ὅχι φιλοσοφικόν. Ὅμιλόν κανεὶς φιλοσοφικά πρέπει νὰ συλλογισθῇ ὅτι κατὰ τί ποῦ δὲν ἔλαβε ἀρχὴν δὲν θὰ λάβῃ ποτὲ τέλος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΩΜΕΓΑ
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΟ ΔΕΚΔΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΩΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ,"

Μάθημα ἑνατον. - Ὁρολόγιον Ἀνδρονίκου τοῦ Κυρρήστου, Διογένειον Γυμνάσιον, Στοὰ Ἀττάλου, Στοὰ Γιγάντων.

Ὁ λεγόμενος Πύργος τῶν Ἀνέμων ἢ ἐπὶ τὸ πολυμαθέστερον ἄλλ' ἀνοητότερον Νᾶος τοῦ Αἰόλου, ἐκ τοῦ ὁποίου ὅλως ἀδικαιολογήτως καὶ σχολαστικῶς ὀνομάσθη καὶ ἡ ὁδὸς Αἰόλου, εἶναι χρήσιμον διὰ τὴν παρακειμένην Ἀγορὰν κτίριον, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει καὶ περιγράφει λεπτομερῶς ὁ Λατίνος ἀρχιτέκτων συγγραφεὺς Βιτρούβιος ὡς Ὁρολόγιον κατασκευασθὲν δαπάναις τοῦ ἐκ Κύρρου τῆς Συρίας Ἀνδρονίκου. Εἶναι ὀκτάπλευρος πύργος φέρων εἰς τὸ ἄνω ἄκρον ἐκάστης πλευρᾶς συνθηματικὴν παράστασιν μὲ διάφορα σύμβολα ἐκάστου τῶν ὀκτῶ κυριωτέρων ἀνέμων μὲ ἐπιγραφὴν τοῦ ὀνόματός των ὑπῆρχε δὲ καὶ εἰς τὴν κορυφὴν τῆς στέγης Τρίτων χαλκοὺς κινούμενος ὑπὸ τῆς φορᾶς τοῦ ἀνέμου καὶ δεικνύων διὰ ῥάβδου τὸν πνέοντα ἀνεμον.

Διτηρήθη σχεδὸν τέλειον κατὰ παράδοξον εὐνοίαν τῆς Τύχης, διότι ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἐποψιν εἶναι ἀσημαντον, ἐν ᾧ ὑπὸ ἐποψιν Ὁρολογίου ἐκ τῆς ἀρχαιότητος εἶναι μοναδικόν. Ἦτο δηλαδὴ συγχρόνως ἡλιακὸν καὶ ὕδρωρολόγιον διότι εἰς τὰς πλευρὰς ὅπου πίπτει ὁ ἥλιος φέρει μακρὰς ἀκανονίστους εὐθείας γραμμὰς, ἐκ τῶν ὁποίων ὑπελογίζετο ἡ ὥρα, ἐντὸς δὲ ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἔχει περιέργους διαρῆσεις διὰ βαθυσμμάτων, ὅπου ἐνῆργει, ἀγνωστον κατὰ ποῖον ἀκριβῶς τρόπον, Ὁρολόγιον κινούμενον καὶ δεικνύον τὰς ὥρας δι' ὕδατος ρέοντος ἐκ τινος ἀποθήκης ἡμικυκλικῆς κειμένης ὀπισθεν τοῦ κτιρίου.

Δύο θύραι μὲ μικρὸν πρόστωφον ἐκ δύο κορινθιακῶν κίονων ἀγουν εἰς τὸ ἐσωτερικόν του. Κατεσκευάσθη περὶ τὸ 80 π. Χ.

Πρὸς τὰ ΝΔ τοῦ Ὁρολογίου ὑπάρχει τμήμα κτιρίου ἀψιδωτοῦ μὲ ἐπιγραφὴν ἐπὶ τοῦ ἐπιστυλίου εἶναι ἴσως τὸ Ἀγορανομεῖον, ἦτοι τὸ ἀρχεῖον τῶν ἐπιμελη-

τῶν τῆς Ἀγορᾶς, ἰδρυθὲν ὑπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ ἐπισκευασθὲν κατοπιν.

Τὸ δὲ Διογένειον Γυμνάσιον ἀνεγνωρίσθη εἰς τὴν σημερινὴν ὁδὸν Λυσίου πρὸς Α τοῦ Ὁρολογίου τοῦ Ἀνδρονίκου ἐξ αὐτοῦ ἐλάχιστον μέρος ἀνεσκάφη ἐκεῖ εὐρέθησαν πολυάριθμοι ἔρμαϊ κοσμητῶν, ἦτοι τῶν ἐπιφορισμένων τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἐφήβων καθηγητῶν, τοὺς ὁποίους ἀνήγειρον πρὸς τιμὴν των οἱ ἀποφοιτῶντες ἐφηβοί. Εἶναι λοιπὸν τὸ πρῶτον Πανεπιστήμιον τοῦ κόσμου, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεπαιδεύοντο εἰς τὴν Γυμναστικὴν καὶ Μουσικὴν, εἰς τὴν Ρητορικὴν, Φιλολογίαν καὶ Γεωμετρίαν. Ὀνομάσθη Διογένειον, διότι τὸ ἱδρυσεν ὁ Μακεδὼν στρατηγὸς Διογένης περὶ τὸ 280 π. Χ.

Πρὸς Δ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἀγορᾶς κεῖται ἡ μεγαλοπρεπὴς καὶ ὡραία Στοὰ τοῦ Ἀττάλου (τοῦ Β') ἀνοικτὴ μόνον πρὸς Δ καὶ μὲ διεύθυνσιν ἐκ Β πρὸς Ν, ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Περγάμου. Ἐφερε δύο σειρὰς κίονων ἐκ 49 μὲν ἔμπροσθεν, ἐξ 28 δὲ ἐσωτερικώτερον, καὶ εἶχε δύο πατώματα, ὡς δεικνύουν αἱ σωθεῖσαι ἐν μέρει κλίμακες καὶ δύο ἐξέδρας εἰς τὰς στενὰς πλευρὰς ὑπὸ τὴν Β πλευρὰν τῆς διέρχεται ὁ ἡλεκτρικὸς σιδηρόδρομος σήμερον.

Τὸ ἐπιστύλιον ὑπὲρ τοὺς κίονας μεταξὺ τῶν δύο σειρῶν ἐξ αὐτῶν ἦτο ἐκ μαρμάρου καὶ ἔφερε τὴν ἐξῆς διασωθεῖσαν ἐπιγραφὴν μὲ μεγάλα ὡραία γράμματα: «Βασιλεὺς Ἀτταλος βασιλεὺς Ἀττάλου καὶ βασιλίσσης Ἀπολλωνίδος», ἡ δὲ στέγη ἦτο ξυλίνη. Ἡ στοὰ αὕτη ἐκτίσθη περὶ τὸ 170 π. Χ. καὶ φαίνεται ὅτι ἀπετέλει τὴν Ἀγορὰν τῶν εἰδῶν πολυτελείας, ὅπου κατὰ φυσικὸν λόγον αἱ Κυρίαι καὶ Δεσποινίδες τῶν Ἀθηνῶν ἔσπευδον νὰ ἐκλέξουν τὰ ἐνδύματα καὶ κοσμήματα των καὶ νὰ προσδιορίσουν τὸν συρμὸν τῆς ἐποχῆς τὸν ὁποῖον καὶ ἡ καλλιτεχνία παρηκολούθει καὶ ὁ ἄλλος τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀνατολῆς γυναικεῖος κόσμος.

Δυτικώτερον τῆς Στοᾶς τοῦ Ἀττάλου κατὰ τὴν ὁδὸν Ἐπονύμων ἐπὶ μικρᾷ πλατείᾳ ὑπάρχουν τρία ἀγάλματα παριστῶντα γίγαντας (ἄλγαντας) καταλήγοντας εἰς ὄψεις βεβαίως ἐβάσταζον ἐπιστύλιον στοᾶς τινος ἀγνώστου, ἡ ὁποία ὀνομάσθη ἐξ αὐτῶν Στοὰ Γιγάντων.

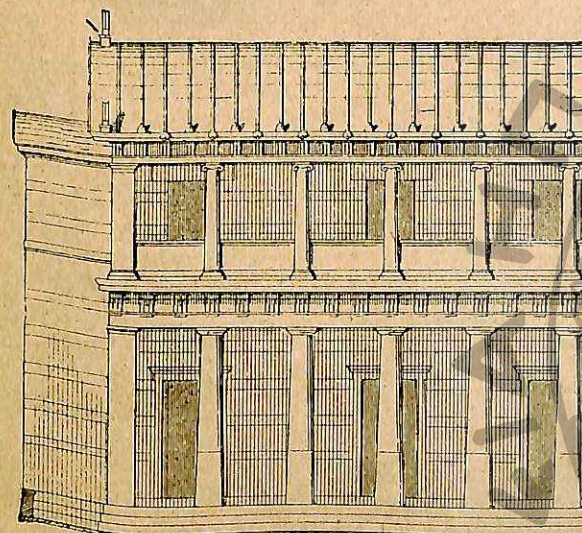
Μάθημα Δέκατον. — Πνύξ, Μνημεῖον Φιλοπάππου.

Ἄν καὶ ὑπὸ πολλῶν ἀμφεσβητήθη ἡ θεοὺς τῆς Πνυκὸς, φαίνεται σήμερον ἀσφαλές ὅτι ὁ μικρὸς λόφος μεταξὺ τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου καὶ τοῦ λόφου τοῦ Φιλοπάππου εἶναι πράγματι ἡ περίφημος Πνύξ, ὅπου ὁ κυρίαρχος λαὸς τῶν Ἀθηνῶν συνήρχετο καὶ ἐλάμβανε τὰς τελειωτικὰς ἀποφάσεις τῆς διοικήσεως τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Κράτους.

Ὁ βράχος εἶχεν ἤδη πρὸ χιλιάδων ἐτῶν ἐξισωθῆ ὅταν ἐπὶ Σόλωνος (594 π. Χ.) ἡ πιθανώτερον ἐπὶ Κλεισθένης (508 π. Χ.) διασκευάσθη τὸ μέρος κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γνησίας Δημοκρατίας, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς συνέλευσις τοῦ λαοῦ.

Ἐκ τῆς βορείου πλευρᾶς ὑποστηρίζεται διὰ τετραστίων ὀγκολίθων κατασκευῆς τοῦ 6ου π. Χ. αἰῶνος, ἔχει σχῆμα ἡμικυκλίου μὲ τομὰς μεγίστας 120 πρὸς 65 μέτρα, εἰς τὸ ὑψηλότερον δὲ τμήμα ἐπὶ τοῦ βράχου ἦτο τὸ βῆμα, σφδόμενον καὶ σήμερον ὅπως σχεδὸν ἦτο εἰς τὴν ἀρχαιότητα.

Ὀλίγον ἀνωτέρω τοῦ βήματος ἦτο ὁ βωμὸς τοῦ

Ἡ Στοὰ τοῦ Ἀττάλου ὅπως ἦτο εἰς τὴν ἀρχαιότητα. — Κατὰ τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ Μπὸν. Τὸ παριστάμενον εἶναι τὸ βόρειον ἄκρον τῆς Στοᾶς.

τοῦ πρίγκιπος Μουρούζη, τοῦ μεγάλου Διερχιμένου. Δύο ἄνθρωποι, ἀπὸ τὸν παρηκολούθησαν ἐπὶ πολὺ, τοῦ ἐνεχείρισαν μίαν ὑποπτον ἐπιστολήν. Ὁ Κύριλλος, ὁ πρωτοσύγγελος τῶν Πατριαρχείων, καταφθάνων τὴν στιγμήν ἐκείνην, συμπληρώνει πρὸ τοῦ οἰκογενειακοῦ κύκλου τὴν διήγησιν τοῦ Γεωργίου. Ἡ ἐπιστολή, ἐκ μέρους δὴθεν τοῦ Ὑψηλάντου, ἦτο πλαστή. Οἱ Τούρκοι, ὑποπτευόμενοι ὅτι ὁ Μουρούζης συμμετέχει εἰς τὰ τεκταινόμενα, ἠθέλησαν νὰ τὸν δοκιμάσουν. Καὶ τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν ὁ πρίγκιψ ἐσκόπευε νὰ παρυσιασθῇ μόνος του πρὸ τοῦ μεγάλου Βεζύρου εἰς ἀπολογία.

— Τετέλεστο! Εἰς μάρτυς ἐπὶ πλέον! ἀναφωνεῖ ὁ γέρον Διβάρης.

Καὶ ὅλοι κλίνουν τὴν κεφαλὴν, γνωρίζοντες καλῶς ποία ἀνέμενε τύχη τὸν πρίγκιπα. . . Ἄλλ' ἀμέσως τὴν ἀνεγείρουν ὑπερήφανοι καὶ ἀποφασισμένοι: Αἱ καταδιώξεις καὶ αἱ σκληραὶ ἐκδικήσεις τοῦ τυράννου δὲν τοὺς τρομάζουν. Εἶνε ἐτοιμοὶ νὰ θυσιάσουν τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς Ἰδέας. Ὁ Γεώργιος θὰ φύγῃ τώρα καὶ θὰ συνενωθῇ με τοὺς στρατιώτας τοῦ Ὑψηλάντου, καὶ ἡ Μαντῶ, ἡ ἡρωϊκὴ κόρη, τὸν διαβεβαίωει ὅτι ἂν «τὸ καθήκον τῆς Ἀντιγόνης» δὲν τὴν ἐκράτει πλησίον τῶν γερόντων γονέων τῆς, θὰ τὸν ἠκολούθει εἰς τὸ πεδὶον τῆς μάχης. «Διάβαινε! τοῦ λέγει ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι προσπαθοῦν νὰ τὸν κρατήσουν ἀκόμῃ» ἡ ψυχὴ μου σὲ παρακολουθεῖ!

Ἀλλὰ γρήγορα τὸ «καθήκον τῆς Ἀντιγόνης» τελειώνει. Οἱ Τούρκοι ἤρχισαν ἤδη τὰς σφαγὰς, τοὺς ἐμπρησμούς, τὰς λεηλασίας. Καθ' ἣν στιγμήν ἡ Μαντῶ εὐρίσκει εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Πριγκιπίσσης Μουρούζης, ἀγγέλλουσα τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς, ὁ ὁποῖος «ἐδόθη θυσία ὑπὲρ τῶν ὄλων», Τούρκοι εἰσέρχονται εἰς τὴν ἰδιωτικὴν καὶ, ἀπὸ κατέσφαξαν τὴν μητέρα τῆς, συνέλαβαν τὸν γέροντα Διβάρη καὶ τὸν ἀπῆγαγον εἰς τὰς φυλακάς, διὰ νὰ τὸν βασανίσουν ἕως νὰ μαρτυρήσῃ καὶ νὰ τὸν θανατώσουν. Ἡ Μαντῶ, τρέχουσα ἐξαλλος διὰ νὰ ἰδῇ τὴν ἀπέγειναν, συναντᾶται καθ' ὁδὸν μ' ἕνα Γενίτσαρον, ὁ ὁποῖος ζητεῖ νὰ τὴν ἀπαγάγῃ. Τὸν φονεῖ μετὰ τὸ μαχαίρι τῆς καὶ διαβαίνει. Ἀλλὰ δὲν εὐρίσκει ἀπὸ τὴν οἰκίαν τῆς, παρὰ σαρὸν καπνίζοντον ἐρείπιον. Ἐπιστρέφει εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἡδη κατέφυγε καὶ ἡ οἰκογένεια Μουρούζης, τῇ ἀνοχῇ τῆς Πύλης, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὄμηρος. Ἀλλὰ τῇ ἀνοχῇ ἐπίσης τῆς Πύλης, φυγαδεύεται εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν ἡ οἰκογένεια Μουρούζης καὶ μετ' αὐτῆς ἡ Μαντῶ. Ἡ πριγκίπισσα πηγαίνει εἰς τὴν Εὐρώπην νὰ ζητήσῃ τὸ ἔλεος τῶν ἰσχυρῶν ὑπὲρ τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος· ἡ Μαντῶ μεταβαίνει εἰς τὸ πεδὶον τῆς μάχης νὰ συναντήσῃ τὸν μνηστήρα τῆς καὶ νὰ πολεμήσῃ μαζί του. Μόλις φεύγουν, ἐμφανίζεται ὁ Σελήμ, ὁ διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας. Προσποιεῖται ὅτι δὲν γνωρίζει τίποτε καὶ ἐρωτᾷ ποῦ εἶνε ἡ οἰκογένεια Μουρούζης.

— Δὲν εἶνε πλέον ἐδῶ! ἀπαντᾷ ὁ Κύριλλος.

— Οὕτω λοιπὸν ἐκτελοῦνται αἱ διαταγαὶ τοῦ Ἀυθέντου μου; Τῆς φυγῆς αὐτῆς θὰ δώσῃ λόγον ὁ γέρον Προδότης!

Ἡ φυγαδεύσις τῆς οἰκογενείας Μουρούζης, ἐν γνώσει τῶν Τούρκων, θὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρόσκαις διὰ τὸν ἀπαρχονισμόν τοῦ Πατριαρχοῦ καὶ τῶν Ἀρχιερέων.

Ἐδῶ τελειώνει ἡ τρίτη πράξις. Ἡ τετάρτη μὲς μεταφέρει εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ὑψηλάντου, παρὰ τὸ Δραγατσάνι. Μαζί με τοὺς ἡρωϊκοὺς στρατιώτας, ἐρχεται τώρα νὰ πολεμήσῃ καὶ ἡ Μαντῶ. Εἶνε ἡ προτροπὴ, ἡ ἐνθάρρυνσις καὶ ἡ παρηγορία εἰς τὸν δεινὸν ἀγῶνα τῆς θυσίας. Ὅλοι ἐκεῖ-πέρα φονεύονται, μέχρι τοῦ τελευταίου. Δίδουν περιχαρεῖς τὴν ζωὴν τῶν διὰ τὴν Ἰδέαν. Πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Μαντῶς, πίπτει πληγωμένος καὶ ὁ Γεώργιος Πυλαρινός. Τὴν στιγμήν ἐκείνην καταφθάνει ὁ Γκιόκας μ' ἐπικουρίας.

«— Ὁραία καὶ ἡρωϊκὴ κόρη, ἐρωτᾷ τὴν Μαντῶ, ποία εἶσαι σύ, ποῦ μὰς δίδεις τὴν εἰκόνα μιᾶς ἀρχαίας Ἀμαζόνος;

— Ἄν ζήσωμεν θὰ τὸ μάθῃς, ἀπαντᾷ ἡ Μαντῶ. Τὼρ' ἂς μὴ χάνωμεν καιρὸν. Ἴδου ἐμπρὸς σου τὸ ὠραῖον παλλικαρί, ποῦ ἀνώτερον ἀπὸ τὸν θάνατον, ζητεῖ νὰ πολεμήσῃ ἀκόμῃ με μίαν πληγὴν εἰς τὸ στήθος.

— Μαντῶ! Μαντῶ! . . . ἀποθνήσκω! ψιθυρίζει ἐκπνέων ὁ Γεώργιος.

— Δὲν ἀποθνήσκουν οἱ ἥρωες! ἀπαντᾷ ἡ Μαντῶ. Πηγαίνω νὰ τὸ κηρύξω εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα!

Καὶ λαμβάνουσα ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ φαινομένου σηματοφόρου τὴν λευκὴν σημαίαν με τὸν ἐρυθρὸν φοινίκα, στρέφεται πρὸς τοὺς στρατιώτας τοῦ Γκιόκα καὶ ἀνακράζει:

— Γενναῖοι στρατιῶται! ἀκολουθεῖτε με!

Τὸ δράμα ἐδῶ κυρίως τελειώνει. Ἡ Ἰδέα τῆς Ἑλευθερίας, ἀπὸ τὰ ἄδυστα τῶν οἰκῶν καὶ τῶν ψυχῶν, ἐφθάσε μέχρι τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Οἱ ἄνθρωποι πολεμοῦν χάριν αὐτῆς καὶ φονεύονται. Δὲν μένει πλέον τίποτε ἄλλο, παρὰ ἡ μοιραία ἀνταμοιβὴ τῶν ἐπιζώντων. Εἶνε ἡ Νίκη. Εἶνε τὸ φῶς τῆς Ἑλευθερίας, τὸ ὁποῖον καταυγάζει τὴν χώραν, ποῦ ἐβάφη πρῶτα μετὰ τὸ αἷμα τῶν ἡρώων τῆς. Ἡ πέμπτη πράξις, δραματικὸς ἐπίλογος, μὰς παρουσιάζει τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν ἐλευθέραν. Ἡ πριγκίπισσα Μουρούζη καὶ ἡ Μαντῶ συναντῶνται ἐκεῖ-ἐπάνω καὶ ἐκτραγωδοῦν τοὺς ἡρωϊσμούς τοῦ μεγάλου ἐπταετοῦς Ἀγῶνος καὶ ψάλλουν ἕνα ὠραῖον ὕμνον πρὸς τὴν Ἑλευθερίαν.

— Τί ἤλθες νὰ κάμῃς ἐδῶ; ἐρωτᾷ ἡ πριγκίπισσα τὴν Μαντῶ.

— Ἦλθα νὰ κηρύξω τὸ θαῦμα διὰ τῆς προσευχῆς, εἰς τοὺς αἰῶνας ποῦ ἐπέρασαν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ποῦ θὰ ἔλθουν!

— Σὲ ἀκολουθεῖ.

— Ἴδου ὁ ναὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης. Ἄς γονυπετήσωμεν.

Γονυπετοῦν καὶ ἡ αὐλαία πίπτει.

Τὴν ἐντύπωσίν μου ἀπὸ «Τὸ 21» τοῦ κ. Βώκου τὴν ἔλαβα ὅχι ἀπὸ τὴν παράστασιν, ἀλλ' ἀπὸ τὸ χειρόγραφον καὶ τὰς δοκιμὰς διὰ τοῦτο ἦτο ζωηρὰ καὶ ὠραία, καὶ διὰ τοῦτο εἶχα τὸ θάρρος νὰ γράψω πρὸ τῆς παραστάσεως ὅτι τὸ ἔργον εἶνε ἀνώτερον καὶ τῆς «Κατοχῆς». Τῶντι, ἂν ἡ «Κατοχὴ» εἶνε ἀπλοῦν ἐπεισόδιον τῆς ἐθνικῆς μᾶς ἱστορίας ἀνεπτυγμένον εἰς δράμα, τὸ «21» εἶνε δλόκληρος ἡ ἐθνικὴ τραγωδία συνεπτυγμένη εἰς ἕν φανταστικὸν ἐπεισόδιον. Αὕτῃ ἡ ἱστορία τῶν δύο μνηστευμένων, τοῦ Γεωργίου Πυλαρινοῦ καὶ τῆς Μαντῶς, δίδει ἀφορμὴν εἰς τὸν συγγραφέα νὰ παραστήσῃ εἰς γοργὰς καὶ πολὺ χαρακτηριστικὰς σκηνὰς ὅλην τὴν Ἐπαναστάσιν, καὶ νὰ ἐνσαρκώσῃ τὴν Ἰδέαν τῆς Ἐπαναστάσεως, καὶ νὰ δώσῃ τὴν συγκίνησιν ποῦ ἐμπερικλείει κάθε μέγαν καὶ εὐγενικόν. Μοῦ ἤρεσεν ὁ τρόπος ποῦ πῆρε τὸ θέμα τοῦ κ. Βώκος, καὶ μοῦ ἤρεσαν τὰ ὀλίγα, ἀλλὰ ὠραία καὶ ἐντονα καὶ ρυθμικὰ λόγια ποῦ βάζει πάντοτε εἰς τὸ στόμα τῶν ἡρώων του. Καὶ μοῦ ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν ἡ καταφανὴς διαφορὰ ποῦ ὑπάρχει ἀνάμεσα εἰς τὸ πρωτότυπον καὶ σεμνὸν καὶ ἐμπνευσμένον καὶ ποιητικὸν αὐτὸ «21», καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα δράματα ποῦ ἐπρωμήθυσεν εἰς τοὺς δραματικούς τοῦ σωροῦ καὶ εἰς τοὺς βιομηχανοὺς τῆς σκηνῆς ἡ ἐθνικὴ ἱστορία.

Δυστυχῶς, κανὲν ἀπὸ τὰ προτερήματα τοῦ ἔργου δὲν ἔδειξεν ἡ παράστασις. Καὶ θέατρον, καὶ ἡθοιοί, καὶ σκηνογραφίαι, ἦσαν ὀλωσδιόλου ἀκατάλληλα διὰ νὰ ζωντανεύσουν πρὸ τῶν θεατῶν τὸ μέγα δράμα. Ἐπειτα, ἴσως εἶνε σκηρικὸν ἐλάττωμα τοῦ ἔργου αὐτοῦ, αἱ πολὺ μικραὶ πράξεις ἔκαμαν ὥστε νὰ πίπτῃ ἡ αὐ-

λαία πρὶν καλοκυττάξῃ τὴν σκηνογραφίαν ὁ θεατῆς, πρὶν προσανατολισθῇ καὶ πρὶν καταστῇ ἐπιδεκτικὸς οἰασδήποτε συγκινήσεως. Διὰ τοῦτο, νομίζω, τὸ ἀκροατήριον ἀπέμεινε ὥσπερ τοπλεῖστον ψυχρὸν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἐκρίθη, ἀπὸ ὄλους ἀνεξαιρέτως, ὅχι μόνον ὡς κατώτερον τῆς «Κατοχῆς» ἀλλὰ καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ὡς ἀνεπιτυχές. Οἱ φιλολογοῦντες μάλιστα ἀπόρησαν πῶς ἡμπόρεσα νὰ ἐπαινέσω τοιοῦτο ἔργον πρὸ τῆς παραστάσεως. κ' ἕνας ἀπὸ τοὺς νέους κριτικούς ἐξέφρασε διὰ τοῦτο τὴν ζωηροτάτην τοῦ θλίψιν. Καὶ ἡ ἰδική μου θλίψις ἐπίσης εἶνε μεγάλη, διότι βλέπω νέους κριτικούς συνταυτιζομένους με τοὺς κοινοτέρους θεατὰς καὶ ἀνικάνους νὰ ξεχωρίζουν ἀπὸ τὰ χάλια μιᾶς παραστάσεως τὰ προτερήματα ἐνὸς ἔργου, καὶ νέους ἀνθρώπους προσηλωμένους τὸσον γεροντικά εἰς μερικὸν τύπον καὶ εἰς μερικὰ μοντέλα τέχνης, ὥστε νὰ μὴ ἀνέχωνται ὅ,τι δὲν εἶνε σύμφωνον με αὐτά. Ἔτσι θὰ με κάμουν νὰ υπερηφανευθῶ ὅτι εἶμαι πρὸ νέος ἀπ' ὄλους τοὺς νέους μαζί. Καὶ ἡ νεότης μου ἐγκρεται ἴσα-ἴσα εἰς τὸ ὅτι δὲν ἔχω καμμίαν προσήλωσιν, προκατάληψιν καὶ ἀποκλειστικότητα. Ὑπὸ ὄλους τοὺς τύπους καὶ ὑπὸ ὅλα τὰ μοντέλα τῆς τέχνης εἵμπορὸν νὰ διακρίνω τὸ ὠραῖον καὶ τὸ ἀσχηγόν. Εἰς τὰ δράματα τοῦ κ. Βώκου, τὰ νεοκλασσικὸν τύπου — ἐντελὲς ἀποκρουστικὸν καὶ ἀνυποφόρον διὰ τοὺς νέους, — νομίζω ὅτι ὑπάρχει πολὺ τὸ ὠραῖον. Τὸ ἀπέδειξεν ἡ «Κατοχὴ». Ὅτὸ δὲ ἀπεδείκνυε καὶ τὸ «21», ἂν ἐπαίξεται ὑπὸ τοὺς ὄρους ποῦ ἐπαίχθη κ' ἐκείνη.

Οἱ ἄνδρες τῆς ἐποχῆς μας — καὶ ἴσως κάθε ἐποχῆς, — ξεχωρίζουν τὸν σαρκικὸν πόθον ἀπὸ τὸν ἔρωτα. Εἵμπορὸν νὰ προσεγγίσουν σωματικῶς πολλὰς γυναῖκας με ἡδονήν, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀγαποῦν με τὴν ψυχὴν των παρὰ μίαν. Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα τὰ ἄθῳα κορίτσια τὸ ἀγνοοῦν ὁλωςδιόλου καὶ ὅταν βλέπουν τὸν ἔραστήν, τὸν μνηστήρα, — καὶ πολλὰ νεαρά ὑπανδρεῖ μὲν τὸν συζυγον, — νὰ φιλῇ ἔξωθεν μίαν «ἐλευσινὴν ὑπηρέτριαν», νομίζουν ὅτι ἡ ἀπιστία εἶνε πλήρης καὶ τὸ πᾶν κατεστράφη. Αὐτὸ ἐνόμισε καὶ μία κάποια Χρυσούλα ἰδανικὴ κόρη καὶ τρελὰ ἐρωτευμένη, ὅταν συνέλαβεν ἔξωθεν τὸν μνηστήρα τῆς νάρπαξ φιλήσας ἀπὸ μίαν ζωντοχῆραν Ἀθηναίαν, ποῦ εἶχε ἐνσκήψῃ εἰς τὸ νησί τῆς ὡς πειρασμός καὶ εἶχε νὰ ἀνάγῃ σαρκικούς πόθους εἰς ὅλα ἐκεῖ τὰ ἀνδρικά στήθη. Ἀλλ' ὁ ἴδιος ὁ μνηστὴρ καὶ ἡ θεὰ τῆς κόρης τῆς ἐξηγοῦν τί πρᾶγμα συμβαίνει, καὶ τὴν σώζουν ἀπὸ μίαν ὠραίαν αὐτοκτονίαν διὰ ῥόδου, — ὅχι τῆς Ἱερικῆς ἀλλὰ τῆς Μυκόνου, — καὶ τὴν κάμνουν νὰ ἐπιστρέψῃ, με ὀλιγώτερα ἰδανικά ἀλλὰ με μεγαλιτέραν γνώσιν καὶ ἰσχυροτέραν ἐλπίδα πραγματικῆς εὐτυχίας, εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ψευδοαπίστου.

Αὐτὸ εἶνε τὸ θέμα τῶν «Ῥόδων τῆς Ἱερικῆς», τοῦ νέου δράματος τοῦ κ. Δαραλέξη. Εἶνε πολὺ-πολὺ εὐμορφον καὶ ἡμποροῦσεν ἐξαίρετα νὰ θρέψῃ ἕνα μονόπρακτον δραματάκι, ὅπως ἡ «Σπίθα» τοῦ Παγιερῶν. Καὶ στοιχηματίζω ὅτι ὡς μονόπρακτον τὸ συνέλαβεν ὁ κ. Δαραλέξης. Ἀπειρος ὅμως τῆς σκηνῆς, ἤρχισε νὰ ἐκτείνεται καὶ εἶδεν ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸ κάμῃ διπρακτον. Ἐπειτα εἰς τὰς δοκιμὰς, εἶδεν ὅτι ἡ πρώτη πράξις θὰ ἦτο ἀέραντος, καὶ τὴν διήρκεσεν εἰς δύο. Οὕτω τὸ ἔργον κατήντησε τρίπρακτον καὶ ἀγνώριστον. Ἐχεῖ βέβαια ὠραίας σκηνὰς, καὶ ἀρκετὰ ἐξυπνοὺς διαλόγους, καὶ ἕνα ἐντελὲς ἀληθινόν: εἰς τὸ τέλος τῆς β' πράξεως, ἀπὸ τὴν στιγμήν ποῦ συλλαμβάνει ἡ Χρυσούλα τοὺς ἐνόχους ἐραστάς. Ἀλλ' ἔχει καὶ σκηνὰς περιττάς καὶ διαλόγους ψευτικούς καὶ ἀναρτοῦς. Καποτε μάλιστα τὸ λεπτόν δραματάκι μετὰ συμβολικά «Ῥόδα τῆς Ἱερικῆς» μεταβάλλεται εἰς «Νυκτερινὰς Συνεντεύξεις». Ἀδιάφορον, τὸ σύνολον, καὶ σκηρικῶς ἀκόμῃ, εἶνε ὑποφερτόν: καὶ εἰς τὸ βάθος του

ἀρκετὰ ἀληθινὸν καὶ εὐμορφον. Τίποτε περισσώτερον δὲν θὰ εἶχε κανεὶς νὰ ζητήσῃ διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τὸν συγγραφέα τῆς «Φαίας καὶ Νυμφαίας» καὶ λέγω ἔτσι, διότι εἶνε ἡ πρώτη φορά ποῦ ὁ κ. Δαραλέξης ἀπεφάσισε νὰ φέρῃ κατὰ μέρος τὸν Μάτερλιγκ καὶ νὰ ποταθῇ πρὸς τὸ νοήμον ἀθηναϊκὸν κοινόν.

Εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν «Ῥόδων τῆς Ἱερικῆς» συνετείνε βεβαίως καὶ τὸ παιξίμον τῆς Κας Κυβέλης Μυράτ. Εἶνε ζήτημα ἂν 'με ἀλλήν' γυναικα' τὸ ἔργον θὰ ἐστέκετο. Καὶ εἶνε βέβαιον ὅτι θὰ ἐστέκετο ἀκόμῃ στερεώτερα, ἂν καὶ τὰ λοιπὰ πρόσωπα ἐπαίξαν ὅπως ἡ Κυβέλη, — μέγα ἄδικον διὰ τὸν συγγραφέα ποῦ δὲν ἐπαίξαν, διότι αὐτὰ τὰ ἔργα ἔχουν περισσοτέραν σκηρικὴν ζωὴν παρὰ φιλολογικὴν ἀξίαν. Ὅπωςδήποτε, πάντοτε φρονῶ ὅτι τὸ μεγαλιτέρον ἀδίκημα κατὰ τῶν «Ῥόδων τῆς Ἱερικῆς» τὸ ἔκαμεν αὐτὸς ὁ συγγραφεύς, μετὰ τὰς τρεῖς τὸν πράξεις. Ἄν τὸ ἔκαμε μονόπρακτον, ἡ ἐπιτυχία του θὰ ἦτο διαρκής.

Καὶ ἄλλα νέα ἑλληνικὰ ἔργα ἐδόθησαν με λαϊκὴν ἐπιτυχίαν εἰς διάφορα θέατρα. Ἡ «Ἐξέσις τοῦ Ὀθωνος» θριαμβεῖ εἰς τὴν Νεάπολιν, οἱ Ἀνκοὶ τῆς Μακεδονίας» εἰς τὸ Βαριετὲ, ὁ «Μαρθωνίος δρόμος» εἰς τὴν Νέαν Σκηνήν, ἄλλα εἰς τὸ Ἀθηναῖον, ἐπίσης πατριωτικά, τῶν ὁποίων δὲν ἐνθυμούμαι οὔτε τοὺς τίτλους, κτλ. Νομίζω ὅτι δὲν ἔχω καμμίαν ὑποχρέωσιν νὰ γράψω δι' ὅλα αὐτὰ τὰ ἔργα, ἡ ὁποία προϋποθέτει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπάγω νὰ τὰ ἰδῶ. Καὶ διὰ τὰ περισσώτερα ἀπὸ αὐτά, ὁμολογῶ ὅτι τοιαύτη ὑποχρέωσις θὰ ἦτο ἀνώτερα τῶν δυνάμεών μου. Ἐν τούτοις, ἂν κανὲν ἀπὸ τὰ ὑποπτα ἔργα ποῦ ἐδόθησαν ἢ ποῦ θὰ δεθῶν (διότι προαναγγέλλῃ καὶ ὁ «Θάνατος τοῦ Ὀθωνος καὶ ὁ Καποδίστριας») τύχῃ νὰ δειχθῇ ἀνώτερον ἀπλῆς βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως, ἐπιφυλάσσομαι νὰ σὰς τὸ γράψω.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Υ. Γ. Εἶχα γράψῃ τὰν ὀλίγον, ὅταν ἐδόθη εἰς τὸ Π. Βαριετὲ τὸ «Τὸ βίνκις» βυζαντινὸν δράμα τοῦ κ. Ι. Πολέμη. Περί αὐτοῦ εἰς τὸ προσεχές.

Γ. Ξ.

ΜΕΣΑ εἰς τὸν κατακλυσμὸν τῆς φάρσας τῆς σαλῆς, χονδροκομμένης καὶ μονοτόνως σκανδαλώδους φάρσας, τῆς αἰωνίως περιστροφόμενης εἰς τὴν συζυγικὴν ἀπάτην ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ἢ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἢ καὶ ἀπὸ τὰ δύο μαζί, — μέσα εἰς τὴν βιομηχανικὴν αὐτὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς κακοθείας, θὰ ἦτο παραφροσύνη ν' ἀναβίβασθαι κανεὶς εἰς τὴν σκηνὴν Ἰψεν. Τὴν τολμῶσαν αὐτὴν παραφροσύνην φαίνεται ὅτι ἔχει ὁ κ. Θωμὰς Οἰκονόμου, διότι μὰς ἔδωκε δύο παραστάσεις — δύο, δὲν εἶνε καὶ αὐτὸ πολὺ; — μετὰ τὴν γνωστὴν σκηνογραφικὴν τέχνην του, τῆς Κυρὰς τῆς θάλασσης.

Ἡ Fruen fra havet, ὅπως εἶνε ὁ νορβηγικὸς τίτλος τοῦ ἔργου, εἶνε δράμα δυνατόν, βαθύ, παράδοξον, σκοτεινόν, συμβολικόν, μέχρως ἀλληγορίας, ἐξωτικόν. Ἐν πρόσπονον τὸ ὅποιον δὲν ἀναφέρεται ὀνομαστικὰ μετὰ τῶν δρώντων προσώπων, ἀλλὰ τὸ ὅποιον εἶνε παντοῦ, σκεπάζει τὰ πάντα μετὰ τὴν ἐκτασίαν του καὶ μετὰ τὴν φωνὴν του, καὶ μετὰ τὸν κυματισμόν, εἶνε ἡ θάλασσα: αὕτη προσδίδει εἰς τὸ ἔργον τὴν ταραχμὴν τῆς ἐπιφάνειαν καὶ τὸν σκοτεινὸν βυθόν, ὅπου δὲν φθάνει ἡ βολή.

Διὰ νὰ ἐννοηθῇ ἡ Κυρὰ τῆς θάλασσης πρέπει νὰ ἐχωρισθῶν τὰ δύο ἑτερογενῆ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα περιπλεγμένα τὴν καθιστοῦν συγκεχυμένην, δισυσπύστον. Πρῶτα ἡ κεντρικὴ κοινωνικὴ ἰδέα περὶ τοῦ γάμου, ἡ ἐπαναστατικὴ ὡς πάντοτε, ἀλλ' οὐχὶ ἀδιάλλα-

τος, όπως αλλού, και έπειτα το σύμβολον, το μυστηριώδες άγνωστον, το μακρινόν, το ελκυστικόν και τρομακτικόν, ή θάλασσα και ο αισθητοποιών αυτήν μυστηριώδης άγνωστος, « ο άνθρωπος της θάλασσας ».

‘Αλλ’ έν πρώτοις περι τίνος πρόκειται;

Ο ιατρός Βάγγελ μετά τον θάνατον της πρώτης γυναίκος του δεν υπέφερε πολύ την μόνωσιν και μεθ’ όλην την πρὸς την αποθανούσαν αγάπην του μετά δύο έτη νυμφεύεται εκ νέου την Έλλίδα, την παράδοξον κόρην του επιστάτου του φάρου του Σκολδβίκεν. Ο Βάγγελ δικαιολογείται ότι ήθέλησε να δώση τάχα μητέρα εις τὰς δύο ορφανὰς θυγατέρας του, αλλά το αληθές εινε ότι εσκέφθη μόνον τον έαυτόν του και όχι τὰς κόρας του. Η Έλλίδα με την μαγευτικὴν ευμορφίαν της, την γοητεύουσιν όλους, δεν ήτο κατωμένη ν’ αναθρέψη άλλους. Η ήλικία της — μόνον πέντε έξ έτη εινε μεγαλητέρα από την μεγάλην κόρην του Βάγγελ — ή συμβίωσίς της με την τρελλήν μάνναν της, ή μοναξιά με τον πατέρα της τον επιστάτην του φάρου εις το έρημικόν ακρωτήριον που έδερχε νύκτα και ήμέραν ή θάλασσα, δεν την παρσκευάσαν διά τοιούτον έργον. Η πολυθέλητρος και εκ νεότητος σφριγώσα μητριὰ δεν αισθάνεται καμμίαν αγάπην πρὸς τὰς δύο θυγατέρας του Βάγγελ· αλλ’ ούτε αὐταί πρὸς αὐτήν. Η Έλλίδα εινε ξένη πρὸς το σπίτι της. Ο ιατρός δεν έφερεν οικοδόεσποιναν, αλλά φραϊάν συνεινον εις το σπίτι του. Έντεϋθεν ή διάστασις μητριᾶς και κοριτσιῶν. Κάτι ξεθρομένον παριστᾷ ή οικογένεια του Βάγγελ.

Διά την κατάστασιν αὐτήν ευθύνεται ή Έλλίδα ὅσον και ο Βάγγελ. — « Σὺ το ήθέλησες έτσι, του λέγει. ‘Αφ’ηκα τὰ πράγματα ὅπως τὰ βρήκα την ήμέρα που ήλθα ».

‘Εμεινε χωρίς ρίξας εις το σπίτι του Βάγγελ· διότι δεν προσήλθεν εις την συζυγικὴν εστίαν ὡς εις άγιον μέρος με την απόφασιν νά εκτελέση ιερὰ καθήκοντα. Παντέρημος και άπροσπάτευτος και πτωχή, ὅπως ήτο, ήρπασε τον γάμον ὡς σανίδα σωτηρίας διά νά σωθῇ, αλλά με περιφρόνησιν πρὸς τον σωτήρα της ὅστις εσκέπτετο μόνον νά δρέψῃ τὰ κάλλη της.

Αὐτός εζήτει μόνον την ήδονήν, όταν δέ αὐτή βραδυέρον την άρνεϊται πρὸς αὐτόν, τότε μόνον έννοει ότι κάτι έχει ή γυναίκα του, αλλά δεν το μαντεύει.

Όταν ή Έλλίδα του λέγει:

— Η ζωὴ που ζούμε μαζί, δεν εινε συζυγικὴ ζωή.

‘Εκεῖνος απαντᾷ, άλλο σκεπτόμενος:

Η ζωὴ που τώρα ζούμε, δεν εινε συζυγικὴ ζωή.

Και αὐτή τότε με τόνον πικρόν, γεμάτον διαμαρτυρίαν, ανταπαντᾷ:

Ούτε προτήτερα! Ποτέ. Εὐθύς από την αρχή ὄχι!

Αὐτὴ αισθάνεται ότι ή ουσία του γάμου εκκειται εις την συμφωνίαν των ψυχῶν, ὄχι μόνον εις την ένωσιν των σωμάτων. Του λέγει ότι την ξεγέγρασε.

Τώρα, όταν διηνοίχθησαν οί ὀφθαλμοί της και παρατηρεῖ τὰ έξ χρόνια της ζωῆς της που πέρασαν, και εισδύει εις το βάθος των ελατηρίων και της ιδιῆς της πράξεως και της πράξεως του συζύγου της, ὁμιλεῖ τραχέως και δι’ εκείνον και διά τον έαυτόν της.

— Δεν ήμουν τότε οὐτε τριχὰ καλλιτερή σου! ‘Εδέχθηκα την συμφωνία και επωλήθηκα εις εσένα!...

Ο Βάγγελ δεν έννοει τίποτε· δεν έννοει ότι ή γυναίκα του έχει και ψυχικὰς ανάγκας. Διά νά πνίξῃ την λύπην του άρχίζει νά πνίξῃ. Η μεγάλη κόρη του παρατηρεῖ με απέλπισιν τον νέον έχθρόν ὅστις εσπῆλθεν εις το σπίτι των υπό μορφήν φιάλης. Η Έλλίδα δεν δίδει την ελαχιστήν προσοχήν. Εινε συγκεντρωμένη εις τον έαυτόν της. Η σκέψις της τρέχει έξω από το σπίτι. Εις την θάλασσαν τρέχει ή σκέψις της γυναίκας της θάλασσας!...

Τώρα ερχόμεθα εις το δεύτερον στοιχείον του δράματος, εις το σύμβολον.

‘Ολοι μικροί και μεγάλοι εχομεν έντός μας τον πόθον, τον ὅποιον ο Γκαίτε απέκάλει ein Streben hinaus in’s Weite.

Αὐτόν τον πόθον πρὸς τὰ πέρα εκεί, μακρὰ, τον εξεγείρει ή θάλασσα. Τὸν αισθανόμεθα ὅλοι όταν εις την κίνησιν του λιμένος ὅπου τὰ πλοία ερχονται από παντού και διενθύνονται παντού, βλέπομεν τον υπερωκεάνειον κολοσσόν ανασύροντα την άγκυραν και μαστιζοντα εις την πρύμνην την θάλασσαν, και απαίροντα μακράν, εις το άγνωστον...

Η κόρη αὐτῆ των κυμάτων, ή μεγαλώσασα με τον ὄρχθον των, με τον ὀρίζοντα τον άνοικτόν εμπρός της, ὅπου ή θάλασσα εκινεῖτο αδέσμευτος, ή κόρη αὐτῆ εις την ὁποίαν έδωκαν ὄνομα ὄχι ανθρώπου — Έλλίδα εινε ὄνομα πλοίου — έχει κάτι τι σκάφους του ὁποίου ή πρῶρα εινε εστραμμένη πρὸς το πέλαγος, το ὅποιον νοσταλγεῖ τὰ μακράν και το άγνωστον και το μυστηριώδες. Εινε ὡσὺν τὰ ψάρια του πελάγους που ταξειδεύουν τον ὠκεανόν και ὄχι ὡσὺν τὰ φυλακισμένα χρυσόψαρα που κυλίνονται σχεδόν στερεϊανά εις την λιμνοθάλασσαν του μυχοῦ του Φιόρδ.

Η ψυχὴ της αντικατοπτρίζει το ὕψρον στοιχείον.

Πρὶν γίνῃ σύζυγος του Βάγγελ, εις τον κυματόπληκτον φάρον ελκενέλθει ένας άγνωστος θαλασσινός. Τόσον πλησίον της θαλάσσης ήτο ο μυστηριώδης αὐτός ὡστε το χρώμα των ὀφθαλμῶν του μετεβάλλετο ἀναλόγως του χρωματισμοῦ της θαλάσσης.

‘Εκεῖ, εμπρός εις την άπέραντον έκτασιν του ὕψρου διαστήματος, εις ευτυχῇ προσέγγισιν ψυχῶν, ὁμιλοῦν διά την θάλασσαν, διά το μειδιάμα της και διά την ὀργήν της, διά τοὺς δελφίνας της και τοὺς γλάρους της και ὄνειροπολοῦν ότι συγγενεύουν με ὅτι άνήκει, με ὅτι συνδέεται με την θάλασσαν.

Όταν ήλθεν ή στιγμή του αποχωρισμοῦ, συνέβη κάτι παράδοξον, το ὅποιον ἄς ακούσωμεν πῶς το διηγείται ή ίδια Έλλίδα εις την Β’ πράξιν.

Έλλίδα. — Έβγαλε ένα κρίκο κλειδιῶν από την τσέπη του, έπειτα έβγαλε από το δάκτυλό του ένα δακτυλίδι, που το φορούσε πάντα. Πῆρε και από μένα ένα δακτυλίδάκι που είχα. Τὰ δυὸ αὐτὰ δακτυλίδια τὰ έπέρασε μαζί εις τον κρίκο. Και τότε εἶπε πῶς οἱ δυὸ μας τώρα θά πανδρευθοῦμε την θάλασσαν.

Βάγγελ. — Θά πανδρευθῇτε...

Έλλίδα. — Ναι, έτσι εινε. Και έρριψε με ὄλην την δύναμίν του τον κρίκο των κλειδιῶν με τὰ δακτυλίδια ὅσφ βαθύτερα μπορούσε...

Η κόρη του φάρου με το βλέμμα εστραμμένον πρὸς τον ὠκεανόν περιέμενε ἐτι νά επιστρέψῃ από τὰ ξένα ο άγνωστος και μυστηριώδης άρραβωνιαστικός της νά την πάρῃ· ἔως ὅτου κουρασθεῖσαν νά περιμένη την έσυρην αιχμάλωτον εις τον στενόχωρον μυχόν του Φιόρδ ο ιατρός Βάγγελ...

Η Έλλίδα, άνήσυχος, ταραγμένη αποφασίζει νά εκμυστηρευθῇ εις τον άνδρα της την διπλὴν αὐτῆς αγωνίαν, την παγεράν αδιαφορίαν πρὸς τον γάμον της, τον ὅποιον δεν αναγνωρίζει και τον άκοίμητον πόθον τον πλήρη θελητήρου και τρόμου πρὸς τον άνθρωπον της θαλάσσης.

Τὴν αὐτήν ήμέραν εμφανίζεται και ο άγνωστος και επιμένει νά την παραλάβῃ μαζί του την επαύριον.

Η Έλλίδα ἐνῶ αισθάνεται άκαταγώνιστον ἔλξιν πρὸς τον άγνωστον, και παντελὴ ἀδυναμίαν ν’ αντίστῇ εις την πρόσκλησίν του, αισθάνεται ταυτοχρόνως και φρίκην και φωνάζει με σπαραγμόν εις τον σύζυγον — ο Βάγγελ, γλύτωσέ με από τον έαυτό μου!

Ο Βάγγελ θά την σώσῃ, εινε αληθές, δι’ ήρωϊκοῦ φαρμάκου το ὅποιον εδύνατο νά φέρῃ και τον ὄλεθρον.

Ότον ο άμείλικτος ξένος εζήτει ν’ απαγάγῃ εις το άγνωστον την Έλλίδα, εἶπε:

— ‘Αν θέλῃ ή Έλλίδα νά ταξειδέυσῃ μαζί μου, πρέπει νά ταξειδέυσῃ με την θέλησίν της.

— Με την θέλησίν μου! επαναλαμβάνει μέσα της ή Έλλίδα.

Η λέξις αὐτῆ ῥίπτει φῶς εις την ψυχὴν της· εινε ἀποκάλυψις.

Η θάλασσα ερχεται, την τραβᾷ, την παρσύρει. Και αὐτὴ πρέπει νά εινε ἐλευθέρα νά εκλέξῃ.

Ο Βάγγελ, την κρίσιμον αὐτὴν στιγμήν, δεικνύει ὄλην την τόλμην του ιατροῦ, καταργεῖ τὰ συζυγικά του δικαιώματα, και την ἀφίνει ἐλευθέραν νά εκλέξῃ.

Τότε άνοίγουν τὰ μάτια της Έλλιδας, βλέπει τον κρημνόν, ο άγνωστος ἀπέρχεται χωρίς αὐτὴ ν’ άγγεγ κατακτᾷ την γυναίκα του, ή ὁποία τώρα μέλλει νά γείνῃ πραγματικῶς σύζυγός του.

Τοιοῦτο ἐν ἀναλύσει κατ’ ανάγκην ἀτελῶς, το μυστηριώδες βαθύ και άνήσυχον έργον του ήεν. Η σκηνογραφικὴ γραφικότης των νορβηγικῶν φιόρδ προσδίδει ιδιάζουσιν ποιήσιν εις αὐτό. Πλὴν του κυρίου προσώπου, πόσαι δευτερεύουσαι μορφαί εινε ἀριστοτεχνικῶς χαράξιμένα. Ο έγωιστής, ο ὄνειρευόμενος δόξαν και έρωτα ἐνῶ βαδίζει πρὸς τον τάφον. Αἱ δύο θυγατέρες του Βάγγελ, μελετημένα με καταπληκτικὴν ἀλήθειαν.

Η Κυρά της θαλάσσης εγράφῃ ἐν Μονάχῳ και ἐξεδόθη τον Νοέμβριον του 1888 ταυτοχρόνως νορβηγιστὶ και γερμανιστὶ. Παρεστάθη επανειλημμένως εις ὅλα τὰ μεγάλα θέατρα της Εὐρώπης, εις δέ την Γερμανίαν περισσότερον από 200 φορές. Έν Ἑλλάδι πρώτην φοράν.

Η ὑπόκρισις ὑπῆρξε καλὴ· εις μερικά μέρη εξαίρετος. Η Δις Μαρίνα Κοτοπούλη εις τον ὄλον της Έλλιδας, της Κυράς της θαλάσσης, εις την ψυχὴν της ὁποίας ή τρικυμία φθάνει μέχρι παθολογικῶν εκκρίσεων παραφροσύνης, εἶχεν εξαρσεις τέχνης, αἱ ὁποιαί αναβιβάζουν πολὺ την ἀληθὴ καλλιτέχνηδα της σκηνης.

Τὸ κοινόν, ἐκτὸς ὀλίγων μεμνημένων, ψυχρόν, με μίαν διασκεδαστικὴν ἐκπληξιν εις τὰ μάτια.

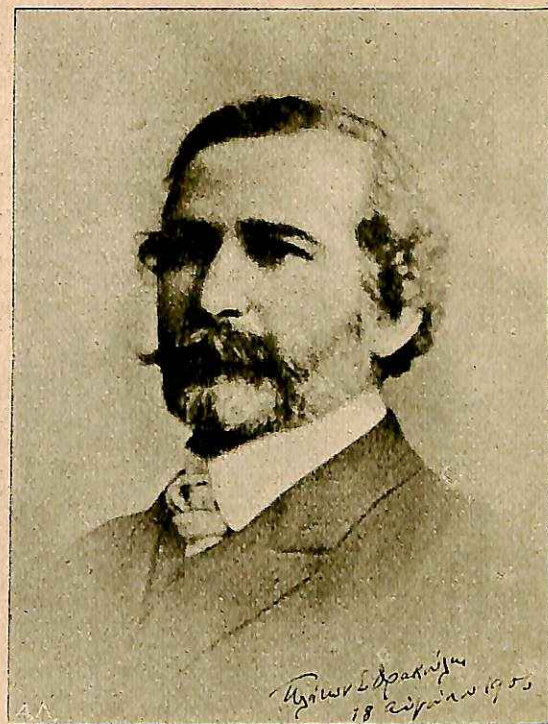
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΑΝΗΣ

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

Πλάτων Δρακούλης

ΌΤΑΝ πρὸ ήμερῶν, έπειτα από τόσα έτη, επανέειδον τον κ. Δρακούλην ἐνταῦθα, ή ψυχὴ μου εσκόρτησεν από ἀληθινὴν χαράν. Τὸν είχα γνωρίσει πρὸ δεκαετιῶν ἐτῶν. Εἶχεν ἔλθει τότε εις τὰς ‘Αθήνας διά την έκδοσιν του ‘Φῶς εκ των ‘Ενδον’ το ὡραίον αὐτό έργον που ὠμίλησεν εις το πνεῦμα και την ψυχὴν μου διά τὰς φωτεινὰς ἀληθείας της ζωῆς.

Δεν ἐνθυμούμαι πῶς εγνωρίσθημεν. Άλλως τε ή λεπτομέρεια αὐτῆ δεν έχει καμμίαν σημασίαν. ‘Εκείνο που δεν λησμονῶ εινε, ότι ἐπόθουν πρὸ πολλοῦ την γνωριμίαν του, γνωριμία ήτις ἐντὸς ὀλίγου μετεβλήθη εις ιερὰν φιλίαν. Διότι δεν ήσαν μόνον αἱ θεωρίαι της εσωτερικῆς φιλοσοφίας που με είχαν ἐνδουσιάζει. Η φυσιογνωμία ή τόσον άρχοντικὴ του εξαγγέλλοντος τὰς θεωρίας ταύτας, ή δύναμις του χαρακτιρος του, ο τρόπος του σκέπτεσθαι και ή άπέραντος γαλήνη ήτις ἀνεδίδετο από την υπαρχίν του, εσκορπούσαν ένα δέλητρον τριγύρω του κατ’ ἐξοχὴν σαγηνευτικόν. ‘Ενθυμούμαι ότι πολλοὶ νέοι ὄνειροπόλοι τον είχαν περικυκλώσει. Καὶ ἂν δεν γνωρίζω ἀσφαλῶς διά τοὺς άλλους τί ήτο ο Δρακούλης, δι’ ἐμὲ ὅμως, τον Κωνσταντὸν και τον ἀλησμόνητον Γιάννην Καμπύσην, ἐπὶ πολὺ ἐγένετο ο ήλιος πέριξ του ὁποίου εστρεφόμεθα πλημυροῦντες την ψυχὴν μας από το φῶς του.

Πλάτων Δρακούλης

Μετά πάροδον ἔξ ἐτῶν τον επανείδον εις την ‘Οξφόρδην. Η ψυχὴ μου ήτο άνήσυχος από την δίψαν της μαθήσεως. Η ιδιὴ της ψυχῆς, γεμάτη από γῶσιν, ήτο πλημμυρισμένη από γαλήνην. Έντὸς του έρημητηρίου του τον εύρον ὑπέροχον και τον ευγνωμονῶ σήμερα διότι από την γωνίαν εκείνην του πολιτισμοῦ μου εδειξε τον ἀνατέλλοντα ήλιον του νέου πνεύματος, ὅστις συνίσταται εις την μελέτην του φαινομένου διά την πλήρη ἀντίληψιν του νοουμένου, χωρίς περιορισμούς και μακράν της δογματολογίας. Εις τὰς στιγμὰς αὐτὰς μάλιστα μου φαίνεται ότι πλείοτερον κατενόησα και το εσώτερον ὄνειρον του κ. Δρακούλη. Τὸ ὄνειρον από το ὅποιον ἐμπνέονται ὅλοι οἱ προφῆται του ‘Ανθρωπισμοῦ. Του νά γίνουν μεγάλοι δημιουργοὶ χαράκτων διά της επικρατήσεως της βασιλείας της ἀγάπης και της δικαιοσύνης και οἱ ὅποιοι γνωρίζουν, ὅπως ο Μισλέ, ότι ο άνθρωπος δεν θά εινε οὐδέποτε ἀληθινὸς άνθρωπος, παρὰ όταν επιδοθῇ σοβαρῶς εις την πραγματικὴν της ἀποστολῆς του, ήτοι εις το γλυκὺ ιδεώδες της ειρηνεύσεως και ἀρμονικῆς ἐνότητος συμπασης της φύσεως.

Τὸ ιδεώδες αὐτό εινε το ἰδανικόν του κ. Δρακούλη. Αποτελεῖ ὁλοκληρὸν την ζωὴν του και κατέχει βαθύτατα την σκέψιν του. Ένωρίς, πρὶν βυθισθῇ εις τὰ νάματα της Θεοσοφίας, ἐξονυχιστὶ τὰς Βέδας και συνομίλησῃ ἐπὶ μακρόν με τον ‘Απολλώνιον τον Τυανέα, τον Πλωτῖνον και τον Πρόκλον, πρὶν ἔλθῃ εις ἐπικοινωνίαν με το πνεῦμα του Μαίτλαντ και της ‘Αννας Κίγκσφορντ, ή ουσία του πνεύματος του Χριστιανισμοῦ εἶχε προσελκύσει την φιλέρευνον διάνοιάν του. Τὸ δέλητρον της ‘Ρεναντικῆς φιλοσοφίας ἐπίσης. Αὐτὴ ή ‘Ανεξάντητος ‘Αγαθότης’ του Γάλλου φιλοσόφου τον εἶχεν αἰχμαλωτίσει. Καὶ νομίζω ότι, υπό την ἐπῆρσαν ταύτης, εἰσέδωκε τότε το ‘Αρδην’ μηνιαῖον κοινωνιολογικόν συγγραμμά, ἐντὸς του ὁποίου βλέπει κανεὶς τον νεαρόν δημοσιογράφον, τέλειον κάτοχον της

γνώσεως τοῦ διακρίνειν τὸν πλοῦτον ἀπὸ τὰ χρήματα, τὸ κεφάλαιον ἀπὸ τὴν ἐργασίαν. Αἱ κοινωνιολογικαὶ τοῦ ἰδέαι τότε ἐθεωροῦθησαν ὡς πρόωροι διὰ τὸν τόπον μας. Καὶ τὸ χεῖριστον, ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν λαόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπετείνοντο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτούς. Ὁ Ροῦιδης τὸν ἐθώπευσε διὰ τῆς εἰρωνείας του καὶ ὁ Δρακοῦλης ἠναγκασθῇ νὰ ἐκπατρισθῇ. Εἶχε πάθει ἐδῶ ὅτι ὁ Ζάν Μορεάς πρὶν μεταβῇ εἰς τὸ Παρίσι. Ἦτο τὸ «Ἀσχημόπαπο» τοῦ Ἀντερσεν. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν χώραν τῶν μεγάλων χαρκατῆρων εἴρε τὸν κόσμον του καὶ διέγραψε μεθ' αὐμασίαν θέλησιν τὸν κύκλον τῆς ζωῆς του. Ὅταν ἐπανήλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1893 ἐν' ὀλίγοις μηνῶς πρὸς ἐκδοσιν τοῦ «Φῶς ἐκ τῶν Ἑνδον» ὁ Δρακοῦλης ἦτο ὁ γλυκὺς φιλόσοφος τῆς αἰσιοδοξίας, ὁ ἀπόστολος τῆς ἀναιμάκτου διαίτης, ὁ εἰσηγητὴς νέων ἰδεῶν εἰς τὰ νεοελληνικὰ γράμματα. Ἐδῶκεν εἰς αὐτὰ μίαν τάσιν φιλοσοφικὴν ποῦ δὲν εἶχον δώσει ὅλοι οἱ δῆθεν πρυτάνεις τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας. Διότι δὲν ἦτο μόνον κοινωνιολόγος καὶ φιλόσοφος ἀλλὰ καὶ ποιητής. μολονότι δὲν ἔγραψε στίχους, ἀφ' οὗ τὰ ἔργα του ὅλα ἀποπνέουν τὸ ἄρωμα τῆς ἀληθοῦς ποιήσεως καὶ εἶνε τελείως ἔμπνευστικά.

Σήμεραν διὰ τὴν Ἑλλάδα ὁ ἐκδότης καὶ συντάκτης
τῆς « Εὐρένης » εἶνε ἓνα εἶδος Καρλαύλ, καὶ μεσὰ εἰς
τὴν πνευματικὴν ἰσοπέδωσιν μας εἰνε, ὅπως τὸν ἐχυ-
ρακτήρισεν ἄλλοτε ὁ κ. Ξενοπούλου, ἓνα περιφανὲς
ὑπόφωτο. Δὲν γνωρίζω οἱ ἄλλοι πόσους χαρακτηρισμοὺς
θὰ τοῦ δώσωσι ἀκόμῃ. Δι' ἐμὲ εἶνε ἓνας ἀπὸ τοὺς προ-
φῆτας τοῦ Ἀνθρωπισμοῦ.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ἀπομίμησις ;

ΒΕΒΑΙΑ ἡ μίμησις εἶνε νόμος κοινωνικός. Ποῖος ἀρνέεται τὴν δύναμιν τῆς καὶ τὴν ἀναγκαιότητα; Μήπως δὲν εἶνε τὸ μέγα κίνητρον; Μήπως δὲν εἶνε ὑπερτέρα τῆς προσδου; Ἡ μίμησις. Ἡ μίμησις εἶνε ἀκόμη καὶ νόμος καλλιτεχνικός. Δὲν ἐνθυμείσθε τὸν Ἀριστοτέλη; Ἄλλ' ὅπως εἰς τὴν αἰσθητικὴν ἡ ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΜΙΜΗΣΙΣ τιμᾶται περισσότερον, εἶνε ἀναγκαία διὰ νὰ εἶνε δυνατόν νάποτεθῇ κάπου καὶ ἡ σφραγὶς τοῦ ὑποκειμένου, τοιουτοτρόπως καὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν ἡ ἐλευθέρω μίμησις ἔχει ἀξίαν ὅχι μὲν ἀπομιμήσις καὶ πᾶσα μίμησις τοῦ ξένου πολιτισμοῦ πρέπει νὰ φροντίζῃ νάφομοιῶν ἡ πρωτίστως τὰ ξένα νὰ τὰ προσαρμόξῃ πρὸς ἀνάγκας ἰδιαίτους τῆς ἀτομικότητος μας, καὶ γενικώτερα τῆς ὅλης ἐθνικῆς ἀτομικότητος — ἐφ' ὅσον εἶνε δυνατόν νὰ νοηθῇ ὑπάρχουσα — δηλαδὴ τῆς ἐθνικότητος. Ὁ φιλόσοφος εἶπε ὅτι πρέπει νάγαθῶμεν τὴν assimilation τὴν ἀφομοίωσιν, περισσότερο ἀπὸ τὴν accumulation τὴν συσώρευσιν. Δὲν νομίζετε πὼς ἦτο σοφὰ εἰς τὴν ἀλήθειαν; Ἄς μιμνούμεθα ἐλευθέρως λοιπόν. Ἄς δημιουργοῦμεν τὴν ζωὴν μας ὡς ἔργον τέχνης, ἃς γινώμεθα ἀτομικότητες, ἄνθρωποι περισσότερον, πύθιοι ὅλως, γώτερον, ἔθνος, ἀτομικότης ἐθνικὴ καὶ βεβαία. Ἄς γινώμεθα . . διότι δὲν εἴμεθα. Πρὸς τὸ παρὸν μόνον ἀπομιμούμεθα. Ἡ πνοὴ λείπει ἡ δημιουργός. Λείπει ἡ πρωτοβουλία. Λείπει τὸ «ἔστι τὸ θέλω». Λείπει τὸ «ἔτσι μάρεσι».

Ἦνας Ἑπτανήσιος, ὅταν ἦλθε ἀπὸ τὴν Ἑπτανήσοις εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡπὼς λέγουσι οἱ Ἑπτανήσιοι χαρὰ κτηριστικά, εἶπε σποπὼν τὰ φρούδια, χαμογελῶν εἰδὼν νικὰ, σφύρων τὴν φωνὴν ἥσυχᾳ καὶ κάπως σιριστικά.

Ἐδῶ, μὴο κάρη, εἶνα ἕνα κράτος μιματῆσιόν. Οἱ μινιστροὶ μιματῶρουσι τοσὺ ξένους μινιστρούς, οἱ δὴ

μαρχοι τσόν ξένους δημάρχους, τὰ σπίτια τὰ ξένα σπί-
τια, οἱ ἄνθρωποι τσόν ἀνθρώπους καὶ πάει λέοντας.
«Pura imitazione».

Ο Έπτανήσιος εκείνος ήταν υπερβολικός χωρίς άλλο. Όμως τα λόγια του ενέχουν και ποσόν δικαιοσύνης. Τί τὰ θέλετε; Απομυμνούμεθα. Ήδη, έθιμα, πολιτικήν, τουαλέτταν, άμερικανικά ύποδήματα. Ίσως και το περιπάτημα τών βουλεβαρδιέρων. Τί λέγει ο κ. Π. Γιαννόπουλος:...

★ ★ ★

Πολλοὶ εἶνε οἱ ἀτελεισμένοι ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς τάσεως τοῦ ἀπομιμεσθαι. Καὶ πολιτικοί. Καὶ λόγιοι. Καὶ ζωγράφοι Ἀγαθοὶ ἄστοι. Μπουροῦσδες. Νοικοκυράτοι. Πάρα πολλοί. Τὸ μαγαζιρὲ ἐβῆσσε εἰς τὸ κόκαλο. Εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς τὸ Φάληρον καὶ εἰς τὴν Κηφισιάν τὰ γαλλικὰ κατακτοῦν ἔδαφος. Σιγά σιγά θὰ γείνουν γαλλικαὶ αἱ ἐφημερίδες, ὅπως ἔγειναν γαλλικαὶ αἱ ἀμφιέσεις μας. Δὲν νοσταλγεῖτε τὴν φρουστανέλλα «τὴ λερὴ φρουστανέλλα» ; Καὶ τὸ τσαρούχι μήπως ὄχι; Ἀγαθὸν παλαιοὶ καιροὶ. Κρίμα εἰς κοτζαμπύλλογον, τὸν σύλλογον τῶν «Πατρίων»...

Βέβαια ἡ ἐθνικοφοροσύνη ἔχει καὶ τὰ ὅρια της. Καὶ τὸ στενὸ πανταλόνι, παρὰ τὴν βράκιαν καὶ τὴν φουστανέλλαν, τὰ δικαιώματά του. Εὐθυμουμὴ κατόπιν ὅτι ὁ κ. Κονδυλάκης με τὸν πολὺν κοινὸν νοῦν ποὺ τὸν χαρακτηρίζει, μοῦ εἶπε: «ἐθνικὸν ἔνδυμα εἶνε τοῦτο ποῦ φοροῦν...» Ἀλλὰ περισσότερον ἀπὸ τὴν Α. Μ. τὸν βουσίεμα μας, τὸν σεπτὸν αὐτὸν εἰρώνα, κανεὶς δὲν ἐμνητῆρισε τὸν κενὸν ἐθνικισμὸν τῶν τύπων καὶ τῶν φουσκομένων λόγων. Ὁ βασιλεὺς ἔκαμε ὅστερ' ἀπὸ πολλὰ χρόνια τὸ ταξίδι τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἐνὰ βλαχοδήμαρχος σ' ἓνα ἀκατονόμαστο βοιωτικὸ χωριό, ἐβῆκε με τσαρούχια, φουστανέλλαν καὶ κενὴν, σολοικοβάββαρον, ὑπερχαθαρεῦουσας ρητορικὴν νὰ τὸν χαιρετίσῃ. Ὁ βασιλεὺς, ὁ ὁποῖος εἶνε ὁ μᾶλλον θετικὸς πατριώτης μεταξὺ ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἐπάταξε τὴν κακὴν φουσταελλοφόρον ρητορικὴν. Ἀντεφώ- νησε ὡς ἑξῆς:

— Χαίρω βλέπων σε με τὸ ἐθνικὸν ἔνδυμα...
Ὁ πατριωτισμὸς τοῦ βλαχοδημάρχου, ὁ ὁποῖος θὰ
ὑπέβαλλε δέκα ληστείας καὶ εἰκοσι ἑξοχολπάς, ὡς
ἐκεῖ ἐφθανε. Τὸ τάχαι καὶ ἡ εἰρηνεὶα τοῦ βασιλέως
μας ἔβλεπον πολὺ μακρύτερα...

* * *

Ἀπομίμησις ἕως τὸ κόκκαλο ἀφ' ἑνός. Κακὴ ἀντίληψις τοῦ ἐθνικῶς ἀληθινοῦ ἀπὸ τοῦ ἄλλο μέρος. Καὶ τότε τί μένει; Ἕνα χάος· τὸ χάος.

Τὸ χάος αὐτὸ πρέπει νὰ πληρώσωμεν μὲ σύμπαν.
Πρέπει νὰ γίνωμεν δημιουργοί.

Γνωρίζω ότι ζητώ δύσκολα. 'Αλλ' ούτε εἶνε δυνατόν νά ζητήσω ὀλιγώτερα. Χωρίς πνοήν *δημοουργόν*, κοινωνικῶς, καλλιτεχνικῶς, ἠθικῶς νά ζήσωμεν πῶς θά ἡμπορώσωμεν; 'Εάν θέλωμεν νά ζήσωμεν. Διότι ἐάν προτιμῶμεν τὸν θάνατον...

ΜΟΥΚΙΟΣ ΣΚΑΙΟΛΛΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ὁ δέκατος ἑβδομος αἰὼν ὑπῆρξεν αἰὼν κρίσιμος διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν. « Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταυτὴν, γράφει ὁ κ. Ἰεζεκιὴλ Βελανιδιώτης εἰς ἓνα φυλλάδιόν του περὶ τοῦ Κυρίου τοῦ Λουκάρεως, ἡ τὸν Διαμαρτυρουμένων Ἐκκλησία ἠθέλησε νὰ ἐπιβληθῇ καὶ νὰ προσκομισθῇ ὄφελος ἑαυτῇ δι' ἀναληθὺν διάδοσιν περὶ τῶν ἰδεῶν καὶ φρονημάτων τῆς ὑψίστης κορυφῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, ὑπερόχου πατριάρχου ».

Ὁ Πατριάρχης, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ λόγος, κατέλαβε

τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον τῆς Ἀλεξανδρείας διαδεχθῆναι Μελέτιον τὸν Πηγᾶν τῷ 1602. Ἀργότερα ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἦτον κρητικῆς καταγωγῆς.

Οἱ ἀγῶνες τῶν Δυτικῶν πρὸς ἐπικράτησιν ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἶχον προκαλέσει τὸν σύνδεσμον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὰς προτεσταντικὰς. Καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀνοχή τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν προτεσταντῶν. Ὁ Λούκαρις ὁ ὁποῖος ἐσυμπάθει τοὺς Ἀγγλοὺς ὡς ἐκπαιδευθεὶς εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἶχε σχέσεις μετὰ ὑψηλοὺς προτεσταντὰς καὶ ἀλληλογραφεῖτο μετὰ αὐτῶν. Καὶ ἀκριβῶς ἡ συμπάθεια καὶ ἡ ἐκτίμησις πού εἶχε πρὸς τὸν διαμαρτυρούμενον κληρὸν κατέστησεν αὐτὸν ὑποπτον αἰσθητῶν Καθολικῶν καὶ πεποιθῶν ἀντιορθοδόξων.

Πεντάκις ἐπαυριάρχησε. Κατὰ τὴν δευτέραν πατριαρχίαν τοῦ ἐκκυκλοφόρησε (1624) σύγγραμμα «Ὁμολογία Κυρίλλου τοῦ Πατριάρχου» τυπωμένοι εἰς τὴν Γενεύην. Ἦτο προφανὲς πλαστόν. Οἱ διαμαρτυρούμενοι ἠθέλησαν ἐκμεταλλεῦσθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐνοίαν τοῦ Δουκάρους καὶ παραστήσαν τὴν «Ἀνατολὴν εἰς τὸ πρῶτον» τοῦ πατριάρχου καλβινίζουσιν.

«Μελέτιος ὁ Σηρίτιος, γράφει ὁ κ. Βελ., ζῶντος ἔτι τοῦ Λουκάρεως, δημοσίᾳ ἐκήρυσσε τὴν νοθεΐαν τοῦ πονήματος καὶ σύγγραμμα δὲ πρὸς κατάρτισιν ταύτης ἐφιλοπόνησε, συκοφαντηθέντος Πατριάρχου ὑπεραπολογήθη τοῦ συκοφαντηθέντος Πατριάρχου γράφων πρὸς τοὺς Ῥώσους «οὐδὲν μέχρι τοῦδε τόδ' ὑποπτεύεσθαι ἐφάνη τεκμήριον, ψευδὸς μέντοι καὶ Λατίνων τὸ ἀδίκημα, διότι τὸν ἅγιον τὸν ἐπὶ τῆς Τραπεζῆς ὡς ἀληθὲς Χριστοῦ Σῶμα καὶ τὸν οἶνον Τραπέζης, ὁ καθηγεμὸν σοφώτατος Πατριάρχης Κύριλλος καὶ ἡμεῖς». Αὐτὸς δὲ ὁ Λούκαρις τὴν συγγραφὴν ἐνόησας καὶ ἐν ὁμιλίᾳ ἀπεκάλυψε ταύτην καὶ ἐν ἐνοχλαῖς κίβδηλον ἀπεκάλεσεν».

Οἱ κακούργοι ἐχθροὶ τοῦ κατώρθωσαν νὰ τὸν συκοφαντήσουν ὡς προδότην εἰς ἓνα πόλεμον Τούρκων καὶ Κοζάκων καὶ οὐ Σουλτάνος Μουράτ διατέταε τὴν ἀποκεφάλισίν του (1638). Τὸν Λούκαριν διεδέχθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Κύριλλος δὲ Κονταρῆς «μὴ τὸν ἰουσαϊτῶν» ἐχθρὸς προσωπικῶς τοῦ σθαρῶν τῶν Ἰουσαϊτῶν» ἐχθρὸς προσωπικῶς τοῦ Δουκάρεως. Αὐτὸς εἶνε δὲ ὑπογράφας τὴν ὑποδούλωσιν τῆς ἐκκλησίας μας εἰς τοὺς Ἀντινόων ἐπὶ Πάπα Οὐρβανῶν τοῦ Η' τῷ 1639. Τότε συνελευσάτο σὺν-δὸς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀνεθεμάτισε τὸν Λούκαριν ἀδίκως ὁλως. Ἄλλη σύνοδος ἐν Ἰασῷ τῆς Μολδαβίας τῷ 1642 κατέχρινε μὲν τὴν Ὁμολογίαν, δὲν ἀφώρισεν ὅμως τὸν Λούκαριν. Τῷ 1672 σύνοδος συνελθούσα τῇ πρωτοβουλίᾳ Δοσιθέου τοῦ Νοταρᾶ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκήρυξεν ἄλλην μίαν φορὰν τὴν ἀθώω-τητα τοῦ Ἱεραρχοῦ.

Εἶνε μία πράξις δικαιοσύνης νὰ τεθῇ ὁ Κύριλλος μεταξύ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τοῦ ἔθνους μας κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα. Σπανίως εἶδαμε ἱεράρχας παρομοίας δυνάμεως εἰς τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον. Ὁ Λούκαρις πρέπει νὰ εἶναι σέμνωμα ἑθνικὸν μας.

Ο κ. Δημήτριος Ἀστεριώτης (Φίλεας Δεμπέγκ) ὁμίλει εἰς τὸν «Mereure de France» εἰς τὴν σειρὰν τῶν «Νεοελληνικῶν Ἐπιστολῶν» περὶ τῶν Ἑλλήνων διηγηματογράφων καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμαντῆ τοῦ ἑξαίρετο καὶ συγγραφέως τῆς «Φόνισσας» καὶ τῶν «Θαλασσιῶν εἰδυλλιῶν». Ἐπίσης διὰ τὸν κ. Γρηγ. Ξενοπούλου. Ἀπομονεῖ ἐντούτοις τὸν κ. Ι. Κονδυλάκη τὸν μοναδικὸν συγγραφέα τοῦ Πατοῦχα. Καὶ ἀκόμῃ τὸν συγγραφέα τῶν πέντε ἐκείνων διηγημάτων ποῦ ἔχει νὰ δεῖξῃ ἡ πατρίς μας λογοτεχνία. τὸν Γεωργίου Βιζυηνίου. Ἐπίσης ἐπερεῖ νὰ μιᾶ λιθομνήσῃ καὶ τὸν κ. Μητσάκη. Ὅπως δὴ ποτε διὰ τὸ ἐνδιαφέρον ποῦ δεῖχνει διὰ τὰ Ἑλληνικά γράμματα

ὁ κ. Ἀστεριώτης, τοῦ ὀφείλομεν μυριάς εὐγνωμο-
σύνας.

Ο **κ. Ρίο Γιούτι** εξακολουθῶν τὰς μεταφράσεις του δημοτικῶν μας τραγουδιῶν εἰς τὴν Nuova Rassegna τῆς Φλωρεντίας μεταφράζει μετὰ ἄλλων καὶ τὰ «Δύο ῥόδα» δημοτικῶν τραγουδι τῆς Ρόδου τοῦ ὁποῖον πρὸ τίνος ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ κ. Γνευτοῦ εἰς τὰ «Παναθήναια».

ἄναφ' αὐτοῦ εἰς τὰ «Παναθηναία».
 Ἀναφέρει τὰς ἐντυπώσεις ἀπὸ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς
 Ἀγῶνας τὰς δημοσιονθείσας εἰς τὰ «Παναθηναία» καὶ
 ὁμιλεῖ ἐπαινετικῶς διὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ Λεοπάρδη
 ὑπὸ τοῦ κ. Α. Καμπάνη τὴν ὅποιαν ἀποκαλεῖ «ottima
 e fedele» δημοσιονθεύσας εἰς τὰ Ἑλύσια.

«Ο ίδιος κ. Pio Ciuti έκαμε διάλεξιν περί του Διο
νυσίου Σολωμού εις την Capella degli Spagnuoli
της Φλωρεντίας». Ανέγνωσεν αποσπάσματα του «Ύμνου
της Έλευθερίας» και πολλά εκ των Ιταλικών συνέν-
των του Σολωμού. Την διάλεξιν του δ κ. Pio Ciuti
έκλεισε αφηγηθείς την τελευταίαν του επίσκεψιν εις
την Κρήτην. «Ο πρόεδρος της Ελλάδος κ Olivetti
άπουσιάζων τον ευχαιρίσθησε με μακρόν τηλεγράφημα.

ΠΕΡΙ τοῦ Ἰησὺν οἱ Ἀγγλοι ὠμίλησαν μετὰ τὸν θάνατον του ὅλως διαφορετικὰ ἀπὸ τοὺς Γάλλους. Ἰδοὺ τί γράφει ὁ Max Beerbohm εἰς τὴν Σαββαταίαν Ἐπιθεώρησιν.

«Εἶνε δυσκόλον νὰ πιστεύσῃ κανεὶς ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ μόνος Νορρηγὸς ὁ ὁποῖος ἤγειρε κάποιον ἐνδιαφέρον ἐκτὸς τῆς Νορρηγίας, ἀπέθανε. Ὁ θάνατος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τούτοις εἶναι ἀπὸ τοὺς θανάτους εἰς τοὺς ὁποίους ἀρνείται κανεὶς πίστιν μολονότι οἱ δημοσιογράφοι μετὰ τὸ «ἀπέθανε» «δὲν ἀπέθανε» μὰς τὸν είχαν καταστήσει σχεδὸν ἀθάνατον». Ἀν ἀπέθνησκεν ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια, ἂν ἦσαν ἡτὸν ἀκόμῃ μία ἀπὸ τὰς ζῳϊκάς δυνάμεις τοῦ κόσμου, τὸ αἰφνίδιον κενὸν ποῦ ᾔφαινε δυνάμεις τοῦ κόσμου, τὸ αἰφνίδιον πωπιν. Ὅμως ἡ δύναμις τοῦ θά μὰς ἔκαμιν ἐντύπωσι. Ἐξή χρόνια ἐπέμειν αὐτὴ εἷχε πρὸ πολλοῦ ἐξαγγληθῇ. Ἐξή χρόνια ἐπερασάν ἀπότονον ὁ Ἰησοῦς μὰς ἔδωκε τὸ «Ὅταν θὰ ἐξηγήσω μεταξὺ τῶν νεκρῶν» καὶ τὸ δράμα αὐτὸ ὅσον πολύτιμον καὶ ἐνδιαφέρον, ἦτον τὸ ἕξγον μίαν χειροδότην ἀδυνατομένης καὶ ὁ συγγραφεὺς τὸ εἶδε μάλλον ὥς ἐπιλογισμὸν. Τὸ ἠράτιστον εἷχε σβεσθῇ. Ἀν ὁ Ἰησοῦς ἀπέθνησκε μετὰ τὸν Ἰωάννην-Γαβριὴλ Μπόρχμαν, θὰ ὑφίστάμεθα πραγματικὴν ἀπώλειαν. Τὸ ἔργον τοῦ ἀρχιομένου εἰς τὰ 1850 ἐτελείωσε εἰς τὰ 1890. Ὡστε ἡ ἀπώλειά μὰς εἶνε καθαρῶς ἀπώλεια «προσωπική».

Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ὡς ἄνθρωπος

Ελπηθήμεν; Όχι. Διότι ὁ Ἰησὺς ὡς ἀνθρώπος
δὲν ἐγνώρισε τὴν φιλίαν. Ἦτον ἀπὸ τοὺς ἀντιπα-
θεῖς. «Οἱ φίλοι, ἐγράφε πρὸς τὸν Μπραύντες, εἶναι
πολύξεοδο λούσο...»

Καὶ ὁ Max Beerbohm εὗρισκεν καλὸν ἀντικ-
γίας τοῦ "Ιψεν μετὸν Σουίφτ ποῦ καὶ οἱ δύο τῶν
ὑπῆρξαν Τιτᾶνες χωρὶς νὰ εἶνε Ὀλύμπιοι.

ΕΙΣ τὸ «Ermitage» ὁ κ. Remy de Gourmont ὁ γνωστός γαλλὸς κριτικὸς καὶ συγγραφεὺς δημοσιεύει ὀλίγους στίχους ἀπὸ μιαν ποιητικὴν τοῦ συνδεδεμένου «ἡ ἑξορία τῆς ἡμορφίας». Ὁ κ. Γκουρμὸν σπανίως δημοσιεύει στίχους. Ἐν τούτοις οἱ στίχοι αὐτοὶ ἐμφαυρίζονται ἀπὸ μιαν διανοητικὴν ποιήσιν εὐγενικὴν καὶ φαινοτάτην. Ἰδοὺ μίαν περὶ μεταφράσεως τῶν στίχων αὐτῶν.

Πήγαινε να ζητήσεις μεθαύριο με το
 πινο δάσος — την στέγη που προσρίζω διά την άβε-
 βαιάν ζωὴν σου. — Μὴν τρέμεις ὅτι ἡ βροαδιά θὰ σφίξει
 τὰς φλέβας σου. — Συλλογίσου πὺς σάρκες μαραγμένες
 δὲν ξαναθυλίζουν, δὲν ἡμποροῦν. — Καὶ φύλαττε σὲ

μία γωνίτσα του γλωμμού στόματός σου τὸν ἥσιον ἐνὸς χαμόγελου. — Πάρε μαζί σου, ἂν θέλῃς, ἓνα ραβδί, καὶ ἀκόμη ἓνα δισάκι. — Πορεύου ἀκολουθώντας ἀνάμεσ' ἀπὸ τοὺς κάμπους τὰ ἔχνη ποὺ ἀφί- νουν τὰ βώδια καθὼς πηγαίνουν στὸν κάματον. — Καὶ τὰ παιδιὰ ζητώντας τὰ νέα λουλούδια τῆς ἀγάπης. — Ἰσως θαυρῆς τὴν ἀγάπη στὸν δρόμον σου. — Ἰσως τὸν θάνατον, ἴσως πτωχοὺς ποὺ θὰ τείνουν τὸ χέρι πρὸς τὴν καρδιά σου ἢ καλύτερα πρὸς τὸν λαιμόν σου. — Δώσε τους ὅτι ἔχεις, ἓνα κομμάτι κροῖνινο ψωμί. — Ὅμως θὰ σὲ κακολογήσουν καὶ — δάκρυα θὰ σοῦ ἔλθουν εἰς τὸ μάτια καθὼς θ' ἀκούς τὰ κά- ταρτά τους λόγια. — Μὴν κλαῖς, σήκωσε τὸ κεφάλι. Οἱ θεοὶ — Καὶ ἐξόριστοι περπατοῦν ἀκόμη τοὺς οὐρανούς. — Κρύψε ἀπὸ τοὺς ὑποκριτὰς τὴν εὐγενή- κήν σου γυναιότητα. — Ἔσο γι' αὐτοῦς Ἄσχημία, ἐσὺ ποῦ εἶσαι ἡ Ἑμορφιά! . »

ΤΑ «Παναθήναια» ἀργότερα θ' ἀφιερῶσουν μελέ- την εἰς τὸν Φρειδερίκον Νίτσε τὸν μέγαν Γερμα- νὸν ποιητὴν καὶ φιλόσοφον, τὸν σοφὸν Ἑλληνιστὴν καὶ τὸν πεφωτισμένον ἐρμηνεύα τῆς Ἑλληνικῆς τρα- γωδίας. Ἐπὶ τοῦ παρόντος χάριν τῶν ἀσχολουμένων μετ' αὐτὴν Νίτσεαζήν φιλογογίαν σημειώνομεν τὰ κυριώ- τερα ἐκ τῶν τελευταίων περὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Νί- τσε βιβλίων λαμβάνοντες τὰς πληροφορίες μας ἀπὸ μίαν μελέτην τοῦ κ. G. Jarmelli Tortorici περὶ Νίτσε δημοσιευθεῖσαν εἰς μίαν ἐπιθεώρησιν τῆς Φλωρεντίας. Ὁ κ. Ἰούλιος δὲ Γκολτιέ ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοτέρους νέους γάλλους φιλοσόφους ἔγραψεν ἔργον «ἀπὸ τὸν Κάντιον ἕως τὸν Νίτσε». Ὁ κ. Ραφαὴλ Κὸρ δημοσι- εύει ἔργον: «Περὶ τῆς κριτικῆς τοῦ Νίτσε». Ὁ κ. Πιέτρος Lasserre «τὴν ἡθικὴν τοῦ Νίτσε». Ὁ κ. Ρερνὺ ντε Γκουρμόν εἰς τὰς Promenades littéraires γράφει περὶ τῆς ἀγάπης κατὰ τὸν Νίτσε. Ὁ Ἀλφρέ- δος Φουγιέ δημοσιεύει βιβλίον «Ὁ Νίτσε καὶ ὁ ἱμ- μοραλισμός», ὁ κ. A. Lo Forte-Randi ὁ ὅποιος εἶνε ὁ Μπράντες τῆς Ἰταλίας, ἐπίσης ἀφιερώνει μελέτην ἐκτενὴ εἰς τὸν Νίτσε.

K.

Εἰς τὸ Ὁδεῖον Λόντεν ὁ κ. Πλάτων Δρακούλης λέξιν περὶ τῆς «χρησιμότητος τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως». Μολοντοὶ δὲν εἶχε καταλλήλως προαγγελθῇ ἡ διάλεξις αὕτη, ἡ αἰδοῦσα ἦτο πλήρης κόσμου ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Μετὰ μικρὰν εἰση- γησιν τοῦ κ. Κυπαρίσου Στεφάνου ὁ κ. Δρακούλης ἀνέπτυξε τὸ θέμα του ἀποδείξας δι' ἰσχυροτάτων συλ- λογισμῶν πόσον ὁ σημερινὸς Χριστιανισμὸς ἀπέχει τοῦ ἀληθοῦς πνεύματος τῶν διδασμάτων τοῦ Χριστοῦ καὶ τίνι τρόπῳ εἶνε δυνατόν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν βα- σιλείαν τῆς ἀγάπης τὴν ὁποίαν ἐδίδαξεν ὁ Υἱὸς τῆς Παρθένου.

Ἐκτὸς τούτου ὁ σοφὸς ἀγορητὴς μετ' αὐτὴν δύ- ναμιν τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τὸν σαγηνευτικὸν τρό- πον τοῦ διανοεῖσθαι ὑπέδειξεν εἰς τὸ ἀκροατήριόν του πῶς διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς θελήσεως ὁ ἄνθρω- πος δύναται νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὴν θεότητα, ἀναπτύ- σων τὰς θεϊκὰς δυνάμεις τὰς ὁποίας φέρει ἐν ἑαυτῷ, καὶ μορφώσῃ τοιοῦτοτρόπως κοινωνίαν ἀγνὴν καὶ ὁγιά.

Ἐκ τῆς ὁμιλίας ταύτης τοῦ κ. Δρακούλη ἐξάγεται ὅτι ὁ καλὸς ἐννοούμενος χριστιανισμὸς χωρὶς τοὺς δογματισμούς τῆς Ἐκκλησίας εἶνε ἓνας νόμος τοῦ βίου χρήσιμος εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἡ ἀληθὴς πηγὴ τῆς ἔγχοσμίου εὐδαιμονίας τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκ- κλησία ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ πλησίον του.

Ἡ διάλεξις ἦτο ἀληθὴς ὁασις καὶ εἶνε λυπηρὸν ὅτι δὲν ἐγένετο εἰς εὐρύτερον κόσμον, ἰδίως γυναι-

κεῖον, καθόσον προκείμενος οὗτος ἐν τῇ ἐσωτέρῃ ἰδιοσυστασίᾳ του ὑπὸ μορφωτικῶν ἰδιοτήτων θὰ συνε- τέλει σπουδαίως εἰς τὴν ἀντίληψιν τῶν καθηκόντων τῆς γυναικὸς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὡς συζύγου καὶ μη- τρός.

Z.

Ο κ. Πλάτων Δρακούλης ἔγραψε εἰς τὸ «Ἄστυ» σκέψεις περὶ τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος. Εἶναι γε- μάται ἀληθείαν καὶ πόνον διὰ τὴν πατρίδα. Ἰδοὺ με- ρικαὶ ἀπ' αὐτάς:

«Ὁ σωτὴρ τοῦ γένους θὰ ἦτο ἐκεῖνος ὅστις θὰ ὑπε- δεῖκνε ἐν τελεσφόρῳ σύστημα ἀνατροφῆς ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Ἡ διάπλασις τοῦ ἥθους μας εἶνε ζήτημα κατεπεῖγον.

«Ἐχετε ἀπόλυτον ἀνάγκην ἀνθρώπων ἀξίας. Ἄνδρες ἀδιαφιλονεικίτου χρηστότητος καὶ ἀκεραιότητος δὲν ὑπάρχουν παρ' ἡμῖν, εἰμὶ ὑπὸ συνθήκας αἰτινες καθι- στῶσιν ἀχρήστους καὶ αὐτοὺς τοὺς ὀλιγίστους οἱ ὁ- ποιοὶ ὑπάρχουν. Τὸ ζήτημα εἶνε τὸσῳ κατεπεῖγον, ὥστε νὰ ἐπισκιάξῃ καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα τοῦ στόλου.

Δὲν λέγω, ἀναβάλλετε τὰς περὶ στόλου καὶ στρατοῦ προσαπαθείας σας, ἀλλὰ λέγω ὅτι τὸ ζήτημα τῆς δια- πλάσεως ἥθους καὶ δημιουργήσεως χαρακτήρων εἶνε τὸσῳ κατεπεῖγον ὥστε πρέπει ν' ἀρχίσῃ αὐθιγὰ — πρέ- πει ν' ἀρχίσῃ ἀπόψε Ἐκαστον ἔτος ἀναβολῆς εἶνε ἀνεπανόρθωτος ἥτις.

«Ἐχετε ἀνάγκην κατεπεῖγουσαν ἐνὸς ὄργανου τοῦ τῆς ὅλης παιδείας, ἀνθρώπου ὑπερτέρας ἐμπνεύσεως καὶ ἀκοιμήτου ζήλου. Ἄνθρωπος τοιοῦτος βοηθούμενος ὑπὸ ἐπιτελείῳ ἐμβρυῶν καὶ ἀφιλαύτων ἀνδρῶν, ἡδύ- νατο νὰ σὰς δώσῃ ζωὴν ἐντὸς εἰκοσαετίας.

Κατ' ἐμὲ πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἄνευ ἀναβολῆς μία ἐνέ- ργεια καὶ ἐπίμονος προσπάθεια πρὸς διόδοσιν καὶ ἐπι- κράτησιν τῆς ἐντυπώσεως παρὰ πᾶσιν, ἰδίως παρὰ τοῖς νέοις, ὅτι πᾶς Ἕλλην προσκαλεῖται ὑπὸ τῆς πα- τριδος του καὶ ὑπὸ τῆς ἀνθρωπότητος νὰ μεταβάλῃ τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, νὰ παραδεχθῇ δηλαδὴ καὶ ὁμολογήσῃ καὶ δεῖξῃ ἐμπράκτως τοῦτο, ὅτι ἡ χρη- σιμότης καὶ ἡ ἀκεραιότης καὶ ἡ εὐσυνειδησία εἶνε πα- νυπερότατα συμφέροντα ἐκ τε ἀτομικῆς ἀπόψεως καὶ ἐξ ἐθνικῆς, ὅτι ἡ ὅλη οὐσία τοῦ πατριωτισμοῦ συνί- σταται εἰς αὐτά: χρησιμότητα, ἀκεραιότητα, φιλαλή- θειαν. ὅτι ἡ ὅλη οὐσία τῆς προόδου εἶτε ὕλικῆς εἶτε πνευματικῆς, ἔγκειται εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ χαρακτήρος.

Ὁ νεοελληνικὸς χαρακτὴρ δὲν βλέπει ἐπέκεινα τοῦ συμφέροντος τῆς στιγμῆς. Δὲν διαισθάνεται ὅτι πολ- λάκις τὸ συμφέρον τῆς στιγμῆς ἰσοδυναμεῖ πρὸς ζη- μίαν. Δὲν προβλέπει. Δὲν εἶνε Προμηθεύς, εἶνε ἀπλῶς Ἐπιμηθεύς.

Ἀμφιβάλλω ἂν ὑπάρχουν μισέλληνες ἄλλοι παρὰ οἱ τωρινοὶ Ἕλληνες. Εἶσθε τὸσῳ μισέλληνες, ὥστε ἐπὶ γενεὰν δλόκληρον ἀπέσχετε ἐπιμελῶς πάσης προ- νόησεως χορηγοῦντες διαφυλῶς πάσας τὰς εὐκαιρίας εἰς τοὺς Βουλγάρους, καὶ ἤδη ὅτε αὐτοὶ ἐνεφανίσθη- σαν διαρρηγνύετε τὰ ἱμάτιά σας.

Δὲν ἐλπίζω πολὺ εἰς θρησκευτικὰς ὁμιλίας καὶ πα- τριωτικὰς διθυράμβους. Ἐλπίζω μόνον ἀπὸ συστη- ματικῆν καὶ συνετὴν διακέντησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύ- ματος εἰς ἀνάπτυξιν τῶν Ἑλληνικῶν ὁρμηφυτῶν, αἵτινα εὐρίσκονται ληθαργουμένα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ φύσει. Ἐλπίζω ἀπὸ ἐν σύστημα ἀνατροφῆς, ἰδίως τῶν θη- λέων, βασιζόμενον ἐπὶ αὐτῆς τῆς ιδέας καὶ ἐπὶ τῆς ιδέας ὅτι ἐπείγει ν' ἀλλάξετε τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι.

Ἐλπίζω ἀπὸ τελειοποιήσιν τῆς συγκοινωνίας τοι- αύτης, ὥστε νὰ σὰς φέρῃ εἰς διηνεξὴ καὶ ταχεῖαν συνάφειαν μετ' ὁν πολιτισμὸν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς

Ἀμερικῆς. Ἐλπίζω ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἔρωτος πρὸς τὸ ἀναγινώσκειν.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ τὴν παρελθούσαν ἑβδομάδα ἔμεινα ἐκκλητικὸς βλέπων νὰ οἰκοδομοῦνται νέαι ἐκκλησίαι, ἐνῷ ὑπάρχουν τόσαι καὶ ἐνῷ ὁ λαὸς μεταναστεύει. Ἐξεπλάγην διότι γνωρίζω καλῶς τὴν νοημοσύνην καὶ τὸ φιλέρουν τῶν Κεφαλλήνων καὶ γνωρίζω ὅτι, ἂν μόνον ἀνεπτύσσετο πρὸς αὐτοὺς ὁ ἔρως τοῦ ἀνα- γινώσκειν διὰ ἰδρύσεως μικρῶν βιβλιοθηκῶν πολλα- χοῦ τῆς νήσου, ἀντὶ ἐκκλησιῶν. ἡ Κεφαλληνιακὴ νου- νέχεια θὰ ἐγένετο ιδέας καὶ πρῶτον. Τοιαῦται εἶνε αἱ πηγαὶ τῆς προόδου ἀπ' ὧν ἐλπίζω, καὶ δὲν ἐλπίζω εἰμὶ ἀπὸ αὐτάς.

Απαντῶν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦ «Ἀστεως»: «Διὰ τί ἡλαττώθη ὁ φιλελληνισμὸς τῶν Ἀγγλῶν;» ὁ κ. Δρακούλης λέγει:

Τὸ φαινόμενον τοῦτο τὸ ἐξηγῶ κρίνων ὅτι ἡ ἐλάτ- τωσις τοῦ φιλελληνισμοῦ τῶν Ἀγγλῶν εἶνε εἰς εὐθὺν λόγον πρὸς τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐλάττωσιν τῆς ζωῆς καὶ ἐφ' ὅσον ὀπισθοδρομεῖτε, τὸ φαινόμενον θὰ γίνεταί καταδηλότερον. Ἐν τούτοις δὲν φρονῶ ὅτι ὁ φιλελλη- νισμὸς τῶν Ἀγγλῶν πράγματι ἡλαττώθη, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς ἀνεστάλη, καὶ δὲν ὑπάρχει φόβος ὅτι θὰ σβε- σθῇ ὑπὸ τὸ κράτος οἰωνόηποτε ἄλλων ἐπιδράσεων, οὐδὲ ἀκόμη ἂν εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ Ἀγγλία κρίνει τὴν Βουλγαρίαν χρήσιμον ἐπικουρον τῶν πολιτικῶν σχε- δίων τῆς. Ὁ φιλελληνισμὸς τῶν Ἀγγλῶν ἔχει ῥίξας χωρούσας βαρύτερον τοῦ ἐπιπέδου τῶν πολιτικῶν βλέψεων.

Ἄν ἡ ἐπίσημος Ἀγγλία ἀδυνατῇ νὰ κρίνῃ τὴν Ἑλ- λάδα χρήσιμον ἐπικουρον τῶν σχεδίων τῆς, τὸ ἔθνος τῶν Ἀγγλῶν θλίβεται ἐπὶ τούτῳ, διότι ὁ φιλελληνι- σμὸς του εἶνε αἰσθητὸν ἐρριζωμένον ἐν τῇ ψυχῇ του, καὶ ἡ Ἑλλάς θὰ εἶχε τὴν πρώτην προτίμησιν, ἀλλ' ἡ Ἀγγλία θὰ ἐπολιτεύετο μωρῶς ἂν ἔτασεν εἰς τὸν πλευρὸν τῆς ἀνίσχυρον σύμμαχον, μόνον καὶ μόνον διὰ λόγους στοργῆς καὶ συμπαιδείας.

Ἡ ὑπὲρ ἡμῶν στοργὴ καὶ συμπαιδεία τῆς Ἀγγλίας ὑπάρχει καὶ θὰ ὑπάρχῃ, ἀλλ' ἐπίσης ὑπάρχει καὶ θὰ ὑπάρχῃ ἡ ἀδράνεια τῶν πολιτευτῶν τῆς. Ἄν σβεσθῇ ποτὲ ὁ φιλελληνισμὸς τῶν Ἀγγλῶν, θὰ σβεσθῇ διότι θὰ τὸν σβύσετε σεις ἀγνούμενοι ν' ἀλλάξετε τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, ὅτε καὶ θ' ἀρχίσῃ νὰ σβύνεται καὶ τὸ γένος μας.

++

Ο κ. Μιχαὴλ Σ. Κέπετζης γράφει εἰς τὴν «Οἰκο- νομικὴν Ἑλλάδα» περὶ τῆς Φορολογίας τοῦ εἰσο- δήματος, διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς ὁποίας εἰς τὴν Ἑλ- λάδα καὶ τὴν Γαλλίαν γίνεται ἀπὸ τινος λόγος. Ὁ κ. Κέπετζης θεωρεῖ αὐτὴν διὰ τὸν τόπον μας ἀσύμφορον καὶ ἐπιβλαβή. Εἰς τὴν Γενεὴν αἱ ἀρχαὶ ἀρκοῦνται εἰς τὴν δέλωσιν τῶν φορολογουμένων, ἡ δὲ ἡθικὴ μόρφωσις τοῦ λαοῦ συντελεῖ ὅπως τὸ σύνολον τῶν δηλώσεων μὴ ἀπέχῃ πολὺ τῆς ἀληθείας. Εἰς ἄλλας ὁμως ἑλβετικὰς πόλεις, ὅπου αἱ ἀρχαὶ ὑποπτευθεῖσαι ὅμως ἐλβετικὰς πόλεις, ὅπου αἱ ἀρχαὶ ὑποπτευθεῖσαι διὰ τὸ εἰλικρινές τῶν δηλώσεων, ἠθέλησαν νὰ ἐπιβί- λουν βαρύτερους φόρους κατέληξαν εἰς τὸ ν' αὐθί- λουν τὰς ἀνελικρινεῖς δηλώσεις. Ἐντεῦθεν κατασκο- πεία, καταγγελίας, αὐθαιρεσίαι, διαμαρτυρήσεις, ὑπο- κρίσις, μνησικακία, πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀναστά- τωσις τῆς χώρας, φυγάδεις τῶν κεφαλαίων. Ὁ καλ- λίτερος λοιπὸν φόρος, ὅπως ἓνας Γάλλος οἰκονομο- λόγος λέγει, εἶναι ἐκεῖνος μετ' ὁν ὁποῖον ἓνας λαὸς εἶναι συνηθισμένος.

Εἰς τὴν ἐφημερίδα «The Constitution» τῆς Ἀμε- ρικανικῆς πόλεως Atlanta ἐδημοσιεύθη ἀρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἑλληνικὴ ἐν

Ἀτλάντα». Ἐκ τοῦ ἀρθρον ἀποσπῶμεν τὰ ἐξῆς ἐ- πειδὴ ὑποθέτομεν ὅτι κάθε Ἕλλην θὰ ἐνδιαφέρεται νὰ μάθῃ τί σκέπτεται ὁ ξένος κόσμος περὶ ἡμῶν.

«Καὶ πάλιν τὸ μέτωπον τῆς Ἀτλαντίδος θὰ πε- ριβληθῇ μετ' αἰγλὴν ἔνεκα τῆς ἐν αὐτῇ καταθέ- σεως τῶν θεμελίων τῆς πρώτης καὶ μοναδικῆς Ὁρθο- δόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀμερικῇ, διαμορφω- θεῖσης κατὰ τὸ πρότυπον τῆς ἐν Ἑλλάδι μητρὸς Ἐκ- κλησίας. Ἀφίκετο νεωστὶ ἐνταῦθα ὡς προϊστάμενος, ἱερεὺς ὑψηλῆς περιωπῆς καὶ λαμπρᾶς ἀγωγῆς ὁμιλῶν πέντε ἢ ἑξ γλώσσας ὁ αἰδεσιμώτατος Κώνστας Χ. Δημητρίου.

«Ἐνταῦθα ἐπικρατεῖ σφοδρὸς ἐνθουσιασμὸς παρὰ τῷ ἔγκατεστημένῳ ἐν Ἀτλαντίδι Ἑλληνικῷ πληθυ- σμῷ, ὅστις ἐν διαρκείᾳ ὀλίγων ἐτῶν κατέστη λίαν πο- λυάριθμος, τινὲς μάλιστα ἐκ τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν Ἑλ- λήνων εἶνε σημαντικώτατοι πολῖται. Ἐν σμικρῷ χο- ρικῷ διαστήματι, μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Δημητρίου ἡγοράσθη μέρος τι ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς διόδου Piedmont καὶ τῆς οδοῦ Hunter εὐρισκόμενον ἀκριβῶς εἰς τὸ μέτωπον τῆς βορείας εἰσόδου εἰς τὸ Καπιτώλιον κατὰ τὰ ἔσχατα τῆς Ἐπισκοπικῆς Ἐκκλησίας.

«Χρῆμα ταχέως συνηθροῖζετο.

«Ὅτε ἡ συνέλευσις συνήλθε προσκλήθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς Χ. Δημητρίου, ὅπως συναθροισθῶσι τὰναγ- κατὰ κεφάλαια πρὸς τὴν ἐξαγοράν τοῦ λαμπροῦ μέ- ρους, πρὸς ἐκκλησίαν πάντων τῶν παρόντων ποσὰ τα- χέως ἐνεγράφοντο. Ἀνθρώποι οἵτινες ἐθεωροῦντο ἔχοντες μικρὰ μέσα προήλθον καὶ προσήνεγκον ἑκα- τοντάδας δολλαρίων.

«Ὅταν τὰ σχέδια ἐτελείωσαν καὶ ἐφηρμοσθῶσαν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, ἐξεδηλώθη παρὰ τῇ θερμορῳγῇ καὶ δραστηρίᾳ ἀδελφότητι ἐνθουσιασμὸς πρωτοφανὴς ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς ἐνταῦθα ἔγκατεστημένης ἐκκλησίας. Ἡ ἀπαιτηθεῖσα δαπάνη διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῆς ἐκκλη- σίας καὶ τὴν ἀγοράν τῆς ἰδιοκτησίας, ἀνῆλθε τοῦλά- χιστον εἰς τὸ πᾶσιν τῶν 350,000 δολλαρίων ἂν ὄχι εἰς μεγαλύτερον. . . »

Ἐκτὸς τῆς ἐν λόγῳ ἐφημερίδος καὶ ἄλλαι ὁμίλησαν διὰ τὸ γεγονός. Ἀπεδείχθη ὁμως, ὅτι περὶ τῆς ἑλ- ληνικῆς ἐθνότητος ἔχουσιν ἐν τῇ νῆα ἐκεῖνῃ πόλει συγκεχυμένας καὶ πολλὰ — τί περιέργων — παραδόξους ιδέας διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν. Λόγους χάριν ἐφοῦτοσαν τὸν αἰδεσιμώτατον προϊστάμενον τῆς Ἐκ- κλησίας ἂν οἱ Ἕλληνες εἶνε χριστιανοὶ καὶ τὰ παρό- μοια. Ὁ αἰδεσιμώτατος ἐφάνη φυσικὰ πρόθυμος εἰς τὸ νὰ τοὺς διαφωτίσῃ. Οἱ Ἀμερικανοὶ εἶνε ἐνθουσια- σμένοι μαζί του καὶ τοῦ ἀναγνωρίζουν splendid edu- cation.

++

ΗΡΧΙΣΑΝ καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος αἱ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα διάφοροι ἀνασκαφαὶ αἱ διὰ τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρείας γινόμεναι. Οὕτω ἐν μὲν τῷ Ὁρωπῷ εἰς τὸ ἐκεῖ Ἀμφιάρειον μετέβη καὶ ἐπανελάβε τὰς ἀνασκαφὰς ὁ ἔφορος τοῦ Ἐπιγραφικοῦ Μουσείου κ. Β. Λεονάρδος. Ἐν τῇ Κορινθίᾳ ἀπὸ 10 ἡμερῶν ἐργάζεται ὁ ἔφορος ἀρ- χαποῦ τῶν κ. Ἀν. Σκιας ἐνεργῶν σκαφικὰς ἐργασίας ἰδίᾳ πρὸς ἐπίλυσιν τοπογραφικῶν ζητημάτων ἀναγο- μένων εἰς τὴν ἀρχαίαν Κόρινθον καὶ τοὺς λιμένας αὐτῆς.

Ἐν Αἰτωλίᾳ συνεχίζει τὰς ἀπὸ ἐτῶν ἐκεῖ μακρὰς ἀνασκαφὰς ὁ ἔφορος ἀρχαιοτήτων κ. Γ. Σωτηριάδης. Ἐν δὲ Σουνίᾳ κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἐπανελάβε τὰς ἐκεῖ ἀπὸ ἐτῶν ἐνεργουμένας ἀνασκαφὰς ὁ ἔφορος τοῦ Ἑθνικοῦ Μουσείου κ. Β. Στάης.

Ἐν Ἀθῶν συνεχίζονται μετὰ πολλῆς δραστηριότη- τος αἱ ἐκεῖ ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς καὶ ὑπὸ τοῦ διευθυνόντος κ. Hollaux ἐνεργουμένας ἀνασκαφαὶ μετ' ἀποτελέσματα ὁμολογουμένως ἐκπληκτικὰ. Ὅσημέραι εὐρήματα σπουδαιότερα προστίθενται εἰς ἄλλα οὐχὶ

δλιγώτερον σπουδαία και ένδιαφέροντα και ούτω ή Αήλος από πολλού ήδη παρουσιάζει μορφήν Έλληνικής Πομπής. Ούτω έσχάτως όλοσχερώς άπεκαλύφθη δυτικώς της Ρωμαϊκής άγοράς μέγα οικοδόμημα μήκους από Β. προς Ν. 40 μέτρων και πλάτους 20. Νοτίως τούτου άπεκαλύφθησαν λείψανα ναού Δωριζού άνωρύμου άμυροστόλου ένθα εύρέθη και κεφαλή αγάλματος νεαρού θεού έφθαρμένη. Επί τούτοις άνεκαλύφθησαν τέσσαρες έτι λέοντες άρχαίοι ναξίου μαρμάρου. Έντός του ιερού και κατά τον πάρινον οίκον ήρχισε μικρά άνασκαφή. Άλλά τās ήμέρας αυτές ήρχισε και συστηματική άποκόλυψις της μεγάλης στοάς μήκους 120μ. της όριζούσης τήν έρδον από βορρά και της όποιās τās τριγλύφους έκόσμουν κεφαλαί βοών.

Η περί την άγοράν των Κομπεταλιστών έξακολουθούσα άνασκαφή και δυτικώς της είς τήν θέατρον άγοής όδου άποκαλύπτει καθ' έκάστην νέας όδους οικίας και κινήτα άρχαία.

Έν αλλη άνακαλυφθείσης οικίας άνευρέθησαν άκεφαλα τά αγάλματα των ιδιοκτητών μετά των κατά χώραν βάσεων φερουσών την έξής έπιγραφήν.

Κλεοπάτρα Άδράστου εκ Μυρρινούτης θυγάτηρ τον έαυτής άνδρα Διοσκουρίδην Θεοδώρου εκ Μυρρινούτης άνατεθήκοτα τους Δελφικούς τρίποδας τους άργυρούς δύο έν τή του Άπόλλωνος ναή παρ' έκάτεραν παραστάδα επί Τιμαρχου άρχοντος Άθήνησιν.

Η Γαλλική σχολή ήρχισε διά μικρών όρυγμάτων μελετώσα την Αήλον και από γεωλογικής άπόψεως.

ΚΑΤ' αὐτάς άνεκαλύφθησαν παρά τήν πρώτον νεκροταφείον Αθήνων έν τή κτήματι του Δ. Τοτόμη δύο έπιγραφαί. Η μία είνε κατάλογος άρχόντων ΑΡΧΩΝ ΠΟΛΥΑΙΝΟΣ ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ ΔΡΟΥΣΟΥ ΣΟΝΙΕΥΣ. Η δε έτέρα ή και σπουδαιότερα έπιστολή του αυτοκράτορος Άδριανού προς την έξ Άρείου Πάγου Βουλήν, την Βουλήν των πεντακοσίων και τον δήμον των Αθηναίων.

Β.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»

— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —

Εκ προηγουμένων εισφορῶν.....	Δρ. 2.081.20
Φερεκδῆς Ἀθανασιάδης.....	» 3.20
	Δρ. 2.084.40

Τό απαιτούμενον όλικόν ποσόν είναι 3500 περίπου. Ὑπολείπονται περί τās 1500. Καί τό ύπενθυμιζόμεν είς όλους. Όλοι έξησαν και ζούν με τους στίχους του ύμνητου της έλευθερίας.

Αί εισφοραί στέλλονται είς τή γραφεΐα των «Παναθηναίων», όδός Άριστοτέλους 35.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ηλιοκαμμένοι, μ' ένα κυρμένον πόνον, που δέν τόν άρνε να κυτῇ όλόκληρος είς τή πρόσωπά των τό συναίσθημα ότι πατούν τή άγιον χώμα των Αθηνών, είδα να φθάνουν πρό όλίγων ήμερῶν οί Άγχαλίται. Κ' έσταμάτησα. Τί ωραία εικών. Καί τί θλιβερά όμως, όλοι μαζί όπως επήγαιναν, με βήμα ρυθμικόν, σαν ένας άνθρωπος, σαν μία ψυχή. Έξωντάνευαν μέσα μου άναμνήσεις παλαιάς, παρμένες από την ζωήν κ' από τή βιβλία, μισοσβυσμένες είς των χρόνων τή κύματα. Τους παρηκολούθησα με τό βλέμμα, και τό βήμα μου άθελα έτεινε

νά ρυθμισθῇ με τό ιδικόν των, ως που έγύρισαν την γωνίαν της όδου Πατησίων κ' έχάθησαν μέσα είς τό πλήθος. Κ' έσταμάτησα πάλιν να ζήσω μία στιγμήν άκόμη τόν πόνον των, που τήν έγλύκαινε ό θεός του φωτός, ό αγαπημένος μας.

Η έλληνική Στοά των Έλευθέρων Τεκτόνων της Άλεξανδρείας «Μέγας Άλέξανδρος» έξέδωκε ψήφισμα διά του όποιου θλίβεται διά τās έπιβαλλόμενες έν Κρήτη άποφάσεις των Δυνάμεων συνιστώσα είς τόν γενναίον κρητικόν λαόν καρτερίαν, ένότητα και φρόνησιν είς την δύσκολον αὐτήν περιστασιν. Διά δέ τās έν Βουλγαρία και Ρουμανία θηριωδίας έκφράζει την βαθειαν της αγανάκτησιν και την εύχην προς την Γαληνοτάτην Μεγάλην Άνατολήν της Ελλάδος Ὑπάτου Συμβουλίου όπως ρήξη κραυγήν έχάτου κινδύνου και επικαλεσθῇ την άρωγήν των ανά την ύφήλιον τεκτόνων έν όνόματι του ιερού συμβόλου «Έλευθερία, Ισότης, Άδελφότης».

Είς την Άλεξανδρείαν συνεστήθη Πανελλήνιος έν Αίγυπτῳ Σύνδεσμος, ό όποιος διά μηνιαίων εισφορῶν μεταξύ όλων των Έλλήνων της Αίγυπτου, θα βοηθήσῃ τήν Ταμείον της Έθνικής Άμύνης. Πρόεδρος ό κ. Γεώργιος Ζερβουδάκης, αντιπρόεδρος ό κ. Στ. Καρούλης, ταμίας ό κ. Αντώνιος Μπενάκης και γραμματεὺς ό κ. Γώργιος Ρουσσός. Αί βάσεις του Συνδέσμου έτέθησαν είς τή γραφεΐα του κ. Αντ. Μπενάκη. Άς ήναι εύλογημένον τή όνομα των πατριωτών που οδηγόν της ζωής των έχουν την προς την πατρίδα αγάτην.

Η τρίτη κλήρωσις του λαχείου ύπέρ του Έθνικού Στόλου και των Άρχαιοτήτων θα γίνη την 3 Σεπτεμβρίου.

Συνεστήθη έπιτροπή υπό τόν Μητροπολίτην Αθηνών κ. Θεόκλητον ως πρόεδρον, διά να συλλέξη έργά τους ύπέρ των προσφύγων εκ Βουλγαρίας και Άνατολικής Ρωμυλίας.

Κατά τόν λήξαντα Ιούλιον εισήχθησαν είς την Αίγυπτον έλληνικά καπνά αξίας 18.051 λιρῶν. Αύτης είσαγωγής απέναντι του Ιουλίου του παρελθόντος έτους, λίραι 3,252. Ελάττωσις είσαγωγής των τουρκικών καπνῶν τους ίδιους μήνας, λίραι 5,503.

Είς τή τεύχος της 15 Σεπτεμβρίου θα δώσωμεν τή συμπέρασμα της Έρευνής μας «περί του έλληνικού συμβόλου».

Ο κ. Θεόφραστος Σακελλαρίδης έγραψε την μουσικήν τριπράκτου μεσαιωνικού δράματος του κ. Π. Δημητράκοπούλου «Ο Πειρατής».

Τόν προσεχῇ Οκτώβριον άρχίζει να λειτουργῇ ή Πινακοθήκη είς τή Μετσόβιον Πολυτεχνείον. Από του καταλόγου των έργων αναφέρονται τόν Ruysdael, Boucher, Ρέμπραντ της δωρεάς Θεοδώρου και Αικατερίνης Ροδοκανάκη, τόν Ζιέμ της δωρεάς Άριστάρχη, τόν Jordaens, Τιντορέττον, Greuze, Van Dyck, Rubens, Τιεπόλο της δωρεάς Άλεξ. Σούτσου.

Έδημοσιεύθη προκήρυξις του Οίκονομείου διαγωνισμού αίτήσεως γίνονται δεκταί μέχρι 1 Φεβρουαρίου 1907 προς την Comunita Greco-Orientale Trieste.

Λέγεται ότι είς την Νομικήν Σχολήν του Έθνικού Πανεπιστημίου θα εγκαινισθούν υπό ύφηγητών τάξεις ιδιαίτεροι επαναλήψεως των μαθημάτων κατά τή πρότυπον των ξένων πανεπιστημίων.

Κατά τή «Άνατολικήν Δελτίον» είς τή βλαέτι του Κουσσόβου, κατά τή σχολικόν έτος 1905-1906 έφοίτησαν είς έλληνικά σχολεία 573 μαθηταί και μαθήτριαι. Διδάσκουν δέ είς αὐτά 21 διδάσκαλοι και διδασκάλισσαι.

Ο έν Καίρω κ. Π. Κότσικας προσέφερε είς την Κάροστον δημοτικόν και έλληνικόν σχολείον, πλουτισμένα με καθετί άναγκαίον είς τόν μαθητήν.

Ο γνωστός φιλέλλην Ιταλός δημοσιογράφος κ. Lalia Paternostro έδημοσίευσε είς την έφημερίδα της Νεαπόλεως (φύλλον 15-16 Αυγούστου) άρθρον ένθουσιώδες ύπέρ της έκκληρώσεως των έθνικῶν πόθων της Κρήτης.

Άπέθανε ό Ιταλός δραματικός συγγραφεὺς Τζακόβα.

Είς Κροασσέ, πλησίον της Ρουένης, όπου ό Γουσταύος Φλωμπέρ, ό μέγας μυθιστοριογράφος έπέρασεν ένα μέρος της ζωής του κ' έδημιούργησε τή καλλιτέρα έργα του από την Madame Bovary έως τās Tentations de Saint-Antoine, ιδρύθη Μουσείον Φλωμπέρ.

Άπέθανεν είς ήλικίαν 51 έτών έν Βεσσαλία ό γνωστός κριτικός και ποιητής Βερολινέζος Έρρίκος Χάρτ. Ητο συγγραφεὺς και μιάς τραγυδίας: Σεδάν.

Ο καθηγητής Μπουσσέ της Γοττγγης έδημοσίευσε έργον με τόν τίτλον Ὑησους. Τό βιβλίον είνε σύνοψις των έχάτως γενομένων κρητικῶν εργασιῶν περί του προσώπου του Ὑησου.

Ο πρύτανης του πανεπιστημίου της Ζυρίχης άπαντων είς την διαμαρτυρίαν του Έθνικού Πανεπιστημίου διά τās βουλγαρικές βιαιότητες άποκαλεί αὐτάς βδελυράς.

Δεύτερος άπόστολος ύπέρ του Έθνικού Στόλου ό κ. Άποστολόπουλος. Πρό ήμερῶν απέστειλε 5000 φράγκα εκ διαλέξεών του είς την Άμερικήν. Έως τώρα έχει στείλει είς τή Ταμείον του Στόλου 18000 φράγκα.

Είς την Άμερικήν έγιναν είς ζῶα έπιτυχεις έγχειρήσεις άποκοπής των νεφρῶν και άντικαταστάσεως αὐτῶν δι' ύγιων νεφρῶν άλλων ζῶων. Ο άμερικανός ιατρός βεβαιώνει ότι ή έγχειρησις αὐτή ήμπορεί να έπιτύχῃ και είς τόν άνθρωπον.

Άπέθανε ό καθηγητής του Ρωμαϊκού Δικαίου έν τή Νομική Σχολή του Έθνικού Πανεπιστημίου Νικόλαος Δημαράς.

Οί έν Αίγυπτῳ Έλληνες υπό την προεδρείαν του Πατριάρχου του Άλεξανδρινού θρόνου, του προξένου της Ελλάδος κ. Σκατῆδη και του κ. Μιχ. Συναδινού αντιπροέδρου της έλλ. κοινοτητος προσέφεραν ύπέρ των θυμάτων την Βουλγαρίας και Άνατολικής Ρωμυλίας.

Είς τή Λονδίνον συνεστήθη «Μακεδονική Ένωσις» προς υπεράσπισιν των δικαίων του έλληνισμού.

Μνημείον είς τιμήν του μεγάλου Σεγκαντίνη θα ιδρυθῇ προσεχῶς είς Μαλόγαν.

Έξεδόθη ή αυτοβιογραφία του Όσκαρ Ουάιλδ από τόν Ροβέρτον Harborough Sherard με 26 εικόνες, πορτραίτα, πανομοιότυπα και άλλα δοκουμεντα και συγχρόνως πλουσίαν βιβλιογραφίαν.

Ο Μαυρίκιος Καστελαίν έδημοσίευσε έχάτως μετάφρασιν γαλλικήν της «Ελλάδος» του περιφήμου ποιήματος του Σέλλεϋ.

Άπέθανεν είς τή Παρίσι 44 έτών ό ιστορικός Άλβέρτος Σορέλ ό διαδεχθείς τόν Ταιν είς την γαλλικήν Ακαδημίαν.

Η Βασιλικήν έπροικίσθη έχάτως με νοσοκομείον φυτῶν. Την στιγμήν που ιδῇ μία Άμερικανίς — ωραία συχνότατα — ότι ένα φυτὸν γέρνει τόν λαμόν του με

λαγχολικά τή στέλλει είς τή νοσοκομείον. Δεκαπέντε γιατροί ακολουθούν προσεκτικά τās προόδους του κακού και αν ήμπορούν τή γιατρεύουν. Καί κατά τās εκθέσεις τή φυτὸ πάσχουν από άσθενείας άναλόγους προς τās άσθενείας του ανθρώπου, ρευματισμούς, φθίσιν, δυσπερίαν, χλώρωσιν.

Ο γνωστότατος Γερμανός ποιητής Hoffmanstahl έδημοσίευσε νέον έργον έλληνικής ύποθέσεως την Ηλέκτραν και τόν Οιδίποδα και τόν Σφίγγα. Διηγήρησεν τόν τραγικόν εἶκονα των Έλλήνων.

Είς την Όλλανδίαν ό καπνός παίζει σπουδαίον ρόλον προκειμένου περί συνοικεσιῶν.

Ο νέος που θαγαπήσῃ μία κόρη πηγαίνει και κτυπά την θύραν του σπιτιου της και ζητεί φωτιά για ν' ανάψῃ τή σιγάρο του. Οί έξυπνοι γονεῖς έννοούν περί τίνος πρόκειται και άνοίγουν τή μάτια τους τέσσερα. Τού δύνουν νάναψη. Την άλλην ήμέραν ό νέος γυρίζει και ζητεί πάλι φωτιά. Άν τού κλείσουν την θύραν κατά πρόσωπον παίρνει τή βρεμμένα. Άλλοιως ζητεί να ύπείσέλθῃ και να παρουσιασθῇ είς την έκλεκτήν του.

Είς τόν «Γαλάτην της Κυριακής» δημοσιεύονται διάφοροι γνώμαι περί του Λαμαρτίνου. Ίδου ή γνώμη του Jean Moréas:

«Αί πρώται συνθέσεις του Λαμαρτίνου είνε ίσως αἱ καλλιτεραι. Χωρίς άλλο είς τή τελευταία έργα άκούομεν τόνους βαθυτέρους, μάλλον όξεις. Μολαταῦτα ό Σαιντ-Μπέρ είχε καλά διῶδη ότι στίχος και ό ρυθμός του απέβαινε Ουγκικός μάλλον. Τί σημαίνει! Ο Λαμαρτίνος και ό Ουγκώ κρατοῦν και οί δύο τους τή ύψη της συγχρόνου ποιήσεως. Καί ή άτμόσφαιρα γύρω από τόν Λαμαρτίνον είνε μάλλον καθαρά...»

Ο σίρ Κάρολος Δάκε άπαντῶν είς τή τηλεγράφημα του «Έλληνισμού» διά τόν διωγμόν των Έλλήνων έν Βουλγαρία και Άνατολική Ρωμυλία, έγραψε: «Πάντοτε θα συνεννοοῦμαι μετ' εκείνων έξ έκαστης χώρας, οί όποιοι θα ήδύναντο να ένώσουν μαζί μου τās ύπέρ της Ελλάδος διαμαρτυρίας των και τās προσπαθείας των ύπέρ της εξαπλώσεως του έλληνικού πολιτισμού».

Κατά τή πρώτον εξαμήνον του 1906 αἱ εισπράξεις των είδῶν μονοπωλείου υπερέβησαν τās του αντίστοιχου εξαμήνου του 1905 κατά δραχ. 112.000 περίπου.

Είς τή εργοστάσια Γιάρρο παρηγγέλησαν υπό της Έλληνικής Κυβερνήσεως δύο άκόμη άντιτορπιλικά κατά τόν τύπον της «Θυέλλης».

Άπέθανε είς τή Παρίσι ό ζωγράφος Άλφρέδος Stevens, Φλαμανδός. Εγγνώμων ό καλλιτέχνης ποδς την δευτέραν πατρίδα του δέν ήθέλησε, όταν οί Γερμανοί έπολιορκησαν τή Παρίσι, να φύγῃ έπειτα από εἰκοσι έτών φιλοξενίαν «sans payer au moment de l'addition» όπως ό ίδιος έλεγε.

Είς ένα από τή μεγάλα θέατρα της Πετρούπολεως θα παιχθῇ τόν έρχόμενον χειμῶνα ή «Φλογεντική Τραγυδία» του Όσκαρ Ουάιλδ μεταφρασμένη από τόν συνεργάτην μας κ. Μιχ. Λυκιαρδόπουλον είς στίχους ζωστικούς.

Η έκδοτική εταιρεία της Μόσχας «Ο Σκορπιδς» έκδίδει προσεχῶς τή βιβλίον του Άγγλου κρητικού Α. Symons περί του σχεδιαστού Aubrey Beardsley είς μετάφρασιν ζωσικήν και με πρόλογον του κ. Λυκιαρδόπουλου.

Είς την Gazette de Lausanne έδημοσιεύθη άρθρον του Έλληνος έν Έλβετία κρηγητου Μ. Κεπετῆ περί του άνευ σύρματος τηλεγράφου έν καιρῷ πολέμου.

Εἰς τὸν ἐπιθεώρησιν Hellénisme, ὄργανον τῆς ἐταιρείας Ἑλληνισμὸς εἰς τὸ Παρίσι. ἐδημοσιεύθη ἐπίσης ἀρθρον τοῦ ἰδίου καθηγητοῦ περὶ τῶν καταδύξεων τῶν ἐν Ρουμανίᾳ Ἑλλήνων ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ διεθνoῦς δικαίου.

Ἐνα ἀνέκδοτον τοῦ Δουμά πατρός: Ἐπείσε μίαν ἡμέραν ἀπὸ ὅλην τὴν σκάλα ὁ μικρὸς τὸν καὶ ἔμεινε ἀναίσθητος. Τὸ παιδί συνήλθε κατόπιν, καὶ ὅταν ἦλθεν ὁ ἰατρὸς διέταξε νὰ τοῦβάλουν βδέλλες.

Ὁ μικρὸς Δουμάς δὲν ἤθελε. Αἱ παρακλήσεις τοῦ πατέρα τοῦ ἐπήγγιναν χαμένα.

— Βάλε ἐσὺ πρῶτα, τοῦ εἶπε ἐπιτέλους, καὶ τότε βάζω κὲγώ. Καὶ ὁ Δουμάς ἔβαλε δύο βδέλλες εἰς τὸ ἀριστερόν του χέρι.

Καὶ ἐπιλέγει ὁ Ἀνατόλ Φράνς ὁ ὁποῖος διηγείται τὸ ἀνέκδοτον:

«Τὶ θαυμάσιος στρατιώτης, ὁ ρομαντικὸς αὐτὸς πυροβολητής, ὁ ὁποῖος ἤνοιγε τὰς φλέβας τοῦ ὅπως αἱ δέσποναι τῆς Παλαιᾶς Ρώμης».

Ἀπὸ ἑνα βιβλίον περὶ Αἰγύπτου τοῦ Ἀμερικανοῦ James Henry Breasted καθηγητοῦ τῆς Αἰγυπτολογίας εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Σικάγου μαθητὸν ὅτι τὸ δόγμα περὶ Θεοῦ—Πατρός καὶ τῆς ἀπειρου ἀγαθότητος τοῦ ποῦ ἐδίδασκεν ὁ Ἰησοῦς, ἦτον γνωστὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον 1,300 χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸν Χριστιανισμόν, ὑπὸ τοῦ βασιλέως Amenhotep IV. Ἐνας Θεὸς δημιουργὸς τοῦ κόσμου ἀλλ' ὁ ὁποῖος δὲν ἀπαυτὴν ἡθικὴν τελειότητα ἀπὸ τὰ πλάσματά του. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὕμνους τοῦ βασιλέως ἐκείνου ὁμοιάζουν τοὺς ἀπὸ τοὺς ὕμνους τοῦ Ἰησοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν χάνει τίποτε καὶ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν αὐτὴν.

Εἰς τὸ Μπρόμλε πλησίον τοῦ Λονδίνου ὑπάρχει πρὸ τριῶν ἐτῶν νοσοκομεῖον, ὅπου αὐστηρῶς ἐφαρμόζεται ἡ ἀεροθεραπεία καὶ ἡ φυτοφαγία. Ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ δύο μόνον θάνατοι ἐγέναν. Ὁ ἑνας ἐνὸς παιδιοῦ τὸ ὁποῖον εἰσῆλθεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἐτοιμοθάνατον, ὁ ἄλλος ἐνὸς γέροντος.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, πλησίον τοῦ Πετρέμπορο εὐρέθη σκελετὸς ἐπέτετο 5 περίπου μέτρων μήκους, ὅμοιος μετὰ κορμὸν κροκοδείλου ἀλλὰ μετὰ οὐρανὸν ἐνὸς μέτρου ἂν ὅχι περισσότερο. Ἡ κεφαλὴ δυστυχῶς λείπει. Πιστεύεται ὅτι ἀνήκει εἰς προϊστορικὸν κροκοδείλον.

Ὁ Πουτσίνι πρόκειται νὰ μελοποιήσῃ τὸν Συρνὰν δὲ-Μπερζεράκ.

Κατ' αὐτὰς ἐκδίδονται εἰς τὸ Βερολῖνον τὰ ἅπαντα τοῦ Μπετόβεν.

Ἀλληλογραφία. — Γὰρ δύο χαμέναις ἀγάπαις. Ἐχει ὅλη τὴν κοριτσίστικην δροσίαν καὶ χάρι. Χρειάζεται ὅμως καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα ποῦ ἐλπίζομε νὰ τὸ ἴδωμε ἀργότερα ἂν θελήσετε νὰ ἐπιμενετε.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Φυσιολογία τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ Ρήγα Νικολαΐδου. Τόμος τρίτος — μετὰ 91 εἰκόνων ἐν τῷ χειμένῳ. — Περὶ Γενέσεως τῶν ὄντων. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Ἡλύσια, τόμος Β' περιεχόμενα: Λίσχου Ἀγαμέμνωνος, μετάφρ. Γ. Γρυτάρη Παύλου Λουδοβίκου, Ἀλβέλλος τῶν λιβέλλων, μετάφρ. Α. Καμπάνη. Ι. Λεοπάρδη «Διάλογος τοῦ Τριστανού μ' ἑνὸς φίλου του». Σατωβριάν «Πολιτικαὶ Σκέψεις», μετάφρ. Χρ.

Παπαζαφειροπούλου. Δάντη «Κόλασις», μετάφρ. Γ. Σ. Ζουφρέ.

«Οἱ Κουτοπόνηροι» κωμωδία εἰς πράξεις τέσσαρας ὑπὸ Θεοδώρου Barrière καὶ Ἐρνέστου Capendu, κατὰ μετάφρασιν Ἀγγέλου Βλάχου. (Βιβλιοθήκη Μαρασλή Ἀριθ. 328). Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

«Οἱ καλοὶ μας φίλοι» ὑπὸ Βικτωριανῶν Sardou κωμωδία εἰς πράξεις τέσσαρας, κατὰ μετάφρασιν Ἀγγέλου Βλάχου (Βιβλιοθήκη Μαρασλή ἀριθ. 329). Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Σύστημα Ἰδιωτικοῦ Διεθνoῦς Δικαίου ὑπὸ Γεωργίου Σ. Στρέιτ. — Τόμος πρῶτος — Βιβλίον Α'. Δογματικὴ καὶ Ἱστορικὴ Εἰσαγωγή εἰς τὸ Ἰδιωτικὸν Διεθνὲς Δίκαιον. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Προσολαλία Α. Κορδέλλα κατὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐκδρομὴν τοῦ Πολυτεχνικοῦ Συλλόγου Ἀθηνῶν εἰς Λαύριον. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ ἀρχαίου βίου μέχρι σήμερον ὑπὸ Γουστάβου Φρ. Χέρτσεβερν μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ὑπὸ Π. Καρολίδου. — Τόμος πρῶτος — (Βιβλ. Μαρασλή Ἀριθ. 330-333). Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Ὁ κατὰ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἀδικὸς ἀναθεματισμὸς 1572-1637, ὑπὸ Δρος Ἰεζεκιήλ Βελανιδιώτου. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Ἀρχιμήδης. Μηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Πολυτεχνικοῦ Συλλόγου ἐπιμελεία εἰδικῆς ἐπταμελοῦς Ἐπιτροπῆς. Ἔτος Ζ. — Ἰούλιος 1906. Ἀριθμ. 4. — Ἀθήνησι, τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Ἀπὸ τῆς Ζωῆς τοῦ Δελφικοῦ ὑπὸ Κώστα Παρορίτη. Δηγήματα. Ἀθήνα 1906 σελ. 121 δρ. 2.

Ἀγαμέμνων Λισχύλου, μετάφρασις Ι. Ν. Γρυτάρη. Ἐκδόσις «Ἡλυσίων» 1906.

La Grèce Littéraire d'aujourd'hui par Philéas Lebesgue. Paris 1906 éditeurs E. Sansot & Co frs. 2.

Les Primitifs français par Henri Bouchot st. 4.

Προσεχὴ Δημοσιεύματα τῶν «Παναθηναίων»:

ΑΠΟ τὸ φύλλον τῆς 15 Σεπτεμβρίου ἀρχίζομεν τὴν δημοσίευσιν τῆς «Ἀντάρτιδος» μυθιστορήματος τῆς Γαλλίδος κυρίας Μαρκέλλας Τιναιρ, τὸ ὁποῖον ἀριθμεῖ ἤδη τριάντα φιλολογικὰς ἐκδόσεις. Τὴν μετάφρασιν ἐφίλοπόννησεν ὁ κ. Ἀριστοῦς Καμπάνης.

Ἐπίσης προσεχῶς ἀρχίζομεν δημοσιεύειν ποτὶραίων τῶν συγγραφέων μας. Ὅλοι οἱ Ἑλληνες συγγραφεῖς ὡς τεχνίται καὶ ὡς ἄνθρωποι θὰ παρελάσουν εἰς ἀπεικονίσεις ἀκριβεῖς καὶ βραχείας εἰς τὰ «Παναθηναία».

Θὰ ἐξακολουθήσωμεν καὶ τὴν δημοσίευσιν τεμαχίων Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ πεζογράφων Ὁμήρου, Πινδάρου, Θεοκρίτου, Θουκυδίδου, Πλουτάρχου, Μάρκου Αὐρηλίου, τὴν σειρὰν τῶν Ἑλληνικῶν Πόλεων κλπ. κλπ.

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΤΟΥΣ 1906

Ἐκαστον γραμματίον

παρέχει συμμετοχὴν

εἰς ἀνέριον τὸ κέρδος

ἐκάστης κληρώσεως

ΚΕΡΔΗ Γῆς ΚΑΙ Δῆς ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ

450,000 Δραχμῶν

Ἐκαστον γραμματίον

ισχύον διὰ μίαν ἐκ

τῶν κληρώσεων τιμᾶται

Δραχμῆς

ΚΕΡΔΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ

Ἐν Μέγα κέρδος	ἐξ 100,000 Δρ.
» Κέρδος	» 25,000 »
» Κέρδος	» 10,000 »
Τρία Κέρδη ἐκ 5,000	15,000 »
Πέντε Κέρδη ἐκ 1,000	5,000 »
411 Κέρδη ἐξ 180	41,100 »
578 Κέρδη ἐκ 50	28,900 »
Ἐν ὅλῳ Κέρδη	225,000 Δραχ.

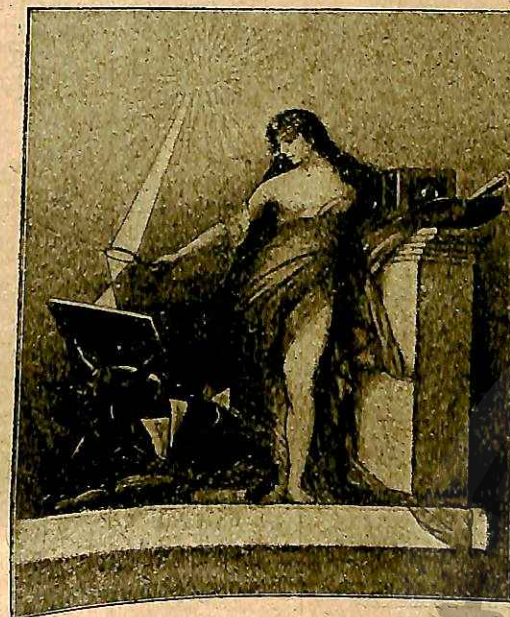
ΚΕΡΔΗ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΚΛΗΡΩΣΕΩΝ

2 Μεγάλα Κέρδη ἐξ 100,000 200,000 Δρ.	
2 Κέρδη	ἐξ 25,000 50,000 »
2 »	ἐκ 10,000 20,000 »
6 »	ἐκ 5,000 30,000 »
10 »	ἐκ 1,000 10,000 »
822 »	ἐξ 100 82,200 »
1156 »	ἐκ 50 57,800 »
Ἐν ὅλῳ Κέρδη	450,000 Δραχ.

Ἀπευθυντέον: εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα τοῦ ἐσωτερικοῦ, εἰς τὰς ἑλληνικὰς προξενικὰς ἀρχὰς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν (Γραφεῖον Λαχείου) εἰς Ἀθήνας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 5 Ἰουνίου 1906

Ὁ Διευθύνων Τμηματάρχης
Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ζωγραφικῆς, Γλυπτικῆς καὶ Φωτοτυπικο-γραφίας

ΑΡ. ΔΑΪΟΥ

Ἀριστοῦχον τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν

Ἀριστοῦχον τῆς Ἀκαδημίας Μονάχου

Πλατεῖα Συντάγματος

1 — Ὁδὸς Μουσῶν — 1

ΑΘΗΝΑΙ

— 1831 —

ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ, ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ

(ASSICURAZIONI GENERALI)

ἐταιρικὸν κεφάλαιον καὶ ἀποθεματικὰ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1904

Κορῶναι 247,497,914.42

ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΑΙ — ΘΑΛΑΣΣΑΣΦΑΛΕΙΑΙ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΖΩΗΣ

ἐπὶ διαφόρων συνδυασμῶν.

Ἡ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΝΑΠΤΕΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΖΩΗΣ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Γεν. Πρακτορείου
Δ. ΒΡΥΖΑΚΗΣ

Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς διὰ τὴν Ἑλλάδα
καὶ Διευθυντὴς τοῦ Εἰδικοῦ Γραφείου Κλάδου Ζωῆς

Ι. ΚΟΥΖΙΝ

Γενικὸς Ἀντιπρόσωπος καὶ Τραπεζίτης ὁ Οἶκος Γ. Π. ΣΚΟΥΖΕ

Γραφεῖα: Ἀθήναι, Ὁδὸς Σταδίου καὶ Ὁφθαλμιατρικοῦ ἀριθμὸς 10.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ 31 ΙΟΥΛΙΟΥ 1906

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ		31 Ιουλίου 1906	30 Ιουνίου 1906
Ταμείον	ΕΙΣ ΜΕΤΑΛΛΙΚΟΝ	Δρ.	
Εξωτερικοί λ/μοί	Τραπεζικά γραμμάτια 'Ιονικής Τραπεζής	2,341,071.62	1,989,465.27
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλλην. Κυβέρνησιν ἐπ' ἀναγκ. κυκλοφορία τραπεζικῶν γραμματίων	κερματικά διδράχμα καὶ μονόδραγμα	169,345.—	273,725.—
Ὁμολογία Ἑθνικῶν Δανείων	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	1,120,302.—	1,050,590.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	33,502,415.55	33,210,398.69
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	11,153,821.83	11,741,389.83
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	66,778,575.42	66,778,575.42
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	10,500,000.—	10,500,000.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	23,760,690.75	23,760,690.75
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	28,878,900.—	28,878,900.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	52,639,590.75	52,639,590.75
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	1,000,000.—	1,000,000.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	21,830,925.98	21,465,592.31
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	2,624,109.27	2,603,832.62
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	11,066,413.13	11,604,132.40
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	1,236,487.29	1,079,051.44
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	60,414,512.47	59,724,338.22
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	44,066,383.25	44,325,859.38
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	13,884,361.91	13,868,407.66
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	4,948,791.51	4,822,096.16
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	4,248,073.—	4,156,295.70
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	1,500,000.—	1,500,000.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	1,780,900.—	1,780,900.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	1,095,406.37	1,095,406.37
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	8,478,427.36	8,403,255.02
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	2,800,295.14	2,758,214.83
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	1,708,834.61	1,705,796.91
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	4,830,704.05	3,285,068.41
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	447,342.75	447,342.75
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	5,407.15	5,407.15
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	1,505,280.—	1,505,280.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	1,040,000.—	1,040,000.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	350,000.—	350,000.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	238,557.60	8,052.75
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	367,405,575.61	366,265,315.14
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	20,000,000.—	20,000,000.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	13,500,000.—	13,500,000.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	107,271,118.15	105,924,491.80
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	10,500,000.—	10,500,000.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	7,480,350.91	8,170,280.39
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	24,854,875.86	20,119,919.06
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	661,226.84	866,900.36
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	687,390.—	2,033,690.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	283,749.94	283,749.94
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	6,556,631.30	7,406,490.05
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	201,288.32	201,288.32
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	644,591.62	2,438,960.32
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	774,867.87	674,270.16
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	1,510,701.48	1,316,068.98
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	11,153,821.83	11,741,389.83
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	15,504.46	93,071.46
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	87,279,615.93	86,372,254.03
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	44,311,410.—	44,311,410.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	20,485,600.—	20,485,600.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	2,112,722.—	2,442,598.—
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	139,497.50	163,962.50
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	6,373,487.31	6,264,591.40
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	117,832.24	117,832.24
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	808,612.61	836,496.30
Εἰς χρυσόν	Ἐντὶ τὸν ἑξωτερικόν	367,405,575.61	366,265,315.14

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 11 Αὐγούστου 1906.

Ὁ ὑποδιευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Δ. Α. ΚΑΡΑΤΖΑΣ

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

Συσταθεῖσα τῷ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 315,510

ΕΔΡΑ ἐν Λονδίνῳ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ἐν Ἀθήναις

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Κερκύρα, Κεφαλληνίᾳ, Ζακύνθῳ, Πάτραις, Πειραιεῖ, Τριπόλει

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ. Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited δέχεται μέχρι νεωτέρας εἰδοποιήσεως, καταθέσεις εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:

2 1/2 % εἰς ἀ' ζήτησιν μέχρι τοῦ ποσοῦ fr. 100.000. — 1 % εἰς ἀ' ζήτησιν διὰ τὰ πέραν τῶν fr. 100.000 ποσά. — 2 1/2 % μετὰ 3 μῆνας. — 3 % μετὰ 6 μῆνας μέχρι ἐνὸς ἔτους. — 4 1/2 % μετὰ ἐν ἔτος καὶ ἐπέκεινα.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ Εἰς ΔΡΑΧΜΑΣ: 1 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς ἀ' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι Δρ. 100.000. — 1 1/2 % εἰς ἀ' ζήτησιν διὰ τὰ πέραν τῶν Δρ. 100.000 ποσά. — 3 % μετὰ 3 μῆνας. — 3 1/2 % μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4 % μετὰ 2 μέχρι 4 ἐτῶν καὶ 4 1/2 % ἐπέκεινα τῶν 4 ἐτῶν.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ

ΤΗΣ Α. Β. Υ. ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΩΔΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ Ὁδείου γνωστοποιεῖ, ὅτι αἱ ἐγγραφαὶ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1906 — 1907 ἄρχονται τῇ 1ῃ Σεπτεμβρίου καὶ λήγουσι διὰ μὲν τοὺς παλαιούς μαθητὰς τὴν 9ην, διὰ δὲ τοὺς νέους τὴν 13ην ἰδίῳ. Οἱ προσερχόμενοι μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἀνω ὁριζομένης προθεσμίας ὑποβάλλονται εἰς πρόσθετον πληρωμὴν δικαίωματος ἐγγραφῆς ἐτέρων 6 δραχμῶν, γίνονται δὲ δεκτοὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι θέσεις κεναὶ ἢ δὲν παρεμποδίζονται ἢ πρόσθετος τῶν ἄλλων μαθητῶν.

Οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ παρουσιασθῶσιν αὐτοπροσώπως δύνανται νὰ ὑποβάλλωσιν τὴν περὶ ἐγγραφῆς αἰτησίν των δι' ἐπιστολῆς ἢ δι' ἀντιπροσώπων.

Ὅσοις ἐκ τῶν παλαιῶν μαθητῶν δύναται ν' ἀνανεώσῃ τὴν ἐγγραφὴν τοῦ ἀνεῦ τῆς προσαγωγῆς τοῦ ἐνδεικτικοῦ τοῦ

καὶ οὐδεμίᾳ ἐγγραφῇ γίνεται δεκτὴ ἄνευ καταβολῆς δικαίωματος διδάκτρων καὶ ἐγγραφῆς.

Κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1906—1907 θέλουσι λειτουργῆσαι αἱ ἑξῆς σχολαί:

1) Ὁργανική (κλειδοκύμβαλον, ἄρπα, ἑγχόρδα ὄργανα, πνευστὰ καὶ κρουστὰ).

2) Ὡδικὴ (Μονωδία, χορωδία)

3) Δραματικὴ (Ἀπαγγελία ὑποκριτικῆ καὶ ἱστορίας τοῦ θεάτρου).

4) Θεωρητικὴ (Ἀρμονία, ἀντίστιξις).

5) Ἑκκλησιαστικὴ Βυζαντινὴ (Βυζαντινὴ μουσικὴ, λειτουργικὴ, ὕμνολογία καὶ ἑορτολόγιον).

6) Σχολὴ ἐρασιτεχνῶν.

7) Προκαταρκτικαὶ Σχολαί (θεωρία καὶ ὄργανοι).

8) Ἑσπερινὴ Σχολὴ (χορωδία καὶ πνευστὰ ὄργανα).

Διὰ πᾶσαν περαιτέρω πληροφορίαν ἀπευθυντέον εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Ὁδείου καθ' ἑκάστην ἀπὸ 9—12 π. μ.

Ὁ διευθυντὴς
Γ. Ν. Νάζος

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ὁργανον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκαστον τεῦχος ἀποτελεῖται ἐκ 5 τυπογραφικῶν φύλλων 8ου σχήματος.

Διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναλύονται καὶ συζητοῦνται ἐν ἀρθροῖς εἰδικῶν δημοσιολόγων ἅπαντα τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν ζητήματα, ὥς καὶ πᾶν δημοσίευμα ἐθνικῆς ὑποθέσεως.

Συνδρομὴ: Ἑσπερινοῦ Δραχμαὶ 8 Ἑσπερινοῦ Φράγκα 8.

Τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας, καταβάλλοντα τὴν ἐτησίαν αὐτῶν συνδρομὴν πληρόνουσι τὸ ἡμισὺ τῆς συνδρομῆς. Πᾶσα αἰτησίς ἀπευθυντέον:

Κον. Πρόεδρον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ Εἰς Ἀθήνας

ΕΥΛΟΓΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΚΑΙ

ΦΩΤΟΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΔ. ΚΑΖΑΝΗ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ
Ὀδὸς Ἑρμοῦ - Ἀθήναι

Πλούτος γραφικῆς ὕλης. — Ἐντυπα καὶ ἐπισκεπτήρια καλλιτεχνικά. — Ἐργοστάσιον φακέλων τέλειον. — Χάρτης τυπογραφικὸς λευκὸς καὶ ἑξωφύλλων παντὸς εἵδους καὶ ποιότητος.

Εὐθηνία, ταχύτης, ἀκρίβεια.

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
Γ. Ι. ΓΟΥΔΙΕΛΜΟΥ & ΣΑΣ
Ὀδὸς Γ'. Σεπτεμβρίου 22

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ
ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ
ΠΡΟΣ 80 ΛΕΠΤΑ Η ΟΚΑ

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ
ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΛ. ΠΥΡΙΤΙΔΟΠΟΙΕΙΟΥ
ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
Ἰδρυθεῖσα τῇ 1882

Μετοχικὸν κεφάλαιον Δρ. 3,000,000
ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ — ΒΡΑΒΕΥΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ
ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑ ΧΡΥΣΟῦ ΒΡΑΒΕΙΟΥ

Πυρίτις καὶ Δυναμίτις δλων τῶν εἰδῶν.
Φυσίγγια παντὸς ὅπλου. Θεϊκὸν ὀξύ. Νι-
τρικὸν ὀξύ. Ὑδροχλωρικὸν ὀξύ. Θεϊκὸς
χαλκός. Θεϊκὸς σίδηρος. Ἀντιπερονοσορλι-
νη, Στουπέτσιον, Σκάγια, Μολυβδοσωλήνες.

Τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι συναγωνισμοῦ.

ΜΕΓΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΕΝ ΛΟΥΤΡΑΚΙΩ
“ΑΙ ΠΗΓΑΙ,,

Παράρτημα τοῦ ἐν Ἀθήναις μεγάλου ξενοδοχείου
αἱ «Ἀθήναι» διὰ τὴν ἐποχὴν τῶν λουτρῶν

Ἐξαιρετος θέσις ἐν Λουτρακίῳ παρὰ τὴν
θάλασσαν καὶ ἐγγὺς τῶν ἱαματικῶν πηγῶν.
Πλήρης εὐμάρεια. Ἀπαράμιλλος μαγειρικὴ.
Λειτουργία 25 Ἀπριλίου — 30 Ὀκτωβρίου.
Πλείονες πληροφορίες παρὰ τῷ ἐν Ἀθήναις
ξενοδοχείῳ «Αἱ Ἀθήναι».

Τ Ε Τ Α Κ Υ Α Ν Ο Υ Σ Τ Α Υ Ρ Ο Υ
BLUE CROSS TEA

Εἶναι τὰ ἄριστα τῶν ΤΕΪΩΝ, συσκευάζονται εἰς πακέτα
καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν ἀνωτέ-
ρων ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖτε
ἐπὶ ἐκάστου πακέτου ἢ κυτίου τὸν ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥ-
ΡΟΝ.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρώτης τάξεως ἑδωδιμοπο-
λεῖα Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βόλου, Πα-
τρῶν, Σέρου, Ἀργοστολίου Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ — ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ — ΣΤΟΑ ΡΙΖΑΡΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
Λ Ε Ξ Ι Κ Α

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΠΩΜΕΝΑ

ΔΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ	ὑπὸ Α. Α. Σακελλαρίου	Τόμοι 3.	σελ.	4400	δρ.	48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ε. Α. Τσακαλώτου		»	780	»	12
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ε. Α. Τσακαλώτου		»	872	»	10
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Α. Ι. Ὀλυμπίου		»	360	»	6
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ν. Κοντοπούλου		»	1087	»	11
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ν. Κοντοπούλου		»	1100	»	11
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ι. Πεοβάνογλου		»	1087	»	11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ι. Πεοβάνογλου		»	1000	»	11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Α. Ν. Γιάνναρη		»	1146	»	10
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ρ. Ρουσοπούλου		»	1080	»	10

Εὐρίσκονται ἐν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ
Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Λυκούργου 8.

Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου ἐν Ἀθήναις